

"Lijek za nesreću je sreća, što god drugi tvrdili."

Elizabeth McCracken,

Slapovi Nijagare iznova

PRVI DIO

MARTIN

Mogu li objasniti zašto sam htio skočiti s vrha zgrade? Naravno da mogu objasniti zašto sam htio skočiti s vrha zgrade. Ta nisam jebeni idiot. Mogu objasniti zato što se nije dogodilo ništa neobjašnjivo: bila je to posve razumljiva odluka, plod ispravnog razmišljanja. I to ne nekog ozbiljnijeg razmišljanja. Ne želim reći da sam postupio hirovito

- samo želim reći da stvar nije bila tako složena i da se nisam dugo mučio oko toga. Zamislite ovo: uzmimo da radite kao, što ja znam, zamjenik upravitelja banke u Guildfordu. I da razmišljate o promjeni klime, i da vam je ponuđen posao upravitelja banke u Sydneyu.

Dakle, premda se zapravo nemate o čemu dvoumiti, ipak ćete se malčice zamisliti, zar ne? Ako ništa drugo, morat ćete razmisliti možete li doista podnijeti selidbu, možete li ostaviti prijatelje i kolege, možete li tek tako otrgnuti od doma svoju suprugu i djecu. Možda ćete htjeti sjesti, uzeti u ruke komad papira i sastaviti popis pluseva i minusa. Znae već kako to ide:

MINUS: ostarjeli roditelji, prijatelji, golfski klub

PLUS: veća plaća, bolji životni standard (kuća s bazenom, roštiljem,

itd.), more, sunce, pošteta od ljevičarskih vijeća koja žele zabraniti

dječju brojalicu 'Be-e-e be-e-e, crna ovco', pošteta od naputaka

EU-a kojima se žele zabraniti britanske kobasice, itd.

Prava dilema zapravo i ne postoji, zar ne? Golfski klub! Možeš misliti. Razumije se da ćete zbog ostarjelih roditelja zastati i zamisliti se, no to će na koncu biti to - da, zastat ćete, ali samo nakratko. Dajem vam deset minuta prije nego što počnete nazivati putne agencije.

E pa vidite, tako je bilo i sa mnom. Jednostavno nisam imao za čime previše žaliti, ali sam zato imao more razloga da skočim. Jedina stavka na mom popisu "minusa" bila su djeca, no ionako nisam gajio pretjerane nade da će mi Cindy dopustiti da ih ponovno vidim.

Nemam ostarjele roditelje i ne igram golf. Samoubojstvo je bio moj Sydney. A kažem to bez ikakve namjere da uvrijedim cijenjene građane grada Sydneya.

MAUREEN

Rekla sam mu da idem na novogodišnju zabavu. Rekla sam mu to još u listopadu. Nemam pojma šalju li se uopće pozivnice za novogodišnje zabave već u listopadu ili ne. (A otkud bih ja to i znala?

Nisam bila na zabavi od 1984. Otkako su June i Brian, susjedi prekoputa ceste, priredili zabavu neposredno prije nego što su se odselili. No čak sam i tad samo navratila na sat-dva, nakon što je on već zaspao.) Ali više jednostavno nisam mogla čekati. Razmišljala sam o tome još od svibnja ili lipnja, izgarajući od želje da mu kažem.

Glupo od mene, istini za volju. Ta on ništa ne razumije, pouzdano to znam. Kažu mi da trebam razgovarati s njim, no očito je da do njega ništa ne dopire. A kad se tek sjetim zbog čega ja izgaram! To samo pokazuje čemu se uopće mogu nadati, slažete se?

Čim sam to izgovorila, poželjela sam smjesta otići na ispovijed.

Budimo iskreni, lagala sam, nisam li? Lagala sam vlastitome sinu.

Oh, bila je to tek sićušna, budalasta laž: mjesecima unaprijed najavila sam mu da sam pozvana

na zabavu, na zabavu koju sam izmislila. A izmislila sam je kako spada, kad smo već kod toga. Rekla sam mu tko priređuje zabavu, i zašto sam pozvana, i zašto želim ići, i tko će još doći. (Bila je to Bridgidina zabava, ona Bridgid iz crkve. I pozvana sam zato što bi trebala doputovati i njezina sestra iz Corka, a njezina je sestra već u nekoliko pisama pitala za mene. I željela sam ići zato što je Bridgidina sestra vodila svoju svekrvu u Lourdes pa sam željela doznati sve pojedinosti, nadajući se da ću jednog dana i ja odvesti Mattyja.) No ispovijed nije dolazila u obzir jer sam znala da ću taj grijeh, tu laž, morati ponavljati uvijek iznova do samoga kraja godine.

Ne samo Mattyju, nego i ljudima iz ustanove za njegu i pomoć, i... No dobro, nikome drugome, istini za volju. Možda nekom iz crkve, ili iz trgovine. Stvar je takoreći smiješna, ako bolje razmislite. Kad dane i noći provodite brinući o oboljelome djetetu, ne preostaje vam mnogo vremena za griješenje, a ima već cijela vječnost otkako nisam učinila ništa vrijedno ispovijedanja. E d a bih nakon svega toga počinila grijeh toliko strahovit da se nisam mogla povjeriti čak ni svećeniku jer sam kanila i dalje griješiti i griješiti sve dok ne kucne čas moje smrti, dok ne počinim grijeh nad grjehovima. (Ali zašto je to grijeh nad grjehovima? Cijeli vas život filaju pričama kako vas nakon smrti čeka jedno predivno mjesto. A jedino što možete poduzeti da onamo stignete malčice brže jest upravo ono što će vas spriječiti da onamo ikada dospijete. Oh, jasno je meni da je na stvari svojevršno ubacivanje preko reda. Ali, ako se netko ubacuje preko reda u poštanskome uredu, ljudi negoduju. Ili ponekad prozbore: "Oprostite, ali ja sam došao prije vas." No nećete ih čuti kako govore: "Gorjet ćete u paklu za vijeke vjekova." To bi bilo malčice prejako.) Pa ipak, nisam prestala odlaziti u crkvu. Ali činila sam to samo zato da ljudi ne pomisle kako nešto ne valja jer sam prestala dolaziti.

Kako se žuđeni dan primicao, prenosila sam Mattyju sitne obavijesti koje sam navodno usput pokupila. Svake sam nedjelje hinila da sam saznala nešto novo jer sam se nedjeljom viđala s Bridgid. "Bridgid kaže da će se plesati." "Bridgid se zabrinula da možda ne vole svi vino i pivo pa je odlučila da će posluživati i žestoka pića." "Bridgid ne zna koliko će ljudi na zabavu doći već sito." Da je Matty mogao razumjeti išta od ovoga, vjerojatno bi zaključio da je ta moja Bridgid luda što diže toliku buku oko najobičnijeg druženja. Crvenjela sam svaki put kad sam je srela u crkvi. I naravno da me zanimalo što će doista raditi na Silvestrovo, no nikada je to nisam pitala. Ukoliko planira prirediti zabavu, mogla bi se osjetiti dužnom da pozove i mene.

Stid me je, sad kad se sjetim svega toga. Ne toliko zbog laži - sad sam se već navikla lagati. Ne, stid me je kad pomislim koliko je sve to skupa bilo jadno. Sjećam se kad sam jedne nedjelje uhvatila samu sebe kako objašnjavam Mattyju gdje će Bridgid kupiti šunku za sendviče. Ali cijelo sam vrijeme zapravo razmišljala o tome, o Silvestrovu, dakako da jesam, i to je bio način da govorim o tome, a da ustvari ne kažem ništa. Pretpostavljam da sam i sama malčice povjerovala u tu zabavu, onako kako čovjek povjeruje u neku priču iz knjige. Svako malo zamišljala sam što ću obući, koliko ću popiti, dokad ću ostati. Hoću li se vratiti kući taksijem. I sve u tom stilu. Na kraju sam se osjećala kao da sam doista bila na zabavi. Pa ipak se čak ni u mašti nisam mogla zamisliti kako razgovaram s nekim na toj zabavi. I nijedanput mi nije bilo teško otići s nje.

JESS

Bila sam na zabavi, dolje u prizemlju, u gajbi useljenoj na divlje.

Zabava je bila pušiona, puna onih ocvalih odrpanaca što sjede na podu i piju jabukovaču i puše goleme džointove i slušaju uvrnut, drogeraški *reggae*. U ponoć je jedan od njih sarkastično zapljeskao, još nekolicina njih se nasmijala i to je bilo to - Sretna nova godina i vama također! Na tu ste zabavu mogli doći kao najsretnija osoba u Londonu, no jamčim vam da biste u pet minuta poslije dvanaest i vi poželjeli skočiti s krova. A ja tako i tako nisam bila najsretnija osoba u Londonu. Očito.

Otišla sam onamo samo zato što mi je netko na koledžu rekao da će doći i Chas, ali nije. Pokušala sam ga dobiti na mobitel valda milijunti put, ali ga je isključio. Kad smo tek prekinuli, rekao mi je da ga vrebam, no to je vrlo emocionalna riječ, "vrebati", nije li? Mislim da je pretjerano govoriti o vrebanju dok su u pitanju samo telefonski pozivi i pisma i *mailovi* i kucanje na vrata. Uostalom, samo sam mu dvaput banula na posao. Točnije, triput, ukoliko brojim i božićni domjenak, a ne brojim, jer je on sam obećao da će me povesti sa sobom. Vrebanje je ono kad nekoga slijedite po trgovinama i na odmoru, i slično, nije li? Kako bilo da bilo, ja se nisam ni približila nijednoj trgovini. A povrh svega, ne vjerujem da je riječ o vrebanju kad vam netko duguje objašnjenje. Dugovati nekome objašnjenje isto je što i dugovati nekome novac, a pritom ne mislim samo na siću.

Nego petsto-šesto funta minimalno, ako me razumijete. Da vam netko duguje petsto-šesto funta minimalno i da vas osoba koja vam duguje taj novac izbjegava, onda biste mu bili prisiljeni pokucati na vrata kasno navečer, kad znate da će biti kod kuće. Ljudi se ne šale kad je u pitanju toliki iznos. Unajme utjerivače dugova i lome ljudima noge, no ja nikada nisam išla tako daleko. Neke granice ipak poštujem.

Iako sam istog trena znala da ga neću naći, još sam se neko vrijeme zadržala na zabavi. A kamo bih drugamo išla? Sažalije-vala sam samu sebe. Tko još ima osamnaest godina i nema kamo otići na Silvestrovo, osim na neku usranu zabavu u neku usranu, na divlje useljenu gajbu na kojoj ne poznaje nikog živog? E pa vidite, meni je to nekako pošlo za rukom. Kao što mi to polazi za rukom ama baš svake godine. Nije mi teško naći prijatelje, samo što ih onda brzo raspizdim, znam to, premda ne znam ni zašto ni kako. I tako nestaju i ljudi i zabave.

Znam da sam raspizdila Jen, sto posto. I ona je nestala, baš kao i svi ostali.

MARTIN

Proteklih nekoliko mjeseci proveo sam pretražujući sudska izvješća o samoubojstvima na Internetu, iz puke znatiželje. I mogu vam reći da gotovo svaki put mrtvozornik dolazi do jednog te istog zaključka:

"Oduzeo si je život u trenutku neuravnoteženoga stanja uma." A potom slijedi životna priča sirotoga nesretnika: supruga mu se ševila s njegovim najboljim prijateljem, ostao je bez posla, kći mu je poginula u prometnoj nesreći prije nekoliko mjeseci... Halo, Gospodine Mrtvozorniče? Ima li koga? Žao mi je, prijatelju, ali ja tu ne vidim nikakvo neuravnoteženo stanje uma. Štoviše, rekao bih da je frajer postupio točno onako kako je morao. Čovjek trpi gomilanje nesreće na nesreću dokle god mu voda ne dođe do grla, a onda se fino uputi do najbližeg višeetažnog parkirališta, u obiteljskom karavanu, s komadom gumene cijevi. Nemojte mi reći da to ne kužite. Nemojte mi reći da mrtvozornikovo izvješće ne bi trebalo glasiti: "Oduzeo si je život nakon što je prisebno i pomno razmotrio u kakav mu se jebeni metež taj život u međuvremenu pretvorio."

Ne sjećam se da sam ikada pročitao novinski članak koji bi me uvjerio da je preminuli sišao s uma. Znaite ono: "Napadač Manchester Uniteda, zaručen s aktualnom mišicom Švedske, ostvario je nedavno jedinstveni dvostruki uspjeh: on je jedini čovjek koji je u istoj godini osvojio i

FA Cup i Oscara za najbolju mušku ulogu. Nedavno je Steven Spielberg za neimenovani iznos otkupio prava na njegov prvi roman. Jedan njegov namještenik našao ga je kako visi s grede u vlastitoj konjušnici." Dakle, nikada nisam vidio neko slično mrtvozorničko izvješće, no čak i ako postoje slučajevi u kojima si sretni, uspješni i daroviti ljudi oduzimaju život, mislim da čovjek može mirne duše zaključiti kako se ta čuvena ravnoteža uma doista poremetila. Ne kažem ja da ste zarukama s misicom Švedske, igranjem za Manchester United ili osvajanjem Oscara cijepljeni protiv potištenosti - uvjeren sam da niste. Samo želim reći da vam to ipak ide u prilog. Dovoljno je pogledati statistike. Mnogo su veće šanse da ćete dići ruku na sebe ako ste se nedavno razveli. Ili ako bolujete od anoreksije. Ili ako ste nezaposleni. Ili ako se bavite prostitucijom. Ili ako ste ratni veteran, ili ako ste bili silovani, ili ako ste izgubili dragu osobu... Ima nebrojeno mnogo čimbenika koji mogu gurnuti ljude u ponor; nijedan od tih čimbenika neće izazvati u vama nijedan drugi osjećaj osim jebenog očajanja.

Dvije godine prije, Martin Sharp zasigurno ne bi sjedio usred noći na uskom betonskom rubniku, promatrajući betonski nogostup tridesetak metara niže i pitajući se hoće li čuti zvuke vlastitih kostiju smrskanih u sićušne komadiće pri dodiru s tlom. No dvije godine prije Martin Sharp je bio posve druga osoba. Još uvijek sam imao posao. Još uvijek sam imao suprugu. Nisam spavao s petnaestogodišnjakinjom.

Nisam bio u zatvoru. Nisam morao razgovarati sa svojim malodobnim kćerima o novinskom članku na naslovnici jednog tabloida, o članku naslovljenom riječju "LJIGA!" i popraćenom mojom fotografijom na kojoj ležim na pločniku ispred poznatog londonskog noćnog kluba.

(Kako li bi tek naslov glasio da skočim? "LJIGAVAC SE

RAZLIJEPIO!" možda. Ili možda čak, "SHARP OPET DOTAKNUO

DNO!") Imao sam, budimo realni, mnogo manje razloga sjediti na rubniku prije nego što se sve to skupa dogodilo. Stoga mi, molim vas, nemojte prodavati kako je moj um bio u neuravnoteženome stanju jer se doista nisam tako osjećao. (Osim toga, koji klinac uopće znači ta priča o "uravnoteženom stanju uma"? Je li riječ o čistoj znanosti?

Znači li to da um doista leluja amo-tamo u glavi kao što skaču vrijednosti na mehaničkoj vagi, ovisno o tome koliko ste prolupali?) Želja za samoubojstvom došla je kao prikladna i razumljiva reakcija na cijeli niz zlosretnih događaja koji su moj život učinili nemogućim za život. Oh, da, jasno mi je da će psihiči tvrditi da *su* mi mogli pomoći, no upravo se u tome i krije pola nevolje ove proklete države, nije li tako? Nitko nije u stanju prihvatiti odgovornost za svoje postupke.

Krivnjua se uvijek prebacuje na nekoga drugoga. Šmrc, šmrc! E pa vidite, ja pripadam onim rijetkim pojedincima koji vjeruju da ono što se odvijalo između Mamice i Tatice nema nikakve veze s time što sam ja ševio petnaestogodišnjakinju. Ja, naime, vjerujem, da bih spavao s njom bez obzira na to da li me majka dojila ili nije, a sada je došlo vrijeme da se suočim s posljedicama svoga čina.

A Sto sam učinio? Profućkao sam svoj život. Doslovno. No dobro, ne baš *doslovno* doslovno. Nisam, ono, fućkajući od veselja rastavio svoj život na dijelove i rasuo ih na sve strane, i tako dalje i tako bliže. No osjećao sam se kao da sam profućkao život onako kako ljudi obično profućkaju novac. Imao sam život, život ispunjen suprugom i djecom i poslovima i svim ostalim što obično ide uz to, ali sam ga ipak nekako uspio zagubiti. Ustvari ne, to zapravo nije istina. Znao sam ja točno gdje mi je život, upravo onako kao što znate kamo nestaje vaš novac dok ga profućkavate. Uopće ga nisam zagubio. Spiskao sam ga.

Spiskao sam i djecu i posao i suprugu na tinejdžerke i noćne klubove: sve su te stvari imale svoju cijenu, a ja sam je razdragano plaćao, sve dok jednoga dana mog života odjednom više nije bilo. Za čim bih trebao žaliti? Budući da je bilo Silvestrovo, imao sam osjećaj da bih se morao oprostiti tek s nekakvim mutnim oblikom svijesti i poluučinkovitim probavnim traktom - sa svim nužnim preduvjetima života, izvan svake sumnje, ali bez pravoga sadržaja. Nisam se

čak osjećao ni osobito žalosno. Tek jako glupo i jako ljuto.

* * *

No sada ne sjedim ovdje zato što sam iznenada spoznao smisao.

Razlog zbog kojega sada sjedim ovdje je taj što se spomenuta noć pretvorila u kaos kao i sve drugo u mom životu. Nisam bio u stanju ni skočiti s jebene zgrade, a da i to ne zajebem.

MAUREEN

Na Silvestrovo je ustanova za njegu i pomoć po njega poslala ambulantna kola. Ta se usluga dodatno naplaćivala, ali mene to nije smetalo. Kako bi me i moglo? Na kraju krajeva, Matty će ih stajati mnogo skuplje nego što su oni stajali mene. Platila sam im samo za jednu noć, dok će oni plaćati njegovo uzdržavanje do kraja života.

Isprva sam mislila sakriti dio Mattyjevih stvari, kako se ne bi čudili, no nitko nije morao znati da su njegove. Što se njih ticalo, mogla sam imati još čopor djece, pa sam ih ostavila tako kako jesu. Stigli su oko šest, te su ga dva mlada momka odgurala van u kolicima. Nisam smjela zaplakati kad je odlazio jer bi u tom slučaju mladi momci shvatili da se nešto zbiva; što se njih tiče, ja sam trebala doći po njega u jedanaest sati sutradan ujutro. Samo sam ga poljubila u tjeme i rekla mu da bude dobar dok je u ustanovi za njegu i pomoć, potiskujući osjećaje dokle god nisu otišli. A zatim sam ridala i ridala, otprilike sat vremena. Uništio mi je život, ali ipak mi je bio sin, a sada ga više nikada neću vidjeti, i nisam se uspjela čak ni pošteno oprostiti od njega. Još sam neko vrijeme gledala televiziju, a popila sam i jednu ili dvije čašice serija jer sam znala da će vani biti hladno.

Iako sam desetak minuta stajala na stanici i čekala autobus, na koncu sam ipak odlučila krenuti pješice. Spoznaja da je spreman umrijeti čini čovjeka hrabrijim. Prije ne bih ni pomišljala šetati tako kasno navečer toliki komad puta, osobito u doba kad su ulice pune pijanaca, no zar je to sada važno? Ali onda sam se, dakako, počela brinuti da bi me netko mogao napasti i ostaviti me na životu - tek napola mrtvu, umjesto da me dokrajči. U tom bi me slučaju odvezli u bolnicu, tamo bi otkrili tko sam, saznali bi za Mattyja, mjeseci i mjeseci planiranja otišli bi u nepovrat i ja bih se vratila iz bolnice dugujući ustanovi za njegu i pomoć tisuće i tisuće funta, a odakle meni toliki novac? No nitko me nije napao. Nekolicina njih poželjela mi je sretnu novu godinu, i to je više-manje bilo to. Čovjek se vani zapravo nema čega bojati. Sjećam se kako sam pomislila da je smiješno što sam to shvatila tek tada, posljednje noći svog života, kojeg sam sve do tada provela bojeći se vlastite sjene.

Nikad prije nisam bila u Kući samoubojica. Jedanput ili dvaput sam prošla pokraj nje vozeći se autobusom. Nisam čak bila sigurna može li se više uopće popeti na krov, no vrata su bila otvorena tako da sam se jednostavno uspinjala stubama sve dok se više nisam imala kuda popeti. Ne znam zašto mi prije nije sinulo da čovjek ne može samo tako skočiti sa zgrade kad god mu to pudne na pamet, ali čim sam je ugledala, znala sam da to baš i neće ići tako lako. Oko krova je bila postavljena žica, pružajući se visoko u zrak, i zakrivljena ograda od prečaka sa šiljcima na vrhu... e pa, u tom me trenu počela hvatati panika. Nit sam visoka, nit sam odviše jaka, a više nisam ni tako mlada. Nisam vidjela načina kako da se nađem s druge strane ograde, a morala sam to učiniti baš tu noć, s obzirom da se Matty nalazio u ustanovi za njegu i pomoć i sve to. Počela sam razmatrati sve ostale mogućnosti, ali mi se nijedna od njih nije činila dovoljno dobrom.

Nisam to htjela učiniti u svom dnevnom boravku da me ne pronađe netko kog sam poznavala. Htjela sam da me pronađe stranac. A također se nisam htjela baciti pod vlak jer sam na televiziji gledala emisiju o sirotim vlakovodama i posljedicama koje samoubojstva ostavljaju na njih. A kako nisam imala automobil, nisam se mogla ni odvesti na neko mirno mjesto i ugušiti se udisanjem ispušnih plinova...

A onda sam ugledala Martina, ravno na suprotnoj strani krova.

Povukla sam se u mrak i počela ga promatrati. On se, međutim, pripremio kako dolikuje, to mi je odmah bilo jasno: ponio je sa sobom male ljestve i škare za žicu te se tako uspio popeti preko ograde. Samo je sjedio na rubniku, mahao nogama, zurio u bezdan, otpijao gutljaje iz sićušne pljoske, pušio, razmišljao, dok sam ja čekala. On je pušio i pušio, a ja sam čekala i čekala sve dok na koncu više nisam mogla čekati. Znala sam da ljestve pripadaju njemu, no i ja sam ih trebala.

Njemu tako i tako više neće biti od koristi.

Ni u jednom mi trenu nije palo na pamet da ga gurnem. Nisam dovoljno snažna da gurnem odraslog muškarca s rub-nika. A ionako to ne bih pokušavala. Ne bi bilo u redu; na njemu je bilo da odluči želi li skočiti ili ne. Ja sam mu samo prišla, provukla ruku kroz žičanu ogradu i potapšala ga po ramenu. Samo sam ga htjela pitati hoće li on još dugo tako.

JESS

Prije nego što sam stigla u onu na divlje useljenu gajbu, nisam imala nikakvu namjeru popeti se na krov. Bez zezancije. Potpuno sam zaboravila na priču o Kući samoubojica dok nisam počela razgovarati s tim nekim tipom. Mislim da sam mu zapela za oko, što baš i ne znači mnogo, jer sam bila jedina ženska osoba mlađa od trideset godina koja se još držala na nogama. Ponudio mi je pljugu i rekao da mu je ime Nargila, a kad sam ga upitala zašto ga zovu Nargila, odgovorio mi je da je to zato što uvijek puši travu pomoću nargile. A ja sam rekla: "Znači li to da se svi preostali članovi škvadre zovu Džoint?" No on mi je na to odgovorio samo, ono: "Ne, onaj tamo frajer zove se Ludi Mike. A onaj ondje zove se Munjara.

A onaj tamo je Nicky Seronja." I tako dalje, dokle god nije imenovao sve ljude u prostoriji koje je poznavao.

Ali je zato tih desetak minuta razgovora s Nargilom ušlo u povijest.

No dobro, ne baš u povijest kao 55. godina prije Krista ili 1939. Ne baš u tako povijesnu povijest, osim ako jedno od nas dvoje ne izumi vremenski stroj ili ne spriječi napad Al-Qaide na Veliku Britaniju ili štogod slično. Tko zna što bi se dogodilo sa svima nama da nisam zapela Nargili za oko? Zato što sam upravo namjeravala krenuti kući kad je počeo čavrljati sa mnom, što znači da bi Maureen i Martin sad već bili mrtvi, po svojoj prilici, i... no dobro, sve bi bilo drukčije.

Čim je završio s nabranjem, Nargila me promotrio i rekao: Nisi valjda mislila ići na krov, jesi li? A ja sam pomislila: s tobom sigurno ne, ušlagirani. A on je rekao: Nemoj misliti da ne vidim bol i očajanje u tvojim očima. Tad sam već bila dobrano pijana, pa sam, kad sad razmišljam o tome, prilično uvjerena da je u mojim očima Nargila mogao vidjeti tek sedam *Bacardi Breezera* i dvije limenke piva *Special Brew*. A ja sam rekla: Oh, zbilja? A on je rekao: Aha, znaš, ja sam zapravo dio protusamoubilačke straže i dužan sam pripaziti na ljude koji su došli ovamo samo zato da bi se popeli na krov. A ja ću na to, ono: A što se to zbiva na krovu? A on se nasmijao i rekao: Ti to mene zajebavaš, je li? Pa ovo je Kuća samoubojica, čovječe. Ljudi se ovamo dolaze ubiti. Da on to nije spomenuo, nikada se toga ne bih sama sjetila. Odjednom je sve imalo smisla. Jer, iako sam već takoreći krenula kući, nisam mogla ni zamisliti što ću sa sobom kad dođem kući, i nisam mogla ni zamisliti da se sutradan ujutro moram probuditi. Ja sam htjela Chasa, no on nije htio mene, pa sam odjednom zaključila kako bi vjerojatno bilo najpametnije da si skratim život što više mogu. Zamalo sam prasnula u smijeh koliko je sve to skupa bilo zgodno; htjela sam si skratiti život i završila sam u Kući samoubojica, što je ipak bilo previše da bi bilo slučajno. Bilo je to nešto poput božjega znaka. No dobro, nisam bila oduševljena činjenicom da je sve što mi je Bog imao za reći glasilo, ono: Skoči s krova, no nisam ga krivila. A što bi mi drugo mogao reći?

U tom sam trenutku osjećala teret svega oko sebe - teret usamljenosti, teret svega što je pošlo po zlu. Osjećala sam se junački, prevaljujući onih nekoliko posljednjih nizova stuba cio vrha zgrade, sa svim tim teretom na plećima. Činilo mi se da je skok jedini način da ga se riješim, jedini način da ga prisilim da radi za mene umjesto protiv mene; osjećala sam takvu težinu da sam znala kako ću udariti o tlo u tren oka. Oborit ću svjetski rekord u padanju sa zgrade.

MARTIN

Da me nije pokušala ubiti, sad bih već sigurno bio mrtav. No svima je nama urođen nagon za samoodržanjem, nije li? Bez obzira na to što se kod pojedinaca javlja čak i onda kad si pokušavaju oduzeti život. Sve što znam jest da sam osjetio udarac po leđima, osvrnuo se, zgrabio ogradu iza sebe i počeo urlati. Dotad sam već bio pijan. Već sam dulje vrijeme otpijao gutljaje iz stare pljoske, a dosta sam popio i prije nego što sam uopće izišao iz kuće. (Znam, znam, nisam smio sjesti za volan. Ali nije mi se dalo tegliti jebene ljestve u autobusu.) I da, istina je, vjerojatno sam malčice pretjerao s rječnikom. Da sam znao da je riječ o Maureen, da sam znao kakva je Maureen, onda bih se malčice suzdržao, vjerojatno, ali nisam znao; mislim da sam čak upotrijebio i riječ na slovo p— i zbog toga sam joj se ispričao. No složiti ćete se da je

situacija bila u najmanju ruku neobična.

Ustao sam i oprezno se okrenuo jer se nisam htio survati u provaliju dokle god se sam na to ne odlučim; potom sam počeo urlati na nju, a ona je samo zurila pred sebe.

"Pa ja vas znam", rekla je.

"Odakle?" Glupog li pitanja. Ljudi mi stalno prilaze po restoranima i trgovinama i garažama i pisoarima uzduž i poprijeko Velike Britanije s riječima: "Pa ja vas znam", iako redovito misle upravo suprotno; ono što zapravo žele reći glasi: "Nismo se nikada upoznali, ali znam vas s televizije." I onda me traže autogram ili me ispituju kakva je doista Penny Chambers, u stvarnom životu. No te noći to jednostavno nisam očekivao. Jednostavno, da oprostite, nisam bio u tom filmu.

"S televizije."

"Oh, za Boga miloga. Taman sam se htio ubiti, ali nema veze, uvijek ima vremena za jedan autogram. Imaš kemijsku olovku? Ili komadić papira? I da te odmah preduhitrim, ona je prava pravcata kujetina koja će ušmrkati što god joj date i poševiti se s kime god stigne. Nego, što uopće radiš ovdje?"

"I ja... i ja namjeravam skočiti. Rado bih posudila tvoje ljestve."

Eto na što se na kraju sve svede: na ljestve. No dobro, ne baš doslovno na ljestve; bliskoistočni mirovni proces se ne može svesti na ljestve, baš kao ni tržište novca. No ako sam išta naučio razgovarajući s gostima u emisiji, to je da se čak i najkrupnije teme mogu svesti na najmanje dijelove, kao da je život nekakav plastični Airfixov model.

Na vlastite sam uši čuo kako jedan vjerski vođa tvrdi da svoju vjeru duguje pokvarenom zasunu na vrtnoj šupi (kad je bio klinac cijelu noć je ostao zaključan u njoj te ga je Bog izveo na svjetlost dana); na vlastite sam uši čuo kako jedan talac opisuje da je preživio samo zato što je jedan od njegovih otmičara bio oduševljen njegovom obiteljskom karticom s popustom za Londonski zoološki vrt koju je imao u lisnici. Čovjek bi silno htio razgovarati o krupnim temama, no na koncu se ipak pokaže da prava uporišta treba tražiti među zasunima vrtnih šupa i karticama za Londonski zoološki vrt; bez njih ne biste znali odakle početi. Osobito ako ste domaćin emisije Na noge *lagane uz Penny i Martina*, kad smo već kod toga. Budući da Maureen i ja nismo mogli razgovarati o tome što nas čini toliko nesretnima da želimo da nam se mozak prospe po betonu poput *McDonald'sova* frapea, umjesto toga smo radije razgovarali o ljestvama.

"Samo izvoli."

"Pričekat ću da se... No dobro, pričekat ću."

"Znači, namjeravala si stajati tu i gledati?"

"Ne. Naravno da nisam. Pretpostavljam da to želiš učiniti nasamo."

"Dobro pretpostavlaš."

"Maknut ću se onamo." Pokazala je na drugi kraj krova.

"Javim ti se na putu dolje."

Ja sam se nasmijao, ali ona nije.

"Daj, daj. Pa baš sam se zgodno našalio. S obzirom na okolnosti."

"Valjda mi nije do šale, britke ili ne, gospodine Sharp."

Sharp. Bridak. Ne bih rekao da je htjela ispasti duhovita poigravši se nehotice s mojim prezimenom, ali njezine su me riječi samo još više nasmijale. Maureen je otišla na suprotnu stranu krova i sjela, naslonivši se leđima na meni najudaljeniji zid. Okrenuo sam se i sjeo natrag na rubnik. Ali se nisam mogao usredotočiti. Prošla me volja.

Sad si vjerojatno mislite, koliko čovjek mora biti usredotočen da bi se bacio s vrha visoke zgrade? E pa, iznenadili biste se. Bio sam savršeno spreman za skok prije nego što se Maureen pojavila; upravo sam bio u fazi kad sam se s lakoćom mogao odgurnuti. Bio sam potpuno usredotočen na sve razloge zbog kojih sam uostalom i došao onamo; zastrašujuće sam jasno shvaćao razloge zbog kojih je život dolje na zemlji za mene postao nezamisliv. No, razgovor s njom me izbacio iz takta i gurnuo me natrag među ljude, na hladnoću i vjetar i zvukove bas--gitare koja je treštala sedam katova niže. Nikako se nisam uspijevao ponovno ufurati u prijašnje raspoloženje; ista stvar kao i kad bi se jedno od djece probudilo čim bismo Cindy i ja počeli voditi ljubav. Nisam se bio predomislio i još sam znao da ću to prije ili kasnije morati učiniti. Ali jednostavno sam znao da to neću moći učiniti u idućih pet minuta. Viknuo sam Maureen.

"Hej! Što kažeš da zamijenimo mjesta? Da vidimo hoće li tebi ići bolje?" I opet sam se smijao. Bio sam, bez sumnje, raspoložen za šalu, dovoljno pijan - i pretpostavljam, dovoljno poremećen - da povjerujem kako će svaka moja rečenica zvučati urnebesno smiješno.

Maureen je izišla iz mraka i oprezno pristupila rupi u žičanoj ogradi.

"I ja želim ostati nasamo", rekla je. "Tako će i biti. Imaš dvadeset minuta. A onda se vraćam na svoje mjesto."

"Kako ćeš se vratiti na ovu stranu?"

Dosad o tome uopće nisam razmišljao. Ljestve su zapravo bile učinkovite u samo jednom smjeru: na mojoj strani ograde nije bilo dovoljno mjesta da ih rastvorim.

"Morat ćeš ih držati."

"Kako to misliš?"

"Ti mi dodaš ljestve ovamo. Ja ih brzo prislonim uz ogradu. A ti ih čvrsto držiš s tvoje strane."

"Nema šanse da ih uspijem zadržati. Pretežak si mi."

A ona je bila prelaka. Bila je sitna, sama kost i koža; čak sam pomislio da se želi ubiti jer želi izbjeci dugu i bolnu smrt od ove ili one bolesti.

"To znači da ćeš se morati pomiriti s mojom prisutnošću."

Ionako nisam bio siguran želim li se vratiti na drugu stranu. Ograda je trenutačno predstavljala granicu: s krova se izlazi na stube, sa stuba na ulicu, a ulica vodi do Cindy i djece i Danielle i njezina oca i svega ostalog što me na koncu i dovelo dovdje, poput vrećice čipsa na olujnom vjetru. Ovdje, na rubniku, osjećao sam se sigurno. Ovdje nije bilo ni poniženja ni srama - izuzev poniženja i srama koje biste i sami mogli očekivati da se kojim slučajem zateknete na rubniku zgrade, sami samcati, na Silvestrovo.

"Zar se ne bi mogao premjestiti na drugi kraj krova?"

"Zar se ne bi ti mogla premjestiti? To su moje ljestve."

"Nisi baš neki kavalir."

"Ne, jebiga, nisam. To je jedan od razloga zbog kojih se i nalazim tu gdje se nalazim, ako baš hoćeš. Zar ne čitaš novine?"

"Ponekad bacim oko na mjesne novine." "I, što sve znaš o meni?"

"Znam da si radio na televiziji." "I to je sve?"

"Mislim da da." Nakratko se zamislila. "Bio si oženjen za nekog iz Abbe?"

"Ne."

"Ili nekom drugom pjevačicom?" "Ne."

"Oh. Znam da voliš gljive." "Gljive?"

"Tako si rekao. Sjećam se. U studiju je gostovao neki kuhar i dao ti je da nešto probaš, a ti si rekao, 'Mmmmm, obožavam gljive. Mogao bih ih jesti cijeli dan.' To si bio ti, je 1' da?"

"Lako moguće. I ništa ti drugo ne pada na um?" "Tako je."

"A što misliš, zašto se onda želim ubiti?" "Nemam blage veze."

"Zajebavaš me."

"Mogao bi malo pripaziti kako se izražavaš. Moram priznati da me smeta."

"Oprosti."

Ali nisam mogao vjerovati. Nisam mogao vjerovati da sam naletio na nekoga tko ne zna ništa o meni. Prije odlaska u zatvor, znao sam se ujutro probuditi a da me ono smeće od novinara već čekalo ispred ulaznih vrata. Odlazio sam na krizne sastanke s agentima i ravnateljima i televizijskim rukovodiocima. Bio sam uvjeren da u Velikoj Britaniji ne postoji čovjek kojeg ne zanima to što sam učinio, osobito zato što sam živio u svijetu u kojem ništa drugo i nije bilo važno. Možda je Maureen živjela na krovu, pomislio sam. Ovdje je sigurno lako izgubiti dodir sa svijetom.

"A da upotrijebiš svoj remen?" Naherila je glavu u smjeru mog struka.

Što se ticalo Maureen, to su bili njezini posljednji trenuci na zemlji.

Nije ih htjela potratiti na razgovore o mojoj strasti za gljivama (strasti koju sam, bojim se, tako i tako najvjerojatnije samo odglumio pred TV kamerom.) Htjela je nastaviti što je počela.

"Što s njim?"

"Skinu ga i omotaj oko ljestava. Zakopčaj ga s tvoje strane ograde."

Shvatio sam što ima na umu i zaključio da bi moglo upaliti, pa smo sljedećih nekoliko minuta surađivali u prijateljskoj tišini; prebacila je ljestve preko ograde, ja sam skinuo remen, provukao ga oko ljestava i ograde, zategnuo ga, zakopčao, pretresao da provjerim hoće li izdržati. Zbilja nisam htio umrijeti padajući natraške. Uspeo sam se preko ograde, otkopčao remen i vratio ljestve u prvobitni položaj.

Upravo sam htio pustiti Maureen da u miru skoči sa zgrade, kad je ona jebena luđakinja počela urlati na nas.

JESS

Nisam trebala biti onako bučna. To je bila pogreška. Hoću reći, to je bila pogreška ako sam se doista htjela ubiti. Mogla sam jednostavno odšetati, brzo, tiho i smireno, do mjesta na kojem je Martin prerezao žicu, popeti se na ljestve i skočiti. Ali nisam. Nego sam viknula nešto poput: "Mičite mi se s puta, gubitnici!" i počela stvarati buku u stilu borbenog glasanja crvenokožaca, kao da je sve to samo igra - što je uostalom i bila, u tom trenutku, za mene - pa me Martin srušio na tlo već na pola puta. A onda je, recimo, kleknuo na mene, zarinuvši mi lice u nekakvu pjeskovitu podlogu od lažnog asfalta kojom se obično prekrivaju krovovi zgrada. Tek sam tad zbilja poželjela da me nema.

Nisam znala da je to Martin. Zapravo nisam ništa vidjela, ako ćemo iskreno, dok mi nije zabio glavu u tlo, a onda sam vidjela samo tlo.

Ali znala sam što ono dvoje smjera odmah čim sam se našla na krovu.

Ne morate biti genijalac da to shvatite. I tako sam ga, dok je sjedio na meni, upitala: Pa kako to da se vas dvoje smijete ubiti, a ja ne smijem? A on će na to: Jer si premlada. Mi smo sjebali svoje živote.

Ti svoj nisi, zasad. A ja ću: Otkud ti to znaš? A on će: Ne vjerujem da si itko tvoje dobi može sjebati život. A ja sam mu rekla, ono: Pa što ako sam ubila desetero ljudi? Uključujući i svoje roditelje i, što ja znam, svoje male blizance? A on je rekao: I, jesi li? A ja sam rekla: Aha, jesam. (Premda nisam. Samo me zanimalo što će učiniti.) A on je rekao: Dakle, to što si sad ovdje znači da si se izvukla nekažnjeno, zar ne? Da sam ja na tvom mjestu, sjeo bih na prvi zrakoplov za Brazil. A ja ću: A što ako se želim iskupiti za ono što sam učinila sa svojim životom? A on će: Začepi.

MARTIN

Nakon što sam oborio Jess na tlo, prvo što sam pomislio je kako ne želim da se Maureen iskrade i udalji od nas. Ne zato što sam joj želio spasiti život; jednostavno bih popizdio da je iskoristila priliku dok sam ja zaokupljen nečim drugim i skočila. Oh, znam da ništa od svega ovoga nema smisla; prije dvije minute sam je takoreći požurivao. No nisam vidio zašto bi Jess bila moja odgovornost a ne njezina, i nisam vidio zašto bi ona iskoristila ljestve kad sam ih ja doteglio skroz ovdje gore. Dakle, moji su razlozi bili strogo sebične naravi; ništa neobično, kao što bi rekla Cindy.

Nakon što smo Jess i ja okonačali svoj debilni razgovor o tome kako je ubila tonu ljudi, viknuo sam Maureen da mi dođe pomoći.

Djelovala je prestrašeno, a onda se polako dogegala do nas.

"Mrdni malo, dovraga."

"Što da radim?"

"Sjedni na nju."

Maureen joj je sjela na dupe, a ja sam joj kleknuo na ruke.

"Daj me više pusti, jebena stara perverzijačino. To tebe uzbuđuje, je li?"

No dobro, kao što ste već mogli i pretpostaviti, njezina me opaska malčice kosnula, imajući u vidu ne tako davne događaje. Na čas sam pomislio da Jess zna tko sam, ali čak ni ja nisam toliko paranoičan.

Da vas netko sruši na tlo usred noći, baš kad se spremate baciti s vrha zgrade, vjerojatno ne niste razmišljali o jutarnjim televizijskim voditeljima. (Ovo će možda zapanjiti jutarnje televizijske voditelje, dakako, jer većina njih čvrsto vjeruje da ljudi ne misle ni o čem drugom nego o doručku, ručku i večeri.) Bio sam dovoljno zreo da se izdignem iznad Jessinih poruga, premda bih joj bio najradije polomio ruke.

"Ako te pustimo, obećavaš da ćeš se smiriti?"

"Da."

I tako je Maureen ustala, a Jess je sa zamornom predvidljivošću pojurila prema ljestvama te sam je ponovno morao srušiti na tlo.

"A što sad?" upitala me Maureen, kao da sam ja nekakav veteran koji je već nebrojeno mnogo puta našao izlaz iz sličnih situacija pa sam dobro upoznat s pravilima igre.

"Nemam blage veze."

Nije mi jasno kako nikome od nas nije sinulo da će nadaleko poznato odredište samoubojica na Silvestrovo biti prometno poput Piccadilly Circus, ali za mene je to bio prijelomni trenutak u kojem sam našu situaciju prihvatio takvu kakva jest: jedan vrlo osobit i osoban trenutak upravo se pretvarao u farsu s nepreglednim brojem sudionika.

I baš je tog trena, kad sam napokon pogledao istini u oči, trio postao kvartet. Netko se pristojno nakašljao, a kad smo se okrenuli u njegovu smjeru, ugledali smo visokog i privlačnog muškarca duge kose, možda desetak godina mlađeg od mene, s motorističkom kacigom pod jednom rukom i jednom od onih divovskih podstavljenih torbi pod drugom.

"Je li netko od vas naručio pizzu?" rekao je.

MAUREEN

Mislim da nikad dotad nisam imala priliku upoznati Amerikanca.

Ustvari, nisam bila sigurna je li Amerikanac ili nije dok ostali to nisu spomenuli. Ta tko bi se nadao da će Amerikanac raditi kao dostavljač pizza, zar ne? No dobro, ja barem nisam, ali ja sam možda ipak malo zahrđala. Vrlo rijetko naručujem pizzu, ali kad god sam je naručila, redovito ju je dostavljao netko tko uopće ne govori engleski.

Amerikanci ne rade kao dostavljači, zar ne? Nit vas poslužuju u trgovinama, nit vam naplaćuju karte u autobusima. Doduše, vjerujem da u Americi rade sve te poslove, ali ovdje ne. Bolnica u koju Mattyja vodim na preglede puna je Indijaca i ljudi porijeklom s Antila i mnoštva Australaca, no ne i Amerikanaca. Tako da nije ni čudo što smo isprva svi pomislili da je malčice munjen. To je bilo jedino razumno objašnjenje. Djelovao je malčice munjeno, osobito s onom kosurinom. I mislio je da je netko od nas naručio pizzu, a zatekao nas je na krovu Kuće samoubojica.

"A kako bismo mi to naručili pizze?" upitala ga je Jess. Oboje smo još uvijek sjedili na njoj, pa joj je glas zvučao smiješno.

"GSM-om?" rekao je.

"Što je GSM?" upitala je Jess.

"OK, mobitelom, svejedno."

Jedan nula za njega, bio je u pravu.

"Amerikanac?" upitala je Jess.

"Aha."

"Kog vruga onda radiš kao dostavljač pizza?" "Kog vruga vas dvoje sjedite curi na glavi?"

"Sjede mi na glavi zato što ovo nije slobodna zemlja", rekla je Jess.

"**Ne** daju ti da radiš što hoćeš."

"A što si ti htjela?"

Nije mu odgovorila.

"Htjela je skočiti", rekao je Martin.

"A ti kao nisi!"

Nije se obazirao.

"Svi ste htjeli skočiti?" upitao nas je dostavljač pizza.

Nismo mu odgovorili.

"Koji kur—?" rekao je.

"Koji kur—?" rekla je Jess. "Koji kur— što?"

"Ma to ti je američka skraćunica", rekao je Martin. "'Koji kur—?' znači 'Koji kur— izvodite?' U Americi ljudi imaju tako puno posla da nemaju vremena izgovoriti 'izvodite'."

"Možete li malo pripaziti kako se. izražava te, lijepo vas molim", rekla sam im. "Nismo svi odrasli u svinjcu."

Dostavljač pizza je sjeo na pod i odmahnuo glavom. Mislila sam da nas sažaljeva, no poslije nam je priznao da je mislio na nešto posve drugo.

"Okej", procijedio je nakon nekog vremena. "Pustite je."

Nismo se ni pomaknuli.

"Hej, vas dvoje. Što se koji kur— pravite gluhi? Nemojte da vam dođem onamo i prisilim vas da me saslušate!" Ustao je i uputio se prema nama.

"Mislim da je sad već možemo pustiti, Maureen", rekao je Martin, kao da je sam donio odluku da je pustimo, a ne zato što bi ga u suprotom Amer mogao opaliti po nosu. Martin je ustao, i ja sam ustala, i Jess je ustala, otresla prljavštinu sa sebe i opsovala kao kočijaš. A onda se zapiljila u Martina.

"Ti si onaj frajer", rekla je. "Onaj iz jutarnjeg TV programa. Onaj što je spavao s petnaestogodišnjakinjom. Martin Sharp. U jeb— te!"

Martin Sharp mi je sjedio na glavi. Stara perverzijačina!"

Mislim, naravno da pojma nisam imala ni o kakvoj petna-estogodišnjakinji. Rijetko kad čitam tu vrstu novina, osim kad sam kod frizera ili kad ih netko zaboravi u autobusu.

"Šališ se?" rekao je dostavljač pizza. "Onaj što je bio u zatvoru? Čitao sam nešto o tome."

Martin je glasno uzdahnuo. "Zar cijela Amerika zna za to?" rekao je.

"Kako da ne", odgovorio je dostavljač pizza. "New York Times je pisao o tome."

"Oh, Bože", rekao je Martin, no jasno se vidjelo da mu je drago.

"Šalim se, čovječe", rekao je dostavljač pizza. "Sjećam se da si vodio jutarnju TV emisiju u Engleskoj. U Americi nitko živ nije čuo za tebe.

Saberi se."

"Daj nam onda malo te pizze", rekla je Jess. "Što se nudi?"

"Nemam pojma", odgovorio je dostavljač pizza. "Daj da vidim", rekla je Jess.

"Ne, mislio sam... Ta nisu to moje pizze, ako nisi znala!"

"Oh, ponašaš se k'o neka pičkica", rekla je Jess. (Zbilja, točno je to rekla. Ne znam zašto.) Nagnula se, zgrabila mu torbu i izvadila kutije s pizzama. A onda ih je otvorila i prstom počela pipkati pizze.

"Ova je s kobasicama. Nemam pojma kakva je ova. S povrćem."

"Vegetarijanska", rekao je dostavljač pizza.

"Kako god", rekla je Jess. "Da čujem vaše želje?"

Ja sam odabrala vegetarijansku. Pretpostavila sam da mi ona s kobasicama ne bi bila po volji.

J J

Prepričao sam nekolicini ljudi što se događalo te večeri i moram priznati da mi je bilo čudno što su svi dobro primili ono o samoubojstvu, ali nikome nije bilo jasno ono s pizzama. Većina ljudi se, po svoj prilici, dobro nosi sa samoubojstvima; većina ljudi se, čak i onda kada je to zakopano negdje duboko u njima, sjeća stanovitih trenutaka u svome životu kad su se i sami pitali žele li se sutradan ujutro doista probuditi. Čini se da je želja za smrću zapravo sastavni dio života. Nego, htio sam naglasiti kako, kad god ljudima pričam o toj silvestarskoj noći, nitko nikada ne kaže: "Štooooo? Htio si se ubiti?" Radije nabace nešto u stilu, znate već: "Oh, OK, bend ti je bio sjeban i našao si se u slijepoj ulici zbog glazbe, a to ti je bila najvažnija stvar u životu, **PLUS** to što si prekinuo s curom, a ona je bila jedini razlog zbog kojeg si uopće i došao u ovu jebenu državu...

Kad bolje razmislim, nije ni čudo što si završio na tom krovu." Ali već sljedeće sekunde svi žele znati kog je vraga frajer poput mene radio kao dostavljač jebelih **pizza**.

Okej, vi me ne poznajete, pa ćete mi morati vjerovati na riječ da nisam glup. Ne da pročitam, nego progutam svaku jebenu knjigu koja mi se nađe pod rukom. Obožavam Faulknera i Dickensa i Vonneguta i Brendana Behana i Dylana Thomasa. Baš sam taj isti tjedan - točnije rečeno, na sam Božić - završio **Revolucionarni put** Richarda Yatesa, totalno fenomenalan roman. Zapravo sam namjeravao skočiti s njim - ne samo zato što mi se to čini nekako kulerski i što bih svoju smrt lime začinio s malo tajanstvenosti već zato što bih na taj način možda mogao uvjeriti više ljudi da ga pročita. Ali ispalo je tako da nisam imao mnogo vremena za pripremu, pa je roman ostao kod kuće. Ipak, ne bih vam preporučio da ga završavate na Božić, ako, ono, živite u iznajmljenoj sobi bez tople vode, u gradu u kojem zapravo ne poznajete ni žive duše. Vjerujem da baš i nije pridonio mojem sveopćem raspoloženju, ako znate na što mislim, jer ima zbilja tužan svršetak.

Kako bilo da bilo, stvar je u tome da ljudi brzaju sa zaključcima i vjeruju da svatko tko na Silvestrovo jurca sjevernim Londonom na usranom malom mopedu za minimalnu nadnicu mora biti pljuđer i da mu gotovo sigurno nisu sve pizze na broju. No dobro, OK, dostavljači pizza su

pljugeti po definiciji, jer je dostavljanje pizza pljugetski posao. Ali to ipak ne znači da smo svi mi glupe šupčine. Ustvari, bez obzira na Faulknera i Dickensa, mislim da sam od svih frajera na poslu upravo ja bio najglupiji ili, u najmanju ruku, najneobra-zovaniji.

Naši su dostavljački redovi bili popunjeni afričkim liječnicima, albanskim odvjetnicima, iračkim kemičarima... Jedino ja nisam imao fakultetsku diplomu. (Živo je čudo da u našem društvu nema više nasilnika iz redova dostavljača pizza. Pokušajte samo zamisliti: u Zimbabveu ste vrhunski, ono, nešto, neurokirug ili što već, ali ste onda prisiljeni prebjeći u Englesku jer vam fašistički režim želi zavrnuti vratom, da bi vam na koncu balade neki ušlagirani posranac kojem je proradio apetit držao prodike u tri sata u noći... Hoću reći, ne biste li trebali imati zakonsko pravo da ga tresnete po njuški?) Kako god. Ima više načina da se postane pljuget. A svakako ima više načina da popušite.

I zato bi se moglo reći da sam dostavljao pizze zato što je Engleska pušiona ili, točnije, zato što su Engleske cure pušiona, a morao sam raditi na crno jer nisam Englez. Niti Talijan, niti Španjolac, pa čak niti jebeni Finac ili tko već. I tako sam radio jedini posao koji mi se nudio; Litvancu Ivanu, vlasniku pizzerije Casa Luigi u Ulici Holloway, živo se tuckalo jesam li ja iz Chicaga ili iz Helsinkija.

Drugo bi pak objašnjenje moglo glasiti da se sranja događaju i da nijedna rupa na svijetu nije toliko mala, toliko mračna i zagušljiva, i jebeno beznadna da se čovjek ne bi poželio zavući u nju.

Prokletstvo mojeg naraštaja je u tome što svi mi mislimo da smo jebeni genijalci. Nama nije dovoljno da nešto stvaramo, ili da nešto prodajemo, ili da nešto podučavamo, ili čak samo da nešto radimo; mi uz to moramo **biti** netko i nešto. Jer je to naše neotuđivo pravo kao građana dvadeset prvog stoljeća. Ako Christina Aguilera ili Britney ili neki drugi kreten iz emisije **Američki idol** može biti netko i nešto, zašto to ne bih mogao biti i ja? A što je sa mnom, ha? OK, što se tiče mog benda, moram se pohvaliti da smo imali najbolje nastupe uživo koje ste ikada mogli vidjeti u nekom baru, snimili smo dva albuma koja su se svidjela velikom broju kritičara i zanemarivom broju stvarnih slušatelja. No puka spoznaja da je talentiran nikada nije nikoga usrećila, nije li tako? A trebala bi, to hoću reći, s obzirom da je talent zapravo dar na kojem treba zahvaliti Bogu, a ja to nisam učinio.

Samo sam se još više razljutio jer od njega nisam imao nikakve novčane koristi i jer me nije dogurao do naslovnice **Rolling Stonea**.

Oscar Wilde je jednom rekao kako je naš stvarni život često upravo onaj koji zapravo ne živimo. Dakle, skidam ti kapu, Oscare. I tako je moj stvarni život bio pun pjevačkih nastupa na Wembleyju i u Madison Square Gardenu te platinastih ploča i Grammyja, no to nije bio život koji sam zapravo živio, pa mi se zato valjda i činilo da ga mogu samo tako odbaciti. Život koji sam živio nije mi dopuštao da budem, što ja znam... onakav kakvim sam se zamišljao. Nije mi čak dopuštao ni da stanem na noge kao čovjek. Osjećao sam se kao da prolazim kroz tunel koji postaje sve uži i uži, sve mračniji i mračniji, i počinje propuštati vodu, a ja sam se sav pogrbio, preda mnom se nalazi kameni zid i jedino oruđe koje mi stoji na raspolaganju su vlastiti nokti. Lako moguće da se svi osjećamo tako nekako, ali to nije razlog da lako i oстане. Kako god bilo, na Silvestrovo mi je napokon dozlogrdilo. Nokti su mi se istrošili, a jagodice prstiju bile su mi u ranama. Nisam više imao snage kopati. Budući da je moj sastav bio stvar prošlosti, jedini način da si dam oduška bio je da se odjavim iz svog nestvarnog života: namjeravao sam poletjeti s tog jebenog krova kao Superman. Kvaka je u tome što su stvari, dakako, krenule svojim putem.

Evo nekolicine mrtvih osoba, osoba koje su bile suviše tankoćutne za život: Sylvia Plath, Van Gogh, Virginia Woolf, Jackson Pollock, Primo Levi i Kuri Cobain, dakako. Evo nekolicine živih osoba: George W. Bush, Arnold Schwarzenegger, Osama Bin Laden. Stavite križić pokraj osoba s kojima biste voljeli popiti piće i potom provjerite nalaze li se među živima ili među mrtvima. Oh, da, slobodni ste mi prigovoriti da tjeram vodu na svoj mlin, da na mom popisu 'živih' nedostaje nekoliko osoba koje bi mogle oboriti moje argumente, recimo, nekoliko pjesnika i glazbenika i

tako dalje. I, da, također ste mi slobodni prigovoriti da Staljin i Hitler nisu bili baš sjajni, a ipak se više ne nalaze među živima. Ali ja vas svejedno molim da mi progledate kroz prste: ta i sami znate o čemu govorim.

Tankoćutne osobe se mnogo teže nose sa životom.

Stoga sam se zbilja zapanjio saznajući da su Maureen, Jess i Martin Sharp namjeravali napustiti ovaj svijet slijedeći stope Vincenta Van Gogha. (I, da, hvala vam, upoznat sam s činjenicom da Vincent nije skočio s vrha sjevernolondonske stambene zgrade.) Sredovječna žena koja je izgledala poput nečije čistačice, kreštava, poluluda adolescentica i domaćin **talk shown** preplanula lica... Nije imalo smisla. Samoubojstvo nije za ljude poput njih. Nego za ljude kao što su Virginia Woolf i Nick Drake. I ja. Samoubojstvo bi trebalo biti

cool.

Silvestrovo je bila noć sentimentalnih pljugera. Sam sam si kriv.

Trebao sam znati da ću ondje naletjeti na točno takvu šaku jada.

Trebao sam odabrati neki dostojanstveniji datum poput 2(S. ožujka, u sjećanje na dan kada je Virginia Woolf ušetala u rijeku, ili 25. prosinca poput Nicka Drakea. Sve i da nekog zateknem na krovu neke od tih večeri, veća je vjerojatnost da bi to bile moje srodne duše, a ne ovakvi beznadni bijednici koji su sami sebe uvjerali, ni sam ne znam kako, da je svršetak kalendarske godine iz nekog razloga poseban. No kad sam dobio zadatak da dostavim pizze u onu na divlje useljenu gajbu u Kući samoubojica, zaključio sam kako ne smijem propustiti tako dobru priliku, i to je sve. Namjeravao sam prošetatati do krova, izvidjeti situaciju da vidim što me čeka, sići dolje, dostaviti pizze i tek tada se Baciti na posao.

A onda sam se nenadano zatekao u društvu s troje potencijalnih samoubojica koje tamane pizze što sam ih ja morao dostaviti i zure u mene. Čini se da su očekivali govor u duhu onog gettysburskog, kojim bih ih uvjerio kako su njihovi bijedni i besmisleni životi ipak vrijedni življenja. Bilo je to prilično ironično, ako ćemo pravo, s obzirom na to da mi se živo fućkalo hoće li koji od njih skočiti ili neće. Svi su mi bili isti i nisam stekao dojam da ijedno od njih troje može znatnije obogatiti sveukupan zbroj dostignuća ljudskoga roda.

"I tako", rekao sam. "Sjajno. Pizza. Mala, dobra stvarca u noći poput ove." Raymond Carver, kao što vjerojatno znate, no u ovom je društvu to bilo ravno bacanju biserja pred svinje.

"A što ćemo sad?" rekla je Jess. "Pojest ćemo pizzu." "A onda?"

"Dajte si pola sata, OK? A onda ćemo razmotriti gdje smo i što smo."

Nemam pojma odakle je to izletjelo. Kakvih pola sata? I što bi se trebalo dogoditi nakon toga?

"Čini se da bi kratki predah svima godio. Koliko ja vidim, stvari su se ovdje gore počele opasno zakuhavati. Trideset minuta? Važi?"

Svi su slegnuli ramenima i potom kimnuli, jedan po jedan, te smo nastavili žvakati pizze u tišini. Ovo je prvi put da sam kušao neku Ivanovu pizzu. Bila je nejestiva, a možda čak i otrovna.

"Nema jebene šanse da još pola sata sjedim ovdje i gledam vaše jebene bijedne njuške", rekla je Jess.

"Ali nije prošla ni minuta da si se upravo s time složila", podsjetio ju je Martin.

"Pa što onda?"

"Misliš da ima smisla složiti se s nečim što ne namjeravaš poštivati?"

"Ne mislim." Čini se da Jess ovo priznanje nije nimalo zabrinjavalo.

"Dosljednost je posljednje pribježište nemaštovitih", rekao sam.

Ponovno Wilde. Nisam mogao odoljeti.

Jess se zapiljila u mene.

"Pokušava biti ljubazan prema tebi", rekao je Martin.

"Ništa zapravo nema smisla, zar ne?" rekla je Jess. "Zato i jesmo ovdje gore."

E pa, vidite, to je bilo jedno prilično zanimljivo filozofsko stajalište.

Jess je zapravo rekla da smo, dokle god se nalazimo na krovu zgrade, svi mi anarhisti. Ništa nas ne obvezuje, ne moramo se ravnati ni po kakvim pravilima. Mogli bismo silovati i ubijati jedni druge, a da nitko na to ne obrati pozornost.

"Da bi živio životom odmetnika od zakona, čovjek mora biti iskren", rekao sam.

"**A** koji ti kurac to znači?" rekla je Jess.

Iskreno rečeno, ni sam zapravo ne znam koji mi kurac to znači. To su bile Dylanove riječi, a ne moje; meni su jednostavno oduvijek dobro zvučale. No sada sam prvi put došao u priliku ispitati njihovu učinkovitost u praksi i odmah mi je bilo jasno kako mi od njih nema nikakve koristi.

"Ništa", rekao sam.

"Ako je tako, onda začepi, Ameru."

I jesam. Do isteka predaha ostalo nam je još dvadeset osam minuta.

J E S S

Ima tome već dosta dugo da sam, kad mi je bilo otprilike osam ili devet godina, gledala na telki jednu emisiju o povijesti Beatlesa. Jen je obožavala Beatlese i zapravo me ona natjerala da je pogledam, ali meni to nije bilo teško. (No poznavajući sebe, vjerujem da sam joj vjerojatno tvrdila upravo suprotno. Vjerojatno sam digla galamu oko toga i raspizdila je.) U svakom slučaju, kad se Ringo pridružio sastavu, mogli ste osjetiti kako vas podilaze trnci, zato što je to bilo to, to su bila njih četvorica, spremni krenuti u osvajanje svijeta i postati najpoznatiji sastav u povijesti glazbe. E pa, tako sam se ja osjećala kad se na krovu pojavio JJ sa svojim pizzama. Znam da ćete sada pomisliti: Oh, to ona samo tako kaže zato što dobro zvuči, ali nemate pravo. Odmah sam znala, kunem vam se. To što je izgledao kao rock-zvijezda, duge kose, u kožnoj jakni i sve ostalo nije, razumije se, odmagalo, ali to što sam osjećala nije imalo nikakve veze s glazbom; jednostavno vam želim reći da sam znala da je JJ upravo ono šio nam je trebalo i da sam, kad se on pojavio, osjetila da je sve sjelo na svoje mjesto. Samo što on ni u kom pogledu nije bio Ringo.

Prije bih ga usporedila s Paulom. Maureen je bila Ringo, samo što ona nije bila duhovita. Ja sam bila George, samo što ja nisam bila stidljiva, a ni produhovljena. Martin je bio John, samo što on nije bio ni nadaren ni *cool*. Kad bolje razmislim, mislim da smo možda ipak bili sličniji nekoj drugoj četveročlanoj skupini.

Kako bilo, predosjećala sam da bi se nešto moglo dogoditi, nešto zanimljivo, pa mi nije bilo jasno kog vruga samo sjedimo i jedemo komadiće pizze. I tako sam, ono, rekla: Mogli bismo razgovarati, a Martin će na to: Što, misliš da bismo mogli podijeliti svoju bol? Onda je složio facu kao da sam izvalila neku budalaštinu, pa sam mu dobacila da je drkadžija, a onda me Maureen prekorila i pitala me izražavam li se i kod kuće tako (na što odgovor glasi potvrdno), pa sam joj rekla da je odrpanka, a Martin je meni rekao da sam glupa i zločesta djevojčica, pa sam ga pljunula, što nisam imala pravo učiniti i što danas više, kad smo već kod toga, ne radim ni približno toliko često kao prije, a on je načinio pokret kao da bi me najradije zadavio, pa je JJ stao između nas, i dobro je da je to učinio, za Martina, jer sumnjam da bi me on zbilja udario, dok bih ja njega posve sigurno i izudarala i izgrizla i izgrebla. A nakon tog kratkog komešanja neko smo vrijeme samo sjedili i soptali i frktali i prezirali jedni druge.

A kad smo se svi skupa pomalo smirili, JJ je rekao nešto u stilu: Ne vidim što ima loše u tome da podijelimo svoja iskustva jedni s drugima, samo što je on to rekao u mnogo američkijem duhu, američkijem čak i od ovoga. A Martin će na to, ono: Dobro, ali koga još, molim te, zanimaju tvoja iskustva? Ta ona se svode na dostavljanje pizza. A JJ je dodao: Pa dobro, onda možemo razgovarati o tvojim iskustvima, a ne o mojim. No tad je već bilo prekasno, tako da sam, čim je rekao kako bismo mogli podijeliti svoja iskustva, znala da je i on došao ovamo imajući na umu isto što i mi. Pa sam rekla, I ti si namjeravao skočiti, zar ne? On nije ništa odgovorio, a Martin i Maureen su ga pogledali. I Martin je samo dodao:

Nisi valjda kanio skočiti s pizzama? Mislim, netko je te pizze ipak naručio. Premda se Martin šalio, stekla sam dojam da je JJ-ev profesionalni ponos bio povrijeđen jer je rekao da je došao samo u izvidnicu i da je namjeravao dostaviti pizze prije nego što ponovno iziđe na krov. A ja sam rekla: Ha, a mi smo ti ih pojeli. A Martin je dodao: Zaboga, uopće ne djeluješ kao tipični samoubojica, a JJ je rekao: E pa, ljudi moji, ako tipičan samoubojica izgleda poput vas, onda ne mogu reći da mi je žao. Kao što vidite, napetost među nama mogla se, ono, rezati nožem.

Stoga sam pokušala još jedanput. Oh, ljudi, dajte nešto pričajte, rekla sam. Tko kaže da se moramo ispovijedati. Možemo samo, znate već, izmijeniti imena i razloge koji su nas doveli ovamo. Moglo bi biti zanimljivo. Možda štogod i naučimo. Možda pronađemo nekakav izlaz ili što već. Moram priznati da mi se glavom motao jedan, nazovimo ga, plan. A plan se sastojao u tome da mi pomognu pronaći Chasa, nakon čega bismo se Chas i ja pomirili i ja bih se osjećala bolje.

No morala sam pričekati da dođem na red jer su željeli da Maureen bude prva.

MAUREEN

Mislim da su odabrali mene zato što dotad ustvari nisam rekla ništa, niti sam ikoga ičim uvrijedila. A možda i zato što sam djelovala zagonetnije od ostalih. Čini se da su Martina svi poznavali iz novina.

A Jess, Bog nek' joj se smiluje... Poznavali smo je tek pola sata, no svima nam je bilo jasno da ovoj curi zbilja nije lako u životu. Što se pak tiče mog odnosa prema JJ-u, moram reći da mi je, prije nego što sam doznala išta o njemu, prošlo glavom da je možda homoseksualac, zato što je imao dugu kosu i zato što je govorio američkim naglaskom. Velik broj Amerikanaca su homoseksualci, zar ne? Znam da nisu oni izmislili homoseksualizam jer se priča da su to bili Grci.

Ali su ga zato oni ponovno vratili u modu. Homoseksualizam je donekle bio nalik na Olimpijske igre: iščeznuo je u antičko doba, a onda su ga oni ponovno oživjeli u dvadesetom stoljeću. Kako god bilo, nisam imala blage veze o homoseksualcima pa sam jednostavno zaključila da su oni svi redom nesretni i da se žele ubiti. Ali ja... O meni se na prvi pogled nije imalo bogzna što reći, zbog čega su ostali, rekla bih, bili znatiželjni.

Nije mi bilo teško govoriti o sebi jer sam znala da ne moram reći mnogo. Nitko od ovdje prisutnih ne bi se poželio mijenjati sa mnom.

Čisto sumnjam da su kadri shvatiti kako sam uopće izdržala ovoliko dugo. Ljudi se uvijek najviše uznemire kad im spomenem ono s pražnjenjem. Kad god sam dosada morala pribjegavati jadikovanju - kad mi je trebao recept za još jednu kuru antidepresiva, primjerice - uvijek sam spomenula pražnjenje, čišćenje koje me čeka takoreći svakodnevno. Što je smiješno, jer sam se na to već naviknula. Kvaka je u tome što se nikako ne mogu naviknuti na pomisao da je moj život svršen, besmislen, suviše mukotrpan, potpuno lišen svake nade ili uzbuđenja; no čišćenje me doista više nimalo ne uzrujava. Ali ipak je to razlog zbog kojeg liječnik redovito posegne za svojom kemijskom olovkom.

"Oh, da", rekla je Jess kad sam završila. "Ti se nemaš o čemu dvoumiti. Nemoj se predomisli. Bit će ti žao."

"Ima ljudi koji se znaju nositi s time", rekao je Martin.

"A tko to?" upitala je Jess.

"Jednom nam je u emisiji gostovala žena čiji je suprug ležao u kom i dvadeset pet godina."

"I to joj je bila nagrada, je li? Nastup u jutarnjoj TV emisiji?"

"Ne. Samo tako kažem."

"Što samo tako kažeš?"

"Samo kažem da se i to može preživjeti."

"Ali ne kažeš zašto, zar ne?"

"Možda ga je voljela."

Razgovarali su žustro, Martin i Jess i JJ. Poput likova u sapunici, cap-cap-cap. Poput ljudi koji znaju što žele reći. Ja nikada ne bih mogla razgovarati tom brzinom, osobito ne u takvoj situaciji; tek mi je tada sinulo da u posljednjih dvadesetak godina gotovo uopće nisam govorila. I da mi osoba s kojom sam najčešće razgovarala pritom nije bila u slanju odgovoriti.

"A što se tu imalo voljeti?" dometrnula je Jess. "On je bio obična biljka. Nije čak bio ni budna biljka. Nego biljka u komi."

"Da nije bio u komi, ne bi ni bio biljka, zar ne?" rekao je Martin.

"Ja svoga sina volim", rekla sam. Nisam htjela da pomisle kako ga ne volim.

"Da", rekao je Martin. "Naravno da ga voliš. Nitko od nas nije u to posumnjao."

"Hoćeš da ti ga mi ubijemo?" rekla je Jess. "Ja bih još večeras mogla svratiti do tebe. Prije nego što ubijem sebe. Ne bi mi bio problem."

Meni ni iz džepa ni u džep. Osim toga, nije mu baš neki život, zar ne?

Da može govoriti, vjerojatno bi mi zahvalio, siročče nesretno."

Oči su mi se napunile suzama, a JJ je to primijetio.

"Koji je tebi bog, zbilja se ponašaš kao jeb— kreten?" rekao joj je.

"Pogledaj što si napravila."

"Oprosti", rekla je Jess. "Bio je to samo prijedlog."

Samo, nije to razlog zbog kojeg sam plakala. Plakala sam zbog toga što je sve što sam htjela na ovome svijetu, jedino što bi mi vratilo volju za životom, bila Mattyjeva smrt. A to što sam znala zbog čega plačem još mi je više tjeralo suze na oči.

M A R T I N

Čitav je jebeni svijet znao sve o meni pa nisam vidio smisao cijele te lakrdije, a to sam im i rekao.

"Oh, ma nemoj tako, čovječe", rekao je JJ, na svoj zamorno američki način. A moram priznati da me Ameri vrlo brzo počnu zamarati.

Jasno mi je da su oni naši saveznici i sve to, i da se tamo kod njih poštuje tuđi uspjeh, za razliku od nezahvalnih stanovnika ovog prokletog, prevrtljivog grada, no što mogu kad mi sve ono frajeriranje ide na živce. Hoću reći, trebali ste ga vidjeti. Čovjek bi pomislio da je došao na krov predstaviti svoj najnoviji film. I posve mu sigurno ne bi palo na pamet da se ovaj potuca Archwayem i dostavlja pizze.

"Rado bismo čuli tvoju stranu priče", rekla je Jess.

"Ne postoji 'moja strana' priče. Ponio sam se kao jebeni kreten i sad snosim posljedice."

"Znači, ne želiš se opravdati? Ta sad se ipak nalaziš među prijateljima", rekao je JJ.

"Osim što me ona upravo pljunula", napomenuo sam. "Krasne li prijateljice!"

"Oh, daj, ponašaš se kao malo dijete", rekla je Jess. "Moji prijatelji vječito pljuju po meni. Ali ja to nikada ne uzimam previše k srcu."

"Ili pa vidiš, možda bi trebala. Možda tvoji prijatelji baš žele da to uzmeš k srcu."

Jess je uvrijeđeno frknula. "Ali da to uzmem k srcu, više uopće ne bili imala prijatelja."

Nitko na to nije imao što dodati.

"I, što bi vas još moglo zanimati, a da to već ne znate?"

"Svaka priča ima dvije strane", rekla je Jess. "Mi znamo samo onu lošu."

"Nisam znao da ima petnaest godina", rekao sam. "Rekla mi je da ima osamnaest. Tako je i izgledala." To je bilo to. To je bila dobra strana priče.

"Znači, da je bila, ono, šest mjeseci starija, ti sada ne bi bio na krovu?"

"Ne, pretpostavljam da ne bih. Jer u tom slučaju ne bih prekršio zakon. Ne bih išao u zatvor. Ne bih ostao bez posla, moja supruga ne bi saznala..."

"Hoćeš reći da si zapravo imao peh."

"Hoću reći da barem dio tereta pada na moja pleća. **Mea culpa.**"

Mislim da ne moram posebno naglašavati kako je ovo bio slabašan pokušaj ublažavanja istine; tada još nisam shvaćao da je Jess najsretnija kad otkriva jebenu toplu vodu.

"To što si progutao jebeni rječnik, ne znači da nisi ništa skrivio", rekla je Jess.

"Ali izraz '**mea culpa**' upravo to..."

"Zato što se neki oženjeni muškarci ne bi ševili s njom bez obzira na godine. A ti imaš klinge i sve, zar ne?"

"U pravu si."

"Znači da peh s tim nema nikakve veze."

"O, jebote život. A što misliš kog vruga mašem nogama s rubnika na vrhu zgrade, kozo glupa? Zajebao sam stvar. Uopće se ne pokušavam opravdati. Osjećam se toliko usrano da želim umrijeti."

"I pravo ti budi."

"Hvala. I hvala ti što si smislila cijelu ovu šaradu. Baš mi je bila od pomoći. Baš je bila... instruktivna."

Još jedna nepoznata riječ, još jedan ubojit pogled.

"Nešto bih te pitao", rekao je JJ.

"Navali."

"Zašto misliš da je jednostavnije skočiti u ponor nego se suočiti s posljedicama svoga čina?"

"Ali to i jest suočavanje s posljedicama svoga čina."

"Frajeri se neprestano ševe s tinejdžerkama i ostavljaju svoje supruge i djecu. Rijetko se tko zbog toga odlučuje baciti sa zgrade, čovječe."

"Istina. Ali, kao što kaže Jess, možda bi morali." "Zbilja? Misliš da bi svatko tko učini takvu pogrešku trebao umrijeti? Vau. Pa ti se stvarno ne šališ", rekao je JJ.

Jesam li to doista mislio? Možda čak i jesam. Ili sam to možda bio mislio. Kao što će se neki od vas kojim slučajem sjetiti, objavio sam nekoliko novinskih članaka u kojima sam, više-manje, govorio upravo o tome. To je, razumije se, bilo prije mog moralnog posrnuća.

Zalagao sam se, na primjer, za ponovno uvođenje smrtne kazne.

Zalagao sam se za ostavke i kemijske kastracije i zatvorske kazne i javna ponižavanja i pokore svake vrste. I možda sam doista bio iskren kad sam rekao da bi muškarce koji nisu u stanju držati svoju malenkost u hlačama trebalo.. Istini za volju, ne sjećam se koju sam točno kaznu smatrao primjerenom ženskarima i serijskim preljubicima. Morat ću to provjeriti u dotičnoj kolumni. Poanta je u tome da se držim onoga što sam rekao. Nisam bio u stanju držati svoju malenkost u hlačama pa mi ne preostaje drugo nego da skočim.

Dužan sam pokoriti se vlastitoj logici. To je cijena koju čovjek mora platiti kad radi kao novinski kolumnist, a prešao je granicu koju je sam odredio.

"Ne nužno zbog svake pogreške. Ali zbog ove možda da."

"Isuse", rekao je JJ. "Zbilja si strog prema sebi."

"Možda, no nije stvar samo u tome. Smeta mi što je sve izašlo u javnost. I smeta me poniženje. I uživanje javnosti u mom poniženju. I posao u TV emisiji na kabelskoj televiziji koju gleda valjda troje ljudi. Sve. Stjeran... stjeran sam u kut. Nemam kud mrdnuti, ni lijevo ni desno."

Svi su zamišljeno utihnuli, na desetak sekundi.

"Aha", rekla je Jess. "Sad ja."

J E S S

Grunula sam kao iz topa. Jednostavno sam rekla: Zovem se Jess i imam osamnaest godina a, vidite, ovdje sam zbog nekih obiteljskih problema u koje zasad radije ne bih ulazila. A usto sam prekinula s jednim frajerom. S Chasom. I on mi duguje objašnjenje. Jer mi nije ništa rekao. Jednostavno je nestao. A kad bi mi sve objasnio, osjećala bih se bolje, barem lako mislim, jer mi je slomio srce. Samo što ne znam gdje je. Tražila sam ga dolje na zabavi, ali ga nisam našla. Pa sam se popela ovamo.

A onda je Martin rekao, totalno sarkastično: I ti se kaniš ubiti zato što se Chas nije pojavio na zabavi? Isuse.

E sad, nisam to rekla, pa sam mu to i napomenula. A onda je on, ono, rekao: OK, znači, ovdje si zato što ti on duguje objašnjenje. To hoćeš reći?

Htio je da ispadnem glupa, a to nije bilo lijepo od njega, jer svi smo se mi mogli tako ponašati jedni prema drugima. I reći, na primjer, ono: Oh, jadanja, više mi ne daju da vodim jutarnju TV emisiju. Oh, jadna ja, moj sin je biljka i nemam s kim razgovarati i moram čistiti njegovu... No dobro, teško da bi Maureen mogla ispasti glupa. Ali meni se činilo da nije bilo vrijeme za ismijavanje. Svakog od nas lako se moglo ismijali; nesretne ljude je najlakše ismijavati, ako ste dovoljno okrutni.

Pa sam dodala: Ni to nisam rekla. Rekla sam da bi me objašnjenje možda spriječilo. Nisam rekla da je to razlog zbog kojeg sam se popela na krov, zar ne? Vidiš, da hoćemo, mogli bismo te vezati liscama za ogradu i to bi te spriječilo da se ubiješ. Ali to ne znači da si se ti popeo ovamo zato što te nitko nije vezao liscama za ogradu, zar ne?

To ga je ušutkalo. I to me baš veselilo.

JJ je bio ljubazniji. Shvatio je da želim pronaći Chasa, pa sam rekla, ono: Daaa, tako je, samo što bi mi bilo draže da nisam rekla **daaa**, jer mi je pokušao pokazati da suosjeća sa mnom, a **daaa** zvuči kao ismijavanje, zar ne? Ali on je zanemario taj moj **daaa** i pitao me gdje je Chas sad, na što sam mu ja odgovorila da ne znam, da je sigurno na nekoj zabavi, a on je rekao: Dobro, a zašto ga onda ne odeš potražiti umjesto da ovdje gubiš vrijeme, pa sam mu rekla da sam izgubila i volju i nadu, a čim sam to izgovorila znala sam da je doista tako.

Ne znam tko si. Sve što znam o tebi je da čitaš ove retke. Ne znam jesi li sretan ili nisi; ne znam jesi li mlad ili nisi. Istina, pomalo se nadam da si mlad i tužan. Ako si star i sretan, pretpostavljam da ćeš se nasmijati u sebi kad čuješ kako cvilim: Slomio mi je srce. Sjetit ćeš nekoga tko je tebi slomio srce i pomislit ćeš u sebi: Oh, da, sjećam se kako je to kad ti netko slomi srce. Ali se ne sjećaš, ti podli stari gade.

Oh, može biti da ćeš se sjetiti nekog ugodno tugaljivog osjećaja.

Može biti da ćeš se sjetiti preslušavanja glazbe i prežderavanja čokoladom u svojoj sobi, kako si znao šetati sam uz obalu rijeke, zamotan u zimski kaput, hrabro se noseći s osjećajem osamljenosti.

No možeš li se sjetiti kako te svaki pojedeni zalogaj pekao kao da izjedaš samoga sebe? Možeš li se sjetiti okusa crnog vina dok ti se vraća u usta i slijeva se niz zahodsku školjku? Možeš li se sjetiti kako svaku noć sanjaš da ste još zajedno, kako ti nježno prilazi i dodiruje te, pa svako jutro kad se probudiš moraš iznova proživljavati noćnu moru? Možeš li se sjetiti kako kuhinjskim nožem urezuješ na ruku početna slova njegova imena? Možeš li se sjetiti kako stojiš preblizu ruba perona u podzemnoj željeznici? Ne možeš?! E pa, onda te lijepo molim da začepiš svoju jebenu gubicu. I da si zabiješ taj smiješak u svoje staro, ovješeno dupe.

J J

Mislio sam podijeliti s njima sve što mi leži na srcu, reći im sve što trebaju znati - o Velikom žutom, o Lizzie, o svemu. Nisam im trebao lagati. Pretpostavljam da sam postao malčice razdražen slušajući ih zato što su mi se razlozi zbog kojih su se popeli na krov činili osnovanima. Za Boga miloga, svima je bilo jasno zašto je Maureen već bila puna kapa života. Istina, Martin je na neki način sam sebi iskopao grob, ali svejedno, takva količina poniženja i srama... Da sam na njegovu mjestu, sumnjam da bih izdržao i toliko dugo. Jess je pak bila jako nesretna i jako opaljena. Pogrešno bi bilo reći da su se natjecali jedni s drugima, ali ipak se među njima osjećala stanovita doza, kako bih to nazvao... obilježavanja teritorija? A ja sam se možda osjetio malčice nesigurnim jer je Martin zapisao sav moj teren. Ja sam trebao biti frajer pun poniženja i srama, ali su se moji poniženje i sram polako počinjali doimati sve bljeđima i bljeđima. On je bio u zatvoru zato što je spavao s petnaestogodišnjakinjom i tabloidi su cijelo vrijeme srali po njemu; mene je ostavila cura i moj se bend nije mogao maknuti s mrtve točke. Vrlo jebeno važno.

Ipak, nije mi bilo ni na kraj pameti lagati sve dok nije iskrsnuo problem oko mog imena. Jess je bila toliko jebeno napasna da mi je jednostavno puknuo film.

"Dakle", rekao sam. "OK. Ja sam JJ i..."

"A kaj ti to znači?"

Svi me uvijek zapitkuju što se krije iza tih inicijala, no ja na to nikada ne odgovaram. Mrzim svoje ime. Dogodilo se, naime, to da je moj otac pripadao onim samoukim tipovima koji su gajili istinsko, ono, poštovanje, spram BBC-ja, pa je previše vremena provodio slušajući *World Service* na kratko-valnom radiju u svojoj radnoj sobi i totalno se zakvačio za tog tipa, Johna Juliusa Norwicha, koji je šezdesetih non-stop bio na radiju, koji je bio lord ili nešto slično i koji je napisao tonu knjiga o crkvama i svemu tome. I otuda ja. John jebeni Julius. I, jesam li postao lord, ili radijski voditelj, ili možda Englez? Nisam. A jesam li napustio školu i osnovao bend? O da. A je li John Julius prikladno ime za nekog tko je napustio srednju školu? O ne. Ali zato JJ zvuči sasvim pristojno. JJ zvuči prilično kulerski.

"To se tebe ne tiče. Kako bilo, ja sam JJ, i ovdje sam zato što..."

"Već ću ja saznati kako se zoveš." "Kako?"

"Navratit ću do tebe i prevrnuti ti kuću dok ne nađem neki dokument koji će mi odgovoriti na pitanje. Tvoju putovnicu ili bankovnu knjižicu ili nešto slično. A ako ništa ne pronađem, onda ću ukrasti nešto do čega ti je stalo i neću ti to vratiti dokle god ne propjevaš kako se zoveš."

Blagi Bože. Koji je vrag ovoj curi?

"Radije bi to učinila nego da me zoveš samo po inicijalima?"

"Aha. Naravno. Mrzim kad nešto ne znam."

"Ja te jako slabo poznajem," rekao je Martin, "ali ako te vlasito neznanje doista toliko muči, mislim da bi na vrhu tvog popisa prioriteta trebale biti neke druge stvari, a ne JJ-evo ime."

"Što želiš time reći?"

"Znaš li tko je naš ministar financija? Ili tko je napisao *Moby Dicka*?"

"Ne", rekla je Jess. "Naravno da ne znam." Kao da je svatko tko to zna kreten. "Ali to nisu *tajni* podaci, zar ne? Ja mrzim kad ne znam neku *tajnu*. Ovo drugo mogu saznati kad god mi se sprdne, samo što mi se zasad nije sprdnuo."

"Ako nam ne želi reći, onda neka tako i ostane. Prijatelji te također zovu JJ?"

"Aha."

"Onda bismo se i mi morali složiti s time." "Ja ne moram", rekla je Jess.

"Hoćeš li napokon ušutjeti i pustiti ga da dođe do riječi?" rekao je Martin.

No ja sam u međuvremenu izgubio volju. Barem da im kažem istinu, ha, ha. Odmah mi je bilo jasno da ne mogu računati na pošteno saslušanje; iz Jessina i Martinova smjera nadirale su rijeke netrpeljivosti, razarajući sve pred sobom.

Zurio sam u sve troje šezdesetak sekundi.

"I?" rekla je Jess. "Zaboravio si zašto si se htio ubiti, ili?"

"Naravno da nisam zaboravio", rekao sam. "Pa gukni onda više, jebote." "Umirem", rekao sam.

Vidite, nisam se nadao da ću ikad više sresti te ljude. Bio sam prilično uvjeren da ćemo prije ili kasnije jedni drugima stisnuti ruke, poželjeti si sreću, što već, te potom ili sići niza stube ili skočiti s jebenog krova, ovisno već o raspoloženju, naravi, rasponu problema i tako dalje.

Doista mi nijednom nije palo na pamet da će se to uskoro okrenuti protiv mene i obiti mi se o glavu poput bumeranga.

"Aha, pa i ne izgledaš osobito dobro", rekla je Jess. "Što li je? SIDA?"

SIDA nije zvučala loše. Svi su znali da s njom možeš živjeti mjesecima; svi su znali da je neizlječiva. Pa ipak... Nekoliko mojih prijatelja je umrlo od nje i s njome se doista nije moglo šaliti. Znao sam da mi je pametnije ostaviti SIDU na jebenom miru. Ali - a sve mi je to prolazilo glavom tridesetak sekundi, odmah nakon što mi je Jess postavila pitanje - koja bi mi onda druga pogubna bolest bila prikladnija? Leukemija? Ebola? Nisam, međutim, čuo da mi ijedna od njih govori: "No daj, čovječe, navali, slobodno se posluži. Ja ti samo izigravam ubojitu bolest. A zapravo nisam dovoljno ozbiljna ni da bih nekoga uvrijedila."

"Imam tu nekakvu moždanu bolest. Zove se CCR." Što je, naravno, skraćenica za Creedence Clearwater Revival, moje veliko nadahnuće i najdraži sastav svih vremena. Nisam stekao dojam da bi itko od njih troje mogao biti neki veliki obožavatelj Creedencea. Jess je bila premlada. Zbog Maureen doista nije bilo razloga za brigu, a Martin je tip čovjeka koji bi nanjušio da nešto smrdi jedino da sam mu rekao da umirem od neizlječive ABBA-e.

"Što znači, ono, cerebralno-citološki-nešto." S "cerebralnim" sam bio zadovoljan. Zvučalo mi je baš uvjerljivo. No "citološki" je bilo zbilja nategnuto, što je, je.

"Zar ne postoji nikakav lijek za to?" upitala je Maureen.

"Oh, kako da ne", rekla je Jess. "Naravno da postoji. Dovoljno je popiti tabletu. Samo što se njemu čak ni za to nije dalo mrdnuti dupetom. Halo!"

"Kažu da mi je to od drogiranja. Od droge i alkohola. Što znači da sam si sam kriv, jebiga."

"I sad se sigurno osjećaš kao telac", rekla je Jess.

"Točno tako", rekao sam. "Ako je 'telac' isto što i šupak."

"Aha. Kako god bilo, pobjeda je tvoja."

Čime su jednom zauvijek potvrđene moje slutnje da se među nas uvukao natjecateljski duh.

"Zbilja?" Bilo je to lijepo čuti.

"Oh, da. Umirati od neizlječive bolesti? Nenadjebivo. To ti je, ono...

Kao da u rukama držiš kare ili pikove ili one... Adute! Imaš adute, čovječe."

"Bojim se da je neizlječiva bolest prednost samo u ovoj igri", rekao je Martin. "U igri poznatij kao tko-je-najnesretniji-bijednik. Sumnjam da ćeš negdje drugdje imati velike koristi od nje."

"Koliko ti je još ostalo?" upitala je Jess.

"Ne znam."

"Otprilike. Ono, koliko ti prvo padne na pamet." "Začepi, Jess", rekao je Martin.

"A što sam sad rekla? Samo sam htjela znati s čim imamo posla?"

"Mi nemamo posla ni sa čim", rekao sam. "Ali ja imam."

"I očito je da se ne snalaziš najbolje", rekla je Jess.

"Oh, ma nemoj mi reći! I to mi kaže cura koja ne može izaći na kraj ni s činjenicom da je dobila nogu."

Nastupio je neprijateljski muk.

"No dobro", rekao je Martin. "I tako. Tu smo gdje smo."

"A što ćemo sad?" rekla je Jess.

"Ti ideš kući, za početak", rekao je Martin.

"E bogami, ne idem. Zašto bih išla kući?"

"Zato što ćemo te mi sprašiti onamo."

"Otići ću kući samo pod jednim uvjetom." "Da čujemo."

"Da mi prvo pomognete pronaći Chasa." "Svi skupa?"

"Aha. Ili ću se zbilja ubiti. A još sam premlada za to. Kao Sto si to i sam rekao."

"Nisam siguran da sam bio u pravu, kad bolje razmislim", rekao je Martin. "Premazana si ti svim mastima. Samo što to tek sad polako počinjem uviđati."

"Znači, neće ti smetati ako poletim?" Uputila se prema rubu krova.

"Dolazi ovamo", rekao sam.

"Znaš, živo mi se jebe", rekla je. "Mogu skočiti, a mogu ići i tražiti Chasa. Sasvim mi je svejedno."

I to je bilo sve, točno tako kako sam rekao, zato što smo joj povjerovali. Možda joj neko drugo troje ljudi neke druge noći ne bi povjerovalo, ali nas troje se tu noć nismo dvoumili ni trena. Nismo, doduše, vjerovali da je zbilja na rubu samoubojstva; jednostavno smo slutili da je u stanju učiniti sve što god joj se prohtije, u bilo kojem trenutku, i da će, ako joj se prohtije skočiti sa zgrade da vidi kakav je to osjećaj, doista to i učiniti. A kad vam takvo što postane jasno, onda vam još jedino ostaje da se zapitate koliko vas je briga za to.

"Ali, ne znam kako ti mi tu možemo pomoći", rekao sam. "Nemam pojma gdje bismo ga uopće mogli početi tražiti. Jedino ti možeš pronaći Chasa."

"Istina, samo što ja pošlašvim kad ostanem sama. Sva se izbezumim.

Tako sam i završila ovdje."

"Što vi mislite?" upitao nas je Martin.

"Ja se ne mičem odavde", rekla je Maureen. "Ne mičem se s krova i ništa me neće natjerati da se predomislim."

"U redu. Nitko to od tebe nije ni očekivao."

"Jer će me doći tražiti."

"Tko?"

"Ljudi iz prihvatilišta."

"Pa što onda?" rekla je Jess. "I što će učiniti ako te ne pronađu?"

"Premjestit će Mattyja na neko grozno mjesto."

"Sad govorimo o Mattyju biljci? Mislila sam da njega boli dupe kamo ide."

Maureen je bespomoćno pogledala u Martina.

"Je li stvar u novcu?" rekao je Martin. "To je razlog zbog kojeg ujutro moraš biti mrtva?"

Jess je ljutito frknula, ali meni je odmah bilo jasno zašto ju je to pitao.

"Platila sam im samo za jednu noć", rekla je Maureen.

"Imaš li novaca za više od jedne noći?"

"Da, naravno." Čini se da ju je aluzija da nema novaca malo razljutila.

Raspizdila. Svejedno.

"Pa nazovi ih i reci im neka ga zadrže još jednu noć."

Maureen je ponovno bespomoćno pogledala u njega. "Zašto?"

"Zato", rekla je Jess. "Osim toga, ovdje nemamo koji kurac raditi, imamo li?"

Martin se nasmijao, umalo.

"Pa, imamo li?"

"Bojim se da mi trenutačno ništa ne pada na pamet", rekao je Martin.

"Osim onog zbog čega smo i došli."

"Oh, to", rekla je Jess. "Zaboravi. Sad je već prekasno. Znam da je.

Što znači da moramo pronaći nekakvu drugu razonodu."

"Uzmimo da si čak i u pravu i da je sad već zbilja prekasno," rekao sam, "ali ja još uvijek ne

shvaćam zašto bismo morali ostati zajedno?

Zašto ne bismo otišli svaki svojoj kući i gledali televiziju?"

"Zato što ja pošlašvim kad ostanem sama. Već sam vam rekla."

"A što se to nas tiče? Prije pola sata nismo ni znali da postojiš. Jebe se meni što ti pošlašviš kad ostaneš sama."

"Znači, ne osjećaš nikakvu povezanost među nama zbog svega što nam se dogodilo?"

"Nimalo."

"Ali hoćeš. Uvjerena sam da ćemo ostati prijatelji do starosti."

Nastupio je muk. Bilo je očito da nisu svi dijelili njezino uvjerenje.

MAUREEN

Nije mi bilo drago što sam ispala škrta. Sve to nije imalo nikakve veze s novcem. Trebala mi je jedna noć pa sam platila za jednu noć.

Poslije bi morao plaćati netko drugi, ali mene više ne bi bilo.

Nisu me razumjeli, toliko mi je odmah bilo jasno. Hoću reći, bilo im je jasno da sam nesretna. Ali nisu mogli proniknuti u moj način razmišljanja. Eto kako su oni to doživljavali: ako ja umrem, Matty će završiti u nekom domu. Zašto ga onda nisam jednostavno smjestila u dom i nastavila sa svojim životom? Gdje je tu razlika? Ali to samo pokazuje da ne shvaćaju ni mene, ni Mattyja, ni velečasnog Antuna, ni bilo koga iz crkve. Nitko koga ja poznajem ne misli tako.

No ovo je troje, Martin, JJ i Jess, drukčije od svih ljudi koje sam dosad upoznala. Najviše me podsjećaju na ljude s televizije, na likove u seriji *EastEnders* i ostalim emisijama u kojima svi odmah znaju što treba reći. Ne kažem ja da su oni loši. Samo kažem da su drukčiji. Da je Matty njihov sin, oni se ne bi toliko brinuli o njemu. Nemaju takav osjećaj dužnosti. Ne idu u crkvu. Jednostavno bi rekli: "Gdje je tu razlika?" i to bi bilo to, i možda su u pravu, ali oni nisu poput mene, i ne znam kako da im to objasnim.

Oni nisu poput mene, no ja bih voljela biti poput njih. Možda ne baš poput njih, jer ni oni nisu osobito sretni. Ali voljela bih biti poput onih ljudi, ljudi koji znaju što treba reći, ljudi koji ne vide razliku. Jer mi se čini da čovjek ima veće izgledne živjeti životom koji može podnijeti ako je takav.

Zato i nisam znala što odgovoriti kada me Martin upitao želim li doista umrijeti. Očigledan odgovor glasio bi: Da, da, naravno da želim, budalo jedna, zato sam se i popela ovim stubama, zato sam i filala jednog dječaka - mili Bože, jednog muškarca - koji me uopće ne može čuti, pričama o izmišljenoj novogodišnjoj zabavi. Ali postoji još jedan odgovor, zar ne? A taj drugi odgovor glasi: Ne, naravno da ne želim, budalo jedna. Molim te, zaustavi me. Molim te, pomoz mi.

Molim te, pretvori me u osobu koja želi živjeti, u osobu kojoj, na primjer, nešto nedostaje. U osobu koja je u stanju reći: Ja zaslužujem više od ovoga. Ne treba to biti mnogo više, ali barem nešto što će biti dovoljno dobro, a ne nedovoljno dobro. Jer je to razlog zbog kojeg sam ovdje - nisam imala dovoljno dobar razlog da si ne oduzmem život.

"Onda?" rekao je Martin. "Možeš li pričekati do sutra navečer?"

"Što ću reći ljudima iz ustanove?"

"Imaš li njihov telefonski broj?"

"Prekasno je da ih nazovem."

"Netko je sigurno dežuran. Reci mi broj." Izvadio je iz džepa jedan od onih sićušnih mobitela i uključio ga. Odmah je zazvonio, a on je pritisnuo tipku i prislonio telefon na uho. Pretpostavljam da je preslušavao poruku.

"Netko te voli", rekla je Jess, ali Martin nije obraćao pozornost na nju.

Zapisala sam njihov broj telefona i adresu na svoje pisamce, izvadila sam ga iz džepa, ali u mraku nisam vidjela čitati. "Daj mi to", rekao je Martin.

Pa, moram reći da mi je bilo neugodno. Bilo je to moje pisamce, moja poruka, i nisam htjela da ga itko čita dok ja stojim u blizini, ali nisam znala kako bih mu to rekla, tako da mi ga je Martin, i prije nego što sam se snašla, već zgrabio i istrgnuo iz ruke.

"Oh, Isuse", rekao je shvativši što drži. Osjetila sam kako me oblijeva rumenilo. "Ovo je tvoje oprostajno pismo?"

"**Cool.** Pročitaj ga", rekla je Jess. "Moja su sranje, ali mogla bih se okladiti da je njezino još gore."

"Tvoja **su** sranje?" rekao je JJ. "Što će reći da ih, ono, ima stotine?"

"Stalno ih pišem", rekla je Jess. Djelovala je prilično veselo zbog toga. Njih su dvojica zurili u nju, ali nisu rekli ni riječi. Ali bilo je više nego jasno što misle o tome.

"Što me tako gledate?" rekla je Jess.

"Pretpostavljam da je većina nas napisala samo jedno", rekao je Martin.

"Što mogu kad se svako malo predomislim", rekla je Jess. "Ne vidim što je u tome loše. Pa to je velika odluka."

"Jedna od najvećih", rekao je Martin. "Svakako među prvih deset."

On je bio jedan od onih ljudi za koje ćete možda povremeno pomisliti da se šali onda kad se ne šali i da se ne šali onda kad se šali.

"Kako god. Ne pada mi na pamet čitati ovo pismo naglas." Zirkao je u pismo pokušavajući pročitati broj, a zatim je utipkao broj u mobitel. I samo nekoliko sekundi kasnije, sve je bilo riješeno. Ispričao se što zove tako kasno, rekao im da je nešto iskrsnulo i da bi Matty morao ostati kod njih još jedan dan, i to je bilo to. Rekao je to tako kao da je znao da mu neće postavljati nikakva dodatna pitanja. Da sam ih ja nazvala, izmislila bih nekakvo dugačko i komplicirano objašnjenje zašto ih nazivam u četiri sata ujutro, nešto što bih morala smišljati nekoliko mjeseci unaprijed, a onda bi oni prozreli moje namjere i ja bih sve priznala i na koncu bih došla po Mattyja nekoliko sati prije umjesto jedan dan kasnije.

"Dakle", rekao je JJ. "Maureen smo riješili. Sad nam ostaješ još samo ti, Martin. Hoćeš li nam se pridružiti?"

"I, gdje je taj Chas?" upitao je Martin.

"Nemam pojma", rekla je Jess. "Negdje na nekoj zabavi. O tome sve ovisi? Gdje je?"

"Da. Radije bih počinio jeb— samoubojstvo nego tražio lakši za južni London u četiri ujutro", rekao je Martin.

"Chas ne poznaje nikoga u južnom Londonu", rekla je Jess.

"Izvršno", rekao je Martin. I čim je to rekao, bilo je jasno da ćemo svi četvero, umjesto da se ubijemo, sići s krova i krenuti u potragu za Jessinim dečkom, ili što god joj je već bio. Istini za volju, baš nam i nije bio neki plan. Ali bio je to jedini plan koji smo imali, pa nam nije preostajalo drugo nego da ga pokušamo ostvariti.

"Daj mi svoj mobitel da nazovem nekoliko ljudi", rekla je Jess.

I tako joj je Martin dao telefon, a ona je pošla na drugu siranu krova odakle je nitko od nas nije mogao čuti, dok smo mi čekali da nas obavijesti kamo ćemo dalje.

M A R T I N

Točno znam što mislite, vi strahovito pametna škvadro koja čitate *Guardian* i kupujete knjige u Waterstone'su i nije vam ni nakraj pameti gledati jutarnji TV program jednako kao što vam nije ni nakraj pameti kupiti cigarete svojoj djeci. Mislile si: Oh, ovaj se ionako samo pretvarao. Samo je htio da Colograf nekog tabloida uhvati njegov navodni poziv u pomoć, da može sklopiti ekskluzivan ugovor sa *Sunom* za priču "U paklu samoubojstva". "SHARP POLETIO

LINIJOM MANJEG OTPORA." I jasno mi je zašto biste to mogli pomisliti, dragi moji prijatelji. Uspnem se stubištem, srknem nekoliko gutljaja viskija iz pljoske i mašem nogama s rubnika zgrade, tek da bih, čim me jedna balavica zamoli da joj pomognem potražiti bivšeg dečka na nekoj zabavi, slegnuo ramenima i pošao s njom. Neš' ti želje za smrću!

Najprvo bih želio naglasiti da sam ostvario vrlo visok rezultat na Ljestvici sklonosti samoubojstvu Aarona T. Bečka. Kladim se da niste ni znali da takva ljestvica uopće postoji, zar ne? E pa, postoji, a ja sam osvojio nekih dvadeset jedan od ukupno trideset mogućih bodova, i s time sam bio poprilično zadovoljan, kao što možete i pretpostaviti.

Da, razmišljao sam o samoubojstvu više od tri sata prije samog pokušaja. Da, smrt je neminovna čak i ako mi bude pružena liječnička pomoć: zgrada, Kuća samoubojica, ima petnaest katova, a pretpostavka je da s bilo kojom zgradom višom od deset katova ne biste trebali imati nikakvih problema kad god da se na to odlučite. Da, samom pokušaju su prethodile aktivne pripreme: ljestve, škare za žicu i tako dalje. Na svako pitanje, ja sam imao odgovor. Jedina pitanja na kojima možda nisam osvojio maksimalan broj bodova su bila prva dva pitanja, pitanja koja se bave onim što Aaron T. Beck naziva osamljivanjem i tempiranjem. Za odgovor "U blizini nema nikoga s kime biste mogli stupiti u vizualni ili auditivni dodir" dobivate najviše bodova, baš kao i za odgovor "Vrlo mala vjerojatnost uplitanja sa strane." Neki će možda reći kako je uplitanje sa strane bilo gotovo neizbježno s obzirom na to da smo svi mi odabrali najomiljenije odredište samoubojica u sjevernom Londonu, jedne od samoubojicama najomiljenijih noći u godini; u našu obranu mogu reći samo to da smo jednostavno bili glupi. Glupi ili groteskno zaokupljeni samima sobom, sami odlučite.

Pa ipak, dakako, da nije bilo tog krkljanca na krovu, ja danas ne bih bio među živima, što znači da dobri stari Beck možda ipak ne mlati praznu slamu. Nije isključeno da se isprva nismo nadali da će nas netko doći spasiti od pogibije, ali kad smo se počeli sudarati jedni s drugima, zasigurno se u nama probudila zajednička želja - želja rođena ponajprije iz nelagode - da dignemo ruke od toga, barem te noći. Nitko od nas nije sišao onim stubama uvjeren kako je život predivan i dragocjen; štoviše, moglo bi se reći da smo na putu dolje bili čak i malčice jasniji nego na putu gore jer se pokazalo kako nam ni to jedno jedino rješenje koje smo uspjeli pronaći za sve naše nevolje nije bilo raspoloživo, barem ne toga časa. A na krovu je vladalo nekakvo čudnovato, uzbuđeno komešanje; nekoliko smo sati živjeli u nekakvom nezavisnom međuprostoru, u kojemu zemaljska pravila više nisu važila. Premda su nas naši problemi otjerali na krov, čini se da nas iz nekog razloga nisu mogli slijediti stubama, baš poput svemirskih čudovišta Daleka iz one popularne TV serije. A sada smo ponovno morali sići i suočiti se s njima. No, stekao sam dojam da nismo imali drugog izbora. Premda nismo imali ništa zajedničkoga osim te sitnice, ta je jedna sitnica bila dovoljna da svi skupa osjetimo kako ništa drugo - ni novac, ni stalež, ni obrazovanje, ni dob, ni kulturološke razlike - ne vrijedi ni pišljiva boba; odjednom je, u onih nekoliko sati, rođena nacija, a sve Sto smo u tom trenu željeli, je družiti se sa svojim novim sunarodnjacima. Jedva da sam progovorio koju riječ s Maureen, a nisam joj čak znao ni prezime, ali ona je doznala više toga o meni nego moja supruga u posljednjih pet godina našeg braka. Maureen je shvaćala da sam nesretan, zato što me srela tu gdje me srela, odnosno znala je najvažniju stvar o meni; Cindy je neprestano ponavljala kako je zbunjuje što god bih učinio ili rekao.

Baš bi bilo zgodno da sam se zaljubio u Maureen, ne bi li? Već vidim naslov u novinama: "SHARPOVO PREOBRAĆE-NJE!" A odmah ispod toga uslijedio bi člančić o tome kako je *stari*

ljigavac uvidio svoje pogreške te se odlučio skrasiti s dragom i neuglednom starijom ženom umjesto da jurca za školarkama i trećerazrednim glumicama sa silikonskim grudima. Aha, kako da ne. Ni u snu.

J J

Dok je Jess nazivala svakog koga je poznavala ne bi li doznala gdje se skriva taj njezin Chas, ja sam se naslonio na zid, promatrao grad kroz žičanu ogradu i pokušavao se dosjetiti što bih sad slušao da sam slučajno ponio sa sobom *iPod* ili *discman*. Prvo čega sam se sjetio bila je pjesma Jonathana Richmana "*Abominable Snowman in the Market*", možda zato što je dražesna i budalasta, ili zato što me podsjetila na vrijeme kad sam si mogao priuštiti da budem takav. A onda sam počeo pjevati stvar "In Between Days" grupe the Cure, a to je već imalo malo više smisla. Nije bilo ni danas ni sutra i nije bila ni stara godina ni nova godina, a cijela naša krovna šarada me i tako podsjećala na međuprostor limba, s obzirom na to da se još uvijek nismo odlučili gdje će se naše besmrtne duše uputiti.

Jess je desetak minuta razgovarala s izvorima bliskim Chasu i zaključila da bismo ga najprije mogli naći na nekoj zabavi ti Shoreditchu. Spustili smo se stubištem s petnaestoga kata, praćeni muklim bubnjanjem i smradom pišaline, a kad smo se ponovno našli na ulici, drhtali smo od hladnoće čekajući da naiđe crni taksu. Nitko nije bio raspoložen za razgovor, izuzev Jess, koja je brbljala za sve nas. Ispričala nam je tko je domaćin zabave i tko će sve najvjerojatnije biti ondje.

"Tamo će sigurno biti Tessa i njezina klapa."

"Ah", rekao je Martin. "Njezina klapa."

"I Alfie i Tabitha i ona škvaldra što subotama zalazi u **Ocean**. I Pete hašišar i ostatak grafičko-dizajnerske ekipe."

Martin je duboko uzdahnuo; Maureen je izgledala kao da će joj svakog trenutka pozliti.

Stao nam je mladi Afrikanac u posranom starom Fordu. Spustio je prozorsko staklo na suvozačkoj strani i nagnuo se prema nama.

"Kud ćemo?"

"U Shoreditch."

"To će biti trideset funta."

"Odjebi", rekla je Jess.

"Ušuti", rekao je Martin i sjeo na suvozačko sjedište. "Ja častim", rekao je.

A mi smo se ukrcali otraga.

"Sretna Nova godina", rekao je vozač.

Ali mi smo svi šutjeli.

"Idete na zabavu?" upitao je vozač.

"Poznate Petea hašišara?" upitao ga je Martin. "E pa, nadamo se da ćemo naletjeti na njega. To bi moglo biti veselo."

"Veselo", frknula je ljutito Jess. "Uvijek si takav seronja?" Ukoliko se namjeravate našaliti sa Jess upotrebljavajući riječi u ironičnom značenju, moj vam je savjet, nastojte je upozoriti na vrijeme.

Sad je već bilo oko četiri i trideset ujutro, ali ulice su vrvjele ljudima, što u automobilima, što u

taksijima, što onih koji till pješačili. Svi su se kretali u skupinama. Ponekad bi nam tkogod mahnuo; Jess bi im uvijek odmahнула.

"A što je s vama?" rekla je Jess vozaču. "Radite cijelu noć? Ili ćete i vi svratiti negdje na čašicu-dvije?"

"Radim *toute la nuit*", odgovorio je vozač. "Cijelu noć." "Koji peh", rekla je Jess. Vozač se neveselo osmjehnuo. "Da. Koji peh." "Što na to kaže vaša supruga?" "Molim?"

"Vaša supruga. *La femme*. Ljuti se zbog toga? To što morate raditi cijelu noć?"

"Ne, ona ne ljuta. Više ne. Ne tamo gdje ona sada."

Tko god je imao ikakvog sluha za ljudske osjećaje shvatio bi da je u automobilu odjedanput zavladao vrlo sumorno raspoloženje. Tko god je imao ikakvog životnog iskustva dosad bi već shvatio da je pred nama čovjek s pričom i da nas njegova priča, kakva god ona bila, sigurno neće oraspoložiti za zabavu. Tko god je imao imalo soli u glavi istoga bi se Časa zaustavio.

"Oh", rekla je Jess. "Neka zla žena?"

Prenuo sam se, a mislim da se isto može reći i za ostale. Lajavica je ponovno bila u akciji.

"Ne zla. Mrtva." Izgovorio je to ravnodušno, kao da ispravlja običan pogrešni navod - kao da su u poslu kojim se on bavi "zli" i "mrtvi" dvije adrese koje ljudi često znaju pobrkati.

"Oh."

"Da. Zli ljudi ubili ona. Ubili ona, ubili njena majka, ubili njena otac."

"Oh."

"Da. U moja domovina." "Tako."

I tako je kucnuo čas u kojem je Jess odlučila ušutjeti: točno tad kad će je posramiti vlastita šutnja. Pa smo se nastavili voziti u tišini, svatko zadubljen u svoje misli. A sto posto sam uvjeren da su svima nama u mislima, komešajući se i vrludajući, odzvanjale ovakve ili onakve inačice jednih te istih pitanja: Zašto on nije bio na krovu? Ili je i on bio gore, ali se u međuvremenu spustio, kao i mi? Bi li njemu naše nevolje djelovale smiješno? Kako to da je uspio ostati tako jebeno...

ustrajan'?

Kad smo stigli onamo kamo smo i krenuli, Martin mu je dao golemu napojnicu, a on je bio zadovoljan i zahvalan, nazvavši nas svojim prijateljima. Rado bismo bili njegovi prijatelji, ali bojim se da bi brzo digao ruke od nas da nas malo bolje upozna.

Maureen nije željela ući s nama, no ipak smo je nekako ugurali kroz vrata i uza stube do prostorije koja me, otkad živim ovdje, više nego išta drugo podsjetila na tipično njujorško potkrovlje. U New Yorku bi stajala pravo malo bogatstvo, što znači da u Londonu stoji pravo malo bogatstvo plus dodatnih trideset posto. Iako je bilo četiri ujutro, stan je još bio pun kao šipak, i to dupkom pun meni nimalo drage škvadre: jebelih studenata humanističkih znanosti. Hoću reći, nije da nas Jess nije upozorila, ali svejedno sam se iznenadio. Sve one vunene kape i brkovi na kojima su pojedini dijelovi nedostajali, sve one svježije tetovaže i plastične cipele... Hoću reći, ja sam slobodouman tip, i nisam htio da Bush bombardira Irak, i volim popušiti džoint kao i svaki drugi frajer, no ta je ekipa u meni pobuđivala osjećaje zebnje i prezira, prvenstveno zato što znam da im se moj sastav nikako ne bi svidio. Jedanput kad smo svirali u nekom studentskom gradu i izišli pred škvadru sličnu ovoj, znao sam da nam neće biti lako. Ovi ljudi ne vole istinsku glazbu. Ne vole ni Ramonese ni Temptationse ni The

'Mats; draži im je DJ Piskutavac i njegovo jebeno glupavo piskutanje.

Ili se pak, u drugoj inačici, svi pretvaraju da su jebeni gangsteri i slušaju hip-hop o komadima i pljucama.

Dakle, bio sam neraspložen od samog početka. Bojao sam se da ću se s nekim potući, i već sam, štoviše, odlučio zbog čega ću to učiniti: branit ću Martina ili Maureen od poruga nekog kurvina sina s kozjom bradicom ili od neke žene s brkovima. Do toga, međutim, ipak nije došlo. A najsmješnije od svega je to što su se Martin, onako nakvarcan i u odijelu, te Maureen, u kišnom ogrtaču i niskim cipelama, odmah nekako uklopili. Izgledali su tako dolično da su djelovali, ono, *ufurano*. Martin i njegova televizijska frizurica mogli su proći kao isfuravanje na Kraftwerk, a Maureen je mogla proći kao zbilja uvrnuta inačica Moa Tuckera iz Velvet Undergrounda. A ja, ja sam imao na sebi izlizane crne hlače, kožnu jaknu i prastaru *Gitanes* majicu kratkih rukava, i osjećao sam se kao jebena nakaza.

Samo sam jednom prilikom došao u napast da nekome razbijem nos.

Dok je Martin stajao i pio vino ravno iz flaše, neka su dva tipa počela buljiti u njega.

"Martin Sharp! Znaš, onaj iz jutarnjeg TV programa!"

Trgnuo sam se. Dosad se nikada nisam družio s nekom poznatom facom, pa mi nije bilo ni nakraj pameti kako je doći na zabavu s Martinom isto što i doći na zabavu gol golcat: ta čak i studenti humanističkih znanosti obraćaju pažnju na takve pojedinosti. No ovo se pokazalo složenijim od pukog prepoznavanja.

"Oh, pa da! Pun pogodak!" otpovrnuo je njegov prijatelj. "Hej, pljunuti!"

Martin im se ljubazno nasmiješio.

"Sigurno ti to svi neprestano govore", rekao je jedan od njih.

"Što?"

"Ma znaš. Hej, pljunuti i slično."

"Pa, ustvari da", rekao je Martin. "Tlačno tako."

"Ali, čovječe, koji peh. Od svih ljudi s telke vi baš sličite tom pizdeku."

Martin im je na to uzvratilo veselim, što-se-može slijeganjem ramenima i ponovno se okrenuo meni.

"Sve OK?"

"I to je život", rekao je i pogledao me. Ne znam kako, ali ipak je nekako uspio ponovno udahnuti smisao dobrano potrošenome klišeju.

Maureen se u međuvremenu takoreći skamenila. Trzala se svaki put kad bi se netko nasmijao, ili opsovao, ili nešto razbio; piljila je u ljude na zabavi kao da gleda fotografije Diane Arbus, petnaest metara široke i projicirane na golemi 3D ekran.

"Da ti donesem nešto za piće?"

"Gdje je Jess?"

"Traži Chasa."

---

1 Diane Arbus (1923.-1971.), fotografkinja koja se proslavila fotografijama autsajdera (transvestiti, prostitutke, patuljci) ili običnih ljudi u provokativnim položajima i okruženjima; počinila je samoubojstvo.

"A onda smo slobodni?" "Sigurno."

"Izvršno. Ne osjećam se baš ugodno ovdje." "Ni ju."

"Gdje ćemo poslije?" "Ne znam."

"Ali ići ćemo svi zajedno, što ti misliš?" "Valjda. Tako smo se dogovorili, zar ne? Dok ne pronađemo tog frajera."

"Nadam se da ga nećemo pronaći", rekla je Maureen. "Barem još neko vrijeme. Dobro bi mi došao šeri, ako ga uspiješ pronaći, molim te."

"Znaš što? Nisam siguran da ćemo ovdje naći šeri. Ne bih rekao da ova škvadra pije šeri."

"A bijelo vino? Misliš da bi se to moglo naći?" Pronašao sam nekoliko plastičnih čaša i bocu koja još nije bila potpuno ispražnjena.

"Živjeli." "Živjeli."

"Svaka novogodišnja proslava je uvijek ista, ha?" "Kako to misliš?"

"Ma znaš. Toplo bijelo vino, očajna zabava puna kretena. A obećao sam si da će ove godine sve biti drukčije."

"Gdje si slavio prošle godine?"

"Na kućnoj zabavi. S Lizzie, mojom bivšom."

"Bilo je lijepo?"

"Da, bilo je OK. A ti?"

"I ja sam bila kod kuće. S Mattyjem."

"Tako. I jesi li razmišljala, prošle godine..."

"Da", rekla je bez oklijevanja. "Oh, da."

"Tako." Doista nisam znao što bih joj na to rekao, pa smo pijuckali svaki svoje piće i promatrali kretene oko nas.

MAUREEN

Mislim da to nije higijenski, stanovati u stanu bez prostorija. Ta čak i ljudi koji žive u iznajmljenim sobama obično imaju poštenu kupaonicu, s vratima i zidovima i prozorom. Ovaj stan, stan u kojem se odvijala zabava, nije imao čak ni to. Izgledao je kao zahod na željezničkom kolodvoru, s time da nije bilo čak ni posebnog odjeljka za gospodu. Samo je mali pregradni zid odvajao kadu i zahodsku školjku od ostatka prostorije, tako da nisam išla na zahod iako mi je bila sila; bilo tko je mogao zaviriti iza pregradnog zida i vidjeti što radim. A gotovo da nije potrebno napominjati koliko je to nezdravo.

Mama je uvijek govorila da su neugodni mirisi tek bakterijski plinovi; e pa, tko god bio vlasnik ovoga stana, tome su bakterije kraljevale na sve strane. Uostalom, zahodom se tako i tako

nitko nije mogao služiti.

Kad sam ga otišla potražiti, netko je klečao na podu i njuškao dasku.

Nije mi jasno kako netko može njuškati zahodsku dasku (dok ga netko drugi promatra!) Dajte vi to zamislite! No što se može, ljudska izopačenost, čini se, ne poznaje granice. Upravo sam nešto slično i očekivala čim sam ušla na zabavu, čula buku i ugledala profil gostiju; da me netko upitao što mislim što ljudi poput ovih rade na zahodu, nije nemoguće da bih im odgovorila da njuškaju dasku.

Kad sam se vratila, Jess je bila u suzama, dok se ostatak škvadre malčice odmaknuo od nas. Neki tip joj je rekao da je Chas bio ovdje i da je otišao, i to da je otišao s nekim koga je upoznao na zabavi, s nekom curom. Jess je htjela da svi zajedno pođemo do kuće te cure, a JJ ju je pokušavao uvjeriti da je to jako loša zamisao.

"Ne brini", rekla je Jess. "Poznajem je. Vjerojatno je došlo do nekakve zabune. Vjerojatno uopće nije znala za mene i Chasa."

"A što ako je znala?" upitao je JJ.

"E, sad", rekla je Jess. "U tom slučaju ne bih mogla samo tako prijeći preko toga, zar ne?"

"Što time želiš reći?"

"Ne bih je ubila. Tako luda nisam. Ali morala bih je nekako ozlijediti.

Možda bih ja mogla malo porezati."

Kad je Frank raskinuo naše zaruke, mislila sam da to nikada neću preboljeti. Sažalila sam se nad njim gotovo jednako koliko i nad samom sobom, jer mu nisam nimalo olakšala situaciju. Bili smo u Ambler Armsu, no sad se to mjesto zove nekako drukčije, u kutku kraj automata za kockanje, pa je vlasnik prišao našem stolu i zamolio Franka da me odvede kući zato što nitko nije htio trošiti novac na automatu dok sam ja kraj njega zavijala i ronila krokodilske suze, a na automatu se za mirnih večeri mogao okrenuti zbilja dobar novac.

Malo je nedostajalo da već tada dignem ruku na sebe - ako ništa drugo, razmotrila sam i tu mogućnost. Ali vjerovala sam da ću izdržati, da će život krenuti nabolje. Zamislite koliko bih si nevolja prištedjela da sam to obavila već tad! Ubila bih nas oboje, i sebe i Mattyja, samo što tad to još nisam znala.

Nisam uzimala ozbiljno Jessine budalaštine da kani nekoga porezati.

Kad smo Frank i ja prekinuli, i sama sam lupetala potpune besmislice; govorila sam ljudima da se Frank morao odseliti, da je trknut u glavu, da je pijanac i da me tukao. Ali ništa od tog nije bio istina. Frank je bio jedan drag muškarac čiji je jedini zločin bilo to što me nije dovoljno volio, a kako to i nije bio neki zločin, morala sam izmišljati nešto ozbiljnije.

"Bili ste zaručeni?" upitala sam Jess, i odmah požalila.

"Zaručeni?" rekla je Jess. "Zaručeni? Što je ovo? Ponos i jeb— predrasude? 'Oh, gospodine Darcy Srećkoviću. Mogu li vam obećati svoju ruku?' 'Oh, da, gospođice Umišljena Gusko, ne mogu vam ni opisati koliko bi me to usrećilo.'" Jess je ovaj posljednji dio izgovorila podrugljivim tonom, no vjerujem da ste to već i sami shvatili.

"I danas se mnogi parovi zaručuju, znaš", rekao je Martin. "To uopće nije bilo glupo pitanje."

"Navedi mi nekoga tko se zaručio."

"Ja", rekla sam. Samo što sam to izgovorila suviše tiho jer sam se bojala njezine reakcije, pa me prisilila da ponovim što sam rekla.

"Ti? Zbilja? OK, ali tko se još normalan zaručuje? Ne zanimaju me staromodni ljudi. Ne zanimaju me ljudi u, ono, cipelama i kišnim ogrtačima i čemu već." Najradije bih je bila pitala što bismo u tom slučaju trebali nositi umjesto cipela, ali naučila sam svoju lekciju.

"Nego, koji se to jeb— kreten zaručio s tobom?"

Ovo mi zbilja nije trebalo. Nije se činilo u redu da se tako ponaša prema meni, dok sam ja njoj pokušavala pomoći.

"Jesi li se ševila s njim? Kladim se da jesi. I, koji mu je položaj najviše odgovarao? Odostraga? Tako da te ne mora gledati?"

A onda ju je Martin zgrabio i odvuкао na ulicu.

J E S S

Kad me Martin odvuкао van, učinila sam ono što ljudi obično čine kad se odluče promijeniti. Mogla sam to učiniti kad god bih se sjetila.

Ta svi to rade kad shvate da su prevršili svaku mjeru, zar ne? Znaete ono: kažete sami sebi, OK, odsad sam knjiški tip, pa pojurite posuditi knjige iz knjižnice te ih onda nosite sa sobom neko vrijeme. Ili, OK, odsad sam drogeraški tip, pa počnete pušiti puno trave. Kako god.

Zbog tog se osjećate drukčije. Ako posudite nečiju tuđu odjeću ili strasti ili riječi, ono što govore, onda se stignete malčice odmoriti od samih sebe. Barem je meni tako.

E pa, došlo je vrijeme da i ja nešto promijenim. Ne znam zašto sam izgovorila Maureen sve ono što sam joj izgovorila; ne znam zašto izgovorim pola onoga što izgovorim. Znala sam da sam pretjerala, ali se nisam mogla zaustaviti. Ponekad se toliko naljutim da se, kad me to uhvati, ponašam kao da mi je zlo. Bljujem i bljujem po nekoj osobi, bez prestanka, dokle god se do kraja ne ispraznim. Drago mi je da me Martin odvuкао van. Netko me morao zaustaviti. Često me netko mora zaustaviti. I zato sam rekla samoj sebi da ću se odsad ponašati poput nekakve osobe iz davnih vremena. Zaklela sam se da više neću kleti, ha, ha, a ni pljuvati; zaklela sam se da više neću ispitivati stare i ljubazne gospođe, koje su očito gotovo pa djevice, je li ih netko prasnuo odostraga.

Martin me nije štedio, rekao mi je da sam kuja i glupača, i pitao me što mi je Maureen ikada skrivila. A ja sam samo ponavljala: Da, gospodine, i Ne, gospodine, i Jako mi je žao, gospodine, i gledala sam u pločnik, a ne u njega, jer sam mu željela dati do znanja da mi je stvarno jako žao. A onda sam načinila kniks, zamislivši ga kao pomirbenu gestu. A on je rekao: Koji kurac sad izvodiš? Što ti znači to: Da, gospodine i Ne, gospodine? Na što sam mu odgovorila da ću se prestati ponašati kao ja i da više nitko neće vidjeti staru mene, a on nije znao što bi mi na to rekao. Nisam htjela da se i njima smuču od mene. Primijetila sam da se ljudima inače često smuču od mene.

Chasu se smučilo od mene, na primjer. A doista ne želim da mi se to više ponavlja ili ću ostati sama kao prst. Mislim da sam s Chasom u svemu pretjerala; navalila sam na njegu prejako i prebrzo pa se uplašio. Kao onda kad smo bili u galeriji Tate Modern!? To je zbilja bila pogreška. Zato što je tamo unutra vibra... OK, dio izloženih stvari je zbilja čudan i upečatljiv i sve to, ali to što su stvari skroz čudne i upečatljive ne znači da sam se i ja morala ponašati čudno i upečatljivo. A ponašala sam se posve neprimjereno, kako bi rekla Jen.

Trebala sam pričekati da izidemo i pogledamo do kraja slike i instalacije prije nego što sam se obrušila na jednu.

Mislim da se i Jen smučilo od mene.

Na koncu, ne bih smjela zaboraviti ni onaj incident u kinu, koji je, kad sad razmišljam o tome, vrlo vjerojatno bio kap koja je prelila čašu. I to bi se moglo nazvati neprimjerenim ponašanjem. A možda nije ponašanje bilo toliko neprimjereno, jer smo o tome morali porazgovarati prije ili kasnije, koliko mjesto (Holloway Odeon), i vrijeme (usred filma), i jačina tona (do daske). Jedna od stvari koje mi je Chas tu večer predbacio je da nisam dovoljno zrela da budem majka, no tek mi je sad jasno da sam mu, urlajući iz petnih žila o spremnosti na dijete usred *Moulin Rougea*, to i dokazala.

Nego, pustimo sad to. Martin je neko vrijeme šizio na mene, a onda se neočekivano ispuhao, poput probušenog balona. "Što se dogodilo, dragi gospodine?" rekla sam, na što je samo odmahnuo glavom, a ja sam shvatila poruku. Shvatila sam da je vani mrkli mrak, da stoji pred kućom punom ljudi koji se zabavljaju i koje on ne poznaje, da viče na još jednu osobu koju ne poznaje, samo nekoliko sati nakon što je sjedio na krovu i razmišljao o samoubojstvu. Oh, da, i

da ga njegova supruga i djeca preziru. Da je riječ o nekom drugom, rekla bih da je upravo izgubio volju za životom. Prišla sam mu i položila mu ruku na rame, a on me pogledao kao da sam osoba od krvi i mesa a ne neka napast i gotovo da smo proživjeli svojevrstan Trenutak - ne baš romantični trenutak u duhu Rossa i Rachel (možeš misliti), već Trenutak obostranog razumijevanja. No onda nas je netko prekinuo i Trenutak je prohajao.

J J

Želio bih vam pričati o svom bivšem sastavu - vjerojatno zato što sam ovu škvadru počeo doživljavati kao svoj novi sastav. Bilo nas je četvero i zvali smo se Veliki žuti. Počeli smo pod imenom Veliki ružičasti, u čast albuma grupe The Band, no kako su svi zbog toga mislili da smo homoseksualni sastav, odlučili smo promijeniti boju.

Eddie i ja osnovali smo ga još u srednjoj školi, skladali smo zajedno i bili smo kao braća sve do onog dana kad to više nismo bili. Billy je bio bubnjar, Jesse je bio basist, a... sranje, boli vas dupe za to, zar ne?

Sve što trebate znati je ovo: imali smo nešto što nitko drugi nije imao.

Možda je netko drugi imao to isto prije našeg vremena - Stonesi, The Clash, Whoovci. Ali to nije bio nitko koga sam ja gledao. Volio bih da ste mogli vidjeti neki od naših nastupa jer biste onda pouzdano znali da vam ne prodajem bajke, dok ćete mi ovako morati vjerovati na riječ: kad smo bili raspoloženi, bili smo u stanju usisati ljude u publici i ispljunuti ih tridesetak kilometara dalje. Još mislim da su nam i albumi bili dobri, ali ono što obožavatelji benda pamte jesu naši nastupi; neki bendovi iziđu na binu i odsviraju svoje stvari brže i glasnije, no mi smo pronašli način da učinimo nešto posve drukčije; mi smo svoje pjesme i ubrzavali i usporavali, svirali smo obrade stvari koje smo rado slušali i za koje smo vjerovali da bi ih rado slušali posjetitelji naših koncerata, a naši su nastupi počeli nešto *značiti* ljudima, onako kako je to danas nemoguće. Kad je Veliki žuti svirao uživo, onda je to izgledalo poput nekakve duhovne svečanosti; umjesto pljeska i zvižduka i ruganja, mi smo izazivali suze, škrgutanje zubi i zanesenjačko mrmljanje u ekstazi. Mi smo spašavali duše. Ako volite *rock'n'roll*, u cijelosti, od, što ja znam, Elvisa preko Jamesa Browna do White Stripesa, onda biste najradije dali otkaz na poslu i nastanili se u našim pojačalima dok ne oglušite. Ti su koncerti bili razlog zbog kojeg sam svako jutro ustajao iz kreveta, a sad sam se i uvjerio da ovo posljednje nije samo puka fraza.

Volio bih da je sve ovo tek samozavaravanje. Zbilja. Bilo bi mi lakše.

Ali svojedobno smo na našim internetskim stranicama imali elektroničke oglasne ploče koje sam s vremena na vrijeme čitao, pa sam znao da su i drugi također osjećali isto što i mi; usto sam zavirivao i na tuđe oglasne ploče, no oni nisu imali istu vrstu obožavatelja. Hoću reći, svi imaju obožavatelje koji se dive njihovome radu, inače se ne bi zvali obožavateljima, zar ne? Ali čitajući tuđe oglasne ploče shvatio sam da su naši obožavatelji odlazili s koncerata s jednim posebnim osjećajem u srcu. I mi smo to osjećali, i oni su to osjećali. Samo što ih nije bilo dovoljno, valjda. Svejedno.

Maureen je uhvatila nesvjestica nakon Jessina divljačkog ispada, a kako i ne bi? I ja bih poželio sjesti da Jess onako podivlja na mene, a ja sam već u životu prošao kojekakve Scile i Haribde. Izveo sam je na malu krovnu terasu na koju, po svemu sudeći, sunce nije prodiralo ni u jedno doba dana ili godine, ali se na njoj svejedno nalazio stol za piknik i roštilj. U Engleskoj nema gdje nema tih roštiljčića, zar ne? Za mene su oni postali svojevrsan simbol pobjede nade nad vanjskim okolnostima, s obzirom da ih uglavnom možete samo promatrati kroz prozor dok vani lijeva kao iz kabla. Za stolom je sjedilo nekoliko ljudi, no čim su opazili da Maureen nije dobro, ustali su i ušli unutra, ustupivši svoja mjesta nama dvoma. Ponudio sam da joj donesem čašu vode, ali Maureen nije htjela ništa, pa smo neko vrijeme samo sjedili. A onda smo oboje začuli nekakvo piskutanje što je dopiralo iz mraka blizu roštilja na suprotnom dijelu terase, da bismo na koncu shvatili kako se ondje nalazi neki frajer. Mladić duge kose i odurnih brčića čučao je u mraku i pokušavao privući našu pozornost.

"Oprostite", prošaptao je onoliko glasno koliko se usudio.

"Ako želiš razgovarati s nama, dođi ovamo." "Ne smijem izići na svjetlo." "A što će se dogoditi ako to učiniš?" "Jedan bi me pacijent mogao doći glave." "Ovdje smo samo Maureen i ja." "Bojim

se da je taj pacijent sveprisutan." "Poput Boga", rekao sam.

Otišao sam na drugu stranu terase i čučnuo do njega. "Kako da ti pomognem?" "Ti si Amerikanac?" "Da."

"Oh. Pa onda živio ti meni, kompa." Ako vam kažem da mu je to bilo zabavno, rekao sam vam sve što trebate znati o tom tipu. "Čuj, možeš li baciti pogled na zabavu i provjeriti je li pacijent o kome sam ti govorio otišao?"

"Kako ću ga prepoznati?"

"Nju. Znam, znam, ali nje se zbilja treba bojati. Sva sreća da ju je jedan moj prijatelj spazio na vrijeme i rekao mi da se sakrijem ovdje dok ne ode. Jednom smo izišli. Samo što taj naš izlazak nije bio ni blizu "izlasku iz snova". Nego iz more. Brzo sam dignuo ruke jer je luda kao kupus i..."

Savršeno.

"Chas, zar ne?"

"Kako znaš?"

"Jess i ja smo prijatelji."

Oh, čovječe, što bih dao da ste mogli vidjeti taj izraz. lica. Skočio je na noge i počeo proučavati kako pobjeći preko stražnjeg zida. U jednom sam trenutku pomislio da će se pokušati uspeti po njemu, poput vjeverice.

"Sranje", rekao je. "U kurac. Oprosti. Sranje. Pomogneš mi da se popnem?"

"Ne. Volio bih da siđeš i porazgovaraš s njom. Imala je, imala je, ono, napornu noć, no možda će je kraći razgovor s tobom malčice smiriti."

Chas se nasmijao. Bio je to šupalj, očajnički smijeh čovjeka koji je znao da bi, kad je riječ o smirivanju cure kao što je Jess, nekoliko injekcija za omamljivanje slonova bilo daleko učinkovitije nego kraći razgovor.

"Znaš da se nisam seksao od one večeri kad smo izišli, zar ne?"

"Nisam to znao, Chas, ne. Zašto bih to znao? Zar to negdje piše?"

"Nisam se usudio. Ne smijem više ponoviti tu grešku. Ne želim da neka druga cura urla na mene u kinu. Uopće mi ne smeta, ono, što se više nikada neću seksati. I bolje da je tako. Imam dvadeset dvije godine. Hoću reći, u šezdesetj ionako izgubiš volju, zar ne? Znači, moram se strpjeti još kojih četrdeset godina. Možda i manje. Mogu ja to. Žene su jebene luđakinje, čovječe."

"Nema potrebe da si razbijaš glavu takvim sranjima, čovječe. Samo si imao peh."

Rekao sam to zato što sam znao da je to ono što se u takvim okolnostima obično govori, a ne zato što sam to znao iz vlastitog iskustva. Nije istina da su žene jebene luđakinje, naravno da nije - izuzmemo li one s kojima sam spavao ja i s kojima je spavao Chas.

"Gle. Ako iziđeš i nakratko popričaš s njom, što je najgore što ti se može dogoditi?"

"Već me dvaput pokušala ubiti, a jedanput sam zbog nje završio i u zatvoru. Plus to što mi je zabranjen ulazak u tri *puha*, dvije galerije i jedno kino. Plus to što sam dobio službeno upozorenje od..."

"OK, OK. Znači, kažeš da je najgore što ti se može dogoditi bolna i nasilna smrt. A ja ti kažem,

prijatelju, da je bolje umrijeti kao muškarac nego se skrivati iza roštilja kao miš."

Maureen je ustala i pridružila nam se u mračnom kutku za roštiljanje.

"I ja bih te pokušala ubiti - da sam Jess", rekla je tiho - toliko tiho da je bilo teško pomiriti oštrinu njezinih riječi s plahošću koja joj se osjećala u glasu.

"Evo vidiš. U nevolji si kud god da se okreneš."

"A tko si sad pa ti, dovraga?"

"Ja sam Maureen", rekla je Maureen. "Zašto misliš da bi se trebao tako olako izvući?"

"Kako to misliš izvući? Pa nisam ništa skrivio."

"Rekao si da si spavao s njom, ako se ne varam", rekla je Maureen.

"Istina, nisi to rekao baš tim riječima. Ali rekao si da se otada nisi seksao. Pa sam zaključila da si spavao s njom."

"No dobro, spavali smo taj jedan put. Ali tada još nisam znao da je jebena luđakinja."

"Drugim riječima, čim si saznao da je sirota djevojka zbunjena i ranjiva, dao si petama vjetra."

"Morao sam dati petama vjetra. Zato što me proganjala. S nožem, većinu vremena."

"A zašto te proganjala?"

"Što je ovo? Što se to tebe tiče?"

"Ne volim kad je netko uzrujan."

"A što je sa mnom? I ja sam uzrujan. Život mi je u rasulu."

E pa, sad, vidite, Chas to dakako nije nikako mogao znati, ali ovo doista nije bio valjani argument u raspravi s bilo kim od nas, Četvorke iz Kuće samoubojica. Mi smo, po definiciji, bili Kraljevi i Kraljice Rasula. Chas je možda dignuo ruke od seksa, ali mi smo pokušavali odlučiti hoćemo li dići ruke od jebenog života.

"Moraš razgovarati s njom", rekla je Maureen.

"Odjebi", rekao je Chas. A onda, tras! Maureen ga je opalila iz sve snage.

Zbilja ne znam koliko sam puta vidio Eddija da je opalio nekoga na zabavi ili nakon koncerta. A on bi to isto vjerojatno mogao reći za mene, premda sam u svom sjećanju ostao zapamćen kao Miroljubivi Čovjek koji se tek povremeno prepušta nasilju, a on kao Ratoborni Čovjek koji tek povremeno doživljava prosjeve smirenosti i razboritosti. I dobro, priznajem da je Maureen bila tek postarija ženica, no gledajući je kako zamahuje, meni se ipak sve vratilo.

Evo što mislim o Maureen: imala je puno više petlje nego ja. Odlučila je saznati kako je to - nikada ne živjeti životom o kakvom je sanjala.

Nisam znao kakvi su bili njezini snovi, ali sam znao da ih je imala, kao i svi drugi; nakon što je Matty ušao u njezin život čekala je još dvadeset godina da vidi što će joj život ponuditi u zamjenu, no nije joj ponudio ništa. Njezina je pljuska bila prepuna osjećaja, a ja sam mogao zamisliti sebe kako u njezinim godinama udaram nekoga iz sve snage. I to je jedan od razloga zbog kojih nisam namjeravao doživjeti njezine godine.

MAUREEN

Frank je Maltyjev otac. Čudna mi je i sama pomisao da nekome to možda nije odmah jasno, zato što je to meni savršeno jasno. Ja sam u životu imala snošaj samo jedanput, sa samo jednim muškarcem, a taj jedan jedini put kad sam imala snošaj začet je Matty. Kolike su šanse da vam se takvo što dogodi, ha? Jedan prema milijun? Jedan prema deset milijuna? Ne znam. No čak i omjer jedan prema deset milijuna znači da na svijetu postoji mnogo žena poput mene. Samo što čovjek ne misli o tome kad razmišlja o omjeru jedan prema deset milijuna.

Ne misli: Uh, pa to je mnogo ljudi.

Ali jedno sam ipak shvatila tijekom svih ovih godina, a to je da smo mnogo nezaštićeniji od nesreće nego što to uopće možemo zamisliti.

Vidite, iako se ne čini pravednim imati snošaj samo jedanput i dobiti dijete koje ne može ni hodati ni govoriti ni prepoznati vas... E pa, bojim se da pravednost nema s time ama baš ništa, zar ne? Dovoljno je imati snošaj samo jedanput da bi se začelo dijete, bilo koje dijete.

Ne postoji zakon u kojem piše: "Dijete poput Mattyja možete dobiti samo ako ste vjenčani, ili ako imate još mnogo djece, ili ako spavate s mnogo različitih muškaraca." Takvi zakoni ne postoje, premda i vi i ja držimo da bi morali postojati. A kad jednom dobijete dijete poput Mattyja, ne možete si pomoći a da ne pomislite: To je to! Sva moja nesreća, u količini dostatnoj za cijeli život, na jednoj hrpi. Ali nisam posve sigurna da priča o sreći ide baš tako. To što imam Mattyja ne znači da ću biti pošteđena od raka dojke ili ulične pljačke. Čovjek bi pomislio da hoću, ali neću. Stoga mi je na neki način i drago da nemam još jedno dijete, zdravo dijete. Znam da bih tražila od Boga više jamstava no što bi mi ih On mogao pružiti.

Iznad svega, ja sam katolkinja, a katolici ne vjeruju toliko u sreću koliko u kaznu. Zbilja smo dobri kad je riječ o vjeri u kaznu; najbolji na svijetu. Ogriješila sam se o Crkvu, a cijena koju sam platila za to je Matty. Nekom bi se to moglo učiniti kao vrlo visoka cijena, a opet, grijesi bi ipak trebali nešto značiti, zar ne? Tako gledano, zapravo, nije ni čudo što me zapao taj teret. Dugo sam vremena čak bila zahvalna na njemu misleći da ću se moći iskupiti, ovdje na Zemlji, i da kasnije neću morati podmirivati nikakve račune. Ali sad više nisam tako sigurna u to. Ako je cijena jednoga grijeha toliko visoka da čovjeka može dovesti do toga da si poželi oduzeti život i tako počinuti još veći grijeh, onda se Netko preračunao. Onda Netko zaračunava više nego što bi smio.

Nikada prije nisam nikoga udarila, u cijelom cjelcatom životu, iako sam to više puta poželjela. No tu je noć sve bilo drukčije. Nalazila sam se u limbu, na pola puta između života i smrti, i osjećala sam se kao da ništa što učinim nije važno dok se ponovno ne nađem na krovu Kuće samoubojica. I taj mi je čas prvi put sinulo da se upravo nalazim na svojevrsnom odmoru od same sebe. Zato mi je i došlo da ga pljusnem još jedanput, samo zato što sam to mogla, ali nisam.

Jedanput je bilo i više nego dovoljno: Chas se srušio - prije od šoka, rekla bih, nego od siline udarca, jer ipak nisam toliko jaka - i potom kleknuo na sve četiri, zakrivajući glavu rukama.

"Žao mi je", rekao je Chas.

"Zbog čega?" upitao ga je JJ.

"Ni sam ne znam", rekao je. "Svejedno."

"I ja sam jednom imala dečka sličnog tebi", rekla sam mu.

"Žao mi je", ponovio je.

"To boli. To je vrlo ružno, imati snošaj s nekim i samo lako nestati."

"Znam, sad mi je to jasno."

"Je li?"

"Mislim da je."

"U tom li položaju ništa ne može postati jasno", rekao je JJ. "Hit će najbolje da ustaneš."

"Zbilja ne bih želio da me ponovno pljusne."

"Jesam li u pravu ako kažem da nisi baš najhrabriji muškarac na svijetu?" upitao ga je JJ.

"Mnogo je načina na koji ljudi mogu dokazati svoje junaštvo", rekao je Chas. "Ako želiš reći da ne polažem mnogo na fizičku hrabrost... onda je odgovor da, u pravu si. I tako mislim da je hrabrost precijenjena."

"E pa, znaš, Chas, mislim da je ovo na svojevrstan način hrabro od tebe, pokazati da se bojiš jedne sitne gospođe kao što je Maureen."

Cijenim tvoju iskrenost, čovječe. Nećeš ga ponovno pljusnuti, Maureen, zar ne?"

Obećala sam da neću, pa je Chas napokon ustao. Bilo je neobično gledati kako jedan muškarac čini nešto zbog mene.

"Nije to baš neki život, skrivati se ispod tuđih roštilja, zar ne?" rekao je JJ.

"Nije. Ali doista ne vidim drugoga načina." "A da popričaš s Jess?"

"Oh, ne. Radije bih proveo ovdje ostatak života. Bez zafrkancije.

Ionako već razmišljam o selidbi, ako baš morate znati."

"Što, u neko drugo dvorište? Možda negdje gdje ima malko trave?"

"Ne", rekao je Chas. "U Manchester." "Čuj", rekao je JJ. "Znam da Jess može biti zastrašujuća. Zato i mislim da bi još danas trebao popričati s njom. S nama u blizini. Zbilja bismo to mogli, znaš."

Posredovati. Nije li to bolje rješenje od preseljenja u drugi grad?"

"Ali što da joj kažem?"

"Već ćemo nešto smisliti. Zajedno. Nešto čime ćeš je se riješiti."

"Na primjer?"

"Pouzdamo znam da bi se odmah pristala udati za tebe ako je zaprosiš."

"Oh, ne, to jednostavno..."

"Zafrkavam te, Chas. Razvedri se, čovječe."

"Ma kakvo razvedranje, o čemu ti pričaš. Ovo su tmurna vremena."

"Dakako da su tmurna. Imajući u vidu Jess, i preseljenje u Manchester, i životarenje ispod roštilja, i rušenje njujorških Blizanaca i što sve ne."

"Slažem se."

JJ je zatresao glavom.

"Dobro. Onda, da vidimo što bi joj mogao reći da se izvučeš iz ovog jeb— kaosa."

I tako mu je JJ dao nekoliko naputaka što da joj kaže, kao da je Chas glumac i kao da smo svi u sapunici.

MARTIN

Nemam ništa protiv toga da se s vremena na vrijeme probam kao *sam svoj majstor*. Osobno sam ukrasio sobu za cure, pomoću šablona za crtanje i slično. (Da, pogodili ste, takvo što nije moglo proći bez televizijskih kamera i producerska kuća je platila boju Day-Glo do zadnje kapi, ali ne vidim zašto bi to trebalo imalo umanjiti moje dostignuće.) Kako bilo, ako i vi dijelite moju strast, onda ćete sigurno znati da čovjek ponekad naiđe na rupe koje su jednostavno prevelike da bi se ispunile smjesom za ispunjavanje rupa, osobito u kupaonici.

A kad se to dogodi, najgore što možete učiniti je da ih začepile prvim što vam se nade pod rukom - polomljenim šibicama, komadićima spužve, čime god već raspoložete. E pa, tu večer je to bila Chasova funkcija: on je bio komadić spužve kojim je začepljena pukotina.

Cijela ta priča oko Jess i Chasa je, dakako, bila lakrdija, potpuni gubitak vremena i energije, besmislena i nevažna sporedna predstava; no ipak nam je zaokupila pažnju i natjerala nas da sidemo s krova, tako da sam čak i slušajući taj nevjerojatno glupi razgovor uviđao njezino značenje. Također sam uviđao da će nam nadolazećih tjedana i mjeseci trebati mnogo više komadića spužve. Možda je upravo to ono što nam svima treba, bez obzira gajimo li samoubilačke sklonosti ili ne. Možda je život jednostavno prevelika pukotina da bi se tek tako začepio smjesom za ispunjavanje rupa, pa treba zgrabiti sve čega se možemo dočepati - brusilice, blanjalice, petnaestogodišnjakinje, čega god - ne bismo li ga ispunili.

"Bok, Jess", rekao je Chas nakon što smo ga izgurali sa zabave na ulicu. Nastojao se ponašati veselo i prijateljski i opušteno, kao da se nadao da će tijekom noći prije ili kasnije naletjeti na Jess, ali ga je sveopće pomanjkanje volje odavalo; veselje je teško odglumiti ako ste toliko prestrašeni da se ne usudite ni pogledati sugovornika u oči.

Podsjetio me na nekakvog sitnog filmskog prijestupnika koji je ulovljen u potkradanju mjesnoga kuma, i sada mu se, izgubivši tlo pod nogama, iz petnih žila nastoji dodvoriti, ne bi li izvukao živu glavu.

"Zašto nisi htio razgovarati sa mnom?"

"Da. Istina. Znao sam da će te to zanimati. Pa sam razmišljao o tome.

Zapravo sam vrlo ozbiljno razmišljao o tome, jer je, znaš... Ni sam se time na ponosim. Bio sam slab. Ponio sam se kao slabić."

"Ne pretjeraj, čovječe", rekao je JJ. Čini se kako se nitko nije ni pokušavao pretvarati da će ova šarada imalo nalikovati na stvaran razgovor.

"Neću. Dobro. Dakle. Kao prvo, moram ti reći da mi je žao i da se to više nikada neće ponoviti. A kao drugo, mislim da si vrlo privlačna i zanimljiva i..."

Ovoga se puta JJ jednostavno napadno nakašljao.

"... I, eto. Nije problem u meni, nego u tebi." Trgnuo se. "Oprosti.

Oprosti. Nije problem u tebi, nego u meni."

A onda je, upravo dok se pokušavao prisjetiti sljedeće replike, uhvatio moj pogled.

"Hej. Pa ti izgledaš kao onaj drkadžija s telke. Martin Nešto."

"To je on", rekla je Jess.

"Otkud ti njega znaš, jebote?"

"Duga priča", rekao sam.

"Našli smo se na krovu Kuće samoubojica. Namjeravali smo skočiti", rekla je Jess, skrativši dugu priču na razumnu mjeru i propustivši, ako ćemo iskreno, jedva nekoliko važnijih mjesta.

Chas je takoreći vidljivo gutao ovaj podatak, kao što zmije gutaju jaje: doslovce ste mogli vidjeti kako primljena informacija polako putuje do njegova mozga. Siguran sam da je Chas imao mnogo vrlina, ali oštromnost zasigurno nije bila jedna od njih. "Zato što si nategnuo onu curu? I zato što su te žena i klinici izbacili iz kuće i sve to?" upitao je naposljetku.

"Zašto ne pitaš Jess zašto je ona htjela skočiti? Ne misliš li da je to važnije?"

"Začepi", rekla je Jess. "To je osobno."

"Oh, a moje nije?"

"Nije", rekla je. "Više nije. Svi znaju za to." "Kakva je Penny Chambers? U stvarnom životu?" "Jesmo li zbog toga došli ovamo, Chas?" tiho je upitao JJ. "Ne. U pravu si. Oprosti. Malo me smelo to što pokraj mene stoji netko s telke." "Želiš li da odem?"

"Ne", brzo je dometnula Jess. "Ja želim da ostaneš."

"Nikad ne bih rekao da je on tvoj tip", rekao je Chas. "Prestar je. A usto je i pizda." Zahihotao se i osvrnuo oko sebe ne bi li našao nekoga s kime bi mogao podijeliti hihot, ali nikome od nas - nikome od njih, bolje rečeno, jer čak ni Chas nije očekivao od mene da se nasmijem, bilo mojim godinama, bilo mojem pizdunstvu - ni izdaleka nije bilo do smijeha.

"Oh, dobro. To je znači to, je li?"

I odjedanput je, da, to bilo upravo to: bili smo mnogo ozbiljniji od njega, u svakom pogledu.

A shvatila je to čak i Jess.

"Koji si ti seronja", rekla je. "Sve ovo nema nikakve veze s tobom.

Odjebi od mene." A onda mu je opalila vritnjak - najobičniji staromodni udarac pruženom nogom u najdeblji predio guzice, kao da su oboje likovi iz crtica.

I tu jc Chas ispao iz igre.

J E S S

Kad je čovjek tužan, ono, zbilja tužan, dođe-mi-da-skočim--s-krova tužan - jedino što želi je družiti se s drugim tužnim ljudima. Nisam to znala do te noći, no sve mi se iznenada složilo u glavi dok sam promatrala Chasovo lice. Na njemu nije bilo ničega. Bilo je to tek najobičnije lice jednog dvadesetdvogodišnjeg momka koji nikada ništa nije postigao, osim što je progutao nekoliko ekseva, ni naučio, osim gdje nabavili novi eks, ni osjetio, osim da je ušlagiran. Izdale su ga oči: kad se onako glupo našalio na Martinov račun očekujući od nas da se nasmijemo, oči su mu bile potpuno izgubljene u šali i to je sve što ste u njima mogli naći. Bile su to tek nasmijane oči, a ne prestrašene oči ili uznemirene oči - bile su to oči kakve ima beba kad je pošakljate. Primijetila sam da se ostalima, onda kad se šale - ako se uopće šale (Maureen baš i nije neki šaljivdžija) - u očima može pročitati zašto su se popeli na krov čak i dok se smiju - ima u njima još nečega, nečeg što ih priječi da se potpuno prepuste trenutku. Imate puno pravo reći da se nismo smjeli popeti gore jer je samoubojstvo kukavičko rješenje, i imate puno pravo reći da nitko od nas nije imao dovoljno dobar razlog da si poželi oduzeti život. Ali nemate pravo reći da se nismo tako osjećali, jer jesmo, svi do jednoga, i to nam je bilo važnije od bilo čega drugoga. Chas nikada neće shvatiti kako je to sve dok i sam ne prijeđe granicu.

Jer upravo je to ono što smo nas četvero učinili - prešli smo granicu.

Ne mislim pritom da smo učinili išta loše. Samo želim reći da nam se dogodilo nešto što nas izdvaja od većine drugih ljudi. Nas četvero nismo imali ništa zajedničko osim što smo se svi zatekli na istom mjestu, na betonskom kvadratu visoko nebu pod oblake, a to je najviše što jedna osoba može imati zajedničkog s drugom osobom.

Reći da Maureen i ja nismo imale ništa zajedničko zato što je ona nosila kišni ogrtač i voljela slušati svirku limenog orkestra ili što već, bilo bi isto što i reći: Sto ja znam, jedina stvar koju ja i ta cura imamo zajedničko je to što imamo iste roditelje. Samo što ja ništa od toga nisam znala dok god Chas nije rekao Martinu da je pizda.

Drugo što sam shvatila je da mi je Chas mogao reći što god je htio da me voli. da me mrzi, da su ga oteli svemirci i da se Chas kojega sam ja poznavala sada nalazi na nekom sasvim drugom planetu - i da bi meni bilo sasvim svejedno. Još mi duguje objašnjenje, pomislila sam, ali što onda? Kakve ini koristi od njega? Objašnjenje me sigurno ne bi učinilo sretnijom. To vam je kao kad se češete, a imate vodene kozice.

Mislite da će vam pomoći, no svrbež se samo premješta, i stalno tako.

A meni se činilo kako je moj svrbež kilometrima daleko i kako ga ne bih mogla doseći sve i da imam najduže ruke na svijetu. Kad sam to shvatila, uplašila sam se da će me laj svrbež mučiti do kraja života, a takvo što doista nisam željela. Znala sam sve što je Martin učinio, ali sam svejedno čeznula za njegovim zagrljajem kad je Chas otišao.

Mislim da mu se ne bih opirala čak i da je nešto pokušao, ali nije.

Moglo bi se reći da je učinio upravo suprotno; zagrlio me nekako nespretno, kao da sam omotana bodljikavom žicom.

Žao mi je, rekla sam. Žao mi je što te onaj smrdljivi balavac izvrijeđao. A on je rekao da nisam ja kriva za to, a ja sam mu rekla da jesam, naravno da jesam, jer nikada ne bi saznao kako je to kad te netko nazove pizdom na Silvestrovo da nije upoznao mene. A on mi je odgovorio da mu često govore da je pizda. (Što je zapravo točno.

Sad ga već neko vrijeme znam i imala sam prilike čuti kako mu ljudi, uključujući i potpune strance, govore da je pizda jedno petnaestak puta, đubre jedno desetak puta, drkadžija otprilike jednako toliko puta i šupčina negdje šest puta. Zatim: seronja, govno, ništarija, mrcina,

ološ i kreten.) Nitko ga ne voli, što je neobično, s obzirom da je slavan. Kako netko može biti slavan a da ga nitko ne voli?

Martin kaže kako afera s petnaestogodišnjakinjom s tim nema nikakve veze; štoviše, čini mu se da je situacija otada čak i bolja jer su ljudi koji su ga nazivali pizdom isti oni koji ne vide ništa loše u seksu s maloljetnim osobama. Pa su mu umjesto pogrđnih naziva počeli dovikivati ohrabrenja u stilu: Samo naprijed, sinko, Navali, Razvali to, i tako dalje. Kad je riječ o napadima na njegovu osobnost, ali ne, doduše, i kad je riječ o braku ili odnosu s djecom ili poslovnoj karijeri ili duševnoj prisebnosti, odlazak u zatvor Martinu jc zapravo godio.

No čini se kako danas slavu uživaju kojekakvi ljudi, čak i onda kad uopće nemaju obožavatelja. Tony Blair je jedan takav primjer. I sve ostale osobe koje vode jutarnje TV emisije i kvizove. Razlog zbog kojeg su tako dobro plaćeni je, rekla bih, taj što im nepoznati ljudi dovikuju svakakve gadarije na ulici. Ta čak ni prometnom policajcu nitko ne dobacuje da je pizda kad iziđe u kupovinu s obitelji. Što znači da je novac jedina stvarna prednost Martinova života, plus pozivnice za filmske premijere i sumnjive noćne klubove. A to su mjesta na kojima se najlakše uvaliti u nevolje.

Ovo je samo dio misli što su mi proletjele glavom kad smo se Martin i ja zagrlili. Ali nam nisu bile ni od kakve koristi. Izvan moje glave bilo je pet sati ujutro, svi smo bili nesretni i nismo imali kamo otići.

Pa sam upitala, ono: A što ćemo sad? I protrijala ruku o ruku, kao da se svi skupa predobro zabavljamo da bismo dopustili da noć samo tako završi - kao da smo se urnebesno proveli u *Oceanu* te se zajedno uputili na pecivo i kavu u *Bethnal Green* ili u nečiji stan na travu i pivo. Pa sam rekla: Kod koga ćemo? Kladam se da je tvoj stan genijalno sređen, Martin. Kladam se da imaš *jacuzzi* i sve to. Ja sam odmah za. A Martin je rekao: Ne, ne možemo kod mene. I usput budi rečeno, mojim danima u *jacuzziju* je već davno odzvonilo. Što je vjerojatno trebalo značiti da je ostao bez prebijene pare, a ne da je predebeo da uđe u *jacuzzi* ili štogod slično. Jer Martin uopće nije debeo. Previše je tašt da bi se udebljao.

Pa sam rekla: Pa dobro, nema veze, važno je da imaš čajnik i žitne pahuljice. A on je rekao: Nemam, pa sam ja rekla: Što ti to nama skrivaš? A on je rekao: Ništa, ali rekao je to nekim čudnim tonom, nekim nelagodnim, tajanstvenim tonom. A onda sam se sjetila nečeg od prije što mi se učinilo važnim i rekla: Tko ti je ostavljao poruke na mobitelu? A on je rekao: Nitko. A ja sam rekla: Gospodin Nitko ili Gospođica Nitko? A on je tek dodao: Samo nitko. Ali mene je i dalje zanimalo zašto nas ne želi pozvati k sebi, pa je napokon procijedio: Jer vas ne poznajem. A ja sam rekla: Aha, baš kao što nisi poznavao ni onu petnaestogodišnjakinju. A onda je on rekao, pomalo ljutito: OK. Dobro. Pođimo k meni. Zašto da ne?

Pa smo to i učinili.

J J

Znam da smo se Maureen i ja na neki način zbližili onda kad je ona pljusnula Chasa, ali moram priznati da sam tad još vjerovao kako će se moj novi sastav, ukoliko svi četvero i preživimo do doručka, u konačnici raspasti zbog glazbenih nesuglasica. Doručak je trebao značiti da smo uspjeli dočekati novo svitanje, novu nadu, novu godinu, bla bla bla. Ne bih želio nikoga uvrijediti, ali doista nisam htio da me tkogod vidi u društvu s tim ljudima, ako znate na što mislim - osobito s... nekima od njih. Ali do doručka i svitanja je moralo proći još nekoliko sati, pa sam osjećao da zapravo nemam drugog izbora nego da i ja pođem s njima k Martinu. Sve drugo bilo bi bezobrazno i nedruželjubivo, a ionako nisam bio siguran koliko je još zasad pametno da suviše dugo ostanem sam sa sobom.

Martin je stanovao u malom, ladanjskom dijelu Islingtona, odmah iza bivše kuće Tonyja Blaira, svakako ne u susjedstvu u kojem biste stanovali da ste spali na prosjački štap, kao što se to navodno dogodilo Martinu. Platilo je taksi, a mi smo ga slijedili uspinjući se ulaznim stubama njegove kuće. Na ulaznim sam vratima zapazio tri ili četiri zvona iz čega sam zaključio kako nije cijela kuća njegova, no ja si ipak ne bih mogao priuštiti da živim ondje.

Prije nego što je gurnuo ključ u bravu, Martin je zastao i osvrnuo se.

"Slušajte", rekao je, ali nakon toga nije rekao ništa, pa smo osluškivali.

"Ništa ne čujem", rekla je Jess.

"Ne, nisam mislio na to. Htio sam reći: Slušajte, moram vam nešto objasniti."

"Pa što čekaš", rekla je Jess. "Gukni golube."

"Jako je kasno. Pa vas molim. . da vodite računa o susjedima."

"I to je to?"

"Ne." Duboko je udahnuo. "Mislim da me unutra netko čeka."

"U stanu?"

"Da."

"Tko?"

"Ni sam ne znam kako bih je nazvao. Moja cura. Nema veze."

"Trebao si provesti večer s curom?" Nastojao sam zvučati nezainteresirano, ali, ta jasno vam je, Isuse Bože... Kako je tek ona provela večer? U jednom trenutku sjedite u klubu ili gdje već, da bi već trenutak kasnije vaš frajer nestao jer želi skočiti sa zgrade.

"Da. Pa što onda?"

"Ništa. Samo..." Doista se nije imalo što reći. Ostatak smo mogli zamisliti i sami.

"O, jebote život", rekla je Jess. "Kakav je to izlazak koji završava tvojim sjedanjem na jebeni i ubnik zgrade?" "Neuspješan", rekao je Martin. "Jebeno neuspješan, ako mene pitaš", rekla je Jess. "Tako je", rekao je Martin. "Zato sam to i rekao."

Otvorio je vrata stana i propustio nas da uđemo prije njega; tako smo curu na kauču ugledali malčice prije njega. Bila je kojih deset ili petnaest godina mlađa od njega i bila je lijepa, na onaj droljasti način, u stilu djevojaka koje čitaju vremensku prognozu na televiziji; bila je odjevena u

nesumnjivo skupu crnu haljinu i vidjelo se da je plakala kao kišna godina. Prvo je zurila u nas, a potom u njega.

"A gdje si ti nestao?" Nastojala je zvučati vedro, ali joj to baš nije polazilo za rukom.

"Ono, van. Upoznao sam neke..." Pokazao je na nas. "Upoznao sam neke— koga?" "Znaš. Ljude."

"A zato si znači otišao usred noći?" "Ne. Kad sam otišao, nisam ni slutio da ću naletjeti na ovu škvadru."

"A kakva je to škvadra?" upitala je djevojka.

Baš me zanimalo što će joj reći jer je odgovor mogao biti zabavan, ali ga je Jess prekinula.

"Ti si Penny Chambers", rekla je Jess. Nije joj odgovorila, vjerojatno zato što je to znala i bez nje. Piljili smo u nju.

"Penny Chambers", rekla je Maureen. Blejala je u nju kao jebeno tele u šarena vrata.

Penny Chambers je i dalje šutjela kao zalivena, iz već navedenih razloga.

"*Na noge lagane uz Penny i Martina*", rekla je Maureen.

Ni treći put nije bilo odgovora. Ne znam mnogo o engleskim televizijskim zvijezdama, ali sve mi je bilo jasno. Ako je Martin bio Regis, onda je Penny bila Kathy Lee.² Engleski Regis štepao je englesku Kathy Lee, a zatim je nestao kako bi si skratio muke. Morate priznati da je cijela priča zvučala prilično jebeno urnebesno.

"Vas dvoje izlazite?" upitala ju je Jess.

"Radije pitaj njega", rekla je Penny. "On je nestao usred večeri."

"Vas dvoje izlazite?" upitala ga je Jess. "Oprosti", rekao je Martin.

"Odgovori joj", rekla je Penny. "I ja bih voljela čuti odgovor."

"Sad zbilja nije vrijeme za razgovor o tome", rekao je Martin.

"Znači da očito nisi siguran", rekla je Penny. "A to je za mene novost."

"Nije sve tako jednostavno", rekao je Martin. "Znala si to."

"Bogme nisam."

"Znala si da nisam sretan."

"Da, znala sam da nisi sretan. Ali nisam znala da si nesretan zbog mene."

"Nisam... Nije... Možemo li kasnije razgovarati o tome? Nasamo."

Zastao je i osvrnuo se po sobi zaustavivši se na trima licima što su zurila u njih. Mislim da govorim u ime svih nas kada _____

2 Regis Francis Xavier Philbin (1931.) i Kathie Lee Gifford (1953.), znameniti američki televizijski dvojac koji je punih petnaest godina zajedno vodio *talk show* pod nazivom *Uživo s*

Regisom i Kathie Lee.

kažem da su potencijalni samoubojice, takoreći bez iznimke, poprilično zaokupljeni samima sobom: u ovih proteklih nekoliko tjedana nije me zanimalo ništa drugo nego ja, ja, ja. I tako smo stajali i gutali to sranje, pod a) zato što se nije ticalo nas, pod b) zato što nije bilo šanse da nas njihov razgovor ražalosti. U danom trenutku to je bila tek obična svađa dečka i cure, a dobro nam je došla da nakratko prestanemo misliti samo na sebe.

"A kad ćemo mi to biti nasamo?"

"Uskoro. Ali zacijelo ne odmah."

"Tako. A o čemu ćemo u međuvremenu razgovarati? S tvojih troje prijatelja?"

Nitko nije znao štobi rekao. Martin je bio domaćin, što znači da je nalaženje zajedničkog jezika bila njegova zadaća. I sretno mu bilo.

"Mislim da bi trebao nazvati Toma i Christine", rekla je Penny.

"Aha, hoću. Sutra."

"Sigurno misle da si užasno nepristojan." "Tko su Tom i Christine?"

Ljudi kod kojih ste bili na večeri?"

"Da."

"A što si im rekao?"

"Rekao im je da ide na zahod", rekla je Penny.

Jess je prasnula u smijeh. Martin ju je okrznuo pogledom, prevrtio u glavi svoj jadan izgovor te se nacerio, vrlo kratko, piljeći u svoje cipele. Bio je to neobično poznat trenutak. Sjećate se one situacije kada vas otac kori zbog neke vaše psine, a prijatelj vas dotle promatra i pokušava suspregnuti smijeh? I vi dajete sve od sebe da mu ne uhvatite pogled jer ćete se inače i sami početi smijati? E pa, ovo je izgledalo upravo tako. Kako god bilo, Penny jc uočila njegovo dječračko smijuljenje i s drugog se kraja prostorije zaletjela na doličnog dječčaka.

Zgrabio ju je za zapešća da ga ne udari.

"Kako se usuđuješ tome smijati!"

"Zao mi je. Zbilja. Znam da u tome nema ničeg smiješnog." Pokušao ju je zagrliti, ali se ona otrgnula od njega i ponovno sjela.

"Najbolje da nešto popijemo", rekao je Martin. "Hoće li te smetati ako i oni popiju piće s nama?"

U pravilu ne odbijam piće ni od koga i ni u kojoj situaciji, ali ovaj put čak ni ja nisam bio siguran trebamo li popiti to piće ili ne. Na kraju se, međutim, pokazalo da sam bio strahovito žedan.

MARTIN

Tek kad smo ušli u stan, sjetio sam se da sam opisao Penny kao pravu pravcatu kujetinu koja će se poševiti s kim god stigne i ušmrkati što god joj date. Ali nisam se mogao sjetiti kad sam to točno rekao?

Sljedećih tridesetak minuta molio sam Boga da sam to rekao prije nego što se Jess pojavila na

krovu, dok smo Maureen i ja još bili nasamo; ako je Jess čula što sam rekao, onda nije bilo mjesta sumnji da će moje mišljenje o Penny doći i do nje.

Ne znam treba li to uopće napominjati, no moja je izjava bila potpuno nepromišljena. Penny i ja ne živimo zajedno, ali se zato viđamo već nekoliko mjeseci, više-manje odonda otkako sam izašao iz zatvora, a kao što možete pretpostaviti, Penny je u tom razdoblju morala otrpjeti kojekakve neprilike. Nismo htjeli da mediji saznaju da se viđamo, tako da nikada nigdje nismo izlazili, a šešire i sunčane naočale nosili smo mnogo češće nego što je to bilo neophodno. Ja sam imao - još imam i uvijek ću imati - bivšu ženu i djecu. Radio sam tek polu radnog vremena i to na nekoj sumnjivoj kabelskoj TV postaji. I kao što sam to već spomenuo, nisam bio u osobito veselom raspoloženju.

A usto smo nas dvoje imali i zajedničku prošlost. Imali smo kratku aferu dok smo još radili zajedno kao voditelji; no kako smo tada oboje bili vjenčani s drugim ljudima, naša afera je okončana, bolno i tužno.

A onda smo se, nakon niza mimoilaženja i međusobnog optuživanja, napokon našli, no čini se da smo se našli u pogrešno vrijeme. Ja sam u međuvremenu postao roba s greškom. Bio sam slomljen, život me dokrajčio, pretvorio sam se u olupinu, dospio sam na dno dna; ona je još držala sve konce u svojim rukama, bila je predivna i mlada i slavna, i svako se jutro s malih ekrana obraćala milijunima ljudi.

Nisam mogao vjerovati da takva žena želi biti sa mnom iz ikakvog drugog razloga a da to nisu nostalgija ili sažaljenje, koliko god da me ona pokušavala uvjeriti u suprotno. Cindy se prije nekoliko godina priključila jednom od onih jezivih čitateljskih kružoka, u sklopu kojih nesretne latentne sredovječne lezbijke pet minuta razgovaraju o nekom romanu koji uopće ne razumiju, da bi ostatak večeri provele jadikujući kako su muškarci grozni. Kako bilo, Cindy je pročitala neku knjigu u kojoj se dvoje ljudi vole ali cijelu vječnost ne uspijevaju ostvariti svoju vezu, a kad se napokon nadu, oboje imaju otprilike sto jednu godinu. Zaljubila se u nju pa je i mene prisilila da je pročitam, a meni je trebalo otprilike jednako dugo da je probavim koliko i junacima da se sjedine. E pa, mene je naša veza donekle podsjećala na njih, samo što se ono dvoje starčeka slagalo puno bolje od nas. U jednom od svojih napadaja beznađa i gnušanja nad samim sobom, nekoliko tjedana prije Božića, rekao sam Penny da odjebe, pa je tu večer izašla s nekim gostom iz emisije, s televizijskim kuharom koji joj je poslužio njezinu prvu prvcijatu lajnu kokaina nakon čega su završili u krevetu, a ona se sutradan pojavila na mojim vratima sva u suzama. Zato sam i rekao Maureen daje Penny prava pravca ta kujetina koja će ušmrkati što god joj date i poševiti se s kim god stigne. Sad vidim da sam se izrazio malčice pregrubo.

I tako se, dakle, nakon otprilike nekoliko stotina ispovjednih razgovora i provala bijesa, nekoliko desetaka prekida te pokojeg udarca - s njezine strane, dodajem brzo - Penny našla na mom kauču čekajući da se vratim. Da nije bilo naše improvizirane zabave na krovu zgrade, bogme bi se pošteno načekala. Nisam se potrudio napisati joj čak ni oproštajno pismo, propust koji tek sada počinje pobuđivati u meni bar nekakvo kajanje. Zašto smo uopće ustrajavali u toj jednoj zabludi da naša veza ima ikakvih izgleda? Nisam siguran.

Kad sam upitao Penny čemu sve to, rekla je samo da me voli, a ja sam to shvatio kao odgovor koji više toga može zaplesti i zamagliti nego rasvijetliti. A što se mene tiče... Vidite, ja sam povezivao Penny, što je donekle i shvatljivo, s razdobljem prije nego što mi se život počeo raspadati: prije Cindy, prije petnaestogodišnjakinja, prije zatvora.

Nekako sam uvjerio samog sebe da ću, ako uspijem održati vezu s Penny, uspjeti i na drugim područjima - da ću već nekako pronaći način da vratim vrijeme, kao da je čovjekova mladost mjesto koje možete posjećivati kad god vam se prohtije. Ali upamtite dobro što ću vam reći: nije. Tko bi rekao?

Prvo što sam morao smisliti je kako objasniti Penny odakle poznajem Maureen, JJ-a i Jess. Ako joj kažem istinu, za nju će to biti suviše bolno i potresno, a nije bilo lako smisliti laž koja će

zvučati iole uvjerljivo. Što bismo nas četvero uopće mogli imati zajedničkog?

Nismo djelovali poput kolega s posla, ili zaljubljenika u poeziju, ili posjetitelja noćnih klubova, ili uživatelja opojnih droga; najveći mi je problem, to se mora reći, predstavljala Maureen, u više-manje svakom pogledu, ako se to što nije izgledala kao uživatelj opojnih droga može nazvati problemom. Pa čak i da su izgledali kao kolege s posla ili uživatelji opojnih droga, još ne znam kako bih joj objasnio svoju navodnu očajničku potrebu da ih vidim. Rekao sam Penny i svojim domaćinima tla idem na zahod; no kog sam onda vraga izletio kroz ulazna vrata pola sata prije ponoći, na Silvestrovo, kako bih nazočio godišnjoj skupštini nekog neimenovanog društva?

I tako sam se nastavio ponašati kao da se tu nema što posebno objašnjavati.

"Oprosti. Penny, ovo su JJ, Maureen, Jess; JJ, Maureen, Jess, ovo je Penny."

Penny je djelovala sumnjičavo i nakon što sam ih predstavio **jedne** drugima, kao da sam već time počeo lagati.

"Ali, još mi nisi objasnio tko su oni."

"Kao na primjer...?"

"Kao na primjer, odakle se znate i gdje si ih sreo?"

"Duga priča."

"Dobro."

"Maureen sam upoznao... Maureen, gdje smo se ono upoznali? Prvi put?"

Maureen je zurila u mene.

"To je bilo zbilja davno, nije li? Nema veze, već ćemo se mi sjetiti. JJ je radio u staroj ekipi s Kanala 5, a Jess je njegova cura."

Jess je zagrlila JJ-a, mrvicu podrugljivije nego što bih se usudio poželjati.

"A gdje su oni bili cijelu noć?"

"Oni nisu gluhi, znaš. Ni mutavi. Oni nisu... gluhi mu-tavci."

"Gdje ste vi bili cijelu noć?"

"Na... ono... zabavi", rekao je JJ oprezno.

"Gdje?"

"U Shoreditchu." "Na Čijoj zabavi?" "Na čijoj smo zabavi bili, Jess?"

Jess je ravnodušno slegnula ramenima kao da je to bila jedna od onih ludih noći.

"A zašto si ti morao otići? U jedanaest i trideset? Usred večeri? Bez mene?"

"To ti zbilja ne znam objasniti." Nastojao sam djelovati i bespomoćno i pokajnički u isti mah. Nadao sam se da smo zašli u predjele psiholoških složenosti i nepredvidljivosti, u područje u kojem su neznanje i zbunjenost dopustivi.

"Imaš drugu, zar ne?"

Imam drugu? Ali kakve to, zaboga, ima veze s ičim što se noćas dogodilo? Kog bih vraga

dovodio kući sredovječnu ženu, tinejdžerku punkericu i Amerikanca u kožnoj jakni ošišanog kao Rod Stewart da imam drugu? Što bi se to moralo dogoditi? No onda sam, razmislivši, shvatio da je Penny vjerojatno već bila u sličnoj situaciji i da stoga zna kako je nevjera obično točan odgovor na bilo kakve obiteljske tajne. Da sam ušao u kuću sa Sheenom Easton i Donaldom Rumsfeldom, Penny bi se vjerojatno tek načas zamislila i potom izgovorila posve istu rečenicu.

Osim toga, u nekim drugim okolnostima i neke druge večeri, njezin bi zaključak bio točan; dok sam varao Cindy, bio sam prilično domišljat, bez lažne skromnosti. Jednom sam se zabio novim BMW-om u zid samo zato da bih joj objasnio zašto kasnim kući s posla puna četiri sata. Cindy je izišla na ulicu pogledati zgnječenu haubu, promotrila me i rekla: "Imaš drugu, zar ne?" Zanimkao sam, razumije se. Jer je zapravo sve - slupati novi automobil, uvjeriti Donalda Rumsfelda da navrati do stana u Islingtonu u sitne sate novogodišnje noći jednostavnije nego reći istinu, zbog onog pogleda, pogleda koji vam dopušta da joj zavirile iza očiju i spustite se do mjesta na kojem se pritajila sva bol i bijes i gnušanje... Ta tko si ne bi dao malo više truda samo da ga izbjegne? "Dakle?"

Moje odugovlačenje s odgovorom bilo je posljedica jedne vrlo složene psihološke računice; pokušavao sam izračunati koji će od dva moguća zbroja na kraju rezultirati manjim minusom. No odugovlačenje je, neminovno, protumačeno kao priznavanje krivnje.

"Jebeni bijednice."

Načas sam joj poželio spomenuti kako smo sada jedan--jedan, imamo li u vidu onaj nemio događaj s lajnom kokaina i televizijskim kuharom, no time bih samo odgodio njezin odlazak; a ja sam se samo želio napiti u svome domu, sa svojim novim prijateljima. I zato nisam zucnuo ni slova. Svi su se iznenađeno trgnuli kad je zalupila ulaznim vratima na izlasku, ali ja sam to očekivao.

MAUREEN

Povratila sam po tepihu ispred kupaonice. No dobro, iako sam rekla

'po tepihu' - zapravo sam povratila po mjestu na kojem se trebao nalaziti tepih, ali nije. Što se na kraju pokazalo dobrim jer mi je bilo lakše počistiti. Pogledala sam niz emisija u kojima vam netko izvana namješta dom i nikad mi nije bilo jasno zašto vas uvijek nagovaraju da uklonite tepihe, čak i one dobre koji još imaju lijepe i guste dlake.

No, sad se već počinjem pitati ne rade li to zbog toga što prvo odluče pripadaju li ukućani bljuvačima ili ne. Mnogo mladih ima samo gole podove, primijetila sam, a oni, dakako, češće povraćaju po podovima negoli stariji, s obzirom na silne količine piva koje ulijevaju u sebe i slično. A da ne govorimo o svim onim drogama koje se u današnje vrijeme uzimaju, valjda. (Može li vam od droge pozliti? Ja bih rekla da može, a što vi mislite?) A neke mlade obitelji u Islingtonu također ne drže mnogo do tepiha. No to bi, znate, moglo biti zato što bebe također stalno povraćaju gdje god stignu. Što znači da Martin možda pripada bljuvačima. Ili možda jednostavno ima mnogo prijatelja koji pripadaju bljuvačima. Poput mene. Pozlilo mi je zato što inače ne pijem, ali i zato što nisam ništa jela više od dvadeset četiri sata. Na Silvestrovo sam bila previše živčana da bih išta jela, a usto mi se činilo da to i nema previše smisla. Nisam čak pojela ni jedan jedini zalogaj Mattyjeve kaše. Čemu služi hrana? Hrana je gorivo, zar ne?

Drži vas u pogonu. A ja doista nisam željela biti u pogonu. Činilo mi se rasipnim skakati s krova Kuće samoubojica s punim želucem, kao da prodajem automobil s rezervoarom punim goriva. Zato mi se vrtjelo u glavi i prije nego što smo počeli piti viski, i to od bijelog vina koje sam popila još na zabavi, da bi mi se nakon nekoliko pića prostorija počela okretati i okretati.

Nakon što je Penny otišla, svi smo neko vrijeme šutjeli. Nismo znali trebamo li biti žalosni ili ne. Jess se ponudila da će potrčati za njom i objasniti joj kako Martin nije bio s drugom ženom, ali ju je Martin upitao kako će joj onda objasniti što smo zapravo radili, na što je Jess rekla da, koliko

se njoj čini, istina ne zvuči baš toliko grozno, a Martin je rekao da mu je draže da Penny ima loše mišljenje o njemu nego da joj mora priznati da si je namjeravao oduzeti život.

"Ti si lud", rekla je Jess. "Sigurno bi se sva sažalila nad tobom da sazna kako smo se upoznali. A vjerojatno bi dobio i jednu suosjećajnu ševu."

Martin se nasmijao. "Ne vjerujem da bi to prošlo baš tako, Jess", rekao je.

"Zašto ne?"

"Zato što bi se Penny jako uzrujala da sazna kako smo se upoznali."

Smatrala bi se odgovornom na ovaj ili onaj način. Užasno je saznati da ti je ljubavnik toliko nesretan da želi umrijeti. To potiče želju za preispitivanjem samoga sebe."

"Aha. I?"

"I morao bih je satima držati za ruku. Nisam raspoložen držati je za ruku."

"Ali bi svejedno dobio jednu suosjećajnu ševu. Nisam ni mislila da će biti jednostavno."

Ponekad se zbilja bilo teško prisjetiti kako je i Jess nesretna. Mi ostali bili smo još u šoku. Ni sama nisam znala kako sam se našla na kauču poznate televizijske osobe s čašom viskija u ruci jer sam izišla iz kuće odlučna da si oduzmem život, a bilo je više nego očito da su JJ i Martin također bili zbunjeni. No s Jess je bilo drukčije, kao da je cijelo to znate-već-što na krovu za nju bila tek manja nezgoda, nešto nakon čega se čovjek počese po glavi, sjedne, popije šalicu zaslađenog čaja i nastavi dalje sa životom kao da se ništa nije dogodilo. Dok je ona lupetala o suosjećajnom snošaju i svim ostalim besmislicama koje su joj prolazile kroz glavu, bilo je teško zamisliti što je to nju moglo natjerati da se popne stubama na onaj krov - oči su joj blistale, bila je puna životne snage i nije bilo sumnje da se odlično zabavlja. Mi se nismo zabavljali. Nismo se doduše ubili, ali se nismo ni zabavljali. Jako nam je malo nedostajalo da skočimo. Pa ipak se Jess najviše od svih nas približila skoku u bezdan. JJ jedva da je izišao iz stubišta. Martin je sjedio na rubniku i mahao nogama u prazno, ali nije imao petlje doista to i učiniti. A ja nisam čak uspjela ni prijeći na drugu stranu zaštitne ograde. Ali da Martin nije sjeo Jess na glavu, uvjerenam sam da bi ona to učinila.

"Idemo igrati neku igru", rekla je Jess.

"Odj—" rekao je Martin.

Doista više nije imalo smisla uzrujavati se zbog njihova prostačenja.

Nisam se htjela dovesti u situaciju da i ja počnem prostačiti, pa sam bila prilično vesela što se večer polako bliži kraju. Ali mi je to što sam se ipak navikla na prostačenje otvorilo oči. Otvorilo mi je oči tako što sam shvatila da se u mom životu nikada ništa nije mijenjalo. U

Martinovu sam stanu, međutim, stigla promotriti samu sebe - sebe otprije samo nekoliko sati - i reći: "Oh, tada sam bila druga osoba."

Koliko sam se samo uzrujavala zbog nekoliko bezazlenih psovki!"

Prošlo je svega nekoliko sati, a ipak sam ostarjela. Kad je mlad, čovjek se lako navikne na spoznaju da je odjednom drukčiji. Jednog se jutro probudi i ne može vjerovati da je bio zaljubljen u neku osobu ili da mu se sviđala neka vrsta glazbe, čak i ako je to bilo prije samo nekoliko tjedana. Ali kad je Matty ušao u moj život, sve je stalo, i nikad se više ništa nije događalo. To je dovoljno da čovjek počne odumirati iznutra i da na koncu poželi odumrijeti i izvana. Ljudi prave djecu iz najrazličitijih razloga, znam to, no jedan od tih razloga mora biti i taj što vas, odrastajući, djeca podsjećaju da život ima stanoviti zamah - kad dođu klinici, počinje putovanje.

No Matty i ja smo zapeli na autobusnoj postaji. Matty nije naučio hodati i govoriti, a kamoli čitati ili pisati: uvijek je bio isti, iz dana u dan, pa je i život s njim uvijek bio isti, iz dana u dan, i ja sam također uvijek bila ista. Znam da to nije bogzna što, ali čuti riječ 'jeb—' tisuću puta u jednoj večeri, e pa vidite, za mene je čak i to bilo nešto drukčije, nešto novo. Kad sam prvi put srela Martina na onom krovu, fizički sam uzmicala od riječi kojima se služio, a sada su se one jednostavno odbijale od mene kao da nosim zaštitnu kacigu. Uostalom, to nije ništa čudno, zar ne?

Morala bih biti potpuni kreten da uzmaknem tristo puta u jednoj noći.

Zbog toga sam se i zapitala što bi se još promijenilo da samo još nekoliko dana nastavim živjeti na ovaj način. Već sam pljusnula jednu osobu, a sad eto pijuckam i viski-kolu. Znaite ono kad vam lica s televizije poručuju:

"Trebali biste češće izlaziti"? Mislim da sam napokon shvatila što time žele reći.

"Kukavni bijednice", rekla je Jess. "No tla", rekao je Martin. "Točno tako. Halo! - kao što bi ti rekla."

"A što sam sad rekla?"

"Nazvala si me kukavnim bijednikom. A ja sam samo htio napomenuti kako je u ovom osobitom razdoblju moga života i, štoviše, upravo ove osobite noći, 'kukavan' nadasve prikladan pridjev.

Ja sam doista nadasve kukavan bijednik, a mislio sam da ćeš to dosad i sama shvatiti."

"Što, zar još uvijek?"

Martin se nasmijao. "Da. Još uvijek. Čak i nakon našeg noćasnog ludog provoda. Zar misliš da se nešto promijenilo u ovih nekoliko proteklih sati? Jesam li još uvijek bio u zatvoru? Ja mislim da jesam.

Jesam li još uvijek spavao s petnaestogo-dišnjakinjom? Na moju veliku žalost, ništa se naročito nije promijenilo ni u tom pogledu. Je li moja poslovna karijera još uvijek u rasulu i jesam li još uvijek otuđen od svoje djece? Iako to priznajem teška srca, ali odgovor je da i da.

Unatoč tomu što sam bio na zabavi kod tvojih zabavnih prijatelja u Shoreditchu i što sam nazivan piz—? Ne bi čovjek vjerovao koliki sam ja mrgud, ha?"

"Mislila sam da ćemo oraspoložiti jedni druge."

"Zbilja? Odgovori mi iskreno, zbilja si to mislila?"

"Aha."

"Tako. Nevolje su lakše kad ih s nekim podijeliš, a budući da nas je četvero, to bi automatski značilo da su nam nevolje raščetvorene? Na to si mislila?"

"Pa, ja se uz vas osjećam bolje."

"Da. Krasno."

"A što bi to sad trebalo značiti?"

"Ništa. Drago mi je da se uz nas osjećaš bolje. Očito da je tvoja potištenost... pristupačnija od naše. Da nije toliko neukrotiva. Zbilja imaš sreće. Nažalost, još uvijek je izvjesno da će JJ umrijeti, Maureen još uvijek ima strahovito bolesnog sina, a moj život je još uvijek u potpunom i savršenom jeb— rasulu. Iskreno rečeno, Jess, zbilja ne vidim kako će nekoliko pića i partija

monopolija pomoći ikome od nas. Jesi li za partiju monopolija, JJ? Hoće li to imati blagotvoran utjecaj na onaj tvoj CCR? Ili neće, što misliš?"

Ja sam bila zaprepaštena, ali JJ se, čini se, nije naljutio. Samo se osmjehnuo i rekao: "Mislim da neće."

"Nisam mislila na monopoli", rekla je Jess. "Monopoli predugo traje."

A onda se Martin izderao na nju, no nisam uspjela razabrati što joj je točno rekao jer me taman počelo tjerati na povraćanje, pa sam stavila ruku na usta i potrčala prema kupaonici. Do koje, kao što sam već spomenula, na kraju nisam stigla.

"Isuse jeb— Kriste", rekao je Martin ugledavši nered koji sam ostavila za sobom. E pa, na takvu se vrstu prostačenja ipak nisam mogla naviknuti, na takvu u kojoj se spominje Njegovo ime. I ne vjerujem da će mi to ikada zvučati podnošljivo.

J J

Polako sam se počinjao kajati zbog cijele one podvale s CCR--om, pa mi nije bilo krivo što je Maureen povratila svoju viski-kolu uzduž i poprijeko Martinova pepeljasto plavog parketa. Hvatala me želja da si olakšam dušu, a olakšavanje duše za mene bi značilo prilično loš početak nove godine. Kao da mi nije bio dovoljan loš početak koji sam si i tako već priuštio, kako pokušavajući počinuti samoubojstvo skakanjem s visoke zgrade, tako i lažući da bolujem od C'C'R-a. Kako bilo, laknulo mi je što smo se najednom svi okupili oko Maureen, tapšući je po leđima i nutkajući je čašama vode, jer me tako prošla želja za olakšavanjem duše.

A istina je da se uopće nisam osjećao kao čovjek na umoru; osjećao sam se kao čovjek koji s vremena na vrijeme poželi umrijeti, a između toga dvoga postoji velika razlika. Čovjek koji želi umrijeti je i gnjevan i pun života i očajan i izmoren i iscrpljen, sve u isti mah; želi se svađati s cijelim svijetom i želi se sklopčati i zavući pod dekiću.

Htio bi se svima ispričati i htio bi svima dati znanje koliko su ga iznevjerili. Odbijam vjerovati da se ljudi na umoru tako osjećaju, osim ako umiranje nije gore nego što sam mislio. (A zašto ne bi bilo? Ta sve drugo se pokazalo gorim nego što sam mislio, pa ne vidim zbog čega bi umiranje trebalo biti imalo drukčije?)

"Dobro bi mi došao mentol bombon", rekla je. "Imam Polo bombone u torbici."

"Gdje ti je torbica?"

Neko vrijeme nije rekla ni riječi, a onda je tiho zastenjala.

"Ako misliš ponovno povraćati, budi tako ljubazna pa otpuži još nekoliko metara do zahoda", rekao je Martin.

"Ne radi se o tome", rekla je Maureen. "Nego o mojoj torbici."

Zaboravila sam je na krovu. U kutu, tik do rupe koju je Martin načinio u ogradi. U njoj su samo ključevi, Polo bomboni i nekoliko kovanica."

"Lako ćemo ti naći nekakav mentol bombon, ako te to brine."

"Imam ja nekakve žvake", rekla je Jess.

"Nisam baš luda za žvakama", rekla je Maureen. "Osim toga, most mi se malo rasklimao. A nije mi ga se dalo popravljati jer sam mislila da ću se..."

Nije dovršila rečenicu. Nije ni morala. Mislim da smo svi mi imali na duši nekoliko stvari koje nismo stigli popraviti, iz dobro poznatih razloga.

"Onda ćemo ti naći mentol bombon", rekao je Martin. "A možeš oprati i zube ako želiš. Možeš posuditi Pennynu četkicu."

"Hvala."

Ustala je i zatim ponovno sjela na pod. "Ali što da radim? S torbicom?"

Pitanje je bilo upućeno svima nama, ali smo Martin i ja pogledali Jess očekujući odgovor od nje. Ili, bolje rečeno, oboje smo znali odgovor, no on je morao biti izrečen u obliku pitanja, a oboje smo tijekom noći naučili kako je jedino Jess dovoljno bezobzirna da ga postavi.

"Pitanje je", rekla je Jess, kao naručeno, "koliko ti ta torbica doista treba?"

"Oh", rekla je Maureen, čim su joj aluzije vezane uz torbicu počele prodirati do mozga.

"Znaš na što mislim?"

"Da. Da, znam."

"Ako ne znaš hoće li ti trebati, onda nam to slobodno reci. Mislim, znaš već. To je, ono, veliko pitanje, a nitko od nas te ne želi požurivati. Ali ako si sigurna da je više nećeš trebati, onda je vjerojatno najbolje da nam to kažeš odmah. To će nas poštediti odlaska onamo, znaš."

"Ne morate vi ići sa mnom."

"Ali mi bismo to htjeli", rekla je Jess. "Nije li tako?"

"Ako si sigurna da ti ključevi više neće trebati, onda dan možeš provesti i ovdje", rekao je Martin.

"Nema svrhe da se zbog toga zabrinjavaš."

"Jasnu mi je", rekla je Maureen. "Tako. Uopće nisam... mislila sam, ma ne znam ni sama. Mislila sam da je najbolje ne razmišljati o tome idućih nekoliko sati."

"U redu", rekao je Martin. "Pošteno. Najbolje da se vratimo."

"Hoće li vam to biti teško?"

"Ni najmanje. Bilo bi glupo ubiti se samo zato što si zaboravila ponijeti torbicu."

Kad smo ponovno stigli do Kuće samoubojica, shvatio sam da sam prethodnu noć pred njom ostavio Ivanov moped. Ali sada ga više nije bilo i bilo mi je krivo, jer on uopće nije tako loš, Ivan, a povrh svega, nije ni nekakav jebeni kapitalist koji se vozika u Rolls Royceu i puši cigare. Ustvari, i on se vozika na jednom od svojih mopeda. Kako god bilo, sad mu više nikada ne smijem izići na oči, premda je jedna od prednosti minimalno plaćenih poslova s isplatom na ruke taj da možete prati vjetromotore na semaforima i zaraditi otprilike istu lovu.

"A ja sam ovdje ostavio svoj automobil", rekao je Martin.

"Ni njega nema?"

"Vrata su bila otključana, a ključ je bio u bravici za paljenje. To je trebao biti čin milosrđa. U skorijoj budućnosti to sigurno neću ponoviti."

Torbica je, naprotiv, ležala tamo gdje ju je Maureen i ostavila, točno na uglu krova. No trebalo se popeti na krov tla bismo shvatili kako smo izdržali do svitanja, jer se upravo razdanjivalo. I to do pravog pravcatog svitanja, kad smo već kod toga, sa suncem i plavetnilom.

Razletjeli smo se po krovu vidjeti sve što se dalo vidjeti, a ostali su mi usput pokazivali turističke znamenitosti po mjeri Amerikanca-u-Londonu: Katedralu Sv. Pavla, turistički kotač-vidikovae kraj rijeke, Jessinu kuću.

"Više mi ne djeluje toliko zastrašujuće", rekao je Martin.

"Misliš'." rekla je Jess. "Jesi li bacio oko dolje? O, jebote život. Ako mene pitaš, pogled je jebeno ugodniji po mraku."

"Nisam mislio na pad", rekao je Martin. "Mislio sam na London. Ne izgleda loše."

"Izgleda predivno", rekla je Maureen. "Ne sjećam se kad sam ga posljednji put mogla vidjeti toliko jasno."

"Nisam mislio ni na to. Mislio sam... što ja znam. Posvuda su odjekivali vatrometi i ljudi su šetali amo-tamo, a mi smo se stisnuli ovdje gore jer nismo imali gdje drugdje otići."

"Aha. Osim onih koji su bili pozvani na večeru", rekao sam. "Poput tebe."

"Samo što ondje nisam nikog poznao. Pozvali su me iz pukog sažaljenja. Uopće se nisam uklapao."

"A sad se kao uklapaš?"

"Sad se više nemam zašto osjećati neuklopljeno. Sad je preda mnom ponovno samo veliki grad. Pogledaj. On je sam. I ona je sama."

"Ona je jebena prometna policajka", rekla je Jess.

"Da, i sama je, i danas ima manje prijatelja nego ja. Ali je zato sinoć vjerojatno plesala na nekom stolu."

"S drugim prometnim policajcima, po svoj prilici", rekla je Jess.

"A ja nisam bio s drugim televizijskim voditeljima." "Ili perverznicima", rekla je Jess. "Točno. Slažem se. Bio sam sam sa sobom."

"Ako zanemarimo ostale ljudi na večeri", rekao sam. "Ali tla. Jasno nam je što želiš reći. Silvestarska noć zato i jest toliko omiljena među samoubojicama."

"Kad je sljedeća?" upitala je Jess.

"31. prosinca", rekao je Martin.

"Da, da. Ha, ha. Sljedeća omiljena noć?"

"Za Valentinovo, ako se ne varam", rekao je Martin.

"Kad je to? Za šest tjedana?" upitala je Jess. "Najbolje da onda pričekamo još tih šest tjedana. Što kažete? Vjerojatno ćemo se na Valentinovo svi osjećati očajno."

vSvi smo se zamislili nad tim. Šest tjedana nije zvučalo loše. Šest tjedana nije zvučalo predugo. Život se može promijeniti u šest tjedana

- osim ako vas kod kuće ne čeka dijete s ozbiljnim poremećajem u razvoju. Ili ako vam poslovna karijera nije otišla kvragu. Ili ako niste postali općenacionalni predmet sprdnje.

"Znaš li kako ćeš ti biti za šest tjedana?" upitala me Maureen.

Oh, da - i ako ne bolujete od smrtne bolesti. Život se ni u tom slučaju neće mnogo promijeniti. Slegnuo sam ramenima. Odakle da znam kako će mi biti za šest tjedana, jebote? Riječ je o još neistraženoj bolesti. Nitko nije mogao predvidjeti kako će napredovati - čak ni ja, a ja sam je izmislio.

"Hoćemo li se onda vidjeti i prije nego što istekne tih šest tjedana?"

"Žao mi je, ali... Kad smo to mi postali 'mi'?" upitao je Martin. "Zašto bismo se uopće trebali nalaziti za šest tjedana? Zašto se jednostavno ne bismo mogli ubiti gdje želimo i kad želimo?"

"Nitko te u tome ne sprječava", rekla je Jess.

"Ako se ne varam, osnovni smisao cijelog ovog pokusa jest da me netko sprječava. Jedni druge

sprječavamo."

"Da, još sljedećih šest tjedana."

"Dakle, kad si rekla, 'nitko te u tome ne sprječava', onda si zapravo mislila upravo suprotno."

"Čuj," rekla je Jess, "da sad odeš kući i gurneš glavu u pećnicu, što ja tu mogu?"

"Upravo tako. I u čemu je onda smisao tvog pokusa?"

"Pa zato vas to sad i pitam, zar ne? Jer, ako smo klapa, onda moramo svi pokušati živjeti u skladu s pravilima. Tako i tako postoji samo jedno pravilo. Pravilo broj 1: U sljedećih šest tjedana nitko od nas ne smije se ubiti. Ali ako nismo klapa, a onda, ono, ništa. Onda je svejedno. Dakle, jesmo li onda klapa ili nismo?"

"Nismo", rekao je Martin.

"A zašto nismo?"

"Nemojte me pogrešno shvatiti, ali..." Martin se očito nadao kako će ga ovih pet riječi i neodređeno odmahivanje rukom u našem pravcu poštedjeti dodatnoga objašnjavanja svog stava. No ja mu nisam kanio dopustiti da se tako lako izvuče.

Ni sam se nisam osjećao dijelom nekakve klape, do tog trenutka. A onda sam odjedanput osjetio da pripadam klapi koja Martinu nije osobito prirasla srcu i bio sam joj potpuno odan.

"Ali što?" upitao sam.

"No dobro. Zato što niste, ono, Moja Vrsta Ljudi." Rekao je to upravo tim riječima, kunem vam se. Velika slova zvonila su mi u ušima jednako razgovjetno koliko i mala.

"Jebi se", rekao sam. "A ja se inače družim sa šupcima poput tebe."

"Dobro, onda smo sve rekli. Najbolje da se rukujemo, zahvalimo jedni drugima na nadasve poučnoj večeri i razidemo se."

"I umremo", dodala je Jess.

"Vrlo vjerojatno", rekao je Martin.

"Siguran si da to želiš?" upitao sam.

"Pa, neću reći da se radi o mom davnom snu, to sigurno ne. Ali mislim da nije tajna kad kažem da mi u posljednje vrijeme takvo rješenje izgleda sve privlačnije. Nalazim se na raskrižju, kao što se ono kaže. Nego, a što se to tebe tiče?" upitao je Jess. "Stekao sam dojam da tebe nije briga ni za koga i ni za što. Mislio sam da je to tvoja furka."

Jess se zamislila na trenutak. "Gledao si one filmove u kojima se likovi penju na vrh zgrade Empire State Building ili neke planine ili čega god? U njima uvijek ima ona scena u kojoj se negativac posklizne, a junak ga pokušava spasiti, ali mu se onda, ono, podere rukav na jakni, pa se negativac surva u provaliju i čujete ga cijelim putem do dna. Aaaaaaaah. E pa vidiš, to je ono što i ja želim."

"Želiš promatrati kako padam u ponor?"

"Želim znati da sam dala sve od sebe. Želim pokazati ljudima poderani rukav."

"Tko bi rekao da si ti zapravo profesionalni Samaritanac", rekao je Martin.

"**1** nisam. Radi se samo o mojoj osobnoj filozofiji."

"Znam da bi meni bilo lakše kad bismo se redovito viđali", tiho je rekla Maureen. "Svi zajedno. Nitko zapravo ne zna što doista mislim o bilo čemu, osim vas troje. I Mattyja. Njemu kažem sve."

"Oh, Boga vam vašega", rekao je Martin. Hudio je zato što je znao da je poražen: odjebati Maureen tražilo je mnogo više moralne snage nego što je itko od nas imao.

"To je samo šest tjedana", rekla je Jess. "Osobno ćemo te gurnuti s krova za Valentinovo, ako će ti tako biti lakše."

Martin je zatresao glavom, ali ne toliko u znak odbijanja koliko priznavanja poraza.

"Poživjet ćemo dovoljno dugo da zažalimo zbog ovoga", rekao je.

"Izvrsno", rekla je Jess. "Znači, svi se slažemo?"

Slegnuo sam ramenima. Nije da sam imao neki bolji plan.

"Ali ne dulje od šest tjedana", rekla je Maureen.

"Nitko to od tebe i ne očekuje", rekao je Martin.

"Važno je da smo s time načisto", rekla je Maureen.

"Primljeno na znanje", rekao je Martin.

"Sjajno", rekla je Jess. "Dakle, sve je dogovoreno."

Rukovali smo se, Maureen je pokupila svoju torbicu te smo svi zajedno pošli na doručak. Nismo znali što bismo rekli jedni drugima, ali čini se da to nije nikoga osobito smetalo.

DRUGI DIO

J E S S

Novinama nije trebalo dugo da saznaju. Nekoliko dana, možda. Bila sam u svojoj sobi kad me Tata pozvao da siđem u prizemlje i upitao me što sam izvodila na Silvestrovo. A ja sam rekla: Ništa posebno, a on je rekao: E pa, vidiš, u novinama se ne bi složili s tobom. A ja ću na to, ono: U novinama? A on je rekao: Aha, navodno pripremaju neku priču o tebi i Martinu Sharpu. Poznaješ li Martina Sharpa? A ja ću na to, ono, znate već: Aha, pomalo, upoznala sam ga na zabavi tu noć, ali ga ne poznajem baš jako dobro. A onda je Tata dodao: A kakva je to jebena zabava na kojoj možeš upoznati Martina Sharpa? A ja se nisam mogla sjetiti kakva bi to zabava mogla biti pa mu nisam ništa odgovorila. A onda je Tata rekao, ono: A tamo je bilo... I je li se... Bio je sav kao na iglama ili što već, i sve u tom stilu, pa sam mu jednostavno skratila muke: Jesam li se ševila s njim? Bogme nisam!

Hvala najljepša! Za boga miloga! S Martinom Sharpom! Fuuuuj! I tako dalje i tako dalje dokle god nije shvatio što hoću reći.

A tko bi drugi nazvao novine negoli jebeni Chas, razumije se.

Vjerojatno bi to učinio i prije, govno jedno malo, samo što lad još nije imao dovoljno materijala, dok sam samo ja bila u igri. Ali kad je riječ o kombinaciji Jess Crichton i Martina Sharpa... neodoljivo. Što mislite, koliko je dobio za to? Nekoliko stotki? Više? Iskreno rečeno, mislim da bih na njegovu mjestu i ja učinila isto. Chas je redovito dekontiran. I ja sam redovito dekontirana. Da je mali išta vrijedio, bila bih ga ja već odavno prodala.

Tata je načas odmaknuo zastor i bacio pogled na ulicu, gdje je već netko čekao. Htjela sam izići i skresati mu u facu što ga ide, ali mi Tata nije dopustio; rekao je da će me uslikati kako mahnitam, da ću ispasti glupo i da će mi poslije biti žao. I rekao je da takvo ponašanje nije dostojanstveno, a da se ljudi u našem položaju moraju izdignuti iznad svega loga i ne obraćati pozornost na njih. A ja ću na to, ono: U

kakvom položaju? Nisam ja ni u kakvom položaju. A on je rekao: K vidiš, jesi, bez obzira sviđalo se to tebi ili ne, a ja ću na to: Ti si u položaju, ne ja, a on je rekao: I ti si također u položaju, i to se ponavljalo još neko vrijeme. Ali jasno je da se ponavljanjem jednog te istoga nikada ništa ne rješava, i znam da je u pravu, zbilja. Da nisam u položaju, novine se ne bi zanimale za mene. Ustvari, što se više budem ponašala kao da nisam u položaju, tim ću više biti u položaju, kužite što hoću reći. Da sam samo sjedila u svojoj sobi i čitala, ili imala stalnog dečka, onda bi im to bilo nezanimljivo. No da sam spavala s Martinom Sharpom, ili se bacila s krova, onda bi im to bilo suprotno od nezanimljivog. Onda bi im to bilo zanimljivo.

Kad sam prije nekoliko godina završila u novinama, odmah nakon događaja vezanih uz Jen, mislim da je u javnosti prevladalo mišljenje da nisam loša, nego da imam problema. U svakom slučaju, krađa po trgovinama baš i nije isto što i ubojstvo, zar ne? Svatko prođe kroz fazu krađe po trgovinama, zar ne? A pritom mislim na *poštenu* krađu, na mažnjavanje u stilu Winone Ryder, na krađu torbica, odjeće i sličnih sranja, a ne kemijskih olovaka i slatkiša. Ta faza slijedi odmah nakon faze ponija i *boy bandova*, a neposredno prije faze trave i seksa. Ali znala sam da je ovaj put drukčije i tako sam počela ozbiljnije razmišljati o nedavnim događajima. Da, da, znam. Bolje ikad nekog nikad, ha? A evo kako sam ja to zamislila: ako se stvar već bude morala povlačiti po novinama, Mami i Tali će biti lakše ako im kažem da sam spavala s Martinom nego da doznaju pravi razlog zbog kojeg smo bili zajedno. Pravi bi ih razlog dotukao. Možda čak i doslovno. Nakon čega bih vrlo vjerojatno ostala jedini živi član obitelji, a znate da se i sama nećkam kojim putem krenuti. Ako, dakle, novine malko i pobrkaju lončice, to uopće ne mora ispasti tako loše.

Nije da ne znam kako ću na koledžu crvenjeti zbog toga, jer će svi biti uvjereni da sam se ševila s najljigavijim muškarcem u Velikoj Britaniji, ali nije mi to teško učiniti za opće dobro, točnije za dva živa roditelja.

Istina je da sam počela ozbiljnije razmišljati o nedavnim događajima, no nevolja je u tome što svejedno nisam razmislila o njima dovoljno pažljivo. Prištedjela bih si mnogo muka da sam si dala barem dvije minute vremena više prije nego što sam zinula, ali nisam. Samo sam rekla: Tata. A on je rekao, ono: Oh, ne. Samo sam ga pogledala i on je rekao: Najbolje da mi ispričaš sve što se dogodilo, a ja sam rekla: Pa, zapravo se tu nema što mnogo reći. Jednostavno sam otišla na tu neku zabavu, tamo je bio i on, ja sam previše popila, otišli smo kod njega i to je to. A on je rekao: Kad kažeš da je to bilo to, želiš reći da tu priča završava? A ja sam rekla: Pa ovaj, ne, kad kažem da je to bilo to želim reći, ono, tri točkice, nema potrebe da ulazimo u pojedinosti.

Na što je on dodao: Isuse Bože, i potonuo u stolac.

Ali evo u čemu je kvaka: uopće nije bilo potrebe reći da sam spavala s njim, zar ne? Mogla sam reći da smo se mazili, ili da mi se nabacivao, ili bilo što slično, ali nisam bila dovoljno oštromna. Jednostavno sam pomislila: Pa dobro, ako već moram birati između samoubojstva i seksa, onda mi je draži seks, a zapravo me nitko nije prisiljavao da biram između toga dvoga. Meni je seks došao poput prijedloga za posluživanje hrane, ali nigdje ne piše da se hrana mora poslužiti onako kako vam je predloženo na pakiranju, zar ne? Slobodni ste izostaviti garnirung, ako želite, a to sam i ja trebala učiniti.

"Garnirung" - neobična riječ, zar ne? Ne sjećam se da sam je ikad prije upotrijebila.) Ali nisam, zar ne? Još jedna stvar koju sam trebala učiniti, ali nisam: prije nego što sam išla išta govoriti Tati, trebala sam mu reći da se raspita koliko novinari uopće znaju. A jedino što sam ja pomislila bilo je: Tabloidi, seks... Pravo da vam kažem, ni sama ne znam kog sam vruga mislila. U svakom slučaju, ne mnogo, kao i uvijek.

I tako je Tata smjesta uzeo telefon u ruke, nazvao svoj ured i ponovio im sve što sam ja rekla njemu, a kad je završio s razgovorom, rekao mi je da mora izići, da se ne javljam na telefon te da nikamo ne idem i ništa ne radim. I tako sam nekoliko minuta gledala televiziju, a onda sam bacila oko kroz prozor da vidim je li onaj tip još tamo, i bio je, samo što više nije bio sam.

A onda se Tata vratio s novinama - izišao je kupiti jutarnje izdanje.

Izgledao je otprilike deset godina starije nego kad je izlazio. Podigao je novine tako da mogu pročitati što piše, a naslov je glasio:

"MARTIN SHARP I KĆI POMOĆNIKA MINISTRA

SKLOPILI SAMOUBILAČKI SAVEZ".

I tako je ispovijed o seksu bila potpuni i apsolutni jebeni gubitak vremena.

J J

Dotada nitko od nas nije znao ama baš ništa o Jessinoj obitelji, pa moram priznati da je prvo što sam pomislio bilo kako je sve to prilično urnebesno smiješno, jebiga. Upravo sam kupovao pljuge u svojoj kvartovskoj trgovini, kadli sam ugledao Jess i Martina kako zure u mene s prodavačkog pulta, pročitao naslov i kliknuo. Čime sam, imajući u vidu njihov navodni samoubilački savez, zaradio nekoliko čudnih pogleda. Pomoćnik ministra obrazovanja! Za Boga miloga! Morate nam vjerovati da je ta cura govorila kao da ju je odgojila majka ovisnica koja nema ni prebijene pare u džepu, živi od socijalne pomoći i mlađa je od nje. A ponašala se kao da je obrazovanje svojevrsan vid prostitucije, nešto čemu pribjegavaju samo uvrnute ili očajne duše.

No kad sam pročitao cijelu priču, više mi nije bilo toliko jebeno smiješno. Dotada nisam imao blage veze o Jessinoj starijoj sestri, Jennifer. Nitko od nas nije imao blage veze o njoj. Nestala je prije nekoliko godina, kad je Jess bilo petnaest, a njoj osamnaest godina; Jen je posudila majčin automobil koji je kasnije pronađen napušten, u blizini dobro poznatog odredišta samoubojica na obali. Jennifer je položila vozački ispit svega tri dana prije, kao da je samo zbog toga i naučila voziti. Tijelo nikada nije pronađeno. Ne znam kako je to moglo utjecati na Jess - sigurno ne dobro, rekao bih. A na njezinog starog... Isuse. Roditeljima koji su na život donijeli samo samoubilački raspoložene kćeri na kraju dana po glavi se vjerojatno roje prilično crne misli o odgajanju djece.

A onda mi, već sljedeći dan, priča više nije bila ni najmanje smiješna.

Pojavio se još jedan naslov, glasio je: "BILO IH JE ČETVERO!" a u članku ispod njega bile su opisane dvije preostale nakaze u kojima sam na koncu prepoznao Maureen i sebe. Na kraju članka objavljen je poziv čitateljima koji raspolažu bilo kakvim podacima da se jave i broj telefona. Nudila se čak i novčana nagrada! Raspisali su ucjenu na moju i Maureeninu glavu, čovječe!

Bilo je jasno da su podaci procurili od onog malog šupka, Chasa; između redaka uvrnutog proznog stila britanskih tabloida moglo se takoreći čuti cviljenje u Chasovu glasu. No jedno mu se ipak moralo priznati, valjda. S mojeg stanovišta, ta se večer svodila na četvero nesretnih ljudi kojima su neslavno propali planovi da učine nešto što su željeli učiniti - nešto što, budimo realni, i nije tako teško ostvarivo.

Ali Chas je u njoj prepoznao nešto drugo: Chas je u njoj prepoznao priču, nešto na čemu bi mogao zaraditi koju funtu. No dobro, on je bez sumnje znao tko je Jessin otac, ali svejedno, ono, svaka nm čast.

Ipak je trebalo zbrojiti dva i dva.

Odlučio sam da ću biti brutalno iskren: cijela ta priča me malčice uzbuđivala. Čitati o samom sebi mi je, na stanovit način, pružalo zadovoljstvo, što i nije tako neobično, ako bolje razmislite o tome.

Vidite, jedan od razloga zbog kojih sam pao u depresiju bila je moja nesposobnost da glazbom ostavim svoj trag na svijetu - što drugim riječima znači da sam bio samoubilački raspoložen zato što nisam postao slavan. Možda sam prestrog prema samom sebi, jer znam da je tu bilo još nečega, ali ovo je svakako bio dobar dio razloga. U svakom slučaju, na novinske me je naslovnice dovela činjenica da sam već odsvirao svoje, te bi iz toga možda trebalo izvući kakvu pouku.

I tako sam se, na neki način, naslađivao, sjedeći u svom slanu, pijuckajući kavu, pušeći i uživajući u spoznaji da sam na neki način slavan i potpuno anoniman u isti mah. No kad se oglasilo jebeno zvonce, poskočio sam kao da me netko ubo.

"Tko je?"

"Jeste li vi JJ?" Mladi ženski glas. "Tko je to?"

"Htjela bih nakratko porazgovarati s vama? O onoj noći?"

"Tko vam je dao ovu adresu?"

"Ako se ne varam, vi ste jedna od osoba koje su bile s Jess Crichton i Martinom Sharpom na Silvestrovo? Onda kad su se pokušali ubiti?"

"Varate se, gospođo." Bila je to prva rečenica na obje strane koja nije završavala upitnikom. Njezina silazna intonacija došla mi je kao olakšanje, kao kad napokon uspijete kihnuti.

"A koji sam *dio* pogrešno shvatila?"

"Sve ste pogrešno shvatili. Pritisnuli ste pogrešno zvonce."

"Mislim da nisam."

"A zašto to mislite?"

"Jer niste zaniijekali da ste vi JJ. I jer ste me pitali tko mi je dao ovu adresu."

Mudro rečeno. Vidi se da ti novinari znaju što rade.

"Ali, nisam rekao da je ovo *moja* adresa, zar ne?"

Usljedila je stanka, jer smo oboje utihnuli dok god je totalna besmislenost moje opaske visjela u zraku.

Nije odgovorila ništa. Zamišljao sam je kako stoji ondje na ulici i žalosno odmahuje glavom na moje kukavne pokušaje. Zakleo sam se da više neću reći ni riječi dok ne ode.

"Čujte", rekla je. "Što vas je natjeralo da se predomislite?"

"Kako mislite što?"

"Što ja znam. Navedite nešto što će oraspoložiti naše čitatelje. Možda ste, što ja znam, jedno drugome ulijevali snagu da nastavite sa životom."

"Ne znam baš."

"Svi četvero ste promotrili London i spoznali ljepotu svijeta. Ili bar nešto slično? Nešto što bi moglo nadahnuti naše čitatelje?"

Je li u našoj potrazi za Chasom bilo ičeg nadahnjujućeg? Ako i jest, onda ja to nisam uočio.

"Možda vam je, na primjer, Martin Sharp rekao nešto zbog čega ste poželjeli ostati na životu? Ljudi bi to voljeli znati, ako je tako."

Pokušavao sam se prisjetiti je li nam Martin ponudio ikakve riječi utjehe koje bi joj mogle biti od koristi. Rekao je Jess da je jebena kretenska, ali je to izrečeno s ciljem podizanja raspoloženja, a ne spašavanja života. I rekao nam je da jc jedna gošća njegove emisije bila u braku s osobom koja jc dvadeset pet godina ležala u komi, ali nam ni to nije bilo od neke velike pomoći.

"Bojim se da mi ništa ne pada na pamet."

"Ostavit ću vam posjetnicu s mojim brojevima telefona, dobro?"

Slobodno me nazovite kad god budete spremni progovoriti o ovome."

Malo je falilo da potrčim za njom - već mi je, kao što bismo mi rekli, nedostajala. Sviđala mi se uloga privremenog središta njezina svijeta.

Ma serem, sviđala mi se uloga privremenog središta cijelog svijeta jer se u posljednje vrijeme u njemu nije bogzna što događalo i jer se ni nakon njezina odlaska u njemu također neće bogzna što događati.

MAUREEN

I tako sam otišla kući, upalila televiziju, skuhala čaj, nazvala ustanovu za njegu i pomoć, dva mladića dovezla su Mattyja kući, posjela sam ga pred televizor i sve je krenulo ispočetka. Nisam bila sigurna da mogu izdržati ovako još šest tjedana. Znam da smo sklopili dogovor, ali ionako nisam vjerovala da ću ikada više vidjeti ikog od njih. Oh, razmijenili smo mi brojeve telefona, adrese i sve to. (Martin mi je morao objasniti da, ukoliko nemam kompjuter, onda nemam ni *e-mail* adresu. Nisam bila sigurna imam li je ili nemam. Mislila sam da sam je možda dobila s nekom od onih omotnica koje se obično bacaju.) Ali nisam mislila da ćemo ih doista upotrijebiti. Znam da bi ovo moglo zvučati kao da se samosažalijevam, ali to vam je živa, božja istina: mislila sam da će se oni možda sastajati, ali da ja neću biti pozvana. Bila sam suviše stara za njih, i suviše staromodna, s obzirom na moje cipele i ostalo. Bilo je zanimljivo ići na zabave i gledati sve one neobične ljude, ali u mom životu se ništa nije promijenilo. I dalje sam morala otići po Mattyja, i dalje za mene nije postojao život osim ovog od kojega sam već bila umorna i kojeg mi je već bila puna kapa.

Možda ćete pomisliti, pa kako to da nije ljuta? Ta naravno da sam ljuta. Ne znam zašto se uopće pretvaram da nisam. Pretpostavljam da crkva ima neke veze s tim. A možda i moje godine jer su nas od malena učili da se ne žalimo, zar ne? Ali ima dana - i to većina njih - kad mi dođe da vrištim i urlam i razbijam stvari i ubijam ljude. Oh, ima u meni ljutnje, bez brige. Nemoguće je živjeti ovakvim životom i ne biti ljut. No što je, tu je. Nekoliko dana kasnije zazvonio je telefon, a neka žena s otmjenim naglaskom upitala je: "Jesam li dobila Maureen?"

"Jeste."

"Gradska policija pri telefonu." "Oh, dobar dan", rekla sam.

"Dobar dan. Dobili smo prijavu da je vaš sin na Silvestrovo stvarao nered u trgovačkom centru. Da je krao po trgovinama, snifao ljepilo, pljačkao kupce i tako dalje."

"Bojim se da moj sin nije mogao učiniti ništa od navedenog", rekla sam, kao neka glupača. "On je invalid." "I sigurni ste da ne glumi?"

Na pola sekunde sam razmotrila čak i tu mogućnost. Nema u tom ništa čudnog, tako to ide kad čovjek razgovara s policijom. Želite biti stopostotno sigurni da im govorite stopostotnu istinu, za svaki slučaj, ako ikad upadnete u nevolje.

"U tom bi slučaju morao biti jako dobar glumac."

"A vi ste sigurni da nije jako dobar glumac?"

"Oh, sasvim. Vidite, suviše je bolestan da bi mogao glumiti."

"Ali što ako je *to* samo gluma? Znae, jako je nezgodno što vaš sin, kako li se već zove, odgovara opisu. Osumnjičenome."

"A kako glasi taj opis?" Ne znam zašto sam to pitala. Valjda zato što sam željela biti od pomoći.

"Polako gospođo, doći ćemo i do toga. Možete li nam reći gdje je bio na Silvestrovo? Jeste li vi bili s njim?"

Tog sam trenutka osjetila kako me podilaze trnci. Nadnevak mi isprva uopće nije dopirao do mozga. Sad sam gotova. Nisam znala trebam li lagati ili ne. Sto ako ga je netko iz ustanove za njegu i pomoć izveo i iskoristio ga kao paravan ili štogod slično? Možda jedan od onih mladića? Djelovali su ljubazno, ali nikad se ne zna, zar ne? Što ako su krali po trgovinama i skrivali svoj plijen ispod Mattyjeva pokrivača?

Što ako su izišli van napiti se i povelili Mattyja sa sobom i uvalili ga u tuču i snažno gurnuli kolica prema nekome s kime su se tukli? Pa ga je policija vidjela kako juri u nekoga i, ne znajući da se Matty ne može sam odgurnuti, zaključila kako se i on pridružio tuči? I kako se kasnije jednostavno pretvarao da je glup jer nije htio upasti u nevolje?

Mislim, možete ozlijediti čovjeka ako se zaletite u njega kolicima.

Možete mu slomiti nogu. A što ako.. No čak ni usred mog malog napadaja panike doista nisam mogla zamisliti da je mogao snifati ljepilo. Ipak, nikad se ne zna! Sve mi je to proletjelo kroz glavu.

Vjerojatno sam se sva pretvorila u osjećaj krivnje. Nisam bila uz njega, iako sam morala, a nisam bila uz njega zato što sam ga htjela napustiti zauvijek.

"Ne, nisam bila s njim. Netko se drugi brinuo o njemu."

"Aha. Tako."

"Bio je na savršeno sigurnom mjestu."

"Uvjerena sam da jc tako, gospodo. Ali sada ne razgovaramo o *njegovoj* sigurnosti, zar ne? Nego o sigurnosti kupaca u trgovačkom centru Wood Green."

Wood Green! Bio je čak u Wood Greenu!

"Ne. Da. Žao mi je."

"Zbilja vam je žao? Zbilja, zbilja, zbilja vam je jeb— žao?"

Nisam vjerovala svojim ušima. Mislim, znala sam ja da i policajci ponekad prostače, razumije se. Ali mislila sam da to ponajprije dolazi do izražaja dok su pod pritiskom, u sukobu s teroristima i slično, a ne dok tijekom rutinske istrage razgovaraju telefonom s građanima.

Osim ako, naravno, nisu bili pod pritiskom. Zar je Matty, ili onaj tko ga je gurnuo, doista mogao nekoga ubiti? Možda neko dijete?

"Maureen."

"Da, tu sam."

"Maureen, nije te nazvala policajka. To sam ja, Jess."

"Oh." Osjećala sam kako me oblijeva crvenilo zbog vlastite gluposti.

"Povjerovala si mi, zar ne, ti blesava stara kozo." "Da, povjerovala sam ti."

Osjetila je u mom glasu da me uzrujala, pa se nije dalje zadržavala na tome.

"Jesi li vidjela što piše u novinama?"

"Ne. Ne čitam novine."

"Mi smo u novinama."

"Tko mi?"

"Mi. No dobro, samo smo Martin i ja navedeni poimence. Koja sprdačina, ha?"

"A što piše?"

"Piše da smo Martin i ja i dvoje, ono, tajanstvenih osoba sklopili samoubilački savez."

"To nije istina."

"Halo! I da sam ja kći pomoćnika ministra obrazovanja." "A zašto to piše?" "Zato što je to istina." "Oh."

"Govorim ti to samo zato što tako piše i u novinama. Jesi li iznenađena?"

"Pa ovaj, mora se priznati da previše psuješ za kćer jednog političara."

"A neka novinarka je bila pred JJ-evim stanom i upitala ga jesmo li sišli zato što smo osjetili nadahnuće."

"A što joj to znači?"

"Ne znam. Kako god bilo, održat ćemo krizni sastanak." "Tko mi?"

"Nas četvero. Veliko okupljanje. Možda tamo gdje smo doručkovali."

"Ja se ne mogu ni mrdnuti iz kuće."

"Zašto?"

"Zbog Mattyja. To je jedan od razloga zbog kojih sam se i popela na krov. Jer ne mogu nikad nikamo mrdnuti iz kuće."

"Onda ćemo mi doći k tebi." Ponovno sam se zarumenila.

"Ne, ne. Smislit ću nešto. Kad ste se namjeravali sastati?"

"Danas poslijepodne."

"Oh, ne stignem ništa smisliti za danas."

"Pa onda ćemo mi doći k tebi."

"Molim te, nemojte. Nisam ništa pospremila." "Pa onda pospremi."

"Nitko s televizije nije nikada bio u mojoj kući. Baš kao ni političareva kći."

"Zbog mene ne moraš rasprostirati crveni tepih. Vidimo se u pet."

Što znači da sam imala samo tri sata da sve sredim, da sve uklonim.

Mislim da čovjek malčice poludi kad živi ovako. Moraš biti malčice lud da poželiš skočiti s vrha zgrade. Moraš biti malčice lud da ponovno siđeš s vrha zgrade. Moraš biti više nego malčice lud da izdržiš biti s Mattyjem, i boraviti u kući cijelo vrijeme, i nositi se s usamljenošću. Ali mislim da sam samo malčice luda. Da sam zbilja luda, ne bih se zamarala pospremanjem. I da sam zbilja,

potpuno luda, ne bi me bilo briga što bi mogli naći.

MARTIN

Pretpostavljam da mi je proletjelo kroz glavu kako bi moj posjet Kući samoubojica mogao biti zanimljiv kolegama novinarima iz žute štampe. Završio sam na novinskoj naslovnici zato što sam se napio i pao na ulici, za Boga miloga, a neki će reći da je pokušaj pada s visoke zgrade daleko zanimljiviji od loga. Kad je Jess rekla Chasu gdje smo se upoznali, uistinu sam se zapitao hoće li biti dovoljno oštrouman da pokuša prodati priču, no budući da me se Chas tada dojmio kao nadasve neoštroumna jedinka, otpisao sam svoje bojazni kao paranoju. Da sam znao da je Jess sama po sebi zanimljiva novinarima, bio bih se pripremio.

Čim je doznao, moj me agent nazvao i pročitao mi priču trenutačno kod kuće pratim samo *Telegraph*.

"Ima li u tome imalo istine?" upitao je.

"Ovo ostaje između nas?" "Ako tako želiš."

"Namjeravao sam skočiti s vrha zgrade." "Zaboga."

Moj agent je mlad, otmjenog kova i neiskusn. Izišavši iz zatvora, obaviješten sam da je u agenciji došlo do, citiram, preraspodjele poslova i da je Theo, koji je dotad kuhao kavu za mog bivšeg agenta, sve što trenutačno stoji između mene i mog profesionalnog zaborava.

Theu dugujem svoje trenutačno radno mjesto na najgorem kabelskom programu na svijetu, *Noge-u-zrak-TV!* Diplomirao je komparativnu religiju i objavio je zbirku pjesama. Mislim da igra nogomet za klub *Združena braća*, ako me razumijete, premda to u ovom slučaju uopće nije važno. No kad je riječ o ljestvici sposobnih, najbolje ga je tražiti pri samome dnu.

"Gore sam je i upoznao. Nju i još nekolicinu ljudi. Ali smo na kraju ipak sišli. I zato sam ovdje gdje jesam, još u kraljevstvu živih."

"Ali zašto si htio skočiti s vrha zgrade?"

"Iz pukog inata."

"Sigurno si imao neki razlog."

"I jesam. Šalio sam se. Pročitaj moj dosje. Vrijeme je da se upoznaš s nedavnim događajima."

"Mislili smo da smo okrenuli novu stranicu." Uvijek me tako dirne taj njegov običaj da govori u prvom licu množine. Nema toga što dotad nisam čuo: "Otkad smo izišli iz zatvora..." "Otkad nam je iskrsnuo onaj nesretan problemčić s tinejdžerkom. ." Ako bih za bilo čim žalio nakon uspješno izvedenog pokušaja samoubojstva, onda bi to bila spoznaja da nikada neću čuti Thea kako govori: "Otkad smo se ubili..." Ili: "Otkad smo sahranjeni..."

"E pa vidiš, očito nismo dobro mislili." Nastupio je dubokoumni muk.

"Pa dobro. Zaboga. Što sad?"

"Ti si agent. Mislio sam da će te ovo potaknuti da osmisliš čitav niz maštovitih rješenja."

"Javim ti se kad malo razmislim. Usput rečeno, Jessin otac pokušava stupiti u vezu s tobom. Zvao je ovamo, ali ja sam mu odgovorio da nisam ovlašten davati privatne brojeve. Jesam li pravilno postupio?"

"Jesi, pravilno si postupio. Ali mu svejedno daj moj broj mobitela."

Mislim da ga ne mogu izbjeći."

"A da mu se sam javiš? Ostavio je svoj broj."

"Kad je tako, daj mi njegov broj."

Dok sam razgovarao s Theom, i moja bivša žena i moja bivša cura ostavile su mi poruke. Dok mi je Theo čitao članak, nisam pomislio ni na jednu od njih dviju; sad mi je bilo zlo. Počeo sam uviđati jednu vrlo važnu istinu vezanu uz samoubojstvo: neuspjao pokušaj samoubojstva podjednako je bolan kao i uspio, a osim toga, vrlo vjerojatno će polučiti mnogo više gnjeva jer nije razblažen tugovanjem. A ako je bilo suditi po tonu obiju poruka, bio sam do grla u govnama.

Prvo sam nazvao Cindy.

"Ti jebeni, sebični kretenu", rekla je.

"Ali ne znaš još ništa osim onog što si pročitala u novinama."

"Ti si valjda jedina osoba na svijetu koju novine uspijevaju uhvatiti u najneugodnijim situacijama. Ako napišu da si spavao s petnaestogodišnjakinjom, onda je to sigurno istina. Ako napišu da si se napio i pao nasred ceste, onda je i to sigurno istina. O tebi uopće ne moraju ništa izmišljati."

Bila je to zapravo vrlo pronicava opaska. Cindy je bila u pravu: nijednom nisam bio žrtvom izvrtnja ili izobliča-vanja istine. Kad bolje razmislim, vidim da je to bilo jedno od osobito ponižavajućih obilježja ovih proteklih nekoliko godina. Novine su bile pune govnanija o meni, a svako slovo tih govnanija bilo je istinito.

"Stoga mi nemoj zamjeriti ako pretpostavim", nastavila je, "da su ponovno pogodili. Bio si na krovu zgrade i kanio si se baciti s nje. Ali si umjesto toga sišao s nekom curom."

"Pa time je više-manje sve rečeno."

"A na kćeri nisi mislio?"

"Znaju li?"

"Još ne. Ali netko će im već reći u školi. Kao i uvijek. Što želiš da im kažem?"

"Najbolje da ja porazgovaram s njima." Cindy je na to graknula.

Pretpostavljam da je graktanje trebalo biti satiričan smijeh.

"Kaži im što god želiš", rekao sam. "Reci im da je Tatica bio tužan, ali da se u međuvremenu razveselio."

"Sjajno. Da imamo dvije dvogodišnjakinje, to bi bilo savršeno."

"Ne znam, Cindy. Hoću reći, ako ih već ne smijem viđati, onda to doista nije moj problem, zar ne? Onda se ti moraš nositi s tim."

"Koji si ti bijednik."

I tako je okončan prvi telefonski poziv. Činilo mi se kako je isticanje činjenice da sam gurnut u stranu, jer mi ona ne dopušta da sudjelujem u odgoju naših kćeri, otkrivanje jebene tople vode, no to sad nije važno. Uspio sam je se riješiti.

* * *

Nisam više siguran koje su moje dužnosti prema kćerima. Odavno sam prestao pušiti jer sam

tad znao da im dugujem bar toliko. Ali kad čovjek učini ovakvu glupost, pušenje se doima kao najmanja briga - pa sam u to ime ponovno počeo pušiti. E to ja zovem putovanjem: od prestajanja pušenja - od prestajanja pušenja zato što želite zaštititi svoju djecu od gubitka što dulje možete - do svađe s njihovom majkom o najboljem načinu kako da im se priopći vijest o očevu po-kušaju samoubojstva. O tome nikad nije bilo ni govora na tečaju za trudnice. Problem je u udaljenosti, razumije se. Ja sam se sve više i više udaljavao, a djevojčice su postajale sve manje i manje, dok se nisu pretvorile u sićušne točkice, pa ih više nisam vidio, ni doslovno ni metaforički. Nemoguće im je razabrati lica kad su samo sićušne točkice, tako da se ne morate ni brinuti jesu li sretne ili tužne. Zato i jesmo u stanju ubijati mrave. I tako vam nakon nekog vremena samoubojstvo postane zamislivim, što se sigurno ne bi dogodilo da su vas iz dana u dan gledale u oči.

Penny je još bila uplakana kad sam je nazvao. "Sad su mi barem neke stvari jasnije", rekla je nakon nekog vremena. "Koje stvari?"

"Pa to što si otišao usred zabave da bi se popeo na krov.

I što si se onda vratio s onim ljudima. Nije mi bilo jasno kakve veze oni imaju s bilo čim."

"A sve što si ti mogla pojmiti je da su mi nekako pomogli da se poševim s nekom drugom."

"Točno tako." Ispustila je jedan kratak, pokajnički uzdah. Nije ona loša, Penny. I uopće nije kujetina. Nego dobrodušna, skrušena, odana... Jednoga će dana doista nekog usrećiti.

"Žao mi je."

"Ovaj sam put ja podbacila, zar ne?"

"Mislim da moji podbačaji prethode tvojima. Koji, usput rečeno, ne znače ništa. Hoću reći, koji nisu ništa. Hoću reći, koji uopće nisu podbačaji. Bila si predivna prema meni."

"A kako se sad osjećaš?"

Dosad se to uopće nisam zapitao. Probudio sam se s mamurlukom i zvonjavom telefona, a otada imam osjećaj kako moj život neprestano dobiva na ubrzanju. Cijelo jutro nisam nijednom pomislio na samoubojstvo.

"Dobro. Ne vjerujem da ću se tako brzo ponovno penjati ondje gore, ako te to brine."

"Hoćeš li razgovarati sa mnom prije nego što to ponovno učiniš?"

"O svemu tome?" "Da. O svemu tome."

"Ne znam. Ne vjerujem da se to može popraviti razgovorom."

"Oh, znam da ja tu ništa ne mogu popraviti. Samo ne želim saznati za to iz novina."

"Ti zaslužuješ bolje od ovoga, Penny. Nekog boljeg od mene."

"Ali ga ne želim."

"Ah. Ali se ipak slažeš s mojom premisom."

"Da, ako to znači da imam još dovoljno samopoštovanja da vjerujem kako negdje ipak postoji muškarac koji bi silvestarsku noć radije proveo sa mnom negoli poletio u zagrljaj smrti."

"Pa zašto ga onda ne pokušaš pronaći?"

"Tebi je i tako svejedno, zar ne?"

"No da. Kad mi ne bi bilo svejedno... Trenutačno nisam u takvom raspoloženju, zar ne?"

"Vau. Pa ti si iskren."

"Jesam li? Mislio sam da je to očito."

"Dakle, što želiš da učinim?"

"Nisam siguran možeš li uopće išta učiniti."

"Hoćeš li me nazvati kasnije?"

"Da, naravno."

Toliko joj barem mogu obećati, ako ništa drugo.

Svi - svi osim Chrisa Crichtona, očito - znaju gdje stanujem. Svi znaju moj broj telefona, moj broj mobitela, moju *e-mail* adresu. Kad sam izašao iz zatvora, dao samo svoje koordinate svakome tko je za njih pokazao i najmanje zanimanje: trebao sam posao, trebao sam životopis. Nitko od tih bijednika mi se, dakako, nikada nije javio, ali su zato sad svi nahrupili ovamo, ispred mojih ulaznih vrata. A kad kažem "svi", mislim na tri-četiri prilično olinjala piskarala pretežito mlađe dobi, na one dečke i djevojke podbuhlih lica koji su svojedobno pisali o školskim proslavama za mjesne novine i sad ne mogu vjerovati da ih je snašla tolika sreća. Progurao sam se kroz njih, premda sam ih lako mogao zaobići da sam htio - četvero ljudi koji drhture na pločniku i pijuckaju kavu iz šalica od stiropora ipak se ne mogu nazvati medijskom opsadom. No svi smo uživali u naguravanju.

Ja sam se osjećao važnije, a oni su se osjećali kao da se nalaze na samom izvoru priče. Obilno sam se smješkao, govorio *Dobro jutro* nikome određenom te uklonio s puta jednog od njih pomoću aktovke.

"Je li istina da ste se pokušali ubiti?" upitala me jedna osobito neugledna žena u bež baloneru.

"Pa, ako i jesam, očito je da se nisam baš najbolje snašao", rekao sam.

"Poznajete li Jess Crichton?"

"Koga?"

"Jess Crichton, kćer pomoćnika ministra čega-već-ono. Obrazovanja."

"Već sam godinama njihov obiteljski prijatelj. Uvijek provodimo Silvestrovo zajedno. Lako moguće da je zbog toga i došlo do ove smiješne zabune. Ma kakav samoubilački savez. Bila je to obična koktel zabava. Dvije posve oprečne stvari."

Moram priznati da sam donekle uživao. Gotovo da mi je bilo žao kad sam napokon stigao do Peugeota što sam ga unajmio, za pozamašnu cifru, umjesto svog darovanog BMW-a. A ionako nisam znao kamo uopće idem. No ubrzo mi je, u roku od samo nekoliko minuta, ostatak dana bio zacrtan: Chris Crichton nazvao me na mobitel i pozvao me na čašicu razgovora; a onda me, nedugo nakon toga, s istog telefonskog broja nazvala Jess i obavijestila me da svi zajedno idemo posjetiti Maureen. Nisam imao ništa protiv. I tako nisam imao pametnijeg posla.

Prije nego što sam pokucao na Jessina vrata, sjedio sam u automobilu nekoliko minuta preispitujući svoju savjest. Moje posljednje sučeljavanje s gnjevnim ocem uslijedilo je nedugo nakon nepromišljenog i, kako se uskoro uspostavilo, zakonom zabranjenog spolnog odnosa s Danielle (175 cm visoka, opseg grudi 90 cm, u dobi od petnaest godina i 250 dana a, vjerujte mi na riječ, tih 115 dana igra i te kako važnu ulogu). Poprište toga prvog sučeljavanja bio je moj

stan, moj stari, veliki stan na Trgu Gibson - i to ne zato što je, a jedva da je to potrebno napominjati, Daniellein otac prihvatio moj srdačan poziv, već zato što me zaskočio ispred ulaznih vrata kad sam se jedne noći pokušao iskrasti iz kuće. Sumnjam da bi itko naš sastanak ocijenio plodonosnim, dobrim dijelom iz razloga što sam ja igrao na kartu roditeljske odgovornosti, dok je on mene pokušao udariti. Još mislim da sam bio u pravu.

Ma kog vruga petnaestogodišnjakinja ima šmrkati kokain u muškom zahodu noćnoga kluba *Dude*, u utorak, u jedan sat iza ponoći?

Premda, doduše, najvjerojatnije ne bi odjurio u najbližu policijsku postaju i optužio me za spolni odnos s njegovom kćeri da nisam bio toliko nasrtljiv u iskazivanju svog stajališta.

Ovaj sam put kanio preskočiti navedeni način rasuđivanja. Bio sam i te kako svjestan da je pitanje roditeljske odgovornosti u kućanstvu Crichtonovih nadasve sklisko tlo, kako zbog nestale i, vrlo vjerojatno, mrtve kćeri tinejdžerke, tako i zbog one samoubilački raspoložene i, vrlo vjerojatno, udarene u glavu. U svakom slučaju, savjest mi je bila čista kao suza. Jedini tjelesni dodir između mene i Jess dogodio se onda kad sam joj sjeo na glavu, a to sam učinio iz razloga posve neseksualne naravi. Ustvari, razlozi ne samo da su bili neseksualni već su bili nesebični. Štoviše, junački.

Chris Crichton me, na žalost, nije bio pripravan dočekati kao junaka.

Niti mi je pružio ruku, niti me je ponudio kavom; užurbano me uveo u dnevnu sobu i očitao mi bukvicu, kao da razgovara s nekim bijednim zastupničkim pomoćnikom. Navodno sam se ponio vrlo neodgovorno

- trebao sam saznati Jessino prezime i telefonski broj te nazvati njega.

A usto sam se ponio i vrlo "neukusno" - gospodin Crichton je, naime, stekao dojam kako pojavljivanje njegove kćeri u tabloidima ima nekakve veze sa mnom, iz jednostavnog razloga što se uklapam u tip osobe čije se ime rado povlači po žutoj štampi. Kad sam ga pokušao upozoriti na nekoliko upitnih mjesta u njegovu načinu rasuđivanja, ustvrdio je da ću zacijelo izvući nekakvu korist iz svega ovoga.

Upravo sam bio ustao da krenem, kadli se pojavila Jess.

"Rekao sam ti da ostaneš u sobi."

"Aha. Znam. Samo što već odavno nemam sedam godina. Zar ti još nitko nije rekao da si kreten?"

Tjerala mu je strah u kosti; vidjelo se to iz aviona. No, ostalo mu je upravo još toliko samopoštovanja da sakrije svoje ustručavanje iza bezosjećajne zamorenosti životom.

"Ja sam političar. Ništa mi drugo i ne govore."

"A što se tebe tiče s kim sam ja provela silvestarsku noć?"

"Čini se da ste je proveli zajedno."

"Aha, greškom, ti glupi stari jarce."

"Eto kako ona razgovara sa mnom", rekao je i žalobno pogledao u mene, kao da ću se, na račun svog dugovječnog odnosa s njima dvoma, na neki način založiti za njega.

"Kladim se da ste požalili što je niste poslali u privatnu, zar ne?"

"Molim?"

"Vrlo je širokogrudno od vas i sve to što ste je upisali u lokalnu državnu srednju školu. Ali, i sami znate kako je. Kol'ko para, toľko muzike. A vi ste prošli još i gore od toga."

"Mislim da Jessina škola ostvaruje vrlo vrijedne rezultate u vrlo teškim uvjetima", rekao je Crichton. "Pedeset jedan posto učenika s Jessine godine dobilo je trojke ili čak više ocjene na provjerama srednjoškolskog znanja iz općih predmeta, a to jc jedanaest posto bolje nego lani."

"Sjajno. Vjerojatno u tome nalazite veliku utjehu." Oboje smo pogledali u Jess, a ona nam je pokazala srednji prst.

"Evo što želim reći, mislim da je to bio klasičan slučaj *in loco*

parentis", rekao je ponosni otac. Već sam bio zaboravio kako je Jess o nepoznatim riječima mislila isto što i rasisti o crncima: prezirala ih je i najradije bi ih bila poslala tamo odakle su i došli. Pogledala ga je s gnušanjem.

"Kao prvo, Jess ima osamnaest godina. A kao drugo, sjeo sam joj na glavu samo zato što nisam htio da skoči. Što možda i nije bilo pedagoški, ali je u najmanju ruku bilo učinkovito. Žao mi je što vam po isteku večeri nisam napisao iscrpno izvješće."

"Jeste li spavali s njom?"

"Kakve to veze ima s tobom, Tata?"

Nisam si to želio priuštiti. Nisam želio ulaziti u raspravu treba li ili ne treba Jessin seksualni život ostati njezina privatna stvar.

"Ni u ludilu."

"Hej", rekla je Jess. "Nisi to morao reći baš tim riječima." "Kojim riječima?"

"Kao da ti je laknulo ili što već. Trebao bi biti sretan da ti se pruži takva prilika."

"Previše cijenim naše prijateljstvo da bih ga samo tako ugrozio."

"Ha, ha, ha."

"A vi ste kanili nastaviti svoju vezu s Jess?"

"Bojim se da to ovisi o vašim uvjetima."

"Ja pak mislim da to ovisi ponajprije o vašim uvjetima."

"Slušaj, druškane. Pristao sam doći ovamo jer sam pretpostavljao da ste na sto muka. No budete li i dalje razgovarali sa mnom tim tonom, odjebat ću vas i otići kući iz ovih stopa." Na to se mrziteljica nepoznatih riječi malko razvedrila: Anglosas je uzvraćao udarac rimskom osvajaču.

"Ispričavam se. Ali sada ste upoznati s obiteljskom povijesti. To mi nimalo ne olakšava situaciju."

"Ha! A meni kao olakšava", rekla je Jess.

"Nikome od nas nije lako." Crichton se očito odlučio potruditi.

"Da, jasno mi je."

"Što mislite, što bismo trebali učiniti? Recite slobodno. Ako imate kakav prijedlog..."

"Stvar je u tome", rekao sam, "što i bez toga imam dovoljno svojih problema."

"Halo!" rekla je Jess. "A baš smo se pitali kog si vraga radio na krovu."

"Potpuno vas razumijem, Martine." Očito je dobro izdresiran da sugovornika oslovi po imenu kad god je to moguće, kao i ostatak Blairove robotizirane ekipe, e da bi mi pokazao kako smo nas dvojica prijatelji. "Imam dobar predosjećaj o vama. Jasno mi je da ste u dosadašnjem životu načinili nekoliko, nekoliko *pogrešnih koraka...*"

Jess je ljutito frknula.

"Ali ne mislim da vas to čini zlom osobom." "Hvala vam."

"Mi smo klapa", rekla je Jess. "Je 1' da, Martin?"

"Jesmo, Jess", rekao sam, nadajući se da će njezin otac uočiti posustalost i pomanjkanje oduševljenja u mom tonu. "Zauvijek ćemo ostati prijatelji."

"Kakva klapa?" upitao je Crichton.

"Pazit ćemo jedni na druge. Je 1' da, Martin?"

"Hoćemo, Jess." Da su moje riječi zvučale imalo posustalije, ne vjerujem da bi više imale snage popeti se po mome grlu i izići iz usta.

Gotovo sam ih mogao zamisliti kako gmižu natrag, onamo odakle su došle.

"Znači li to da vam *in loco parentis* pristup ipak nije toliko mrzak?"

"Nisam siguran da se radi o takvoj klapi", rekao sam. "'Klapa *Loco parentis*'... Ne zvuči baš opasno, zar ne? Ta čime bismo se mogli baviti? Mlaćenjem *pater familiasa*?"

"Začepi tu svoju jebenu gubicu i ti začepi tu svoju jebenu gubicu", rekla je Jess, najprije Crichtonu, a onda i meni.

"Samo sam htio istaknuti", rekao je Crichton, "da ćete joj biti pri ruci."

"Obećao je da hoće", rekla je Jess.

"I to bi meni trebalo vratiti osjećaj mira?"

"Možete se osjećati kako želite", rekao sam. "Ali ja zaista ne kanim nikoga ni u čemu umirivati."

"Ako se ne varam, i vi imate djecu?"

"Recimo", odgovorila je Jess.

"Mislim da vam onda ne moram crtati koliko sam zabrinut zbog Jess i koliko bi mi mnogo značilo da znam kako još jedna razumna odrasla osoba vodi brigu o njoj."

Jess se cinično nacerila, dolijevajući ulje na vatru.

"Znam da vi niste... Vi se ne uklapate... Neki tabloidi bi..."

"Brine ga to što se ševiš s petnaestogodišnjakinjama", rekla je Jess.

"Nisam došao na razgovor za posao koji mi nudite", rekao sam. "Ne želim ga, a ako ga odlučite povjeriti meni, to je vaša briga."

"Jedino što ja želim od vas je da mi obećate da ćete je, primijetite li da se uvaljuje u kakvu ozbiljnu nepriliku, ili pokušati spriječiti, ili o tome obavijestiti mene."

"Bit će mu čast", rekla je Jess. "Samo što je švorc."

"Kakve sad veze novac ima s tim?"

"Pa, zamisli da želi pripaziti na mene, a da ja odem u neki klub ili gdje god, što bi bilo da ga ne puste unutra zato što izgleda dekontirano... Onda?"

"Onda što?"

"Mogla bih ući i predozirati se heroinom. Umrla bih samo zato što si ti toliko jadan da nisi u stanju ni odriješiti kesu."

Odjednom sam shvatio što Jess želi reći: tjedna zarada u iznosu od 250 funta koju vam isplaćuje kabelaška TV postaja s najslabijim postotkom gledanosti ne samo što izoštrava koncentraciju nego istodobno potiče suosjećanje i maštu. Već sam vidio kako Jess beživotno posrće u zahodu zbog mizernih dvadeset funta... Bilo je sablasno uopće razmišljati o tome, ako ste razmišljali o tome u odgovarajućem duhu.

"Koliko želite?" rekao je Crichton i uzdahnuo, kao da je sve

- razgovor koji smo vodili, Silvestrovo, moja zatvorska kazna

- pažljivo osmišljeno kako bi nas dovelo do ovog trenutka.

"Ne želim ništa", rekao sam. "Da, želiš", rekla je Jess. "Da, želi." "I, koliko danas stoji izlazak u klub?" upitao je Crichton.

"Pa, pretpostavljam da se sa sto funta možeš već dobro zabaviti, vrlo lako", rekla je Jess.

Stotinu funta? Znači da se ponižavario za iznos koji jedva pokriva pristojnu večeru za dvoje?

"Uopće ne sumnjam da se sa stotinu funta čovjek može itekako dobro zabaviti. Ali on se i ne bi morao 'dobro zabaviti', zar ne? Jedino što bi morao je imati dovoljno novaca za ulaznicu, u slučaju da se predoziraš. Pretpostavljam da se ne bi zadržavao na šanku da zna da ti u zahodu lebdiš između života i smrti."

"Drugim riječima, moj ti život nije vrijedan ni pišljivih stotinu funta; No to je lijepo čuti, nakon svega što se dogodilo Jen. Nisam znala da imaš toliko kćeri na bacanje."

"Jess, to nije pravedno od tebe."

Ulazna vrata su se zalupila negdje između "nije" i "pravedno", a Crichton i ja ostali smo zurititi jedan u drugoga.

"Nisam se baš proslavio," rekao je, "zar ne?"

Slegnuo sam ramenima. "Iznuđivala je novac prijetnjama. Ili ćete joj dati koliko god novaca poželi kad god ga poželi, ili će vam izjuriti iz kuće. Jasno mi je da vas to malčice... znate. Uznemiruje. S obzirom na obiteljsku povijest."

"Dat ću joj koliko god novaca poželi kad god ga poželi", rekao je.

"Samo otidite za njom i pronađite je."

Izišao sam iz kuće teži za dvije stotine pedeset funta; Jess me čekala na kraju prilaza.

"Kladim se da si dobio duplo", rekla je. "Uvijek upali, ako spomeneš
Jen."

J E S S

Nećete mi vjerovati - nisam sigurna da i sama više vjerujem u to - ali u mojoj glavi ono što se dogodilo Jen nije imalo nikakve jebene veze sa silvestarskom noći. Međutim, razgovarajući s ostalima i čitajući novine shvatila sam da jedino ja tako mislim. Reagirali su u stilu: Ooooooh, kužim: nestala ti je sestra, pa si odlučila skočiti sa zgrade.

Ali uopće nije bilo tako. Nema sumnje da je i to bio jedan od sastojaka, ili što već, ali svakako nije bio cijeli recept. Ako zamislimo da sam ja jelo špageti *Bolognese*, onda je Jen najvjerojatnije rajčica.

Ili možda luk. Ili možda čak samo češnjak. Ali nipošto nije ni meso ni tjestenina.

S takvim se stvarima svatko nosi na svoj način, zar ne? Jedni će se priključiti nekoj od skupina za potporu ili nečemu sličnom; znam da hoće jer me Mama i Tata stalno pokušavaju nagovoriti da se pridružim ovoj ili onaj jebenoj skupini, ponajprije zbog toga što je dotičnu skupinu osnovao netko tko je na koncu dobio potvrdu o maturi ili što već od Kraljice. Drugi će sjesti, upaliti televizor i zuriti u njega sljedećih dvadeset godina. A ja, ja sam jednostavno počela dizati prašinu. Ili točnije, dizanje prašine mi je postalo takoreći cjelodnevni posao, dok mi je prije bilo samo hobi: dizala sam ja prašinu i prije nego što je Jen nestala. Što jest, jest.

No prije nego što nastavim, odgovorit ću na jedno pitanje koje mi postavljaju svi redom, čisto zato da više ne morate razbijati glavu time i da se možete usredotočiti na ono što vam govorim. Ne, nemam pojam gdje je. Da, mislim da je živa. Zašto to mislim: jer mi je cijela ona priča s automobilom na parkiralištu djelovala namješteno. Kako je to kad ne znate gdje vam je sestra? E pa, reći ću vam. Znaete kako se onda kad izgubite nešto dragocjeno, recimo novčanik ili dio nakita, ne možete usredotočiti na ništa drugo? E pa tako se ja osjećam cijelo vrijeme, svaki dan.

Još jedna stvar koju me stalno ispituju: Što misliš, gdje se nalazi? Za razliku od: Znaš li gdje se nalazi? Isprva nisam shvaćala da se ova dva pitanja razlikuju. A kad sam napokon shvatila razliku, zaključila sam kako je pitanje **Što misliš, gdje se nalazi?** glupo. Ono, kad bih to znala, otišla bih je potražiti. No sad ga pak doživljam kao poetičnije pitanje. Jer me njime, ustvari, posredno pitaju kakva je ona bila.

Mislim li da je u Africi i da tamo pomaže ljudima? Ili da je na nekoj dugoj, vječnoj *rave* zabavi, ili da piše pjesme na nekom škotskom otoku, ili da putuje po australskoj šikari? Evo, dakle, što ja mislim.

Mislim da ima dijete, možda u Americi, da živi u nekom gradiću, negdje gdje ima mnogo sunca, recimo u Teksasu, ili u Kaliforniji, i da živi s muškarcem koji obavlja mukotrpan fizički posao i brine o njoj i voli je. To je, dakle, ono što govorim ljudima, premda, razumije se, nisam sasvim sigurna govorim li o Jen ili o sebi.

Oh, još samo nešto - osobito ako ovo čitate u budućnosti, kad su već svi zaboravili na nas i na ono što se na koncu dogodilo s nama: uzaludno se nadate da će u nastavku priče Jen uskrsnuti ne bi li me spasila. Neće se vratiti, dobro? No jednako lako nećemo saznati ni da je mrtva. Ništa se ne mijenja, pa će biti najbolje da to zaboravite. No dobro, nemojte zaboravili na nju, jer je važna. Ali zaboravite na taj tip svršetka. Nije to ta vrsta priče.

Maureen živi na pola puta između Kuće samoubojica i Kentish Towna, u jednoj od onih majušnih i neugodnih uličica prepunih starica i učitelja. Nisam sto posto sigurna da je riječ o učiteljima, ali uokolo ima jako puno bicikala - bicikala i kanti za recikliranje otpada. To je sranje, recikliranje otpada, zar ne? Rekla sam to Martinu, a on mi je odgovorio, ono: Ako ti tako kažeš. Zvučao je malčice umorno. Pitala sam ga i zanima li ga zašto mislim da je recikliranje otpada sranje, ali ga nije zanimalo. A jednako ga tako nije zanimalo ni zašto mislim da je Francuska

sranje. Valjda nije bio raspoložen za čavrljanje.

Martin i ja smo bili sami u automobilu jer JJ nije htio da ga pokupimo, premda smo gotovo prolazili kraj njegovog stana.

Pretpostavljam da bi uz JJ-a razgovor vjerojatno tekao mnogo glade.

Željela sam razgovarati jer sam bila nervozna, i zbog toga sam vjerojatno mljela gluposti. Ili je možda glupost pogrešna riječ jer nije glupo reći da je Francuska sranje. Samo malčice nepromišljeno, ili što već. Da je JJ bio s nama, on bi bio podigao svojevrsnu rampu do mojih rečenica i tako pomogao ostalima da skliznu niz njih.

Bila sam nervozna zato što sam znala da ćemo upoznati Mattyja, a ja se nekako loše snalazim s invalidnim osobama. Nije to ništa osobno i ne mislim da sam nekakav *invalidist*, jer znam da i invalidi imaju pravo na obrazovanje i autobusne propusnice i slično; stvar je u tome da mi se od njih okreće želudac. Grozno mi je što se moram pretvarati da su isti kao vi i ja kad dobro znamo da zapravo nisu, zar ne? Kad kažem "invalid", ne mislim pritom, ono, na ljude koji, što ja znam, nemaju jednu nogu. Oni su sasvim podnošljivi. Nego na one kojima nisu sve daske na broju, koji viču i prave grimase. Kako netko može reći da su isti kao vi i ja? Dobro, i ja ponekad vičem i pravim grimase, ali sam svjesna toga što radim. Barem u većini slučajeva. Međutim, s njima se nikada ne zna, zar ne? Nikada ne znate što od njih možete očekivati.

Ipak, ako ćemo po istini, Matty je prilično miran. Moglo bi se reći da je *toliko* invalidan da je sasvim podnošljiv, ako me razumijete. On samo sjedi. S mog gledišta, tako je vjerojatno i bolje, premda vjerujem da s njegova gledišta vjerojatno nije baš tako dobro. Samo, pitanje je ima li on uopće svoje gledište? A ako ga nema, onda bi se trebalo računati samo moje, zar ne? Prilično je visok, sjedi u invalidskim kolicima, a vrat mu je podložen jastucima ili čime već da mu glava ne leti amo-tamo. Ne gleda u vas ili išta takvog tako da vas ne može previše izbezumiti. Nakon nekog vremena uopće više i ne zamjećujete da se nalazi u istoj prostoriji, pa mi je bilo lakše nego što sam se nadala. Ali svejedno, jebote takav život. Sirota stara Maureen.

Kažem vam, nema tog tko bi mene nagovorio da siđem s onog krova.

Nema šanse.

JJ je već bio kod nje kad smo stigli tako da je naš ulazak djelovao kao obiteljsko okupljanje, samo što nitko nije ni na koga sličio i što se nitko nije pretvarao da mu je drago što se vidimo. Maureen nam je skuhalo čaj, a Martin i JJ su joj postavili nekoliko ljubaznih pitanja o Mattyju. Ja sam se dotle malko ogledavala oko sebe, jer mi se nije dalo slušati ništa od tog. Zbilja je pospremila kuću, baš kako je i rekla. U stanu nije bilo gotovo ničeg, osim televizora i namještaja za sjedenje. Izgledao je kao da su tek uselili. Ustvari, stekla sam dojam da je Maureen iznijela i poskidala neke stvari jer su na zidovima ostali tragovi. Ali onda je Martin rekao: Što ti misliš, Jess?, pa sam se morala prestati ogledavati i uključiti u razgovor. Trebalo je smisliti što ćemo.

J J

Nisam htio ići k Maureen u društvu Martina i Jess jer mi je trebalo vremena da razmislim. Svojedobno sam dao nekoliko intervjua glazbenim novinarima, ali oni su bili obožavatelji mog benda, dragi dečki koji bi odlazili potpuno izbezumljeni ako ste im poklonili demosnimke ili im dopustili da vas počaste pićem. Ali ove spodobе, spodobе poput kuc-kuc dame od nadahnuća... Čovječe, nisam znao što bih s njima. Sve što sam znao je da su u samo dvadeset četiri sata odnekud iskopali moju adresu, a ako im je to pošlo za rukom, tko zna što su sve još u stanju učiniti? Kao da raspoložu imenima i adresama svih stanovnika Velike Britanije, u slučaju da jednoga dana netko od njih učini nešto što bi im moglo biti zanimljivo.

Kako god bilo, zbog nje me prala totalna paranoja. Da hoće, u pet minuta mogla bi saznati sve o bendu. A onda bi stupila u vezu s Eddiejem i Lizzie i saznala bi da ne umirem ni od kakve bolesti - ili da sam to, ako ipak umirem, zadržao za sebe. Napokon, saznala bi da bolest od koje ne umirem uopće ne postoji.

Ukratko, pošizao sam upravo dovoljno da pomislim da sam u nevolji.

Dovezao sam se autobusom do Maureen, zaključivši putem da ću im reći istinu, da ću im priznati sve o svemu, pa ako im se to ne sviđa, tko ih jebe. Ali nisam htio da to doznaju iz novina.

Potrajalo je dok smo se svi privikli na disanje sirotoga Mattyja, a ono je bilo glasno i zvučalo je kao da u njega ulaže mnogo truda.

Pretpostavljam da smo svi razmišljali o istome: svi smo se pitali bismo li izdržali da smo na njezinu mjestu; svi smo pokušavali odgovoriti na pitanje bi li nas išta moglo uvjeriti da siđemo s onog krova.

"Jess", rekao je Martin. "Ti si htjela da se sastanemo. Najbolje da ti počneš."

"Dobro", rekla je i nakašljala se. "Danas smo se okupili ovdje..."

Martin se nasmijao.

"O, jebote život ", rekla je. "Nisam još dovršila rečenicu. Ne vidim što je tu smiješno?" Martin je odmahnuo glavom.

"Ma ne, reci. Ako sam tako jebeno smiješna, želim čuti zašto."

"Možda zato što se takvo što obično čuje u crkvi."

Nastupila je dulja stanka.

"Aha. Znam. Zato sam to i rekla."

"Zašto?" upitao je Martin.

"Maureen, ti ideš u crkvu, zar ne?" rekla je Jess.

"Išla sam", rekla je Maureen.

"Aha, tako. Htjela sam da se Maureen osjeća ugodno." "Vrlo pažljivo od tebe."

"Zašto uvijek moraš sjebati sve čega se uhvatim?"

"Zaboga", rekao je Martin. "Gotovo da mogu osjetiti tamjan."

"Dobro, onda ti otvori sastanak, jebeni..."

"Kako vas nije sram", rekla je Maureen. "U mojoj kući. Pred mojim sinom."

Martin i ja smo se pogledali, složili face, zadržali dah i prekrížili prste, ali bez uspjeha. Jess je morala otkriti toplu vodu, htjeli mi to ili ne.

"Pred tvojim sinom? Ali on..."

"Nemam **OCR**", rekao sam. Nisam se mogao sjetiti ničeg pametnijeg.

Hoću reći, ovo je moralo izići prije ili kasnije, premda sam si, doduše, kanio dati malo više vremena.

Nastupio je muk. Samo sam čekao kad će navaliti na mene.

"Oh, JJ!" rekla je Jess. "Pa to je fantastično!"

Trebalo mi je nekoliko sekundi da shvatim kako je u Jes-sinu uvrnutom svijetu netko otkrio lijek protiv CCR-a za vrijeme božićnih blagdana, i ne samo to, nego ga je i dostavio do mojih ulaznih vrata u Angelu u neko doba između Silve-strova i 2. siječnja.

"Nisam posve siguran da je to ono što nam JJ pokušava reći", rekao je Martin.

"Nije", rekao sam. "Naime, nikada nisam ni bio bolestan."

"Ne! Gadovi."

"Tko?"

"Pa jebeno-posrani liječnici." U Maureeninoj je kući

"je-beno-posrani" postala Jessina omiljena psovka. "Trebao bi ih tužiti. A što da si skočio? A oni su te zeznuli?"

U pizdu strininu. Zar je zbilja moralo biti baš tako teško?

"Nisam posve siguran ni da je to ono što nam JJ pokušava reći", rekao je Martin.

"Nije", rekao sam. "Nastojat ću biti što jasniji: bolest koja se zove **CCR** uopće ne postoji, a čak i ako postoji, ja od nje ne umirem. Sve sam to izmislio, jer... Ne znam ni sam. Dijelom zato što sam želio da suosjećate sa mnom, a dijelom zato što nisam mislio da ćete doista shvatiti što mi je. Žao mi je."

"Seronjo jedan", rekla je Jess.

"Pa to je grozno", rekla je Maureen.

"Šupčino", rekla je Jess.

Martin se smiješio. Laganje da bolujete od neizlječive bolesti vjerojatno se nalazi u istoj ravni sa zavođenjem petna-estogodišnjakinja, pa je uživao u mom poniženju. Povrh svega, moglo bi se čak reći da ima pravo osjećati se i donekle moralno nadmoćnijim: jer se on ponio časno nakon što se osramotio, on se popeo na krov Kuće samoubojica i mahao nogama iznad bezdana.

Istina, nije se bacio, ali je, ono, pokazao da se ne šali. A ja, ja sam si prvo htio skratiti muke i onda sam se tek osramotio. Nakon Silvestrova sam postao još veći šupak, što je bilo malko ponižavajuće.

"Pa zašto si to onda rekao?" upitala je Jess.

"Da", rekao je Martin. "Zašto si pokušao pojednostaviti stvari?"

"Zato što... Ne znam. U vašim se pričama sve činilo savršeno jasnim.

Martin i zna se tko. Maureen i..." Kimnuo sam Mattyju.

"Ali kod mene ništa nije bilo jasno", rekla je Jess. "Srala sam o Chasu i objašnjenjima."

"Aha, ali... Nemoj me pogrešno shvatiti, ali ti si se ponašala kao luđakinja. Mogla si reći što god si htjela."

"I što ti je onda *zbilja* bilo?" upitala je Maureen.

"Ne znam. Pretpostavljam da bi bilo najtočnije reći da sam bio u depresiji."

"Oh, ali mi shvaćamo što je depresija", rekao je Martin. "Mi smo svi u depresiji."

"Aha. Znam. Što mogu kad mi se moja učinila.. suviše jebeno blijedom. Oprosti, Maureen."

Kako se ljudi uspijevaju, ono, suspregnuti od psovanja? Kako je to moguće? Ljudski govor obiluje tolikim prazninama u koje se jednostavno mora umetnuti riječ "jebeno". Reći ću vam tko najviše na svijetu zaslužuje da im se divimo: spikeri. Da sam na njihovu mjestu, vijesti bi izgledale ovako nekako:

"A kurvini sinovi su se jebenim zrakoplovom zabili ravno u njujorške blizance." Ta tko bi tome odolilo da mu se pruži prilika? No možda ipak ne zaslužuju da im se toliko divimo. Možda su ipak samo robotizirani zombiji.

"Iskušaj nas", rekao je Martin. "I vidjet ćeš da smo puni razumijevanja."

"U redu. Dakle, kraća verzija glasi, sve što sam ikada htio je biti članom *rock'n'roll* sastava."

"*Rock'n'roll!* Poput Billa Haleyja i Cometsa?" upitao je Martin.

"Ne, čovječe. To nije... Poput, što ja znam. Stonesa. Ili..."

"Oni ne sviraju *rock'n'roll*", rekla je Jess. "Ili sviraju? Oni su *rock-band*."

"U redu, u redu, sve što sam ikada htio je biti članom *rock-grupe*.

Poput Stonesa, ili, ili..."

"Žestoke glazbe", rekla je Jess. Nije htjela biti bezobrazna. Samo je pojašnjavala moje pojmove.

"Kako god. Isuse. Ali nekoliko tjedana prije Božića moj sastav se zauvijek raspao. A nedugo nakon razlaza benda prekinuo sam s curom. Ona je Engleskinja. Zato sam se i preselio ovamo."

Muk.

"To je to?" rekla je Jess. "To je to."

"To je jadro. Nije ni čudo što si nam prodavao sva ona sranja o neizlječivoj bolesti. Radije bi umro nego da nisi u bendu koji zvuči poput Rolling Stonesa? Ja bih učinila upravo suprotno. Radije bih umrla nego da jesam. U Americi ih netko još uvijek sluša? Ovdje ih više nitko živ ne sluša."

"To je Mick Jagger, zar ne, on je u Stonesima?" upitala je Maureen.

"Nisu bili loši, zar ne? I dobro su se snašli."

"Ta Mick Jagger ne sjedi s nama i ne jede ustajale kekse *Custard Creams* poput JJ-a, zar ne?"

"Kupila sam ih neposredno prije Božića", rekla je Maureen. "Možda nisam dobro zatvorila poklopac na limenci s keksima."

Stekao sam dojam da se udaljavamo od mojih problema.

"To sa Stonesima... To zapravo i nije toliko važno. To je bio tek jedan primjer. Samo sam htio istaknuti... pjesme, gitare, energiju."

"Ali on ima valjda osamdeset godina", rekla je Jess. "U njemu nema ni trunke energije."

"Bio sam na njihovu koncertu devedesete", rekao je Martin. "Onda kad je Engleska poražena od Njemačke u Svjetskom kupu, na penale."

Frajer iz *Guinnessa* poveo je cijelo more nas, no glavninu večeri svi smo bili zalijepljeni za radio. Kako bilo, tad je imao više nego dovoljno energije."

"Tada je imao samo sedamdeset", rekla je Jess.

"Hoćeš li više začepiti tu svoju jebenu gubicu? Oprosti, Maureen."

(Najbolje da odsad pa nadalje jednostavno uzmete zdravo za gotovo da čim zinem, kažem "jebiga", "jebeno" ili "kurvin sin" te "Oprosti, Maureen", OK?) "Pokušavam vam ispričati priču svog života."

"Nitko te ne sprječava", rekla je Jess. "Ali pokušaj zvučati malo zanimljivije. Pa više nećemo odlutati od teme i razgovarati o keksima."

"OK, dobro. Gledajte, ne znam što bih drugo sa sobom. Ni za što nisam osposobljen. Nisam maturirao. Taj mi je sastav bio sve u životu, danas više ne postoji i od njega nisam zaradio ni centa, a ne vidim da mi budućnost donosi išta dobrog osim mora hamburgera. Pa ti lijepo frigaj."

Jess je glasno uzdahnula. "Što je pak sad?"

"Samo mi je smiješno čuti Amera kako kaže 'frigaj' umjesto... znaš već čega."

"Ne bih rekao da je JJ pod 'friganjem' mislio na izraz 'pa se ti frigaj'", rekao je Martin. "Prije bih rekao da je pod 'friganjem' mislio na pečenje hamburgera. To se kod njih tako kaže."

"Oh", rekla je Jess.

"A bojim se da će me to ubiti."

"Nitko nikada nije umro zato što je naporno radio", rekla je Maureen.

"Nije meni teško naporno raditi, kužite? Ali kad smo išli na turneje i snimali... To sam bio ja, to je bila suština mog bića, i, i sada se jednostavno osjećam prazno i bespomoćno, i, i... Vidite, kad čovjek zna da je nadaren, onda misli da je to dovoljno, da će uspjeti, ali kad se to ne dogodi... Kog vruga da onda radi s tim? Gdje da to odloži, ha?"

Nema gdje s time, i, i to je... Čovječe, mene je to izjedalo čak i onda kad nam je išlo dobro, zato što čak ni onda kad nam je išlo dobro nisam bio na pozornici ili u studiju dvadeset četiri sata na dan, a ponekad sam se osjećao kao da je upravo to ono što meni treba, ili ću u suprotnom puknuti, kužite? A sad, sad nemam kamo s tim. Imali smo jednu pjesmu..." Nemam pojma zašto sam se toga ulovio. "Imali smo jednu pjesmu, jednu malu stvar u motownovskom duhu pod

nazivom *I Got You Back*, koju smo Eddie i ja napisali zajedno, ali *zbilja* zajedno, što inače nije bio naš običaj, i to je bila kao, znate, ono, pjesma u čast našeg prijateljstva i sveg onoga što smo zajedno prošli i bla bla bla. U svakom slučaju, nalazila se na našem prvom albumu i trajala je otprilike dvije minute i trideset sekundi i nitko zapravo nije obraćao pažnju na nju, hoću reći, na nju nisu obraćali pažnju čak ni ljudi koji su zaista kupili naš album. Ali onda smo je počeli izvoditi uživo, pa je postupno narasla, a Eddie je dodao i jedan milozvučan solo. No to nije bio rokovski gitarski solo; nego solo više nalik na nešto što su možda mogli svirati, što ja znam, Curtis Mayfield ili Ernie Isley. A ponekad smo, kad smo svirali po Chicagu i improvizirali s prijateljima na pozornici, ubacivali i saksofonsku solažu ili klavirsku solažu ili možda čak i solažu na havajskoj gitari ili nešto slično, tako da je nakon nekih godinu ili dvije dana ta stvar prerasla u deseto ili dvanaestominutnu *središnju atrakciju* koncerta.

Pa smo s njom počinjali nastupe ili ih završavali ili smo je ubacili negdje u sredinu ako smo imali dugačak nastup, a za mene je ona postala zvuk čistog, jebenog veselja, oprosti Maureen, kopčate?

Čistog veselja. Osjećao sam se kao da surfam, ili, ili, što ja znam, kao da sam pao u prirodni trans. Samo što nisam jedrio po valovima nego po strunama. Znao sam to osjetiti valjda stotinu puta u godinu dana, a mnogo ljudi nema prilike osjetiti takvo što ni jednom u životu. I toga sam se ja morao odreći, čovječe, sposobnosti da ga prizovem rutinski, kad god to poželim, kao dio svoga radnoga dana, i... znate što, kad sad razmišljam o tome, uopće me ne čudi što sam izmislio sve one govornarije, oprosti Maureen, o umiranju od neke jebene bolesti, oprosti još jednom. Jer se upravo tako i osjećam. Umirem od bolesti koja čovjeku siše krv i crpi snagu i sve ono zbog čega se osjeća živim, i..."

"Aha, i što s tim?" rekao je Martin. "Čini se da si nam propustio spomenuti zbog čega se želiš ubiti."

"To je to", rekao sam. "Zbog bolesti koja čovjeku siše krv."

"To je tek nešto što pogađa sve ljude", rekao je Martin. "A zove se

'starenje'. Ja sam se tako osjećao i prije nego što sam završio u zatvoru. I prije nego što sam spavao s onom curom. I vjerojatno je upravo to razlog zbog kojeg sam uopće spavao s njom, kad smo već kod toga."

"Ne, ne, kužim te", rekla je Jess.

"Zbilja?"

"Naravno. Zbilja si najebao." Mahnula je rukom Maureen u znak isprike, poput tenisača čija je loptica, dotaknuvši mrežu, pala na protivničku stranu. "Mislio si da ćeš postati netko i nešto, a sad je očito da nisi postao nitko i ništa. Čini se da nisi nadaren onoliko koliko si mislio, nemaš plan B, niti imaš kakvih vještina niti si obrazovan, i pred tobom zjapi četrdeset-pedeset godina ničega. Pa čak i manje od ničega, točnije rečeno. A to je bogme koma. To je gore nego da zbilja boluješ od nekakve bolesti na mozgu, jer će te ova sadašnja bolest ubijati mnogo dulje. Jedino što ti preostaje je birati između duge i bolne smrti i one brze i milostive."

Slegnula je ramenima.

Imala je pravo. Skužila je.

MAUREEN

Mislim da bih se izvukla da Jess nije morala ići na zahod. Ali, pa neću valjda zabraniti nekome da ode na zahod, zar ne? Bila sam naivna.

Nije mi bilo ni nakraj pameti da bi mogla zabosti nos tamo gdje mu nije mjesto.

Nije je bilo neko vrijeme, a kad se vratila, cerila se od uha do uha onim svojim glupavim licem, držeći u rukama nekoliko postera.

U jednoj je ruci držala poster djevojke, a u drugoj poster nekog crnog frajera, nogometaša.

"I, čije je onda ovo?" rekla je.

Ustala sam i viknula na nju. "Vrati to tamo gdje je i bilo! To nije tvoje!"

"Nikad to ne bih rekla za tebe", rekla je. "Onda, da vidimo što mi tu zapravo imamo. Ti si lezbača koja se pali na crnce s jakim bedrima.

Bolesno. Tko bi se tome nadao."

Ovo je tako tipično za Jess, pomislila sam. Ima zbilja prljavu maštu, ili bolje rečeno, nema nimalo mašte.

"Znaš li uopće tko su ovi ljudi?" rekla je.

Mattyjevi su - mislim, poster - ne moji. Matty, razumije se, ne zna da su njegovi, ali jesu; ja ih biram u njegovo ime. Znala sam da se djevojka zove Buffy jer je tako pisalo na posleru no, istini za volju, zapravo nisam znala tko je ta Buffy; jednostavno sam pomislila kako bi bilo zgodno da Matty ima poster privlačne mlade žene jer je sada već zašao u te godine. I znala sam da onaj crni frajer igra za Arsenal, ali sam mu zapamtila samo ime, Paddy. Odlučila sam poslušati savjet Johna iz crkve, onog što svaki tjedan odlazi na stadion Highbury, a on mi je rekao da svi vole Paddyja, pa sam ga zamolila da mi donese njegovu sliku za mog momka kad sljedeći put ode na tekmu. On je dobar čovjek, John, i donio mi je jednu divnu, veliku Paddyjevu sliku na kojoj slavi zgoditak, a nije mi čak ni dopustio da mu platim za nju, samo što je nakon toga situacija postala pomalo neugodna. John je iz nekog razloga zaključio da je moj momak još momčić, da mu je deset ili dvanaest godina, i obećao je da će ga jednom povesti na utakmicu.

Ponekad bi me nedjeljom ujutro, nakon što je Arsenal izgubio u subotu, znao pitati kako to Matty podnosi, i ponekad bi mi, nakon što je Arsenal dobio neku važnu tekmu, znao reći, kladim se da tvoj momak puca od veselja, i tako dalje. A onda smo, jednog jutra dok sam vozila Mattyja u kolicima iz kupovine, naletjeli na njega. I nije da nisam mogla šutjeti da sam to htjela, ali čovjek ponekad mora priznati i sebi i svima drugima: *To je Matty. To je moj momak.* Pa sam tako i učinila, no John nakon toga više nijednom nije spomenuo Arsenal.

I ne mogu reći da mi to nedostaje nedjeljom ujutro. Ima toliko dobrih razloga zbog kojih čovjek može izgubiti vjeru.

Postere odabirem po istom načelu kao i sve ostale stvari po kojima je Jess vrlo vjerojatno prekopavala, poput kasete i knjiga i kopački i računalnih igrice i videokasete. Dnevnika i pomodnih adresara.

(Adresari! Mili Bože! Kao da mi sve ostalo nije bilo dosta. Lako je staviti kasetu i nadati se da će je slušati, ali ispuniti adresar? Ta ja čak nemam ni svoj.) Kričavih kemijskih olovaka, fotoaparata i walkmana.

Mnoštva satova. Među tim stvarima krije se cijeli jedan neproživljeni tinejdžerski život.

Sve ovo traje već jako dugo, otkako sam odlučila urediti Mattyjevu sobu. Tad mu je bilo osam godina i tad je još spavao u dječjoj sobi - s klaunovima na zastorima, sa zečićima na borduri duž zidova, sa svime što sam odabrala još dok sam bila trudna i dok nisam znala što će biti s njim. Iako se sve ljuštilo i iako je sve izgledalo očajno, nisam ništa poduzimala jer bih u tom slučaju morala previše razmišljati o svemu što propušta, o svim mogućim načinima na koje nije odrastao. Pitala sam se što staviti umjesto zečića? Matty je imao osam godina, pa sam

pomislila da bi mu se možda mogli svidjeti vlakovi ili rakete ili čak možda nogometaši - ali on, dakako, ni za koju od navedenih stvari nije znao što je, što znači, što može. A opet, nije znao ni što su zečiči, ni što su klaunovi. I što sam, dakle, trebala učiniti? Što god učinila, sve bi bilo tek pretvaranje, zar ne? Jedino što sam mogla učiniti, a da pritom ne glumim, jest obojiti zidove u bijelo i nabaviti neke neugledne zastore. Na taj bih način otvoreno priznala i njemu i sebi i svakom drugome tko stupi u kuću da sam svjesna činjenice da Matty samo vegetira, poput biljke, i da to ne pokušavam prikriti. Ali opet, kamo to vodi? Znači li to da mu nikada ne smijem kupiti majicu kratkih rukava s nekim riječima ili slikom, jer je nikada neće moći pročitati, i jer nikada neće moći razabrati značenje slike? A pitanje je i koliko uopće razlikuje boje ili šare. Treba li uopće spominjati kako je svaki pokušaj zapodijevanja razgovora s njime besmislen, jednako kao i nasmiješiti mu se ili ga poljubiti u čelo. Ako je sve što radim tek puko pretvaranje, zašto se onda ne bih pretvarala kako spada?

Na koncu sam se odlučila za vlakove na zastorima i likove iz **Ratova**

zvijezda za sjenila na svjetiljkama. Nedugo nakon toga, počela sam tu i tamo kupovati stripove, tek toliko da vidim što bi momak njegovih godina volio čitati i o čemu bi mogao razmišljati. Budući da smo zajedno gledali televizijski program subotom ujutro, naučila sam ponešto o pop-izvođačima koji bi mu se mogli svidjeti, a povremeno i ponešto o televizijskim programima koje bi volio gledati. Rekla sam već da mi je jedna od najgorih stvari bilo to što se nikada nije ništa događalo, a pretvaranje da se nešto događa ništa ne mijenja na stvari.

Ali pomaže. Bez toga, što mi drugo preostaje? Kako god bilo, razmišljanje o svim ovim stvarima pomoglo mi je da shvatim Mattyja, na neki čudan način. Pretpostavljam da se to donekle može usporediti s postupkom osmišljavanja novog lika za **EastEnders**: scenaristi sigurno postavljaju pitanje, da vidimo, što ova osoba voli? Koju glazbu sluša, tko su joj prijatelji, za koji nogometni tim navija? Tako sam postupila i ja - izmislila sam sina. Navija za Arsenal, voli ribolov, premda još uvijek nema svoj štap. Rado sluša pop-glazbu, ali ne onu vrstu pop-glazbe koju pjevači izvode polugoli i koja obiluje psovka. Ljudi me ponekad znaju pitati, doduše vrlo rijetko, što bi Matty htio za rođendan ili za Božić, i ja im uvijek odgovorim, a oni su dovoljno pametni da znaju kako se ne trebaju čuditi. Većina daljnje rodbine nikada nije ni upoznala Mattyja, niti je ikada pokazala želju da ga upozna. Jedino što znaju reći o njemu je da mu nisu sve daske na broju ili da nešto s njim nije onako kako bi trebalo biti. Ne zanimaju ih pojedinosti tako da me nitko od njih nikada nije ni pitao: Oh, a on zna loviti ribu? Ili, u slučaju mog ujaka Michaela: Oh, on zna roniti i zna pogledati na sat dok je pod vodom? Sretni su već i ako im se kaže što im je činiti. Na koncu je Matty prisvojio cijeli stan.

Znate i sami kakva su djeca. Gdje god da se okrenete, dočekat će vas neka od njihovih stvari.

"Sasvim je svejedno znam li ili ne znam tko su oni", rekla sam. "To su Mattyjevi poster." "

"Oh, a on je veliki obožavatelj..."

"Učini što ti je rekla i vrati ih tamo gdje su bili", rekao je Martin. "Ili ih vrati tamo gdje su bili ili se gubi. Zar zaista moraš biti tolika kujetina?"

Jednog ću se dana, pomislila sam, i sama znati tako postaviti.

MARTIN

Taj dan više nitko nije spominjao Mattyjeve postere. Svi smo bili znatiželjni, razumije se, no Jess se pobrinula da JJ i ja ne dođemo u priliku pokazati svoju znatiželju: Jess je stvari postavila tako da ste bili na njezinoj strani ili protiv nje, a u ovom smo slučaju, kao i u većini drugih, bili protiv nje - što je značilo da je na rečenu temu bilo najpametnije šutjeti. No zato smo, baš zbog toga što nam je bilo mrsko šutjeti, postali nasrtljivi i bučni o svim drugim temama koje su nam padale na pamet.

"Ti ne podnosiš svog oca, zar ne?" upitao sam je. "Ne, naravno. On je seronja." "Ali ipak živiš s

njim?" "Pa?"

"Kako uspijevaš izdržati, čovječe?" upitao ju je JJ.

"Nemam novaca da se odselim. Osim toga, kod kuće imam čistačicu i kablsku i širokopolasni pristup Internetu i sve to."

"Ah, vjerojatno je divno biti mlad, vjerovati u ideale i biti principijelan!" rekao sam. "Mura za antiglobalizacijski pokret i ekološki osviještenu proizvodnju, ha?"

"Aha, doista kanim dopustiti da mi dvojica kretena poput vas drže prodike. Osim toga, tu je još nešto. Epizoda s Jen. Brinu se."

Ah, da. Epizoda s Jen. I tako smo se JJ i ja smekšali u sekundi.

Ukoliko ga sagledamo u stanovitom svjetlu, prethodno vođeni razgovor mogao bi se sažeti ovako: jedan muškarac koji je nedavno bio u zatvoru zbog spolnog odnosa s maloljetnicom i jedan drugi muškarac koji je izmislio da boluje od fatalne bolesti da bi si na taj način kupio malko vremena, poštedio se nevolja i sačuvao obraz, ismijavali su ožalošćenu tinejdžerku zato što je željela živjeti sa svojim ožalošćenim roditeljima. Zapamtio sam da bih kasnije trebao odvojiti malo vremena i smisliti malčice drukčiji sinopsis.

"Jako nam je žao zbog tvoje sestre", rekla je Maureen.

"Aha, dobro, ali to se ipak nije dogodilo jučer, zar ne?"

"Svejedno nam je žao", rekao je JJ posustalo. Ustoličiti Jess na poziciju moralne nadmoći bilo je isto što i dati joj pravo da sere po svima dok god je netko opet ne zbací s nje.

"Već sam se navikla."

"Jesi li?" upitao sam.

"Recimo."

"Sigurno se čudno navikavati na takvo što." "Pomalo."

"Zar ne razmišljaš neprestano o tome?" upitao ju je JJ.

"Možemo li radije razgovarati o onom o čemu bismo i trebali razgovarati?"

"A o čemu bismo mi to točno trebali razgovarati?"

"O onome što mislimo poduzeti. O novinama i svemu ostalom."

"Zar bismo uopće trebali nešto poduzeti?"

"Mislim da bismo trebali", rekao je JJ.

"Uskoro će svi zaboraviti na nas, znate", rekao sam. "I to zato što se sva sranja, oprostí, Maureen, događaju početkom godine."

"A što ako ne želim da zaborave na nas?" rekla je Jess. "A zašto bismo dovraga htjeli da nas se sjećaju?" upitao sam je.

"Mogli bismo natući štogod para. I barem bismo imali što raditi."

"A što bismo mi to imali raditi?"

"Nemam pojma. Samo sam... Imam osjećaj da smo drukčiji. Da bismo se mogli svidjeti ljudima i da bismo im mogli biti zanimljivi."

"Ti si luda."

"Aha. Točno tako. Vjerujem da bih im baš zato i bila zanimljiva. Ako hoćete, mogla bih malo i glumiti."

"Uvjeren sam da takvo što neće biti potrebno", dometnuo sam brzo, ne samo u ime nas troje već, štoviše, i u ime svekolike britanske javnosti. "Ja mislim da si dobra takva kakva jesi."

Jess se srdačno nasmiješila, zatečena ovim neočekivanim komplimentom. "Hvala, Martine. To isto i ja mislim za tebe. Što se tebe tiče - vjerujem da će ih zanimati kako si sam sebi sjebao život zbog one cure. A što se tebe tiče, JJ, vjerujem da će ih zanimati to s pizzama i sve ostalo. A Maureen bi pak svima mogla ispričati kako je zajebano živjeti s Mattyjem. Kužite, bili bismo poput super junaka, poput X-ljudi ili Čega već. Svi mi imamo neku tajanstvenu supermoć."

"Aha", rekao je JJ. "Kako da ne. Ja imam supermoć dostavljanja pizza. A Maureen ima supermoć odgajanja inva-lidnoga sina."

"No dobro, supermoć je pogrešan izraz. Ali, znate. Ono *nešto*."

"Ah, da. 'Nešto.' *Le mot juste*, baš kao i uvijek."

Jess se namrgodila, no bila je suviše zaokupljena svojom temom da bi me opalila uvredom koju je moje poznavanje strane fraze svakako i iziskivalo i zasluživalo. "A mogli bismo i dodati kako se još nismo odlučili hoćemo li se na kraju ubiti ili ne - to će im se sigurno svidjeti."

"A kad bismo, ono, doista uspjeli prodati televizijska prava za Valentinovo... Možda bi se to dalo pretvoriti u neku emisiju poput *Big Brothera*. A gledatelji bi mogli bodriti onog koga žele vidjeti da skače", rekao je JJ.

Jess je djelovala sumnjičavo. "Nisam sigurna koliko je to pametno", rekla je. "Ali, ti barem znaš kako to ide s novinama i ostalim, Martine."

Dala bi se zaraditi neka lova, zar ne?"

"A nije ti palo na pamet da mi je već puna kapa natezanja s novinama?"

"Oh, uvijek se sve vrti oko tebe, zar ne?" rekla je Jess. "A zašto mi ne bismo dobili priliku da zaradimo koju funtu?"

"Ali gdje vam je tu priča?" upitao je JJ. "Nema tu nikakve priče."

Popeli smo se, sišli smo, i bok. Ta ljudi to sigurno rade non-stop."

"Razmišljala sam o tome. A kako bi bilo da im kažemo da smo nešto vidjeli?"

"Kao na primjer? Što smo mi to mogli vidjeti?"

"OK. A kako bi bilo da im kažemo da smo vidjeli anđela?"

"Anđela", rekao je JJ ravnodušno.

"Aha."

"Ja nisam vidjela nikakvog anđela", rekla je Maureen. "Kad ste vi to vidjeli anđela?"

"Nitko nije vidio anđela", objasnio sam joj. "Jess nam predlaže da izmislimo nekakvo duhovno

iskustvo radi stjecanja novčane dobiti."

"Pa to je grozno", rekla je Maureen, ako već ni zbog čega drugoga a onda barem zato što se od nje ništa drugo nije ni očekivalo.

"Pa ne moramo baš *izmišljati*, zar ne?" rekla je Jess.

"Ne? Daj nam onda objasni na koji smo mi to način vidjeli anđela?"

"Kako se to ono zove u pjesmama?" "Molim?"

"Ma znate, u pjesmama. I u engleskoj književnosti. Nekad se kaže da je nešto poput nečega, a nekad se kaže da je nešto nešto. Ma znate ono, ljubav je moja poput jebeno-posrane ruže ili čega već."

"Poredbe i metafore."

"E, to. Točno. Shakespeare ih je izmislio, nije li? Zato se i smatra genijem?"

"Ne."

"Nego tko onda?" "Nema veze."

"A zašto se onda Shakespeare smatra genijem? Koje su njegove zasluge?"

"Možemo o tome neki drugi put."

"OK. Nema veze. Kako se onda zove ono kad kažeš da nešto jest nešto, poput 'Koja si ti pizda' iako zapravo nisi prava pizda. U smislu vagine. Kao što se i vidi iz priloženog."

Maureen je bila na rubu suza.

"Oh, za Boga miloga, Jess", rekao sam.

"Oprostite. Oprostite. Nisam znala važe li ista pravila o psovanju i onda kad psujemo samo zato što raspravljamo o gramatici i sličnome."

"Važe."

"Dobro. Oprosti, Maureen. U redu, onda 'Koja si ti svinja' kad zapravo nisi svinja."

"Metafora."

"Točno. Mi možda nismo doslovno vidjeli anđela. Ali smo ga, u neku ruku, vidjeli metaforički."

"Ali smo ga, u neku ruku, vidjeli metaforički", ponovio je JJ.

Ravnodušna nevjerica sad je već kuljala iz njega takoreći mehanički.

"Da. Da. Hoću reći, nešto nas je odvratilo od prvobitnog nauma.

Nešto nam je spasilo živote. Zašto to ne bi bio anđeo?"

"Zato što ga nije bilo."

"U redu, nismo ga vidjeli. Ali, za bilo što može se reći da je anđeo. Za bilo koju curu, ako ništa drugo. Za mene, ili čak za Maureen."

"Bilo koja cura može biti anđeo." Ponovno JJ.

"Pa da. Zbog anđela. Ženskih."

"Jesi li ikada čula za anđela Gabrijela, na primjer?"

"Ne."

"M pa, on **-o n** - je bio anđeo." "Da?"

Ne bih znao reći zašto, ali odjednom mi je puknuo film.

"Kakve su to budalaštine? Je li ti uopće čuješ što lupetaš, Jess?"

"A što sam sad rekla?"

"Nitko od nas nije vidio anđela, ni doslovno ni metaforički. A kad smo već kod toga, vidjeti nešto metaforički, što god ti to značilo, nije isto što i vidjeti nešto. Na svoje oči. A to je, ako sam dobro shvatio, ono što nam predlažeš da kažemo. To nije uljepšavanje. To je lupetanje pizdarija, oprosti, Maureen. Iskreno rečeno, da sam na tvome mjestu, zadržao bih to za sebe. Ne bih nikome rekao da sam vidio anđela. Pa čak ni nacionalnom tisku."

"A što ako dospijemo na telku i ako nam se pruži prilika da, ono, prenesemo ljudima svoju poruku?"

Svi smo zurili u nju.

"Ma kakvu našu jebenu poruku?"

"No dobro. Pa to je na nama da smislimo, zar ne?"

I kako onda da čovjek razgovara s umom kao što je ovaj? Nas troje nismo nikako uspijevali naći odgovor na to pitanje, pa smo se morali zadovoljiti tek porugom i sarkazmom, a poslijepodne je završilo prešutnim sporazumom da ćemo, s obzirom na to da tri četvrtine nas nije osobito uživalo u ovim kratkim trenucima medijske slave, dopustiti da trenutačno zanimanje za naše mentalno zdravlje polako utone u zaborav. A onda me, samo nekoliko sati nakon što sam se vratio kući, nazvao Theo i upitao me zašto mu nisam rekao da sam vidio anđela.

J E S S

Nisu bili oduševljeni. Martin je bio najgori: kiptio je od bijesa.

Nazvao me kući i kojih desetak minuta prosipao žuč po meni. Ali znala sam da će se na koncu ipak pomiriti s time jer se na telefon javio Tata, a Martin mu nije ništa rekao. Da mu je išta rekao, cijela bi priča otišla u vjetar. Nas četvero morali smo se držati zajedno, a dok je to štimalo, mogli smo reći da smo vidjeli što god nas je bilo volja.

Stvar je u tome što je ideja bila toliko dobra da ju je bilo šteta ne iskoristiti, zar ne? A oni su to znali, i zato sam i vjerovala da će se na kraju ipak predomisli - što su i učinili, recimo. Za mene je to pak bio prvi veliki ispit naše četveročlane skupine. Morali su donijeti posve nedvosmislenu odluku: jesu li na mojoj strani ili nisu? A ako ćemo iskreno, da su kojim slučajem zaključili da nisu, čisto sumnjam da bih ikada više imala ikakva posla s njima. Tom odlukom bi odali mnogo toga o sebi kao osobama, i to nimalo pohvalnog.

Moram priznati da sam se ponijela u neku ruku podlo. Prvo, pitala sam JJ-a kako se zvala žena koja ga je posjetila toga jutro, a on mi je rekao ne samo njezino ime nego i ime novina za koje piše, što mi je došlo kao nagrada. On je mislio da ga to pitam tek razgovora radi, a ja sam mislila da bi nam u neko doba takvo što moglo biti od koristi.

Onda sam, došavši kući, nazvala novine. Rekla sam im da ne želim razgovarati ni sa kim drugim izuzev nje, a kad sam se predstavila, dali su mi njezin broj mobitela.

Zvala se Linda i bila je zbilja srdačna. Isprva sam mislila da će joj se moja priča učiniti pomalo čudnom, no ona je djelovala vrlo radozno i podržavala me, zaista. Kad bih joj morala pronaći neku manu kao novinarki, rekla bih da me podržavala i više nego što je morala, ako je to uopće mana. Da mi je vjerovala i uzdala se u mene i više negoli je trebala. Od dobrog se novinara očekuje da vas zaspe pitanjima u stilu:

'Kako mogu provjeriti da li mi govorite istinu?' no ja sam joj mogla reći što god sam htjela i ona bi to zapisala. Među nama rečeno, mislim da se ponijela malčice neprofesionalno.

I tako me zasipala pitanjima u stilu: Možeš li mi opisati kako je taj anđeo izgledao, Jess? Stalno me oslovljavala po imenu, želeći valjda naglasiti da me smatra svojom prijateljicom.

Razmišljala sam o tome. Bilo bi glupo reći da je on - odlučila sam ga pretvoriti u muško, zbog Gabrijela - izgledao kao što izgledaju crkveni anđeli, s krilima i svim tim. Zaključila sam da bi to moglo odašiljati krivu poruku.

Ne onako kako biste očekivali, rekla sam. A na to je Linda rekla: Sto, dakle, ništa od krila i aureole, Jess? I nasmijala se - kao, ono: Zbilja bi morali biti kreteni da kažu da su vidjeli anđela s krilima i aureolom. A meni je to bila potvrda da sam pametno postupila. I ja sam se nasmijala te rekla: Ne, izgledao je vrlo moderno, a ona će na to, ono: Zbilja?

(Uvijek to radim, kad god prepričavam što je netko drugi rekao.)

Uvijek ponavljam, ono: A ja ću na to, ono, i: Rekla je, i sve u tom stilu. No kad se razgovor malo odulji, onda to postane jako zamorno, zar ne? Ono, rekla, ono, rekla. I stoga ću odsad pa nadalje pisati kao da pišem dramu, dobro? Nisam baš na ti s navodnicima ili čime već, no sjećam se dramskih tekstova jer smo ih čitali u školi.) JA: Aha. Bio je moderno odjeven. Izgledao je poput člana nekakvog sastava ili slično.

LINDA: Sastava? Kakvog sastava?

JA: Ne znam. Poput Radioheada ili nekog sličnog.

LINDA: Zašto Radioheada?

(Nisam mogla ni zucnuti, a da mi ona na to ne uzvratii pitanjem. Rekla sam Radiohead jer oni nemaju neki poseban imidž. Izgledaju kao obični tipovi, zar ne?)

JA: Ne znam. Ili poput Blurovaca. Ili... Kako se zove onaj frajer? Iz onog filma? Ne onaj koji se nije vjenčao s Jennifer Lopez, nego onaj drugi, a obojica su dobili Oscara jer je njemu odlično išla matematika, premda je bio tek običan čistač... Onaj plavi. Matt.

LINDA: Anđeo je izgledao kao Matt Damon?

JA: Aha, mislim da da. Pomalo.

LINDA: Tako. Privlačan anđeo nalik na Matta Damona.

JA: On je ipak više od toga, a ne samo Matt Damon. Ali, da.

LINDA: Kad si ga prvi put vidjela, tog anđela? **JA:** Kad?

LINDA: Da, kad. Mislim, koliko je nedostajalo... da skočiš?

JA: Oh, jako malo, čovječe. Pojavio se u zadnji čas.

LINDA: Vau. Znači, već si stajala na rubniku? Skupa s ostalima?

JA: Aha. Odlučili smo da ćemo skočiti svi zajedno. Radi društva, hajmo reći. Znači, stajali smo tamo i oprastali se jedni od drugih i slično. I namjeravali smo skočiti na ono: Jedan, dva, tri, skači, kadli smo iza sebe čuli taj neki glas.

LINDA: Vjerojatno ste premrli od straha.

JA: Aha.

LINDA: Pravo je čudo da niste svi popadali. **JA:** Aha.

LINDA: I onda ste se svi okrenuli...

JA: Aha. Mi smo se svi okrenuli, a on je rekao...

LINDA: Oprosti. Kako je bio odjeven?

JA: Pa u nekakvo... U nekakvo vrećasto odijelo, recimo to tako.

Bijelo vrećasto odijelo. Prilično moderno, mora se reći. Vjerojatno ga je dobro opalilo po džepu.

LINDA: Odijelo s potpisom?

JA: Aha.

LINDA: Kravata?

JA: Ne. Nije imao kravatu.

LINDA: Neformalno odjeveni anđeo.

JA: Aha. Sportski-elegantno, u najmanju ruku.

LINDA: I, jesi li odmah shvatila da nije običan čovjek?

JA: Oh, da.

LINDA: Kako?

JA: Pa bio je sav... mutan. Kao kad televizijska slika nije dobro izoštrena. I bio je providan. Nije da mu se vidjela jetra ili štogod takvoga. Ali ste kroz njega mogli vidjeti zgrade u pozadini. Oh, da - ne smijem zaboraviti reći da je lebdio iznad krova.

LINDA: Na kojoj visini?

JA: Visoko, čovječe. Kad sam ga prvi put ugledala, pomislila samo, ono, pa taj frajer ima pet metara. Ali kad sam mu pogledala u noge, vidjela sam da lebdi metar iznad tla.

LINDA: Što znači da je bio visok oko četiri metra?

JA: Onda dva metra iznad tla.

LINDA: Znači, bio je visok oko tri metra.

JA: Onda tri metra. Kako god.

LINDA: Znači, njegove su noge bile iznad vaših glava.

JA: *(Njezina naklapanja o metrima počinju mi ići na živce, ali to pokušavam prikriti.)* Samo u početku. Ali je onda, hajmo reći, skužio da je pretjerao, pa se, ono, znaš već. Malo spustio. Stekla sam dojam da već dulje vrijeme nije lebdio. Djelovao je pomalo zahrđalo.

(Izmišljala sam priču u hodu. Hoću reći, znam da već znate da sam sve izmislila. Ali budući da sam je nazvala a da prethodno uopće nisam o tome razmislila, mislim da mi je bilo prilično dobro. U svakom slučaju, mislim da je ona bila zadovoljna.) **LINDA:** Nevjerojatno.

JA: Aha. Slažem se.

LINDA: I, što vam je rekao?

JA: Rekao je, znaš već: Nemojte skočiti. Ali izgovorio je to vrlo miroljubivo. Smireno. Kao da posjeduje nekakvu duhovnu mudrost.

Odmah nam je bilo jasno da je pred nama glasnik Božji.

LINDA: On vam je to i rekao?

JA: Ne baš tim riječima. Ali to je bilo više nego jasno.

LINDA: Zbog duhovne mudrosti.

JA: Aha. Zračio je nekako posebno, kao da je osobno upoznao Boga.

Opako.

LINDA: Je li vam još nešto rekao?

JA: Rekao je, ono: Vaš čas još nije kucnuo. Sidite i prenesite ljudima ovu poruku utjehe i veselja. I recite im da je rat glupost. A to je i moje osobno uvjerenje.

(Ovaj posljednji dio, 'A to je i moje osobno uvjerenje', nije bio dio drame. Samo vam dajem još neke dodatne podatke kako biste stekli što jasniju sliku o meni kao osobi.)

LINDA: I, namjeravate li pronositi svijetom tu poruku?

JA: Aha. Nego što. Ona je i jedan od razloga zbog kojih smo pristali na ovaj intervju. A ako se među vašim čitateljima nalaze svjetski čelnici ili generali ili teroristi ili štogod, neka prime na znanje da Bog nije nimalo oduševljen trenutnom situacijom. Prilično je bijesan zbog stanja stvari u tom području.

LINDA: Sigurna sam da će vaše riječi potaknuti naše čitatelje na razmišljanje. Znači, svi ste ga vidjeli?

JA: Oh, da. Nije vam mogao promaknuti.

LINDA: I Martin Sharp ga je vidio?

JA: Oh, da. Nego što. Vidio ga je... vidio ga je i više nego svi mi zajedno.

(Nisam baš bila sigurna što mi je to trebalo značiti, no bilo je i više nego očito da je njoj bilo važno što je Martin upleten u sve to.) LINDA: I što sad?

JA: Čujte. Sad moramo smisliti što dalje.

LINDA: Naravno. Namjeravala si razgovarati s još nekim novinama?

JA: Oh, da. Sto posto.

Bila sam zadovoljna kako sam to izvela. Na kraju sam je uspjela dotjerati do pet somova. Prethodno sam joj, doduše, morala obećati da će dobiti priliku porazgovarati i s ostalima.

Isprva nisam mislio da će mi to biti tako teško. OK, nitko od nas nije bio presretan tim što nas je Jess uvalila u tu ludoriju s anđelom, ali nisam mislio da bih se zbog toga trebao povući iz igre. Mislio sam, stisnut ćemo zube, reći da smo vidjeli anđela, pokupiti lov i nastojati zaboraviti da se to uopće ikada dogodilo. Ali kad sutradan sjednete ispred novinara i s ozbiljnim izrazom na licu potvrdite da je taj jebeni anđeo izgledao kao Matt Damon, odanost vam odjednom nalikuje na najgluplju od svih vrlina. A najgore je što to, kad već tvrdite da ste vidjeli anđela, ne možete obaviti onako reda radi, s pola snage. Ne možete samo reći: "Aha, bla bla, anđeo, svejedno." Vidjeti anđela nije mačji kašalj pa se čovjek mora tako i ponašati, uzbuđeno i usta široko rastvorenih od strahopoštovanja, a vjerujte mi kad vam kažem da nije nimalo lako široko rastvoriti usta od strahopoštovanja i stiskati zube u isti mah. Maureen je možda jedina među nama mogla djelovati uvjerljivo, zato što je vjerovala u sve to, recimo. Ali baš zato što je vjerovala, ona je imala i najviše poteškoća s lažima. "Maureen", rekla joj je Jess strpljivo i polako, kao da je Maureen naprosto glupa a ne uplašena za svoju besmrtnu dušu. "U igri je *pet tisuća funta*."

Novine su se pobrinule da netko iz ustanove za njegu i pomoć pričuva Mattyja, a mi smo se sastali s Lindom u kafiću u kojem smo doručkovali na novogodišnje jutro. Fotografirali su nas - bile su to većinom skupne snimke, a onda su nas još jedanput ili dvaput slikali kako vilica obješenih od uzbuđenja upiremo prstom prema nebu. Na koncu ih ipak nisu iskoristili, vjerojatno zbog toga što je jedno ili dvoje od nas malčice pretjeralo, a jedno uopće nije ni pristalo na to. A onda je, odmah nakon fotoseanse, Linda navalila pitanjima na nas.

Vidjelo se da je ganjala Martina - on je trebao biti glavni ulov. Ako joj pođe za rukom namamiti Martina Sharpa da kaže kako ga je anđeo odgovorio od samoubojstva - drugim riječima, ako joj pođe za rukom namamiti Martina Sharpa da kaže, "PROLUPAO SAM -

SLUŽBENO" - osigurala si je naslovnicu. A Martin je to znao, pa se držao junački ili bar onoliko junački koliko je to moguće ako ste ljigavi voditelj *talk showa* koji vrlo vjerojatno nikada neće učiniti ništa što ima ikakve veze sa stvarnim junaštvom. Martinovo me je priznanje Lindi da je vidio anđela podsjetilo na onog frajera, Sidneyja Cartona, iz *Priče o dva grada*, koji je pošao na giljotinu kako bi svom prijatelju spasio život: Martinov izraz lica bio je izraz čovjeka kojemu samo što nisu odrubili glavu u ime općeg dobra. S lim da je onaj frajer, Sidney, spoznao svoju unutarnju plemenitost pa je vjerojatno djelovao plemenito, za razliku od Martina koji je djelovao tek bijesno.

Ispočetka je Jess vodila glavnu riječ, ali je vrlo brzo zamorila Lindu, tako da se ova počela obraćati izravno Martinu.

"Kad je, znači, ta spodoba počela lebdjeti... Lebdjeti? Je li to dobra riječ?"

"Lebdjeti", potvrdila je Jess. "Kao što sam već rekla, isprva je lebdio previsoko, jer je izišao iz štosa, ali je na kraju ipak pronašao odgovarajući položaj."

Martin se trgnuo, kao da je anđelovo odbijanje da spusti noge na tlo na neki način još više pogoršalo po njega ionako neugodnu situaciju.

"Kad je, znači, anđeo počeo lebdjeti pred vašim očima, Martine, o čemu ste razmišljali?"

"O čemu sam razmišljao?"

"Pa nismo baš previše razmišljali, zar ne?" rekla je Jess. "Bili smo previše iznenađeni."

"Tako je", dodao je Martin.

"Ali zasigurno ste pomislili bar nešto", rekla je Linda. "Čak i ako je to bilo samo: Dobijesa, tko zna bi li pristao gostovati u emisiji *Na noge lagane uz Penny i Martina*." I nasmijala se ohrabrujući ga.

"No, da", rekao je Martin. "I sami znate da već dulje ne vodim tu emisiju. Tako da takvo pitanje zaista ne bi imalo smisla."

"Ali imate emisiju na kabelskoj, ako se ne varam." "Istina."

"Znači da bi možda pristao gostovati u njoj." Ponovno se nasmijala ohrabrujući ga.

"Zasad uglavnom ugošćavamo ljude s estrade. *Stand-up* ko-mičare, zvijezde sapunica... Tu i tamo pokojeg sportaša."

"Znači, ne biste ga pozvali u svoju emisiju?" Kad se jednom uhvatila ovakvih pitanja, Linda se nije htjela predati bez borbe.

"Ne znam."

"Ne znate?" otpuhнула jc prijezirno. "Mislim, vaša emisija nije ni do koljena emisiji Davida Lettermana, zar ne? Ne može se baš reći da ljudi umiru od želje da se pojave u njoj."

"Snalazimo se."

Nisam se mogao oteti dojmu da je propustila poantu cijele priče.

Anđeo - možda čak i izaslanik Gospodina osobno, zašto da ne? - je posjetio zgradu u Archwayu kako bi nas spriječio da počinimo samoubojstvo, a nju je najviše brinulo zašto ga Martin nije pozvao u svoj *talk show*. Ne znam, čovječe. Ali mislio sam da će to pitanje i njemu slična pitanja iskrsnuti tek pred sam kraj razgovora.

"U svakom slučaju, on bi bio prvi gost vaše emisije za kojeg je netko dotad čuo."

"Znači, i vi ste već čuli za njega, zar ne?" rekao je Martin. "Baš za ovog anđela? Ovog koji liči na Matta Damona?"

"Čula sam za *anđele*", odgovorila je. "No onda ste zacijelo čuli i za *glumice*", rekao je Martin. "A i one su također gostovale kod mene."

"Pa dobro, kakav je to razgovor?" upitao sam. "Doista želite napisati prilog o tome zašto Anđeo Matt nije gostovao u Martinovu *showu*?"

"A tako ga dakle zovete?" rekla je. "Anđeo Matt?"

"Obično ga zovemo samo 'Anđeo'", rekla je Jess. "Ali..."

"Voljela bih da mi Martin odgovori na nekoliko pitanja, ako nemaš ništa protiv."

"Već ste mu postavili tonu pitanja", rekla je Jess "Maureen još nije rekla ni slova. A ni JJ baš nije došao do izražaja."

"Većina je čitatelja čula samo za Martina", rekla je Linda. "Martine?"

Tako ga zovete?"

"Samo 'Anđeo'", rekao je Martin. Martin je djelovao sretnije čak i onu večer kad se pokušao ubiti.

"Nećete se ljutiti ako još samo nešto provjerim?" rekla je Linda.

"Sigurni ste da ste ga vidjeli, Martine, zar ne?"

Martin se promeškoltio. Vidjelo se da je mislio sto na sat, tek toliko da se još jedanput uvjeri da nekim čudom nije previdio bilo kakav izlaz iz situacije u kojoj se zatekao.

"Oh, da", rekao je Martin. "Vidio sam ga, nego što. Uistinu... Uistinu me se dojmio."

S tom je izjavom Martin napokon ušetao u kavez što ga je Linda priredila samo za njega. Svekolika javnost sada je dobila otvorene ruke da ga vrijeđa i bocka štapovima, a njemu nije bilo druge nego da šuti i trpi, poput kakvog izloška na paradi nakaza.

Točnije, svi smo sad postali nakaze. Kad su naši prijatelji i rođaci i bivši ljubavnici sutradan ujutro otvorili novine mogli su doći do jednog od tek dva moguća zaključka: 1) da smo svi sišli s uma, ili 2) da smo vrhunske varalice. No dobro, strogo gledano bio je moguć i treći zaključak - da govorimo istinu. Vidjeli smo anđela nalik na Matta Damona koji nam je iz samo njemu poznatih razloga naložio da siđemo s krova. Ali moram priznati da ne poznajem nikog tko bi progutao takvo što. Možda tek pratetku Idu, koja živi u Alabami i svake nedjelje ujutro tjera zmije iz svoje crkve, ali ona je također trknuta.

I ne znam, čovječe, ali činilo mi se da je pred nama dug put želimo li se ispetljati iz toga. Kad bi se crtala karta, moglo bi se reći da se hipoteke, međuljudske veze, poslovi i sve ostalo, sve ono od čega se sastoji normalan ljudski život, nalaze u, ono, New Orleansu, a da smo, laprdajući sve ove govornije, sami sebe smjestili negdje sjeverno od Aljaske. Tko će normalan zaposliti frajera koji vidi anđele? Ili, tko će normalan zaposliti frajera koji tvrdi da vidi anđele samo zato da bi zaradio koju funtu? A ne, nitko nas živ više neće uzimati ozbiljno. Jer smo svoju ozbiljnost prodali za tisuću dvjesto pedeset vaših engleskih funta, a kako sad stvari stoje, bojim se da će nam taj novac morati potrajati do kraja života, ukoliko u međuvremenu ne ugledamo Boga, ili Elvise, ili Princezu Dijanu. A taj put moramo ih vidjeti za ozbać, i fotografirati ih.

Prije nešto više od dvije godine, menadžer R.E.M.-a je došao na koncert sastava Veliki žuti i ponudio nam da nas zastupa njegova tvrtka, a mi smo mu odgovorili da nam je dobro i ovako. R.E.M.!

Prije dvadeset šest mjeseci! Sjedili smo u njegovom otmjenom uredu i taj je frajer pokušavao privoljeti nas, kužite? A ja sad sjedim s osobama kao što su Maureen i Jess i sudjelujem u neuvijenom pokušaju da iscijedimo štogod para od nekoga tko je dovoljno očajan da nam ih dade, pod uvjetom da smo spremni potpuno se osramotiti.

Jedna od stvari koju sam naučio u nekoliko proteklih godina je da nema toga što ne možeš razjebati samo ako se dovoljno potrudiš.

Moja jedina utjeha bilo je to da ovdje nemam ni prijatelja ni rodbine; nitko nije znao tko sam, izuzev nekolicine obožavatelja sastava, i to možda, a volim se tješiti da oni ne pripadaju tipu ljudi koji čitaju Lindine novine. Možda netko iz škvadre u pizzeriji također ugleda odbačeni primjerak novina, no oni bi odmah namirisali lov, i očajanje, dok bi im se za poniženje živo fućkalo.

Time sam eliminirao sve izuzev Lizzie, ali ako sudbina hoće da Lizzie vidi fotografiju na kojoj izgledam kao luđak, ja tu ne mogu ništa.

Znate zašto me nogirala? Nogirala me zato što je shvatila da ipak neću postati *rock'n'roll* zvijezda. Možete li to vjerovati, jebote? Naravno da ne možete jer nije za vjerovanje i stoga je nevjerovatno. "Pizdarijo, ime ti je Žena." Tad sam još razmišljao kako joj ne bi škodilo, znate već, da vidi kako me je sjebala. Ustvari, da mogu privremeno postati nevidljiv, jedna od prvih stvari koje bih učinio, nakon što opljačkam banku, zavirim pod tuševe u ženskoj svlačionici u sportskoj dvorani i obavim sve ostalo što s tim ide, bilo bi to da joj tutnem novine pod nos i promatram je dok ih čita.

Kako vidite, tad još nisam imao pojma ni o čemu. Mislio sam da sve znam, no imao sam krivo.

MAUREEN

Mislila sam da nakon intervjua s Lindom više nikada neću moći ući u crkvu. Razmišljala sam malčice o njoj, dan prije; strahovito mi je nedostajala i pitala sam se hoće li se Bog doista uvrijediti ako samo sjednem negdje otraga i propustim ispovijed - ako se nekako iskradem prije pričesti. Ali, čim sam rekla Lindi da sam vidjela anđela, znala sam da se moram kloniti crkve, da neću moći ući u crkvu prije nego što umrem. Nisam točno znala koji sam grijeh počinila, no bila sam uvjerena da su grijesi kojima pripada i izmišljanje nepostojećih anđela smrtni.

Još i tad sam mislila da ću se ubiti po isteku šestotjednog počeka; doista ne znam što me moglo uvjeriti da se predomislim? Imala sam više posla nego ikad prije, s obzirom na novinske intervjue i sastanke, i pretpostavljam da mi je to odvlačilo pozornost. Ali meni je sve to rastrčavanje nalikovalo na posljednje pripreme, kao da moram obaviti još nekoliko stvari prije nego što krenem na odmor. Tad sam to bila ja: osoba koja će vrlo skoro počiniti samoubojstvo, čim uhvati vremena.

Namjeravala sam reći da sam na taj dan, na dan razgovora s Lindom, prvi put vidjela mali tračak svjetlosti, ali to zapravo nije istina. Prije bi se reklo da se stvar odvijala kao da sam unaprijed odabrala što ću gledati na televiziji, pa sam se počela tome veseliti, ali sam onda uočila kako se na TV-u daje nešto što bi mi moglo biti još zanimljivije. Ne znam što vi mislite o tome, ali za mene mogućnost izbora ne mora nužno biti i najbolje rješenje. Na kraju vam se lako može dogoditi da se neprestance prebacujete s jednog programa na drugi i da nijednu emisiju ne odgledate kako spada. Uopće mi nije jasno kako se snalaze ljudi koji imaju kabelsku.

A dogodilo se i to da smo nakon intervjua JJ i ja zapodjenuli razgovor. On se vraćao u svoj stan, a ja sam jurila prema autobusnoj stanici, pa smo na koncu hodali jedno uz drugo. Nisam sasvim sigurna da je on to doista želio jer smo odonda otkako sam pljusnula onog muškarca na Silvestrovo izmijenili tek tu i tamo pokoju riječ, ali bila je to jedna od onih nezgodnih situacija jer sam hodala pet koraka iza njega, pa je zastao da ga sustignem.

"Ovo je bilo mučno, zar ne?" rekao je, što me iznenadilo jer sam dotad mislila da je sve to skupa bilo mučno jedino meni.

"Mrzim laži", rekla sam.

Pogledao me i nasmijao se, a ja sam se tek tad prisjetila njegove laži.

"Nisam te htjela uvrijediti", rekla sam. "I ja sam lagala. Lagala sam o anđelu. A osim toga, lagala sam i Mattyju. O tome da idem na novogodišnju zabavu. I ljudima u ustanovi za njegu i pomoć."

"Mislim da će ti Bog to oprostiti." Nakon što smo još neko vrijeme hodali usporedno, JJ me, iz meni neobjašnjivog razloga, upitao: "Što bi te natjeralo da se predomisliš?"

"U vezi čega?"

"U vezi... ma znaš. U vezi nauma da se pozdraviš sa životom."

Nisam znala što bih mu odgovorila.

"Da dobiješ priliku sklopiti dogovor s Bogom, ili štogod slično.

Zamisli da sjediš za stolom, a prekoputa tebe sjedi Glavna Faca. I kaže ti, OK, Maureen, nije da nam nisi draga, no mi bismo ipak više voljeli da zasad ostaneš tu gdje jesi, na Zemlji. Kako da te nagovorimo? Što da ti ponudimo?"

"Da me to upita Bog osobno?"

"Aha."

"Da me to upita On osobno, ne bi mi morao ponuditi ama baš ništa."

"Zbilja?"

"Da me sveznajući Bog zamoli da ostanem na Zemlji, odakle mi pravo tražiti od njega bilo što?"

JJ se nasmijao. "OK. Ne Bog."

"Nego tko drugi?"

"Nekakav... što ja znam. Nekakav, znaš već, svemirski Predsjednik.

Ili Premijer. Tony Blair. Netko tko ima moć sređivanja stvari. Ne moraš učiniti ono što Tony Blair zatraži od tebe, a da zauzvrat ne tražiš ništa."

"Može li izliječiti Mattyja?"

"Ne može. Može samo *srediti* stvari."

"Dobro bi mi došao odmor."

"Pobogu. Zbilja si skromna. Pristala bi živjeti do časa svoje prirodne smrti za tjedan dana na Floridi?"

"Voljela bih otputovati u inozemstvo. Još nikad nisam bila."

"Nikada nisi bila u inozemstvu?"

Rekao je to kao da bih se toga morala sramiti, a moram priznati da mu je na trenutak to i uspjelo.

"Kad si posljednji put bila na odmoru?"

"Nedugo prije Mattyjeva rođenja."

"A koliko Matty ima godina?"

"Devetnaest."

"OK. Dakle, ja ću kao tvoj menadžer zamoliti Glavnu Facu za odmor jedanput godišnje. Ili možda dvaput."

"Ne možeš to učiniti!" Bila sam doista zaprepaštena. Sad, dakako, vidim da sam ga shvatila malčice preozbiljno, ali ja sam to istinski proživljavala i smatrala sam da je odmor jedanput godišnje previše.

"Vjeruj mi", rekao je **JJ**. "Poznajem tržište kao svoj džep. Svemirski Tony neće ni trepnuti. Da čujem, što još?"

"Oh, nisam li već zatražila dovoljno."

"Uzmimo da ti daruje dva tjedna odmora godišnje. Pedeset tjedana dugo traje, znaš? A neće biti drugog sastanka sa Svemirskim Tonyjem. Moraš odabrati sad ili nikad. Sve što želiš moraš zatražiti odjedanput."

"Posao."

"Želiš posao?"

"Da. Naravno."

"Kakav posao?"

"Bilo kakav. Možda da radim kao prodavačica u trgovini. Bilo što, samo da iziđem iz kuće."

Već sam ja radila, prije nego što se Matty rodio. Bila sam zaposlena u prodavaonici uredskog pribora u Tufnell Parku. Sviđao mi se taj posao; sviđale su mi se sve one različite kemijske olovke i papiri i omotnice različitih veličina. Sviđao mi se moj šef. Nakon toga više nisam radila.

"OK. Da čujem dalje, da čujem dalje."

"Možda malčice bolji društveni život. Crkva ponekad upri-ličuje kvizove. Iste onakve kao u *puhovima*, samo što se ne održavaju u *puhu*. Voljela bih se jedanput okušati u nekom od tih kvizova."

"Može, mislim da se i to dade srediti."

Pokušala sam se nasmijati jer sam znala da se JJ malčice šali, ali moram priznati da mi je taj naš razgovor bio naporan. Nisam se mogla bogzna čega sjetiti i to mi je išlo na živce. I plašilo me, na neki čudnovat način. Kao da sam u vlastitoj kući otkrila vrata koja nikad dotad nisam uočila. Biste li vi htjeli doznati što se krije iza njih?

Uvjeren sam da bi neki od vas to željeli, ali ja ne. Nisam više htjela razgovarati o sebi.

"A što je s tobom?" upitala sam JJ-a. "Što bi ti tražio od Svemirskog Tonyja?"

"Ha. Nisam siguran, čovječe." JJ svima govori 'čovječe', pa tako i ženama. Ali čovjek se na to navikne. "Možda, što ja znam, da mogu iznova proživjeti posljednjih petnaest godina ili nešto slično. Da završim srednju školu. Da zaboravim na glazbu. Da postanem osoba koja će rado prihvatiti samu sebe onakvu kakva jest, a ne onakvu kakva bi željela biti, znaš na što mislim?"

"Ali Svemirski Tony ti takvo što ne može srediti." "Točno tako. Ne može."

"Znači da ti je zapravo gore nego meni. Svemirski Tony meni može pomoći, a tebi ne može."

"Ne, ne, sranje, oprost, Maureen. Kunem ti se da mi takvo što nije bilo ni nakraj pameti. Tebi zbilja... tebi zbilja nije lako u životu, a da ti tome nisi ništa kriva, dok je sve što se meni dogodilo posljedica moje vlastite gluposti, i... Uopće se ne možemo uspoređivati. Zaista."

Žao mi je što sam to uopće spomenuo."

Ali meni nije bilo žao. Bilo mi je draže razmišljati o Sve-mirskom Tonyju nego o Bogu.

MARTIN

Naslov u Lindinim novinama - na prvoj stranici, popraćen fotografijom na kojoj ležim ispred noćnog kluba opružen koliko sam dug i širok - glasio je "AKO TI JE DO HARFA - BUDI UZ

SHARPA." Priča naravno nije, kao što nam je obećala Linda, naglašavala ljepotu i tajanstvenost našeg iskustva na krovu; točnije, bila je usredotočena na nešto posve drugo, riječju, na nenadanu, dopadljivu i zabavnu pošasjavjelost bivše televizijske ličnosti. Novinar u meni naslućuje kako je zapravo prilično točno pogodila **stoje** na stvari.

"Što im to znači?" upitala me Jess na telefonu još istog jutra.

"Radi se o aluziji na jednu staru reklamu za pivo", rekao sam.

"HARFA PIVCE - ZA SMIRENE ŽIVCE".

"Kakve sad veze pivo ima s nama?"

"Nikakve. Ali pivo se zvalo *Harfa*. A ja spokojno ležim na pločniku, shvaćaš."

"Dobro. A kakve onda veze harfe imaju s nama?"

"Anđeli navodno sviraju harfe."

"Stvarno? Misliš da smo trebali reći da je svirao harfu? Kako bismo zvučali uvjerljivije?"

Rekao samo joj kako, po mom mišljenju, umetanje harfe u sliku anđela u obličju Matta Damona što smo je nas četvero naslikali ne bi znatnije pridonijelo uvjerenju ljudi u njezinu autentičnost.

"Osim toga, kako to da si samo ti u središtu pažnje? Nas ostale jedva da su spomenuli, jebote."

Toga me jutro nazvalo vrlo mnogo ljudi - Theo, koji me obavijestio da je zavladao veliko zanimanje za moju priču i koji je smatrao da sam mu napokon dao nešto s čime se može raditi, dokle god mi ne postane odviše naporno javno govoriti o nečemu što je očito bio vrlo osoban duhovni doživljaj; Penny, koja je htjela da se nađeno i porazgovaramo; i moje kćeri.

Tjednima mi nije bilo dopušteno razgovarati s njima, no Cindyni majčinski osjećaji očito su joj rekli kako je dan na koji Tata u novinama razglaba o susretu s Božjim glasnicima dobar dan za obnavljanje veza.

"Zbilja si vidio Anđela, Tata?"

"Ne."

"Mama je rekla da jesi." "E pa, nisam."

"A zašto je onda Mama rekla da jesi?" "To moraš pitati nju."

"Mama, zašto si rekla da je Tata vidio anđela?"

Strpljivo sam čekao svršetak kratkog razgovora koji se odvijao podalje od telefonske slušalice.

"Kaže da to nije rekla ona. Kaže da je tako pisalo u novinama."

"Malko sam lagao, dušice. Da zaradim nešto novaca." "Oh."

"Tako da ti mogu kupiti lijep rođendanski poklon." "Oh. Zašto ćeš dobiti novac ako kažeš da si vidio anđela?" "Reći ću ti neki drugi put." "Oh."

A onda smo popričali Cindy i ja, no razmijenili smo samo nekoliko riječi. Tijekom našeg kratkotrajnog razgovora uspio sam spomenuti čak dvije različite vrste domaćih životinja ženskoga roda.

Povrh svega me je nazvao i šel's televizijske postaje *Noge-u-zrak-TV!*

Dignuo je slušalicu kako bi me obavijestio da sam otpušten.

"Šalite se."

"Volio bih da je tako, mudrace moj. Ali nisi mi ostavio mnogo izbora."

"A čime to, molim vas?"

"Jesi li vidio jutrošnje novine?"

"To vi smatrate problemom?"

"Pa iskreno rečeno, po ovome ispada da si lagano skrenuo."

"A niste razmotrili koliko će reklamu dobiti vaša postaja?"

"Samo negativnu, koliko ja vidim."

"Zar doista vjerujete da reklama za postaju kao što je *Noge-u-zrak-TV!* može biti negativna?"

"Kako to misliš?"

"Ta nitko živ nije čuo za nas. Za vas."

Nastupio je dugačak, dugačak muk, tijekom kojeg se moglo čuti okretanje zahrđalih kotačića u umu sirotoga Declana.

"Ah. Shvaćam. Vrlo lukavo. Ja se toga nikada ne bih sjetio."

"Nemam vas namjeru moliti, Dec. Ali meni to djeluje pomalo bolesno. Zaposlili ste me kad su svi drugi bježali od mene kao od kuge. A otpustit ćete me sad kad se svi otimaju za mene. Nisam primijetio da su današnje novine pune priča o nekom drugom vašem voditelju."

"Da, da, dobro zboriš, dobro zboriš. Jasno mi je na što ciljaš. Ako sam dobro shvatio, zapravo mi pokušavaš reći da ne postoji negativna reklama za... za kabelsku TV postaju *kojoj tek trebaju porasti krila.*"

"Ni sam to ne bih mogao reći ljepše. Ali da, otprve ste pogodili."

"U redu. Uspio si me nagovoriti da se predomislim, mudrace moj.

Tko nam onda dolazi danas poslijepodne?" "Danas poslijepodne?"

"Aha. Ta četvrtak je." "Ah."

"Nisi valjda zaboravio?"

"Ustvari jesam, da, zbilja."

"Znači li to da nemamo nikoga u planu?"

"Pretpostavljam da me JJ, Maureen i Jess neće odbiti."

"A tko su oni?"

"Ostalo troje."

"Koje ostalo troje?"

"Mislio sam da ste pročitali članak."

"Samo onaj u kojem tvrdiš da si vidio anđela."

"E pa, oni su bili gore sa mnom."

"Gdje gore?"

"Cijela ova lakrdija s anđelom, Declane, posljedica je moje namjere da se ubijem. Samo što sam na vrhu zgrade naletio na još troje ljudi kojima je na umu bilo isto što i meni. A onda nam je... no dobro, da skratim priču, onda nam je anđeo rekao da siđemo sa zgrade."

"Nemoj me jebat."

"Točno tako."

"I misliš da te ostalo troje neće odbiti?"

"Gotovo sam siguran."

"Isuse Kriste. A što misliš, koliko bi nas to moglo stajati?"

"Pa recimo, tri stotine funta za njih troje? Plus troškovi. Jedno od njih... Kako bih to rekao, jedno od njih je samohrana majka, tako da bi netko trebao pričuvati njezino dijete."

"Ako je lako, dogovori to. Jebiga sad. Jebeš troškove."

"Zakon ste, Dec."

"Mislim da je to jako dobra zamisao. Zadovoljan sam. Stari Declan ipak još nije za staro željezo, ha?"

"Upravo tako. Ma pravo ste njuškalo. Baskervillsko njuškalo."

"Bit će vam lakše ako si kažete", rekao sam im, "da vas nitko živ neće gledati."

"To je sigurno jedna od profesionalnih smicalica starog mahera, je li?" znalački je dometnuo JJ.

"Ne", rekao sam. "Vjerujte mi. Nitko vas živ neće gledati, doslovce."

Nisam još upoznao nikoga tko je ikad gledao moju emisiju."

Svjetsko sjedište televizijske postaje *Noge-u-zrak-TV!* - u krugovima svojih namještenika neizbježno poznatije kao *Otegnite-papke-TV!* - nalazi se u nekakvom hangaru u Hoxtonu. A u hangaru se nalazi i mala recepcija, dvije garderobe i jedan studio, u kojem se snimaju sva naša četiri kućna programa. Svako jutro žena po imenu Šećerna Ann prodaje kozmetiku; ja dijelim četvrtak poslijepodne s muškarcem po imenu DJ Dobra Vijest, koji razgovara s mrtvima, obično u ime recepcionara, perača prozora, taksista koji ga treba odvesti kući ili bilo kog drugog tko se nade u blizini: "Ima li za vas slovo A neko osobito značenje, Asife?" i tako dalje. Ostala poslijepodnevna popunjena su snimkama starih utrka pasa iz SAD-a - jednom davno postojala je namjera da se gledateljima ponudi mogućnost klađenja, ali je to propalo, a ako mene pitate, ukoliko se ne možete kladiti, onda utrke pasa, osobito stare utrke pasa, djelomice gube na privlačnosti.

Tijekom večeri, dvije žene sjede i razgovaraju u, a obično i o svome donjem rublju, a gledatelji im u međuvremenu šalju besramne poruke na koje se njih dvije uopće ne obaziru. I to je više-manje sve. Declan vodi postaju u ime nekakvog tajanstvenog poslovnog čovjeka iz Azije, a mi koji radimo za *Noge-u-zrak-TV!* možemo samo nagađati da smo nekim čudom, kanalima toliko osebujnim i profinjenim da ih ne umijemo dešifrirati, upleteni u krijumčarenje teških droga i dječje pornografije. Prema jednoj teoriji, psi koji sudjeluju u utrkama šalju šifrirane poruke krijumčarima: ako, uzмимо, pas u vanjskoj traci pobijedi, onda je to poruka Sijamskoj vezi da već sutradan ujutro pošalje nekoliko kilograma heroina i četiri trinaestogodišnjakinje. Ili nešto u tom smislu, ako ništa drugo.

Gosti u mojoj emisiji *Britki na jeziku* najčešće su stari prijatelji koji mi žele pomoći koliko mogu, ili bivše zvijezde koje su se uvalile u kašu sličnu mojoj - brod im se prošupljio ispod površine vode i ubrzano tone. Ponekad mi u goste dođu trenutačno vladajuće veličine i tada se svi prekomjerno uzbuđuju, ali većinu tjedana ipak ugošćujemo već ocvale veličine. Šećerna Ann, DJ Dobra Vijest i dvije poluodjevene dame gostovale su u mojoj emisiji ne jedanput već nekoliko puta, kako bi ih javnost imala prilike bolje upoznati. (*Britki na jeziku* traje dva sata, i premda odjel za oglašavanje ili, riječju, Karen s recepcije, daje sve od sebe, rijetko kad moramo prekinuti razgovor zbog reklamnih poruka naših sponzora. Stoga je teško vjerovati da će naš zamišljeni gledatelj zaključiti kako nismo zagrebli u temu dublje od ležernog čavrljanja.) Drugim riječima, ugošćivanje osoba Maureenina i Jessina kalibra moglo bi se nazvati vrlo dobrim potezom: u mojoj emisiji gosti se tek u iznimnim prigodama pojavljuju za trajanja istoga desetljeća u kojem su se pojavljivali i u novinama.

Strašno sam se ponosio svojim voditeljskim sposobnostima. Mislim, još se njima ponosim, no u doba kad mi se činilo kako mi ništa drugo ne ide od ruke, uhvatio sam se za svoje sposobnosti u okviru studija kao što se brodolomac hvata za slamku. Svojedobno sam, na vrhuncu svoje slave, intervjuirao pijane, plačljive glumice u osam sati ujutro, i pijane, nasrtljive nogometaše u osam sati navečer. Uspijevao sam prisiliti lažljive političare da kažu nešto što je bar donekle nalikovalo na istinu, znao sam se nositi s majkama koje su u svom tugovanju postajale neugodno rječite i nijednom nisam dopustio da mi stvari izmaknu kontroli. Budući da je moj studijski kauč bio moja učionica, nisam imao milosti spram bilo kakvog zastranjivanja. Pa čak me je i u onim očajnim mjesecima rada na postaji *Noge-u-zrak-TV!*, kad sam uglavnom razgovarao s anonimusima i bezveznjacima, s ljudima koji niti su imali što reći niti su to znali izreći, tješila spoznaja da sam sposoban u barem jednom području svog života. Zato i jesam, onda kada su Jess i JJ zaključili da je moja emisija obična sprdačina i shodno tome tako se i ponijeli, doživio svojevrstan gubitak smisla za humor. Bilo bi mi, dakako, draže da se to nikada nije dogodilo; bilo bi mi draže da sam pronašao u sebi snage da ne budem onoliko nadmen, onoliko uštogljen. Istina, poticao sam ih da govore o nezaboravnom iskustvu koje nikada nisu doživjeli iako sam znao da ga nikada nisu doživjeli. A što je istina, istina je, ipak je to izmišljeno nezaboravno iskustvo bilo protivno zdravom razumu. Svejedno, svim zaprekama usprkos, očekivao sam ipak viši stupanj profesionalnosti.

Ne bih htio ništa preuveličavati; nije to neka visoka znanost već najobičniji televizijski intervju. Prije početka emisije pročavrljate sa svojim gostima, načelno se dogovorite oko tijeka razgovora, podsjetite ih na njihove urnebesno duhovite anegdote i, u ovom slučaju, na poznate činjenice o izmišljotinama o kojima će se raspravljati, na činjenice što ih je iznijela Jess u svom prvom intervjuu

- riječju, da je anđeo sličio na Matta Damona, da je lebdio iznad krova i da je bio odjeven u bijelo vrećasto odijelo. Nemojte se zajebavati s time, upozorio sam ih, ili ćemo se naći u neobranome grožđu. I što se onda dogodi? Takoreći na samom početku! Ja pitam JJ-a u što je anđeo bio odjeven, a on mi odgovara da je anđeo bio odjeven u majicu kratkih rukava s promotivnim natpisom za film *Dok si spavao* Sandre Bullock - film koji je, da stvar bude gora, Jess gledala na televiziji te je bila u stanju prepričavati njegov sadržaj nadugačko i naširoko.

"Vratimo se mi ipak našoj temi", rekao sam. "Film *Dok si spavao* moglo je vidjeti mnoštvo ljudi. No samo je nekoliko ljudi vidjelo anđela."

"Odjebi. Ionako nas nitko ne gleda. Sam si to rekao."

"To je bila samo jedna od profesionalnih smicalica starog mahera."

"U tom smo slučaju nadrapali. Jer sam upravo rekla 'odjebi'. Kladim se da ćeš na račun toga primiti tonu pritužbi."

"Vjerujem da su naši gledatelji dovoljno mudri da znaju kako ovakva osebujna iskustva ponekad potiču i osebujan rječnik."

"Izvršno. Odjebiodjebiodjebiodjebi." Mahnula je rukom u znak isprike prema Maureen, a potom je to isto učinila i prema kameri, prema sablažnjenom britanskom pučanstvu. "Uostalom, gledanje smeća kao što su filmovi Sandre Bullock nije tako osebužno iskustvo."

"Razgovarali smo o anđelu, a ne o Sandri Bullock."

"Kakvom anđelu?"

I tako dalje i tako dalje, dokle god Declan nije uletio s prodavačicom kozmetike i najurio nas iz etera, a u mom slučaju i s posla, na ulicu.

JESS

Trebalo bi napisati pjesmu ili što već pod nazivom "Bogme te sjebu, mama i tata". Nešto u stilu: "Bogme te sjebu, mama i tala. Bogme ti je njih već puna kapa." Jer je to živa istina. Osobito Tate. Zato je i zaradio rimu. Ne bi mu bilo drago da ovo čuje, ali da nije bilo mene i Jen, nitko nikada ne bi čuo za njega. Ta on ipak nije šef Obrazovanja - to je ministar obrazovanja. Asistenata pak ima na bacanje, a on je samo jedan od njih, odnosno on je ono što zovu pomoćnikom ministra, a to je smijurija i pol jer moj otac nije nikada nikome bio ni od kakve pomoći. Kao što bi se reklo, Tatica je ustvari ogledni primjer političkog gubitnika. Još i ne bi bilo tako grozno da je postao gubitnik zato što ne zna držati jezik za zubima i zato što je rekao što misli o Iraku ili čemu god, ali nije; Tatica uvijek kaže ono što mu je naloženo da kaže, ali svejedno od toga nema nikakve koristi.

Većina ljudi je ovakvim ili onakvim lancem privezana za nekoga, a taj lanac može biti i dugačak i kratak. (Biti kratak. Biti na kratkom lancu.

Kopčate?) Kvaka je u tome što nikad ne znate o kojoj je točno duljini riječ. Jer je niste vi birali. Maureen je privezana za Mattyja lancem dugačkim nekih petnaestak centimetara i to je ubija. Martin je privezan lancem za svoje kćeri ali, poput nekog glupog psa, misli da taj lanac ne postoji. No, već prvom prilikom kad negdje odluta - u noćni klub u lov na cure, na krov zgrade, gdje god - lanac mu odjedanput postaje prekratak i guši ga, a on se čudi, da bi već sutradan ponovio to isto. Mislim da je JJ vezan za onog Eddieja, onog frajera o kojem neprestano blebeće, onog s kojim je svojedobno bio u sastavu.

A ja, ja polako uviđam da sam privezana za Jen, a ne za Mamu ili za Tatu - svakako ne za dom, s čime bi vas lanac navodno trebao vezati.

Jen je također mislila da je vezana za njih, u to sam uvjerena. Osjećala se sigurnom, samo zato što je bila dijete o kojem roditelji vode brigu, pa je neprestano koračala i koračala i koračala naprijed dok na koncu nije zakoračila u ponor ili u pustinju ili u Teksas sa svojim mehaničarom. Jen je mislila da će je naposljetku lanac povući natrag, ali lanca nije bilo. Naučila je to na najteži mogući način. I tako sam ja sada privezana za Jen, samo što Jen nije postojana kao što je postojana kuća. Nego pluta i leluja amo-tamo i nitko ne zna gdje je; čak bi se moglo reći da je jebeno beskorisna, zar ne?

U svakom slučaju, Mami i Tati ništa ne dugujem. I Mama to zna. Ona se već odavno prestala bilo čemu nadati. Još uvijek je rastrojena zbog Jen, Tatu prezire, a od mene je digla ruke, tako da među nama nema nikakvih nepoznanica. No zato Tata misli da ima pravo na nešto, a to je tek smijurija. Na primjer: uporno mi je pokazivao članke koje su drugi napisali o njemu i u kojima stoji da bi trebao dati ostavku zato što mu je kći toliko sjebana, kao da to ima nekakve veze sa mnom. Ja sam mu na to rekla, ono: Da, i? Daj ostavku. Ili nemoj. Briga me. Bilo bi mu pametnije da porazgovara s poslovnim savjetnikom, umjesto s kćeri.

Uostalom, ionako nas nisu još predugo razvlačili po novinama.

Zahvaljujući novoj emisiji na Kanalu 5 zaradili smo još jednu turu love. Ovaj put smo zbilja

namjeravali to odraditi kako treba, ali mi je žena koja je vodila razgovor toliko išla na živce da sam joj rekla kako smo sve to izmislili da bismo zaradili koju funtu, pa nas je odjebala, a sve one glupe i senilne stare krpe u publici su nas izviždale. I to je bio kraj, nakon toga više nitko nije htio razgovarati s nama. Bili smo prepušteni sami sebi. Što i nije bilo tako loše. Ionako sam imala tonu zamisli.

Na primjer: redovito sastajanje na kavi bila je moja zamisao - bilo kod Maureen, bilo negdje u Islingtonu, ako uspijemo naći nekoga tko će pripaziti na Mattyja. Nije nam bilo teško odvojiti nešto love za *babysittere* ili kako god da ih želite nazvati; pretvarali smo se da nam je to važno i da želimo da Maureen malko predahne, no istina je da nam se zapravo nije dalo stalno ići k njoj. Bez uvrede, ali Matty nas je zbilja ubijao u pojam.

Martinu moja zamisao nije bila po volji, razumije se. Prvo je htio znati što točno mislim pod "redovitim" jer se nije htio ni na što obvezati. A ja sam mu rekla, ono: Da, zbilja, budući da nemaš ni djecu ni suprugu ni curu ni posao, posve je razumljivo da nemaš vremena za nas, a on mi je odgovorio da sve to uopće nije pitanje vremena nego izbora, pa sam ga morala podsjetiti da je sam pristao biti članom klape. A on će na to, ono: Da, pa što onda, na što sam ja rekla: Ništa, ali u čemu je onda smisao tvog pristanka? A on je odgovorio: Ni u čemu. I to mu je bilo smiješno, zato što sam ja rekla takoreći to isto onda na krovu, na Silvestrovo. A ja ću, ono: Istina, no ti si stariji od mene, a moj mladi um se još uvijek nije stigao razviti do kraja, a on je rekao: To si dobro rekla.

Zatim se nismo mogli složiti oko mjesta sastajanja. Ja sam htjela da se nalazimo u *Starbucksu* jer obožavam njihov *frappuccino* i sve to, ali je JJ rekao da ne voli velike svjetske lance kafića, a Martin je u jednom pomodarskom časopisu naletio na prilog o nekakvom mondenom kafiću između Essex Rода i Upper Streeta gdje uzgajaju vlastite plodove dok čekate kavu ili što već. I tako smo se, radi mira u kući, našli ondje.

Kako god bilo, ali taj je kafić nedugo prije našeg dolaska dobio i novo ime i novu vibru. Čini se da mondenost nije upalila jer više nije bio monden. Prije se zvao *Tres Marias*, kao i brana u Brazilu, no vlasnik je zaključio da to ime zbunjuje ljude jer nije shvaćao kakve bi uopće veze jedna Marija mogla imati s kavom, a kamoli tri? Pa nije zadržao nijednu Mariju. I tako se sada kafić zvao *Kapetan Kava* i svi su znali što se u njemu toči, no čini se kako ni to nije bogzna što promijenilo. I dalje je bio prazan.

Ušli smo, a vlasnik je imao na sebi neku staru vojničku odoru, salutirao nam i rekao: Kapetan Kava stoji vam na usluzi. Meni je to bilo zabavno, ali Martin je procijedio, ono: Isuse Kriste, i želio je otići, ali nas Kapetan Kava nije puštao, toliko je, naime, bio očajan.

Rekao nam je da nas časti kavom jer nam je ovo prvi posjet, i kolačem, ako želimo. Tako da ipak nismo izišli, no sljedeći je problem bio u tome što je kafić bio minijaturan. U kafić su stala svega tri stola, a svaki stol je bio udaljen tek nekih petnaestak centimetara od šanka, što je značilo da se Kapetan Kava mogao nasloniti na šank i čuti svaku našu riječ.

Imajući u vidu tko smo i što nam se sve dogodilo, razumljivo je da smo željeli razgovarati o osobnim stvarima i da smo se u njegovoj nazočnosti osjećali nelagodno.

Martin je rekao, ono: Dajte da to na brzinu popijemo pa idemo, te ustao. Ali je Kapetan Kava na to rekao: Što sad ne valja? A ja sam rekla: Gledajte, trebali bismo nasamo porazgovarati, na što je Kapetan Kava odgovorio da mu je sve jasno i da će izići dok mi ne završimo.

A ja sam rekla: Ali zbilja, sve što kažemo je strogo osobne prirode zbog razloga u koje sada ne bih mogla ulaziti. A on je rekao da to nije važno, da će svejedno pričekati vani, ako nitko drugi ne dođe u kafić.

Tako je i učinio, i to je razlog zbog kojeg smo se počeli sastajati u *Starbucksu*. Nismo se nikako mogli usredotočiti na svoje jade dok se onaj kreten u vojničkoj odori navirivao kroz prozor

budno motreći da mu slučajno ne krademo kekse, ili keksićc, kako ih je on zvao. Ljudi stalno cendraju da su mjesta poput *Starbucks*a bezlična i sve to, ali što ako je upravo to ono što tražite? Ja zbilja ne znam kud bih sa sobom da je sve onako kako si to zamisle JJ i ljudi slični njemu i da na svijetu ne postoji ništa bezlično. Mene osobno umiruje spoznaja da postoje golemi prostori bez prozora u kojima se svima živo fućka za vas. Čovjek mora prštati od samopouzdanja ako želi ući u manje prostore sa stalnim mušterijama, u male knjižare i prodavaonice nosača zvuka i u male restorane i kafiće. Ja se najbolje osjećam u *Virginovoj veletrgovini* i *Bordersu* i *Starbucksu* i *Pizza Expressu*, u kojima nikoga nije briga za vas i u kojima vas nitko ne poznaje.

Mama i Tata stalno jadikuju da takvim mjestima nedostaje duša, a ja im svaki put na to odgovorim: Halo! Pa u tom i jest vic.

Književni klub je pak bio JJ-eva zamisao. Rekao je da u Americi to svi rade, čitaju knjige i razgovaraju o njima; Martin je zaključio kako to i kod nas polako ulazi u modu, no meni je to bio prvi glas, što znači da sigurno nije ušlo u modu jer bih to inače već pročitala u časopisu *Dazed and Confused*. Poanta cijele priče bila je da razgovaramo o, hajmo reći, *nečemu drugom*, i da se napokon prestanemo svađati o tome tko je kreten a tko glupan jer su time obično završavala naša popodneva u *Starbucksu*. I tako smo zaključili da ćemo čitati djela ljudi koji su se ubili. To je bila, ono, škvadra po našoj mjeri, pa smo pomislili da bi bilo zgodno doznati što im se motalo po glavi. Martin je rekao da bi nam bilo pametnije da pokušamo što god naučiti od ljudi koji se nisu ubili - i da se upoznamo sa svim onim zbog čega se isplati živjeti, a ne sa svim onim zbog čega se isplati dignuti ruku na sebe.

No uskoro se ispostavilo da postoji tisuće i tisuće pisaca koji se nisu ubili, a svega tri-četiri onih koji jesu, pa smo udarili lakšim putem i odabrali manju hrpu. Glasovanjem smo donijeli odluku da ćemo knjige kupiti od sredstava zarađenih pojavljivanjem u medijima.

U svakom slučaju, ubrzo se pokazalo da lakši put uopće nije tako lagan. O, jebote život! Da samo znate o čemu pišu svi ti ljudi koji su se ubili! Počeli smo s Virginijom Woolf i ja sam pročitala tek možda prve dvije stranice njezine knjige o svjetioniku, ali mi je već i to bilo dovoljno da shvatim zašto se ubila: ubila se zato što nitko živ nije shvaćao o čemu piše. Dovoljno je da pročitate samo jednu rečenicu i odmah će vam sve biti jasno. Moram reći da se donekle mogu poistovjetiti s njom, zato što i ja povremeno bolujem od toga, no njezina najveća greška je u tome što je to obznanila javnosti. Hoću reći, jednim dijelom to uopće nije ispalo loše jer je iza sebe ostavila svojevrsni suvenir tako da ljudi poput nas mogu učiti iz njezinih nevolja i sve to, no za nju je to bila prava smola. Ako bolje razmislite, vidjet ćete da je zbilja imala smolu, zato što je u stara vremena knjigu mogao tiskati tko god je htio jer konkurencija nije bila tako jaka. Tad ste još mogli umarširati u izdavačku kuću i reći, ono: Želio bih da mi ovo objavite, a oni bi vam odgovorili: Oh, pa zašto da ne. Sad bi vam, međutim, odgovorili: Neće ići, dušo, hajte vi lijepo pođite kući jer vas nitko živ neće razumjeti. Pametnije vam je da se upišete na pilates ili na tečaj salse.

Jedino je JJ smatrao njezinu knjigu briljantnom, a ja sam ga zbog toga napala, no ni on meni nije ostao dužan zato što mi se knjiga nije svidjela. Sav se pretvorio u pitanje: Kladam se da je to zato što tvoj Tatica čita knjige? Sigurno se zato ponašaš kao takva kravetina? Ali na to mu nije bilo teško spustiti, zato što, koja smola, Tatica uopće ne čita knjige, a to sam mu i rekla. A onda sam dometnula: Kladam se da je to zato što nisi išao u školu? Kladam se da zato tvrdiš da su sve knjige izvrsne čak i onda kad su te knjige čisto sranje? Ima i takvih ljudi, zar ne? Nemaju pravo reći što misle zato što su to knjige, a knjige su, ono, Zakon. U svakom slučaju, JJ-u se to nije nimalo svidjelo, što znači da sam ga pogodila ravno u živac. Rekao je da je mogao pretpostaviti da ću ja uništiti naš književni kružok i pitao se kako je uopće mogao biti tako glup i nadati se da bi možda moglo biti drukčije? A ja sam rekla, ono: Ništa ja ne kanim uništiti. Ali ako mislim da je neka knjiga sranje, onda ću to i reći. A on je rekao: Aha, samo što će tebi sve knjige biti sranje, zar ne, zato što si tako jebeno svojeglava, oprost Maureen. A ja sam rekla: Aha, a ti ćeš govoriti da su sve izvrsne, zato što si takav ljigavac. A on je rekao: To su sve izvrsne knjige, i zatim je počeo nabrajati sve one ljude o kojima je naš kružok trebao razgovarati - Sylvia Plath,

Primo Levi, Hemingway. Pa sam rekla: A u čemu je onda smisao književnog kluba ako unaprijed znamo da su sve knjige izvrsne? Što je tu zabavno? A on je rekao: Pa nismo u *Pop idolu*, čovječe. Nema potrebe da glasamo tko je od njih najbolji. Svi su oni dobri, a na nama je da to prihvatimo i razgovaramo o njihovim idejama. A ja sam rekla, ono: E pa, ako je suditi po njoj, čisto sumnjam da su svi oni izvrsni. Ustvari, mislim da je upravo suprotno. JJ se zbog toga ozbiljno uzrujao, pa je uslijedilo nekoliko neugodnosti, a onda je u razgovor uskočio Martin te smo odlučili da neko vrijeme ili, drugim riječima, nikada više, nećemo razgovarati o knjigama. Mislim da smo baš tada odlučili okušati sreću sa samoubojicama iz svijeta glazbe. Maureen nikada nije čula za Kurta Cobaina, možete li to zamisliti?

A ja doista razmišljam. Znam da mi nitko neće vjerovati, ali to je istina. Jedina je kvaka u tome što razmišljam drukčije od ostatka svijeta. Prije nego što počnem razmišljati, prvo se moram naljutiti pa čak i postati malko nasrtljiva, i jasno mi je da to ostatku svijeta može ići na živce, ali jebiga, to je njihov problem. U svakom slučaju, te sam noći, u krevetu, razmišljala o JJ-u i o njegovim riječima da mrzim sve knjige zato što ih Tatica voli čitati. A ono što sam rekla - da ih ne čita

- je istina, doista, premda se zbog naravi svog posla mora pretvarati da ih čita.

Jen je, naprotiv, bila strastveni čitatelj. Bila je luda za svojim knjigama, a mene su one užasavale. Užasavale su me i dok je Jen još bila tu, a užasavaju me i dan-danas. Što li se krije u njima? Što li su joj govorile onda kad je bila žalosna i kad je slušala samo njih i nikog drugog - ni prijatelje, ni sestru, nikoga? Ustala sam iz kreveta i otišla u njezinu sobu, u kojoj je od dana njezina nestanka sve ostalo netaknuto. (Ljudi to uvijek čine u filmovima, pa si čovjek misli: Aha, kako da ne, kao da bi im gostinska soba ili soba u koju mogu odložiti kojekakvo smeće bila naodmet. Ali voljela bih vidjeti vas kako ulazite u tu sobu s namjerom da sve razjebete.) I onda sam ih ugledala: *Tajna povijest*, *Kvaka 22*, *Kako ubiti pticu rugalicu*, *Lovac u žitu*, *No Logo*, *Stakleno zvono* (slučajnost ili ne, ali to je bila jedna od knjiga koju je JJ želio da pročitamo), *Zločin i kazna*, 1984, *Nekoliko dobrih mjesta na koja možete otići kad želite nestati...*, Šala mala, ova posljednja.

Ne vjerujem da ću ikada biti osobito luda za čitanjem, jer je ona bila mudrica, ne ja, no uvjerena sam da bih bila bolja nego što jesam da mi Jen svojim nestankom nije ubila volju za čitanjem. Ovo nije prvi put da sam u njezinoj sobi, i svakako ne posljednji, znam to, no knjige samo leže i zure u mene, a ono što najviše mrzim je činjenica da bi mi jedna od njih možda mogla pomoći da shvatim. A pritom ne mislim da ću pronaći neku rečenicu koju je Jen podcrtala i iz koje ću moći naslutiti gdje je, premda sam pred neko vrijeme tražila upravo to.

Prelistala sam njezine knjige u slučaju da je stavila uskličnik pokraj riječi "Wales" ili da je zaokružila "Teksas". Jednostavno mislim da će mi, ako pročitam sve što je voljela i sve što joj je privlačilo pozornost onih nekoliko posljednjih mjeseci, biti jasnije o čemu je razmišljala.

Ne znam čak ni jesu li ove knjige ozbiljne ili tužne ili jezive. A čovjek bi očekivao da bih htjela znati, zar ne, imajući u vidu koliko sam je voljela i sve to. Ali ne želim. Ne mogu. Ne mogu jer sam suviše lijena, suviše glupa, i ne mogu se čak ni potruditi jer me nešto u tome priječi. Knjige i dalje leže i zure u mene, iz dana u dan, i jednoga ću dana načiniti od njih veliku hrpu i spaliti ih.

Dakle, ne, nisam osobito luda za čitanjem.

Naš kulturni program pao je isključivo na moja pleća jer nitko od njih nije imao blage veze ni o čemu. Maureen je posuđivala knjige iz knjižnice svakih nekoliko tjedana, ali nije čitala štivo o kojem bi se dalo razgovarati, ako razumijete što želim reći, ukoliko, naravno, nismo željeli razgovarati o tome treba li se medicinska sestra udati za zločestog bogataša ili dobrog siromaha. A ni Martin baš nije bio neki veliki ljubitelj književnosti. Rekao je da je u zatvoru pročitao brdo knjiga, no to su većinom bile biografije ljudi koji su uspješno prebrodili velike nedaće, poput Nelsona Mandele i njemu sličnih. Dao bih ruku u vatru da Nelson Mandela ne bi prepoznao srodnu dušu u Martinu Sharpu. Ako pozornije promotrite njihove životne priče, uvidjet ćete da su završili u zatvoru iz posve različitih razloga. A, vjerujte mi, ne želite znati što Jess misli o knjigama. Mogli biste se naći uvrijeđenima.

Ali imala je pravo, donekle, o meni. Ta kako i ne bi? Cijeli sam život bio okružen ljudima koji ne čitaju - starci, sestra, veći dio benda, osobito ritam sekcija - a zbog toga nakon nekog vremena čovjek počne zauzimati obrambeni stav. Koliko vas puta moraju nazvati pederom prije nego što puknete? Nije da mi smeta kad mi netko kaže da sam peder, bla bla bla, ta i neki od mojih najboljih prijatelja su bla bla bla, no biti peder za mene je pitanje toga sviđaju li se vama frajeri ili ne, a ne sviđa li vam se Don DeLillo - koji jest frajer, istina, ali meni se sviđaju njegove knjige, a ne njegovo dupe.

Ne shvaćam zašto ljudi toliko pizde zbog čitanja? Priznajem, katkada sam znao biti prilično nedruštven na turnejama, ali da sam iz sata u sat igrao igrice na *Gameboyu* nitko mi zbog toga ne bi sjedio na glavi. U mom društvenom okruženju *Američka pastorala* nikada neće biti jednako prihvatljiva kao razvaljivanje jebenih čudovišta iz svemira.

Eddie je bio najgori. Kao da smo bili u braku, pa sam mu svakim uzimanjem knjige u ruke davao do znanja kako me svaku večer boli glava. I kao u braku, što smo dulje bili zajedno, to je bilo gore; ali kad sad razmišljam o tome, čini mi se da je što smo dulje bili zajedno, sve postajalo još gore. Znali smo da nećemo uspjeti, ni kao sastav a možda ni kao prijatelji, pa smo se obojica prepustili paničarenju. A Eddie je zbog mog čitanja samo još više paničario, jer si je, ako se ne varam, utuvio u glavu nekakvu usranu zamisao da će mi čitanje pomoći da pronađem neku vrstu novog posla. Možeš misliti, kao da to tako ide u životu. "Hej, voliš Updikea? To znači da si zbilja neki fora tip. Što kažeš na 100.000 dolara plaćen posao u našoj reklamnoj agenciji?" Sve one godine provodili smo razgovarajući o onom što nam je bilo zajedničko, a posljednjih nekoliko mjeseci o svemu po čemu smo se razlikovali, i to nam je obojici slamalo srce.

A sve ovo je pretjerano razvučeno objašnjavanje razloga zbog kojih sam popizidio na Jess. Izišao sam iz jednog sastava punog neukih siledžija i nema teoretske šanse da se ponovno uvalim u takvo što.

Čini se kao da, kad je čovjek nesretan, sve živo na ovom svijetu - čitanje, jedenje, spavanje - duboko u sebi sadrži nešto što ga čini još nesretnijim.

A ja sam, ni sam ne znam zašto, mislio da će s glazbom biti jednostavnije, što, budući da sam i sam glazbenik, i nije bilo osobito mudro. Nije da nisam mnogo uložio u knjige, ali u glazbu sam uložio cijeli svoj život. Mislio sam da s Nickom Drakeom ne mogu pogriješiti, osobito u društvu ljudi koji su bili u totalnoj komi. Ako njega niste čuli... Čovječe, taj čovjek kao da je sabrao svu sjetu ovoga svijeta, sve modrice i sve sjebane snove od kojih smo digli ruke, ulio samu srž toga u sićušnu bočicu i začepio je. A onda kad počne svirati i pjevati, onda izvadi čep tako da je možete namirisati. Prikovat će vas za sjedište, kao da ste okruženi zidom buke, a niste - njegova glazba je mirna i tiha i najradije biste prestali disati da je slučajno ne otjerate.

Slušali smo ga kod Maureen jer nismo mogli puštati svoju glazbu u *Starbucksu*, a kod Maureen ne možete izbjeći zvuk Mattyjeva disanja koji je djelovao poput nekog dodatnog, jezivog instrumenta. I tako sam sjedio i mislio si, čovječe, ovo će *zauvijek* promijeniti živote ovih ljudi.

A onda je na kraju prve pjesme Jess obavila prste oko svoga vrata i počela praviti grimase.

"Ma koja je to *picajzla*", rekla je. "Poput, što ja znam, *pjesnika* ili koga već." To je trebala biti uvreda: provodio sam dane s osobom uvjerenom da su pjesnici nametnici koji bi se mogli nastaniti u nižim predjelima vašeg tijela.

"Meni i nije toliko loš", rekao je Martin. "Ne vjerujem da bih izišao, pod uvjetom da ga čujem u vinskom baru."

"Ja bih", rekla je Jess.

Pitao sam se bi li bilo moguće istodobno opaliti i jednog i drugog, ali sam odbacio tu zamisao pod izlikom da bi se na taj način izvukli suviše lako i da ne bi patili onoliko koliko su zaslužili. Želio bih ih mlatiti i nakon što ih srušim, što bi značilo obrađivati jednog po jednog. Eto, sad znate što je glazbeni gnjev - gnjev umnogome nalik na vozački gnjev, ali daleko opravdaniji. Kad vas uhvati vozački gnjev, jedan, pa makar i sićušan, dio vas zna da se ponašate kao kreten, ali kaci vas uhvati glazbeni gnjev, onda ispunjavate Božju volju, a Bog želi da ovi ljudi nestanu s lica zemlje.

No onda se dogodilo nešto čudno, ako se duboko proživljena reakcija na album *Five Leaves Left* može nazvati čudnom.

"Vi kao da ste sjedili na ušima", rekla je Maureen nenadano. "Zar ne čujete koliko je nesretan i koliko su njegove pjesme predivne?"

Svi smo pogledali u nju, a onda je Jess pogledala u mene.

"Ha, ha", rekla je Jess. "Sviđa ti se nešto što se sviđa i Maureen."

Otpjevušila je ovaj posljednji dio, poput malog djeteta, na-na, na-na-na.

"Nema svrhe da se praviš glupljom nego što jesi, Jess", rekla je Maureen. "Jer si već i ovako dovoljno glupa." Kiptjela je od bijesa. 1 nju je uhvatio glazbeni gnjev. "Pokušaj ga poslušati makar na tren i prestani lupetati gluposti."

Jess je shvatila da ova to doista i misli, pa je začepila, i tako smo ostatak albuma odslušali u tišini, a da ste pažljivije pogledali Maureen, zapazili biste da su joj se oči napunile suzama.

"Kad je umro?"

"Tisuću devetsto sedamdeset četvrte. U dvadeset šestoj godini života."

"U dvadeset šestoj godini života." Na čas je utihnula, zami-slivši se, a ja sam se iskreno nadao da osjeća sažaljenje i prema njemu i prema njegovoj obitelji. Druga je mogućnost bila da mu zavidi što je poštedio samog sebe svih onih nepotrebnih dodatnih godina. Želio sam pobuditi u njima nekakvu reakciju, ali što je previše, previše je, slažete se?

"Ljudi ga ne žele slušati, zar ne?" rekla je.

Nitko od nas nije ni zucnuo jer nismo bili sigurni na što cilja.

"I ja se osjećam kao i on, iz dana u dan, a ljudi to ne žele znati. Radije bi vjerovali da se osjećam onako kako se Čovjek osjeća slušajući Toma Jonesa. Ili onu Australku koja je svojedobno glumila u *Susjedima*. Ali ja se osjećam kao i on, a nitko ne želi na radiju puštati glazbu koja opisuje kako se ja osjećam jer se tužni ljudi nigdje ne uklapaju."

Dotad još takvo što nismo čuli od Maureen, nismo čak ni slutili da ona to ima u sebi, pa je čak ni Jess nije pokušavala prekinuti.

"A najsmješnije je to što ljudi misle da je Matty razlog zbog kojeg se ne uklapam. Ali Matty uopće nije tako zahtjevan. Istina je da s njim imam pune ruke posla, ali... Ono što mene priječi da se uklopim jest osjećaj koji zbog Mattyja upravlja mnome. I onda čovjek počne svemu pridavati pogrešnu težinu. Cijelo vrijeme morate pogađati jesu li stvari lagane ili teške, osobito one zakopane duboko u vama, a kad ih krivo procijenite, onda to odbija ljude od vas. Već sam umorna od toga."

I tako je Maureen neočekivano postala cura po mom ukusu, i zato što je shvatila i zato što je njom također ovladao glazbeni gnjev, pa sam joj silno želio reći nešto što će je dirnuti.

"Treba ti odmor."

Rekao sam to zato što sam joj htio pokazati da suosjećam s njom, a onda sam se sjetio Svemirskog Tonyja i shvatio da Svemirski Tony sad ima love.

"Hej. Što kažete na to? Zašto da ne?" rekao sam. "Što mislite da svi skupa odvedemo Maureen nekamo na odmor?"

Martin je prasnuo u smijeh.

"Aha. Već letim", rekla je Jess. "Na što ti mi sličimo? Na volontere u staračkom domu ili što već?"

"Maureen uopće nije stara", rekao sam. "Koliko imaš godina, Maureen?"

"Pedeset jednu", rekla je.

"No dobro, onda ne u staračkom domu. Nego u domu za dosadnjakoviće."

"A zašto misliš da si ti najfascinantnija osoba na kugli zemaljskoj?" upitao je Martin.

"Pa, za početak, ne izgledam kao ona. Uostalom, mislila sam da si na mojoj strani."

A onda je gotovo neprimjetno, usred sveg smijeha i sveopćega prezira, Maureen zaplakala.

"Oprosti, Maureen", rekao je Martin. "Nisam htio ispasti nepristojan."

Jednostavno ne mogu zamisliti kako se nas četvero izležavamo oko bazena na ležaljka za sunčanje."

"Ne, ne", rekla je Maureen. "Nisi me time uvrijedio. Barem ne mnogo. Jasno mi je da nitko ne želi ići na odmor sa mnom i to je u redu. Samo sam se malo rastužila zato što je to bila JJ-eva zamisao."

Odavno... Nitko... Nisam... mislim daje to bilo baš lijepo od njega, to je sve."

"O, jebote život", tiho je rekao Martin. E sad, "o, jebote život" može značiti zbilja koješta, kao što već i sami znate, no u ovom slučaju doista nije bilo nikakvih nejasnoća; svima je sve bilo jasno. A ono što je Martin htio reći izrazom "o, jebote život" u ovom je kontekstu značilo da je, vjerujem da mi nećete zamjeriti ako jednu prostotu objasnim drugom, jebao ježa. Jer zbilja ne znam koji bi šupak morao biti pa da kaže Maureen, ono: "No, no, važna je namjera. Nadam se da ti je to dovoljno."

I tako smo već pet dana kasnije sjedili u zrakoplovu za Tenerife.

MAUREEN

Oni su to odlučili, ne ja. Mislila sam da nemam pravo odlučivati, najiskrenije, premda je četvrtina

novca pripadala meni. Osim toga, ja sam prva spomenula odmor JJ-u onda kad snio razgovarali o Svemirskom Tonyju, pa mi se nije činilo moralnim sudjelovati u glasovanju na tu temu. Mislim da se za ono što sam učinila kaže suzdržana u glasovanju.

Uostalom, nije da su se svađali oko toga. Svi su bili za. Jedino oko čega se raspravljalo bilo je treba li otputovati odmah ili na ljeto, s obzirom na vrijeme, no na kraju je prevladalo mišljenje kako je zbog sveopćeg stanja stvari bolje da otputujemo odmah, prije Valentinova.

Nakratko smo živjeli u zabludi da si možemo priuštiti putovanje na Karibe, Barbados ili koje takvo mjesto, dok Martin nije spomenuo da ćemo od novca koji nam stoji na raspolaganju morati platiti i troškove Mattyjeva boravka u ustanovi za njegu i pomoć.

"Najbolje da onda odemo bez Maureen", rekla je Jess, što me povrijedilo, načas, dok se nije ispostavilo da se samo šali.

Ne sjećam se kad sam posljednji put plakala od sreće. I ne kažem to zato što igram na kartu sažaljenja; samo želim istaknuti da mi je taj osjećaj bio neobičan. Kad je JJ rekao da mu se glavom mota jedna zamisao i kad nam je potom objasnio o čemu se radi, nisam se čak ni na trenutak usudila pomisliti da bi se njegova zamisao doista mogla i ostvariti.

Znam da zvuči neobično, ali mislim da se do tog časa uopće nismo ophodili s ljubaznošću jedni prema drugima. Čovjek bi očekivao da će to biti neizbježan dio priče, imajući u vidu okolnosti pod kojima smo se upoznali. Čovjek bi pomislio da će ovo biti priča o četvero ljudi koji su se upoznali zato što su bili nesretni i koji žele pomoći jedni drugima. Ali do tog časa ništa nije bilo ni blizu tome, uopće, ni približno, ako zanemarimo podatak da smo Martin i ja svojedobno sjedili Jess na glavi. No čak je i to bio okrutan način iskazivanja ljubaznosti prije negoli čista ljubaznost kao takva. Do tog je časa ovo bila priča o četvero ljudi koji su se upoznali zato što su bili nesretni i koji su potom psovali jedni na druge. Točnije, psovalo je njih troje.

Ispuštala sam slabašne jecaje zbog kojih je svima bilo neugodno, uključujući i mene.

"O, jeb—te život", rekla je Jess. "Pa to je samo tjedan dana na pišljivom Kanarskom otočju. Bila ja. Nema tamo ničega osim plaža i klubova i tako tog."

Htjela sam joj reći da otkako je Matty prestao ići u školu nisam vidjela čak ni englesku plažu; jedanput godišnje su ih običavali voditi na izlet u Brighton, pa sam im se jedanput ili dvaput i sama pridružila.

No nisam joj rekla ništa. Istina je da možda ne umijem ocijeniti težinu cijeloga niza stvari, ali osjećala sam težinu tih riječi i stoga sam ih radije zadržala za sebe. Znat ćete da vam je život krenuo nizbrdo kad shvatite da ljudima oko sebe ne možete odati ni najobičnije činjenice o svom životu jer bi u suprotnom mogli pomisliti da im to govorite samo zato što želite izmamiti njihovo suosjećanje. Pretpostavljam da je i to jedan od razloga zbog kojeg ćete se na koncu osjećati tako odvojeno od ostatka svijeta; možete im reći što god želite, ali oni će se zbog vaših riječi na kraju svejedno osjećati užasno.

Najradije bih vam opisala svaku sekundu našeg putovanja, jer mi se činilo toliko uzbudljivim, no to bi također vjerojatno bila pogreška.

Ako se ne razlikujete previše od ostatka normalnog svijeta, onda već sigurno znate kako izgleda zračna luka, kako zvuči i miriši, a ako vam počnem pričati o tome, onda vam dođe na isto kao da sam vam rekla kako već deset godina nisam vidjela more. U poštanskom uredu sam podigla jednogodišnju putovnicu, no već je i to izazvalo pretjerano komešanje jer sam u redu sreća jednog ili dvoje znanaca iz crkve, a oni znaju da nisam neki veliki putnik. Jedna od osoba koju sam sreća bila je Bridgid, žena koja me nije pozvala na novogodišnju zabavu na koju nisam išla; jednog ću joj dana, pomislila sam, ispričati kako mi je pomogla da odem na svoje prvo putovanje u inozemstvo. No prije toga ću svakako morati dobro razmotriti koliko bi takvo što moglo težiti.

Vjerojatno vam je već poznato da se u zrakoplovu sjedi u redovima s tri sjedišta. Ostali su mi ustupili mjesto pokraj prozora jer su svo troje dotad već letjeli zrakoplovom. Martin jc sjeo u sredinu, a JJ tik do njega, uz prolaz, prvih nekoliko minuta. No Jess je vrlo brzo morala zamijeniti mjesta s JJ-em jer se posvadila sa ženom na sjedištu pokraj nje oko majušne vrećice grickalica kojima vas ponude u zrakoplovu, a to nije prošlo bez vikanja i natezanja. Vjerojatno vam je već poznata i strahovita buka pri uzlijetanju, kao i to da se zrakoplov ponekad zatrese u zraku. Naravno da nisam znala ni za što od navedenog i naravno da sam se preznojavala od straha, zbog čega me Martin morao držati za ruku i razgovarati sa mnom.

I vjerojatno vam je već poznato da si, kad pogledate kroz prozorčić zrakoplova i promatrate svijet kako se smanjuje vama pred očima, ne možete pomoći a da ne počnete razmišljati o svom životu, od samog početka do tog trenutka, i o svim ljudima koje ste ikada upoznali. I vjerojatno vam je već poznato da se razmišljajući o tome zahvaljujete Bogu što vam ih je omogućio i da ste ljuti na Njega što vam nije pomogao da ih bolje shvatite, pa se na koncu osjećate strahovito zbunjeno i najradije biste porazgovarali sa svećenikom. Odlučila sam da na povratku neću više sjediti pokraj prozora. Ne znam kako se s time nose oni bogatuni prisiljeni letjeti jedanput ili dvaput godišnje, zbilja ne znam.

Budući da Matty nije bio sa mnom, osjećala sam se kao da mi nedostaje jedna noga. Eto koliko sam se neobično osjećala. Ali sam ujedno i uživala u toj lakoći, i zato vjerujem da se ljudi kojima nedostaje jedna noga osjećaju posve drukčije, jer čisto sumnjam da osobe kojima je jedna noga uklonjena naročito uživaju u toj lakoći.

Jednostavno sam htjela reći kako se mnogo lakše kretati bez Mattyja u blizini, ali se mnogo teže kretati kad vam nedostaje jedna noga, zar ne? Stoga bi možda bilo točnije reći kako je biti u zrakoplovu bez Mattyja bilo jednako kao i biti bez treće noge, jer pretpostavljam da bi mi treća noga bila teret, i da bi mi smetala, i da bi mi laknulo da je netko ukloni. Najviše mi je nedostajao dok se zrakoplov tresao; mislila sam da gledam smrti u oči, a nisam se stigla oprostiti od njega.

Pa me, dakako, uhvatila panika.

Prvu večer se nismo posvadili. Svi su bili veseli, uključujući i Jess.

Hotel je bio lijep i čist, i svatko je imao svoj zahod i kupaonicu, a tomu se doista nisam nadala. Kad sam rastvorila kapke, svjetlost je navrla u sobu poput vodene bujice kroz napuknuće u brani i zamalo me oborila s nogu. Na čas su mi zaklecala koljena pa sam se morala osloniti o zid. A onda sam ugledala i more, no ono nije bilo divlje i snažno kao svjetlost; jednostavno je bilo mirno i plavo i tiho je, tiho žuborilo. Ima ljudi koji to mogu vidjeti kad god im se prohtije, pomislila sam, no morala sam brzo prestati razmišljati o tome da me ne omete u razmišljanju o onome o čemu sam željela razmišljati. To je bilo vrijeme za zahvalnost, a ne za priželjkivanje žene bližnjega svoga, ili njegova pogleda na more.

Objedovali smo u restoranu na rivi nedaleko od hotela. Ja sam naručila jednu lijepu ribu, muškarci su jeli lignje i jastoge, a Jess hamburger, i popila sam dvije ili tri čaše vina. Neću vam ni govoriti kad sam posljednji put objedovala u restoranu, ili pila vino uz jelo, jer se pokušavam prisiliti da takve stvari ne izgovaram naglas. Nisam to rekla čak ni ostalima jer sam i sama osjećala težinu tih riječi i znala sam da nitko od njih ne želi ponijeti toliki teret. U svakom slučaju, tad su već ionako znali da cijelu vječnost nisam radila takoreći ništa, osim stvari koje obavljam svaki dan svog života. Prihvatili su to zdravo za gotovo.

No nešto bih ipak voljela dodati i uopće me nije briga kako će vam to zvučati: bio je to najljepši obrok u cijelom mom životu, a možda čak i najljepša večer u cijelom mom životu. Je li to zbilja toliko strašno, gledati na nešto s tako vedre strane?

M A R T I N

Pa, čak bi se moglo reći da prva večer i nije bila tako strašna.

Jedanput ili dvaput sam prepoznat tako da sam si na kraju nabio na glavu JJ-evu šiltericu, i to me oneraspoložilo. Šilterice jednostavno nisu moj đir, a povrh toga prezirem ljude koji za vrijeme objeda nose bilo kakvu vrstu pokrivala za glavu. Jeli smo osrednje plodove mora u tipičnom turističkom restoranu na rivi, a jedini razlog zbog kojeg se nisam žalio na gotovo sve živo bio je izraz Maureenina lica: bila je toliko očarana svojim listom iz mikrovalne i mlakim vinom da joj nisam imao srca kvariti doživljaj.

Maureen nikada nigdje nije bila, a ja sam bio na odmoru prije svega nekoliko mjeseci. Penny i ja smo neposredno nakon mog izlaska iz zatvora otputovali na nekoliko dana na Majorcu. Odsjeli smo u privatnoj vili u blizini Deye i mislio sam da su preda mnom najljepši dani u mom životu zato što su najgora tri mjeseca bila iza mene. Ali od toga, razumije se, nije bilo ništa; opisati boravak u zatvoru kao najgora tri mjeseca u životu isto je kao i opisati strahovitu automobilsku nesreću kao najgorih deset sekundi. Zvuči logično i uredno; zvuči uvjerljivo. Ali nije, zato što najgore slijedi onda kad se probudite u bolnici i doznate da vam je žena mrtva ili da su vam morali amputirati obje noge i da vam, drugim riječima, najgore tek predstoji. Uvažavam vašu primjedbu da je ovo ponešto sumoran opis kratkog odmora na savršeno ljupkom mediteranskom otoku, ali upravo sam na Majorci shvatio da najgori dio još ni u kom slučaju nije bio iza mene i da možda nikada neće ni biti iza mene. Boravak u zatvoru bio je stravičan i ponižavajući, zatupljujući i strahovito poguban po dušu u mjeri u kojoj to izraz "pogubno za dušu" ni približno ne može dočarati. Zna li što su to "kvizovi"? Nisam ni ja znao, do prve noći u zatvoru. "Kvizovi" počinju u trenutku kad se nadrogirani luđaci počnu nabacivati pitanjima kroz zatvorske blokove, a sva pitanja su usredotočena na ono što bi sudionici kviza voljeli prirediti omraženim i/ili slavnim pridošlicama. Ja sam bio tema jednog takvog kviza prve noći u zatvoru; neću vas zamarati nabranjem čak ni onih najdomišljatijih prijedloga, ali mislim da će vam sve biti jasno ako kažem da tu noć nisam baš najbolje spavao i da su me prvi put u životu opsjedale nevjerojatno nasilne maštarije o osveti. Posve sam se usredotočio na dan izlaska iz zatvora i, premda mi je taj dan donio golemo olakšanje, ono nije potrajalo dugo.

Kriminalci moraju odslužiti svoju kaznu, ali uza sve dužno poštovanje dragim prijateljima u Krilu B, ja nisam bio kriminalac, zbilja nisam; ja sam bio televizijski voditelj koji je pogriješio, a to je, paradoksalno, značilo da nikada neću odslužiti svoju kaznu. To je bilo klasno pitanje i, meni je jako žao, ali doista nema smisla pretvarati se da nije tako.

Naime, ostali zatvorenici s vremenom će se vratiti svojim životima pljačkanja i raspačavanja droge, a možda čak i krovopokrivanja ili vrag bi ga znao čega već čime su se bavili prije nego što su njihove karijere naprasno prekinute; činjenica da su bili u zatvoru neće im predstavljati nikakvu zapreku, ni u društvenom ni u profesionalnom pogledu. Štoviše, ona bi čak mogla imati povoljan učinak na njihovu budućnost i društveni ugled.

Ali ako ste bili iza rešetaka, slobodno se možete pozdraviti s povratkom u srednji sloj. S vama je svršeno, niste više u igri.

Zaboravite da ćete otići k urednici Dnevnog televizijskog programa i reći joj da ste spremni vratiti se na svoje staro radno mjesto u emisiji *Na noge lagane*. Zaboravite da ćete pokucati na vrata svojih prijatelja i reći im da vas odsad ponovno mogu zvati na večernja druženja. Ne morate čak ni pokušavati reći svojoj bivšoj supruzi da želite ponovno vidati svoju djecu. No, sumnjam da bi supruga Velikoga Joea pokušala zabraniti suprugu da viđa svoju djecu i sumnjam da bi se njegovi prijatelji povukli u kut *puba* i s negodovanjem mrmrljali.

Ustvari, kladim se da bi ga častili pićem i namjestili mu kakvu žensku. Dugo sam i prisebno razmišljao o tome i mogu vam reći da sam se pretvorio u svojevrsnog radikalca kad je riječ o izmjenama kaznenog sustava: došao sam do zaključka da nitko tko zarađuje, uzмимо, preko sedamdeset pet tisuća funta godišnje nikada ne bi smio završiti u zatvoru zato što će kazna uvijek biti ozbiljnija nego sam zločin. Dovoljno je tla ga se uputi na liječenje, ili prisili da daruje nešto novaca u dobrotvorne svrhe, ili što već.

Na tom sam putovanju s Penny prvi put potpuno shvatio u kakvoj sam zapravo gabuli i u kakvoj ću gabuli ostati do kraja živola. Vila na samom kraju ceste bila je vlasništvo ljudi koje smo oboje poznavali, para koji je vodio vlastitu producentsku kuću i koji nam je svojedobno, u bolja vremena, oboma ponudio posao. Jednu smo večer naletjeli na njih u mjesnom kafiću, no oni su se pretvarali da nas ne poznaju. Kasnije je u samoposluzi ta žena odvukla Penny na stranu i objasnila joj da su bili zabrinuti za svoju kćer tinejdžerku, osobito neprivlačnu četrnaestogodišnjakinju koja se, da budem okrutno iskren, još godinama ne mora bojati gubitka nevinosti, a posve sigurno ne sa mnom. Sve je to, razumije se, bila budalaština, i ona se nije brinula da bih se mogao približiti njezinoj kćeri ništa više nego što se brinula da bih se mogao približiti njezinoj lisnici. To je jednostavno bio njezin način da mi dade do znanja, kao što su to mnogi drugi već učinili prije nje, da sam prognan iz islingtonskoga vrta i osuđen na lutanje po uredima bezveznih kabelskih kuća za vijeke vjekova.

I zato me te prve noći na Tenerifima večera samo oneraspoložila. Oni nisu bili ljudi po mom ukusu. Oni su bili samo ljudi koji žele razgovarati sa mnom jer smo se slučajno zatekli na istoj lađi na kojoj nije bilo nimalo ugodno - zato što je to bila tek mala i oronula lađa, lađa neopremljena za plovidbu, lađa koja se, kako sam odjednom uvidio, svakoga časa mogla raspasti i potonuti. Bila je to lađa načinjena za rasonodu na jezeru u Parku Regent's, a mi smo pokušavali na njoj odjedriti na jebene Tenerife. Zbilja treba biti kreten pa da povjerujete kako će se moći još dugo održati na površini.

J E S S

Ne mislim da je sve što se odigravalo sutradan moja krivnja. Spremna sam preuzeti dio krivnje, ali kad stvari pođu po zlu, onda ih pretjerana reakcija može još samo pogoršati, zar ne? A mislim da su stanovite osobe pretjerano reagirale. Budući da je moj tata laburist i sve to, on uvijek tupi o snošljivosti prema osobama koje pripadaju različitim kulturama, a ja mislim da se dogodilo upravo to da stanovite osobe ili, točnije rečeno, Martin, nisu pokazale snošljivost prema mojoj kulturi, kulturi koja se odlikuje mnogo većom dozom opijanja, drogiranja i jebanja nego njegova kultura. S druge strane, mislim da ja uvažavam njegovu kulturu. Ne sjećam se da sam mu ikada tupila kako bi se trebao oblokati i ušlagirati do daske i poševiti još koju curu. I zato mislim da bi trebao pokazati više poštovanja prema mojoj kulturi. Da sam kojim slučajem Židovka, ne bi mi predlagao da jedem svinjetinu, pa ne vidim zašto bi mi morao govoriti da ne radim sve ostalo?

Između prvog i posljednjeg albuma Beatlesa prošlo je samo sedam godina. To je prava sitnica, sedam godina, kad se sjetile koliko su se u međuvremenu promijenile njihove frizure i njihova glazba. Neki današnji bendovi životare po sedam godina a da pritom ne čine takoreći ništa pod milim Bogom. Kako god bilo, nakon sedam godina već vjerojatno nisu mogli gledati jedni druge, i svima je bilo jasno da su željeli različite stvari. John je želio živjeti u vreći ili što već, dok je Paul želio biti na svojoj farmi ili gdje već, i teško je zamisliti kako bi se takva veza mogla održati na životu kad ste toliko različiti, a jedan od vas k tomu živi u vreći. Istina, mi nismo bili zajedno ni sedam tjedana, ali ionako smo bili različiti već od samog početka, za razliku od Johna i Paula koji su voljeli istu glazbu i išli u iste škole i tako dalje. Mi se nismo mogli osloniti ni na što od toga. Ta mi čak nismo bili iz iste države. Tako da zapravo nije ni čudno što se naših sedam godina zgusnulo na otprilike tri tjedna.

Evo što se dogodilo; zajedno smo doručkovali i dogovorili se da će svatko krenuti svojim putem do navečer, kada ćemo se svi zajedno ponovno naći u hotelskom baru, popiti koktel i otići na objed.

Onda samo JJ i ja otišli na kupanac u hotelski bazen, dok je Maureen sjedila i promatrala nas, a ja sam potom odlučila izići sama.

Odsjeli smo na sjevernom dijelu otoka, u mjestu po imenu Puerto de la Cruz koje uopće nije bilo loše. Kad sam prije dolazila ovamo, odsjedali smo na jugu koji je totalno otkvačen, ali je vjerojatno preotkvačen za Maureen, a kako je ovo trebao biti njezin odmor, to me nije toliko smetalo. Istina, poželjela sam kupiti nešto za pušenje, i ovdje je bilo teže doći tlo loga nego što bi mi to bilo dolje, a zbog tog sam se i uvalila u nevolju spram koje, po mome mišljenju, Martin nije pokazao dovoljno razumijevanja.

Obišla sam nekoliko kafića tražeći nekoga tko bi mi mogao prodati džoint, a u drugom kafiću ugledala sam djevojku koja je ličila na Jen kao jaje jajetu. Ne pretjerujem; kad me je pogledala, a da me nije prepoznala, mislila sam da se zajebava, dok nisam primijetila da joj oči baš i nisu dovoljno velike i da ima izblajhanu kosu; Jen nikada ne bi izblajhala kosu, koliko god se željela prerusiti. U svakom slučaju, toj curi se nije svidjelo što buljim u nju, pa sam joj jednostavno morala reći nekoliko riječi, ali pokazalo se da je Engleskinja i da je nažalost razumjela svaku moju riječ, pa mi nije ostala dužna, a nakon toga se ni mene više nije dalo zaustaviti. Nakon što smo se neko vrijeme prepucavale, zamolili su nas obje da iziđemo. Bit ću iskrena i priznat ću vam da sam prije toga popila već nekoliko *Bacardi Breezera*, premda je bilo još poprilično rano, i mislim da sam zbog njih postala nasrtljiva, iako ona nije prihvatila moj izazov na tučnjavu.

A onda se dogodilo ono što se i inače događa: brat cure koja nije Jen, jedan kafić, jedan frajer, lova, droga i nekoliko ekseva, namjera da se ne ušla-giram odmah nego tek kasnije, na kraju se ušlagirala gotovo svime već istog trena, nekolicina ljudi iz mjesta po imenu Nantwich, jedan frajer, napadaj šize, otišla šiziti nasamo. Povraćala, zaspala na plaži, probudila se, pošizila, dovezena natrag u hotel policijskim kolima. Ne sjećam se da sam dotad upoznala nekog iz

Nantwicha i navedeno se odigralo još za dana, ali mislim da se sve drugo može podvesti pod još jedan tipičan večernji izlazak. Rekla sam policiji da su mi Martin i Maureen roditelji, ali Martin time nije bio oduševljen.

Ipak, mislim da nije bilo potrebno da se odjavi iz hotela. Sve bi se vrlo brzo stišalo.

Sutradan ujutro osjećala sam se očajno, posebice zbog toga što sam legla, a da prethodno nisam ništa ubacila u kljun, iako vjerujem da ni eksevi ni **Breezeri** ni trava nisu bili od pomoći. Osim toga, pala sam u debru. Obuzeo me onaj stravičan osjećaj koji vas obično uhvati kad shvatite da ste zaglavili sa samima sobom takvima kakvi jeste i da glede toga ne možete poduzeti ama baš ništa. Hoću reći, moguće je izmišljati kojekakve karaktere, kao što sam to ja učinila pretvorivši se na Silvestrovo u nekakav janeaustenovski lik, i to je dobra prilika da se čovjek malo odmori od samog sebe. Ali tako je nemoguće živjeti na duge staze, i eto vas opet gdje povraćate ispred nekog sumnjivog kluba i izazivate ljude na tučnjavu. Tata se stalno pita zašto sam izabrala biti takva, no prava istina je da čovjek zapravo i nema izbora i to je ono zbog čega vam dođe da se ubijete. Kad god pokušam zamisliti život u kojem nema povraćanja ispred sumnjivih klubova, nikad mi to ne uspije; ne mogu si predočiti ama baš ništa. To sam ja; ovo je moj glas, ovo je moje tijelo, ovo je moj život. Jess Crichton, ovo je tvoj život, a ovo ovdje je nekolicina ljudi iz Nantwicha s kojima možeš porazgovarati o tome.

Jednom sam pitala Tatu što bi radio da se ne bavi politikom, a on mi je odgovorio da bi se bavio politikom, želeći time reći, ako sam ga dobro shvatila, kako bi, gdje god se zatekao i što god radio, i tad našao načina da se vrati u politiku onako kako se navodno mačke znaju vratiti nakon što se presele u drugu kuću. Zaposlio bi se u mjesnom odboru ili bi dijelio letke ili što već. Što god bi bilo dijelom toga svijeta, on bi prionuo uz to. Djelovao je pomalo žalosno govoreći to; rekao mi je da je to, na koncu, znak pomanjkanja maštovitosti.

A takva sam vam i ja: bolujem od pomanjkanja maštovitosti. Mogla sam raditi što god sam htjela, svaki dan svoga života, a sve što sam željela raditi je, kako se čini, obliti se kao svinja i izazivati tučnjave.

Meni govoriti da mogu raditi što god me volja isto je što i izvaditi čep iz kade i reći vodi da može iscuriti gdje god ju je volja. Slobodno to isprobajte i vidjet ćete što će se dogoditi.

J J

Imao sam baš dobar dan, mislim, onaj prvi dan. Ujutro sam kraj bazena čitao *Sportskog novinara*, a to je jedna jebeno, opako dobra knjiga. I onda sam naručio sendvič, i onda... No dobro, ako ćemo po istini, zaključio sam da je došlo vrijeme da malo potaknem svoj libido koji se već četiri-pet mjeseci zlopoti prikopčan na aparate za umjetno održavanje života i ne pokazuje nikakve znakove života. Jeste li možda čitali onu knjigu koju je onaj tip napisao, ono, vjeđama?

Morao je trepnuti onoliko puta koliko je bilo potrebno da osoba koja mu je već pomagala dođe do odgovarajućeg slova u abecedi. Živa istina. U svakom slučaju, moj jebeni libido ne bi bio u stanju napisati ni tu knjigu. No dok sam sjedio kraj bazena u kratkim hlačama i dok je sunce grijalo stanovite dijelove mog tijela koji su već jako dugo bili na ledu, i to na sve načine na koje je uopće moguće biti na ledu, prepoznao sam nejasne ali nepogrešive znakove života.

Nije da sam izišao van zacrtavši si kao jedini cilj poduzeti nešto u vezi s tim. Samo sam odlučio prošetati i malo baciti oko, tek toliko da ponovo stupim u dodir s tom stranom svoga života. No prethodno sam ipak svratio do hotelske sobe i odjenuo se. Nisam ja frajer za gola prsa. Imam valjda šezdesetak kila, suh sam kao kurac i bijel kao duh, a takvi jednostavno nemaju što raditi kraj preplanulih frajera s kartonom piva u rukama. Sve i da pronađete komad koji se pali na suhonjave duhove, kladim se da bi u takvom kontekstu zaboravila da se pali na takve frajere, slažete se? Da se palite na glazbu Dolly Parton i da netko raspali njezin album usred hip-hop koncerta, uvjeren sam da vam jednostavno ne bi zvučala dobro. Štoviše, vrlo je jebeno vjerojatno da je ne biste čak ni čuli. I tako je navlačenje mojih izlizanih crnih traperica i stare majice kratkih rukava s Drive-By Truckersima bilo moje jamstvo da će me čuti ljudi po mojoj mjeri.

A pazite sad ovo: ne samo da su me čuli, ako se smijem poslužiti eufemizmom, nego me je čula osoba koja je bila na koncertu mog benda i kojoj sc bend k tome svidio. Mislim, koja slučajnost! OK, nije da nas se sjećala baš kristalno jasno i donekle sam joj morao suflirati da smo joj se svidjeli, znate već kako to ide. Ali svejedno.

Eto, dogodilo se to da sam u gradu naletio na jedan zbilja opak bazen sa slanom vodom koji je osmislio neki mjesni umjetnik, pa sam svratio popiti pivo i pojesti sendvič odmah nasuprot bazenu. Za susjednim stolom sjedila je treba iz Engleske, sama, i čitala knjigu pod naslovom *Bel Canto*, pa sam joj rekao da sam je i ja pročitao, nakon čega smo počeli razgovarati o njoj i tako sam se brže--bolje premjestio za njezin stol. A onda smo počeli razgovarati o glazbi, jer *Bel Canto*, hajmo reći, govori o glazbi - o operi, u svakom slučaju, koju neki smatraju glazbom - a ona je rekla da joj je draži *rock'n'roll* nego opera, pa sam je pitao, ono, koje bendove sluša? Nabrojila je čitav niz sastava, a s jednim smo od njih, s bendom po imenu The Clockers, i mi bili na turneji prije nekoliko godina. I ona je bila na njihovu koncertu, u Manchesteru, gdje i živi, i misli da je došla dovoljno rano da je mogla čuti i predgrupu, a na to sam ja rekao: E pa, vidiš, to smo bili mi. A ona je rekla, Oh, tako je, sjećam se, niste bili loši. Znam, znam, ali nemojte zaboraviti da sam tad bio u onoj životnoj fazi u kojoj pristajete na sve što vam se nudi.

Na koncu smo zajedno proveli cijelo poslijepodne, a onda sam ja otpilio obiteljsku večeru pa smo zajedno proveli i večer, a onda smo, napokon, proveli zajedno i noć u mojoj hotelskoj sobi, jer je ona svoju dijelila s cimericom. I to je bilo prvi put da sam se ševio nakon one posljednje noći provedene s Lizzie, koja je ionako dobrano vukla na nekrofiliju.

Sutradan ujutro smo Kathy i ja zajedno doručkovali u blagovaonici, i to ne samo zato što hotel nije imao dovoljno zvjezdica da bi njegova ponuda uključivala i poslugu u sobu: na neki sam se način nadao da ću nabasati na ostatak društva. Ne znam zašto, ali nadao sam se da bi mi mogli pružiti podršku - OK, možda ne baš Maureen, ali Martin svakako, jer ima dobro oko za zgodne cure. Čak sam si uvertio u glavu da će i Jess biti na neki način zadivljena. Već sam vidio njih troje kako stoje na drugom kraju prostorije, kako dvoje od njih šaptom razmjenjuju prljave pošalice, i kako ću se opet osjećati kao jedan zbilja opak frajer.

Maureen je sišla prva. Mahnuo sam joj još dok je ulazila, onako prijateljski, no ona je iz nekog razloga moje mahanje protumačila kao poziv te nam je prišla i sjela za naš stol. Sumnjičavo je mjerkala Kathy.

"Zar netko ne dolazi na doručak?" Nije htjela biti bezobrazna. Samo je bila zbunjena.

"Ne, znaš..." Ali nisam znao što bih joj rekao.

"Ja sam Kathy", rekla je Kathy, koja je također bila zbunjena. "Ja sam JJ-eva prijateljica."

"Nevolja je u tome što za stolom zapravo nema dovoljno mjesta za pet osoba", rekla je Maureen.

"Ako se pojave svi ostali, Kathy i ja ćemo se premjestiti za drugi stol", rekao sam.

"A tko su 'svi ostali'?" upitala je Kathy, rekao bih, s punim pravom.

"Martin i Jess", rekla je Maureen. "Ali Jess je sinoć dovezena kući policijskim kolima. Pa me ne bi iznenadilo da jutros ostane dulje u krevetu."

"Oh", rekao sam. Mislim, htio sam čuti zastoje Jess sinoć dovezena kući policijskim kolima i sve to. Ali ne istog tog trenutka.

"A što je skrivila?" upitala je Kathy.

"A što nije?" rekla je Maureen. Konobarica je prišla našem stolu i natočila nam kavu, a Maureen je otišla do švedskog stola po kroasane.

Kathy je piljila u mene. Vidjelo se da bi mi rado postavila nekoliko pitanja.

"Maureen je. ." Ali nisam mogao smisliti ništa čime bih završio rečenicu. Na koncu nisam morao ništa ni smišljati jer je u tom času ušla Jess i sjela.

"Koja jebada", rekla je. Bio je to njezin način upoznavanja. "Osjećam se kao govno. Obično se nakon jedne dobre rigačine osjećam bolje.

Ali sinoć sam izrigala cijelu utrobu. Sad više nema ničega."

"Ja sam Kathy", rekla je Kathy.

"Bok", rekla je Jess. "**U** takvom sam stanju da nisam ni shvatila da te ne poznajem."

"Ja sam JJ-eva prijateljica", rekla je Kathy, na što su Jessine oči zlokobno sijevnule.

"Kakva prijateljica?"

"Tek smo se jučer upoznali."

"A već zajedno doručkujete?"

"Jezik za zube, Jess."

"A što sam sad rekla?"

"Mislio sam na ono što se tek spremaš reći."

"A što se to spremam reći?"

"Nemam pojma."

"Jesi li već upoznala mamu i tatu, Kathy?"

Kathyne oči su uznemireno poletjele prema Maureen.

"Hrabriji si od mene, JJ", rekla je Jess. "Ja se ne bih usudila dovesti koku za jednu noć na obiteljski doručak. Jebeno moderan potez, čovječe."

"Ono ti je majka?" rekla je Kathy. Pokušavala se držati zbilja opušteno, no bilo je očito da već lagano šizi.

"Naravno da nije. Nismo čak ni iste nacionalnosti. Jess je samo..."

"Predstavio ti se kao glazbenik?" rekla je Jess. "Kladim se da je. Kao i uvijek. To je jedini način da si nade curu. Stalno ga opominjemo da se ne oslanja na tu foru jer ga na kraju sve prokuže. I razočaraju se.

Kladim se da ti je rekao da je pjevač, jesam li pogodila?"

Kathy je kimnula i pogledala u mene.

"Dobar štos. Otpjevaj joj nešto, JJ. Moraš ga čuti. O, jebote život."

"Kathy je bila na koncertu mog benda", rekao sam. Ali čim sam to izgovorio, sjetio sam se da sam ja rekao Kathy da je bila na našem koncertu, što baš i nije posve isto; Kathy se okrenula meni i pogledala me, i odmah mi je bilo jasno da se i ona toga sjetila. Oh, čovječe.

Maureen i njezini kroasani sjeli su za stol.

"A što ćemo ako Martin siđe na doručak? Nema mjesta."

"Oh, ne", rekla je Jess. "Aaaaaaah. Upomoć. Mislim da nema druge nego da se prepustimo paničarenju."

"Mislim da ću ja polako krenuti", rekla je Kathy. Ustala je i otpila još gutljaj kave. "Anna se već sigurno pita gdje sam dosad."

"Možemo se premjestiti za susjedni stol", rekao sam, ali znao sam da je gotovo, uništeno pakosnom silom na koju nisam mogao ničim utjecati.

"Vidimo se kasnije", rekla je Jess cvrkutavo.

I to je bilo posljednji put da sam vidio Kathy. Da sam na njezinu mjestu, mislim da **bih** još rekonstruirao tijek razgovora, zapisao ga i nagovorio prijatelje da ga odglume, tražeći bilo kakav znak koji bi mi pomogao da shvatim što se zapravo zbivalo tijekom tog doručka.

Kad je riječ o Jess, nemoguće je odgonetnuti je li oštromna ili naprosto ima sreće. Kad laprdate o nečemu o čemu nemate pojma toliko brzo i često kao što to čini ona, velike su šanse da ćete s vremena na vrijeme što god i pogoditi. Ne znam što je ovaj put bilo na stvari, ali bila je u pravu: Kathy mi se nikada ne bi dogodila da nije bilo glazbe. Trebala je biti samo kratka avantura za dizanje morala, prva nakon što mi se raspao bend - prva uopće otkad živim životom neaktivnog glazbenika jer sam nevinost izgubio kad sam već bio u bendu, a otad sam stalno bio u bendu. I zato sam nakon njezina odlaska počeo brinuti hoće li uvijek biti tako i hoću li, ono, za četrdeset godina skončati u nekakvom jebenom staračkom domu i nekoj sićušnoj starici bez zuba prodavati priču kako je R.H.M.-ov menadžer htio zastupati moj sastav. Kad ću napokon postati osoba - možda netko tko ima posao i osobnost koja bi se ljudima mogla svidjeti? Ne vidim koji bi se kurac morao nečega odricati ako to nemam čime nadomjestiti. Uzмимо da sam

jednostavno nastavio govoriti o knjigama koje smo oboje čitali i da uopće nismo spominjali glazbu... Mislite li da bismo svejedno završili u krevetu? Čisto sumnjam. Činilo mi se da bez mog starog života za mene uopće nema života. Moje sredstvo za podizanje morala na kraju mi se obilo o glavu pa sam se osjećao totalno jebeno slomljeno i očajno.

MAUREEN

Iskreno rečeno, i nismo pridavali neku veliku pozornost tomu što je Martin propustio doručak, premda je doručak bio uključen u cijenu.

Već sam se pomalo privikavala na činjenicu da će se jedanput do dvaput dnevno dogoditi nešto što neću moći shvatiti. Nisam shvaćala što je Jess mutila sinoć i nisam shvaćala zašto neka nepoznata žena - djevojka, istini za volju - sjedi i doručkuje za našim stolom. A jednako tako nisam shvaćala ni zašto je Martin otišao. Ali to što nešto nisam shvaćala uopće nije bilo toliko važno. Zna se dogoditi da gledam film o policajcima i razbojnicima na televiziji i da ne shvatim početak, ali to je tako i zamišljeno. I to me ne sprječava da nastavim gledati film jer znam da će mi, budem li dovoljno pažljiva, na kraju netko objasniti što se zbiva. Pokušavala sam si predočiti život s Jess i JJ-em i Martinom kao film o policajcima i razbojnicima; pa ako i ne shvatim što se zbiva, nema razloga za paniku, rekla sam samoj sebi.

Pričekat ću da mi netko da mig kako riješiti zagonetku. Uostalom, polako sam uviđala da se neće dogoditi ništa strašno ako i ne shvatim gotovo ništa. Nisam pravo shvaćala zašto smo morali reći da smo vidjeli anđela ni kako nas je to dovelo na male ekrane. No sad je već sve to, čini se, bilo iza nas i nije bilo smisla dizati graju oko toga.

Moram priznati da sam se zabrinula kako ćemo svi stati za jedan stol, ali ne zato što sam bila zbunjena. Jednostavno nisam htjela da Martin pomisli da smo nepristojni.

Nakon doručka pokušala sam nazvati ustanovu za njegu i pomoć, ali se nisam uspjela snaći sama. Na koncu sam morala zamoliti JJ-a da mi pomogne, a on mi je objasnio da moram birati nekoliko dodatnih brojeva, da neke brojeve moram izostaviti i što ti ja znam što sve ne.

A to što sam odlučila telefonirati nije bilo drsko od mene jer su mi ostali rekli da mogu telefonirati jedanput dnevno bez obzira na trošak; inače se, rekli su, neću moći opustiti kako spada.

A telefonski poziv... *li* pa, vidite, s njime se sve promijenilo. U svega dvije-tri minute. Za trajanja tog telefonskog razgovora u glavi mi se odigralo više toga negoli za trajanja cijeloga boravka na krovu. Ali ne zato što sam primila neku lošu vijest, ili bilo kakvu vijest uopće.

Matty je bio dobro. Ta kako i ne bi? Trebao je njegu i njegu je i dobivao, a više od toga doista nisam ni mogla očekivati, zar ne?

Trudila sam se iz petnih žila da razgovor potraje malo dulje i, svaka mu čast, bolničar se skupa sa mnom trudio iz petnih žila da razgovor potraje malo dulje, Bog ga blagoslovio. Ali ni on ni ja nismo znali šio bismo rekli. Matty tijekom dana ne radi ništa, pa lako nije učinio ništa ni tog i takvog dana. Premjestili su ga iz kolica te smo popričali o tome, ali ipak smo veći dio vremena razgovarali o vremenu i vrtu.

Zahvalila sam mu, spustila slušalicu, zamislila se na čas i pokušala se ne samosažalijevati. Ljubav, briga i sve ostalo, stvari koje može pružiti samo majka... Prvi put u životu napokon sam shvatila da Mattyju ništa od navedenog nije bilo ni od kakve koristi. Moji su postupci bili navlas isti postupcima osoblja u ustanovi za njegu i pomoć. Samo što sam ja u tome vjerojatno bila vještija jer sam imala više prakse. Ali mogla sam ih naučiti sve što sam znala u samo nekoliko tjedana.

A to je značilo da će Matty biti dobro i nakon moje smrti. A to je značilo da ono čega sam se najviše bojala otkako se rodio uopće nije toliko zastrašujuće. I saznajući to, nisam znala želim li se zbog toga ubiti više ili manje. Nisam znala je li ili nije cijeli moj život bio potpun gubitak

vremena.

Sišla sam i ugledala Jess u predvorju.

"Martin se odjavio iz hotela", rekla je.

Srdačno sam joj se nasmiješila, ali se nisam zaustavila nego sam nastavila hodati. Uopće me nije bilo briga što se Martin odjavio iz hotela. Ali da nisam obavila onaj telefonski poziv bilo bi me i te kako briga, jer je Martin bio zadužen za naš zajednički novac. No sve i da je pobjegao s novcem, ne vidim što bi se time promijenilo, slažete se?

Ostala bih ondje, ili ne bih, i jela bih, ili ne bih, i pila bih, ili ne bih, i vratila bih se kući, ili ne bih, i sve to što bih ili ne bih učinila ne bi bilo važno nikom živom. Hodala sam gotovo cijeli dan. Tko zna rastuže li se ponekad i drugi ljudi na odmoru? Pretpostavljam da da, a obzirom da imaju toliko vremena za razmišljanje.

Ostatak tjedna nastojala sam se držati podalje od ostalih. Martin je i tako otišao, a JJ, čini se, nije imao ništa protiv. Jess nije bila oduševljena mojim ponašanjem, te me jedanput ili dvaput pozvala da zajedno objedujemo ili da zajedno sjedimo na plaži. No ja bih se samo nasmijala ili rekla: Ne, hvala. Nisam joj rekla: Ali dosad si uvijek bila tako bezobrazna prema meni! Zašto sad odjednom želiš razgovarati sa mnom?

Na recepciji sam iz ormarića s knjigama posudila knjigu, šašavi knjižuljak žarko ružičastih korica naslovljen *Uzmi moju šapu, Beth* o neudanoj djevojci čiji se mačak pretvori u zgodnog mladića. Mladić je želi oženiti, no ona se nećka jer je on mačak, pa si uzima malo vremena dok se ne odluči. Malo sam čitala tu knjigu, a malo sam spavala. Oduvijek sam se osjećala dobro sama sa sobom.

A dan prije nego što smo otputovali kući, otišla sam na misu, prvi put nakon mjesec ili možda čak i više od mjesec dana. U gradu se nalazila jedna ljupka stara crkva - mnogo ljepša od one naše, moderne i kockaste kod kuće. (Često sam se pitala hoće li Bog uopće pronaći našu crkvu, no pretpostavljam da mu je dosad to već pošlo za rukom.) Ući i sjesti bilo je mnogo lakše nego što sam očekivala, no vjerujem da je to bilo zato što nisam nikog poznavala. Ali mi se zato sve nakon toga činilo malčice težim jer su mi ljudi djelovali toliko strano, a često nisam ni razabirala dokle smo stigli, zbog jezika.

Ipak, privikla sam se. Ista stvar kao kad uđete u mračnu prostoriju - a u crkvi je bilo mračno, mnogo mračnije nego u našoj. Nakon nekog vremena, počela sam razabirati obrise, a zapažala sam lica svojih znanaca kod kuće, u Engleskoj. Ne njih doslovno, razumije se, nego njihove tenerifске inačice. Jedna je žena bila ista Bridgid, ona koja poznaje sve i svakoga i neprestano se osvrće prema klupama i smješka se i kima glavom. Jednog čovjeka je malčice zanosilo iako je bilo još dosta rano, i to je bio Pat.

A onda sam ugledala sebe. Bila je to žena mojih godina, bila je sama i gurala je u kolicima odraslog sina koji nije bio pri zdravoj pameti; neko vrijeme sam piljila u njih, i žena me uhvatila da piljim, i zacijelo je pomislila da sam nepristojna. Tolika podudarnost učinila mi se tako neobičnom, dok nisam bolje razmislila. A razmišljajući došla sam do zaključka da vjerojatno možete ući u bilo koju crkvu u bilo kojem dijelu svijeta i ugledati sredovječnu ženu koja, bez supruga u blizini, gura mladog momka u kolicima. Ta to je vjerojatno jedan od razloga zbog kojih su crkve i izmišljene.

MARTIN

Nikada nisam bio čovjek sklon samoispitivanju i ne kanim se zbog loga ispričavati. Čak bi se moglo reći kako je samoispi-tivanjc odgovorno za većinu svjetskih nedaća. A pritom ne mislim na stvari kao što su rat, glad, bolest ili nasilni zločini - ne na tu vrstu nedaća.

Nego na stvari kao što su razdražujuće novinske kolumne, zaplakani gosti u *talk show-ovima* i

tako dalje. Sada mi je, međutim, posve jasno da je nemoguće umaknuti samoispitivanju kad nemate što raditi nego sjediti i razmišljati o samome sebi. Istina, uvijek vam preostaje mogućnost da razmišljate o drugim ljudima, no drugi ljudi koji su meni dolazili u misli obično su bili ljudi koje sam poznavao, a razmišljanje o ljudima koje sam poznavao uvijek me vraćalo onamo odakle sam želio pobjeći.

Tako da je odluka o odjavljivanju iz hotela i soliranju u neku ruku bila pogrešna, zato što su ostali - premda mi je Jess mogla dignuti živac u sekundi i premda me Maureen bacala u depresiju - zauzimali dio mene koji nikada ne bi smio ostati nenastanjen i nenamješten.

Međutim, ima tu još nešto: uz njih sam se osjećao razmjerno uspješno. Imao sam osjećaj da sam nešto postigao, a ako sam to postigao, onda je postojala šansa da postignem i nešto drugo. A oni nisu postigli ništa pod milim Bogom i nije bilo teško pretpostaviti da ni u budućnosti neće postići ništa pod milim Bogom, pa sam uz njih izgledao i osjećao se kao nekakav svjetski čelnik koji navečer vodi multinacionalnu tvrtku, a vikendima izviđače.

Prebacio sam se u sobu koja je više-manje bila istovjetna onoj u kojoj sam boravio neposredno prije, s tim da sam se ovaj put počastio pogledom na more i balkonom. A na balkonu sam sjedio dobra dva dana, zureći u more i samoispitujući se. No ne mogu se pohvaliti da sam u tom svom samoispitivanju bio osobito domišljat; zaključci do kojih sam došao prvoga dana svodili su se na to da sam zasrao takoreći sve što sam mogao i da bi mi bilo bolje da sam mrtav i da nikome neću nedostajati ako umrem i da se nitko neće žalostiti zbog moje smrti. A onda sam se nalio.

Drugi dan je bio tek možda mrvicu plodonosniji; budući da sam prethodnu večer došao do zaključka kako nikome neću nedostajati ako umrem, prekasno sam shvatio da su za većinu mojih jada krivi drugi ljudi: otuđio sam se od djece zbog Cindy, a Cindy je također bila odgovorna za krah našeg braka. Zbog jedne mizerne pogreške!

No dobro, devet pogrešaka. Devet pogrešaka od, hajmo reći, stotinu mogućnosti! Ostvario sam rezultat od 91 pošlo i svejedno sam pao na ispitu! Završio sam u zatvoru, pod a) zato što sam namamljen u stupicu, i pod b) zato što društvo ima zastarjele stavove o seksualnosti tinejdžera. Ostao sam bez posla zbog licemjerja i izdaje svojih šefova.

I tako sam potkraj drugog dana želio oduzeti život drugim ljudima radije negoli sebi, a to je bio nesumnjivo zdraviji način razmišljanja, nije li?

Jess me pronašla treći dan. Sjedio sam u kafiću, čitao dva dana stari *Daily Express* i pijuckao *café con leche*, a ona je sjela nasuprot meni.

"Ima li što o nama?" upitala je.

"Pretpostavljam da ima", rekao sam. "No zasad sam pročitao samo sport i horoskop. Nisam još stigao do naslovnice."

"Jaaaako duhovito. Smijem sjesti?"

"Ne."

Ali je ipak sjela.

"I, što time želiš dokazati?"

"Čime time?"

"Pa tim... velikim durenjem." "Misliš da sam se nafurio?" "A kako bi ti to nazvao?" "Da mi je puna kapa." "A što smo ti mi učinili?"

"Vi u množini ništa. Ti u jedini svašta. *Toi*, a ne *vous*."

"Zbog onog što se dogodilo neku večer?"

"Da, zbog onog što se dogodilo neku večer."

"Naljutio si se zato što sam im rekla da si mi tata, zar ne? Pa, dovoljno si star da mi budeš otac."

"Znam da jesam."

"Aha. E pa, vrijeme je da to preboliš. Popij neku tabletu za kuliranje."

"Prebolio sam to. Popio sam je."

"Sve se bojim."

"Jess, nisam se nafurio. Misliš da sam se odjavio iz hotela zato što si rekla da sam ti ja otac?"

"Ja bih, da sam na tvom mjestu."

"Zato što ga mrziš? Ili zato što bi te bilo sram vlastite kćeri?"

"Oboje."

Tako to ide s Jess. Čim namiriše da se povlačite, odmah se počne pretvarati da katkada razmišlja o posljedicama svojih postupaka (a pod razmišljanjem o posljedicama svojih postupaka mislim na

"samoomalovažavanje", zato što je to po mom mišljenju jedini mogući ishod bilo kakvog duljeg razmišljanja s njezine strane).

Odlučio sam da se ovaj put neću dati preveslati.

"Ovaj put me nećeš preveslati. Gubi se." "A što sam sad učinila? O, jebote život." "Opet izigravaš skrušeno ljudsko biće." "Što znači

'skrušeno'?" "Da se kaješ." "Zbog čega?" "Briši." "Zbog čega?"

"Jess, želim se odmoriti. A više od svega želim se odmoriti od tebe."

"Znači da želiš da se naločem i nadrogiram." "Da. Želim to od sveg srca."

"Aha. Mogu misliti. **A** ako to učinim, onda ćeš me izgrditi na pasja kola."

"E neću. Neću te grditi. Samo briši odavde."

"Dosadno mi jc."

"Ia daj se onda idi družiti s JJ-em ili Maureen." "Oni su mi dosadni."

"A ja kao nisam?"

"Koje si sve slavne osobe upoznao? Jesi li upoznao Emi-nema?"

"Ne."

"Jesi, ali mi ne želiš reći." "Oh, za Boga miloga."

Ostavio sam nešto novaca na stolu, ustao i izišao. Jess me slijedila niz ulicu. "Jesi li za partiju biljara?"

"Ne."

"Za ševu?"

"Ne."

"Ne sviđam ti se?" "Ne."

"Ima muškaraca kojima se sviđam."

"Onda idi pa se ševi s njima. Jess, žao mi je što ti to moram reći, ali mislim da je među nama svršeno."

"H pa, bojim se da nije ako te cijeli dan budem slijedila."

"A misliš da takvo što ima smisla na duge staze?"

"Boli me don za duge staze. Zar si zaboravio da te moj Tata zamolio da pripaziš na mene? Mislila sam da će ti to biti drago. Mogla bih ti nadomjestiti izgubljene kćeri. Mogao bi naći duševni mir, kužiš?"

Gledala sam tonu takvih filmova."

Jess je ovu posljednju opasku iznijela posve prisebno kao da će njome na neki način ovjeriti istinitost scenarija koji si je zamislila, a ne upravo suprotno.

"A što je s ponudom za ševu? Kako si to mislila uklopiti u priču o nadomještanju izgubljenih kćeri?"

"To bi već bila sasvim drukčija, ono, stvar. Ruta. Drukčiji pristup."

Prošli smo pokraj sablasnog kafića po imenu *New York City*.

"Oдавde su me izbacili zbog tučnjave", rekla je Jess ponosno. "Ubili bi me da ponovno pokušam ući."

A kao da to želi i potvrditi, prosjedi vlasnik je stao na ulaz s ubojitim izrazom lica.

"Moram ići pišati. Ne miči se oдавde."

Ušao sam u *New York City*, pronašao zahod negdje u Lower East Sideu, pokrio dasku televizijskim programom iz *Expressa*, sjeo i povukao zasun na vratima. Sljedećih sat ili dva čuo sam kroz zid kako se dere na mene, no s vremenom je dernjava utihnula; pretpostavio sam da je otišla, ali sam svejedno ostao unutra, za svaki slučaj. Kad sam povukao zasun na vratima bilo je jedanaest sati ujutro, a izišao sam u tri sata poslijepodne. Nije mi bilo žao vremena. Bila je to ta vrsta odmora.

J J

Posljednji sastav s kojim sam nastupao raspao se nakon koncerta u *pubu Hope and Anchor* u Islingtonu, svega nekoliko blokova od mog sadašnjeg stana. Znali smo da se razilazimo i prije početka nastupa, ali nismo razgovarali o tome. Prethodnu smo večer svirali u Manchesteru, pred vrlo malo publike, a na putu za London svi smo bili pomalo razdražljivi, no ponajviše tek sumorni i tihi. Osjećaj je isti kao kad prekidate sa ženom koju volite - hvata vas mučnina u želucu, znate da nijedna vaša riječ ne može promijeniti ni jednu jebenu stvar - ili da, ako i nešto promijeni, to ne može potrajati dulje od pet minuta.

A kad se razilazite s bendom sve je još čudnije zato što znate da s tim ljudima nećete izgubiti dodir onako kako biste ga izgubili s curom.

Mogao sam već sljedeću večer sjediti u kafiću s njima trojicom a da se ne posvadimo, ali sastav svejedno više ne bi postojao. Bend je bio više od nas četvorice; on je bio kuća, a mi smo bili stanari, no onda smo je prodali i više nije pripadala nama. Sad se već, razumije se, izražavam metaforički jer nam nitko živ ne bi dao ni novčića za nj.

Sve u svemu, nakon koncerta u *pubu Hope and Anchor* - a koncert je zračio nesretnim naponom, poput očajničke oprostajne ševe - ušli smo u tu usranu majušnu garderobu i sjeli jedan do drugog, a onda je Eddie rekao: "Mislim da bi to bilo to." I onda je učinio nešto što je tako neuobičajeno za njega, što tako ne sliča na Eddieja: pružio je ruke na obje strane i uhvatio me za ruku i uhvatio Jessea za ruku i stisnuo nam ruke. I Jesse je uhvatio Billyja za ruku, tek toliko da se sjedinimo još taj posljednji put, a onda je Billy rekao: "Jebite se, tetkice", i ustao kao iz topa, što vam otprilike govori sve što trebate znati o bubnjarima.

Iako sam svoju braću po odmoru poznavao samo nekoliko tjedana, na putu od hotela do zračne luke ponovno me uhvatio onaj isti mučan osjećaj u želucu. Nad glavom nam je visio razlaz, osjećao sam to u zraku, i nitko nije prozborio ni riječi. I razlog je bio isti - učinili smo sve što se dalo učiniti, no sad smo stigli do kraja puta. Uostalom, vjerojatno se i sve drugo raspada iz istog razloga, i sastavi, i prijateljstva, i brakovi, što god. Zabave, vjenčanja, bilo što.

Ovo će vam možda zvučati smiješno, ali jedan od razloga zbog kojeg sam osjećao mučninu u želucu kad se naš bend raspao je taj što sam bio zabrinut za ostale. Znate ono, koji će sad kurac biti s njima? Nitko od nas nije bio osobito obrazovan. Billy baš nije bio lud za čitanjem i pisanjem, ako me razumijete, Eddie je bio suviše, ono, ratoboran da bi uspio zadržati posao na dulje vrijeme, a Jesse se teška srca odvajao od svog džointa... Jedina osoba za koju se zapravo i nisam pretjerano brinuo bio sam ja. Vjerovao sam da ću se već nekako snaći. Bio sam pametan, pribran, imao sam curu i, premda sam znao da će mi glazba nedostajati svakog jebenog dana u životu, znao sam da i bez nje ipak mogu biti netko i nešto. I što se onda dogodi? Nekoliko tjedana kasnije, Billy i Jesse počinju svirati kod kuće sa sastavom koji je otkantala ritam sekcija, Eddie se zapošljava kod svog starog, a ja dostavljam pizze i malo mi nedostaje da skočim s krova.

I zato sam odlučio da se ovaj put neću tresti zbog neizvjesne sudbine ostalih sudrugova iz benda. Već će se oni nekako snaći, uvjeravao sam samog sebe. Sada mi se možda ne čini tako, no dosad su preživjeli, doduše jedva, ali to ionako više nije moj problem.

Vozeći se taksijem u zračnu luku nešto smo malo razgovarali o onom što smo radili i čitali i o prvom što kanimo učiniti kad se vratimo kući i o sličnim pizdarijama, dok smo u zrakoplovu većinom kunjali jer smo krenuli dosta ranim letom. A onda smo sjeli u podzemnu željeznicu od Heathrowa do King's Crossa i odatle nastavili autobusom. A u autobusu nam je postalo jasno da se vjerojatno više nećemo vidati baš tako često.

"A zašto ne?" rekla je Jess.

"Zato što nemamo ništa zajedničkog", odgovorio je Martin. "Kao što je to na odmoru jako lijepo došlo do izražaja."

"Meni se činilo da nije bilo tako loše."

Martin je prezirno otpuhnuo. "Ali uopće nismo razgovarali jedni s drugima."

"Zato što si se ti većinu vremena skrivao na zahodu", rekla je Jess.

"A što misliš, zašto sam se skrivao? Zato što smo srodne duše? Ili zato što naša veza nije jedna od najplodonosnijih?"

"Da, a s kim si ti to imao plodonosnu vezu?" "A ti?"

Jess se nakratko zamislila, a onda slegnula ramenima. "S vama, društvo", rekla je.

Muk je potrajao dovoljno dugo da shvatimo kako je Jessina opaska bila istinita barem što se nje tiče. Na svu sreću, Martin je progovorio upravo kad smo počeli uviđati kako bi možda mogla biti istinita i što se nas tiče.

"Da. Dobro. Ali to ne bi smjelo biti tako, zar ne?"

"Znači li to da mi daješ košaricu?"

"Samo ako to želiš tako shvatiti. Jess, preživjeli smo odmor. No sada je vrijeme da svatko krene svojim putem."

"Ali što ćemo s Valentinovim?"

"Ako želiš, možemo se naći za Valentinovo. Kao što smo se i dogovorili."

"Na krovu?"

"Još uvijek misliš da bi se mogla baciti?"

"Ne znam. Predomišljam se iz dana u dan,"

"Ja bih voljela da se nađemo", rekla je Maureen.

"Pretpostavljam da je Valentinovo prilično velik dan u tvom životu, Maureen", rekla je Jess. Izgovorila je to razgovornim tonom, ali Maureen je prepoznala prikrivenu pakost te se nije zamarala odgovorom. Gotovo sve što je Jess rekla moglo joj se vratiti trostrukom mjerom, ali nitko od nas više nije imao volje za to.

Promatrali smo promet i kišu kroz prozor, a kad smo stigli do Angela pozdravio sam se sa svima i sišao. Dok sam pogledom ispraćao autobus, vidio sam kako Maureen nudi ostale, uključujući i Jess, Polo bombonima i ta mi je njezina gesta slamala srce.

Sljedećih tjedan dana nisam radio ništa, više-manje. Dosta sam čitao i lunjao po Islingtonu u potrazi za kakvim lošim poslom po mojoj mjeri. Jednu večer sam spiskao deset funta na ulaznicu za koncert benda po imenu *Nema šanse* koji je nastupao u Union Chapelu. Ušli su u posao otprilike kad i mi, i trenutačno im je išlo prilično dobro, i imali su neku vibru, ali su po mom sudu bili mlaki. Stajali su ondje i svirali svoje pjesme i publika im je pljeskala i izlazili su na bis i onda smo se svi razišli i ne bih rekao da je navedeno iskustvo ikog od nas osobito oplemenilo.

Na izlasku me prepoznao frajer u, rekao bih, četrdesetima.

"JJ, zar ne?" rekao je.

"Znamo se odnekud?"

"Slušao sam vas u *Hope and Anchoru* prošle godine. Čuo sam da se bend raspao. Sad živite ovdje?"

"Aha, zasad."

"I, čime se bavite? Gradite solo karijeru?"

"Aha, pun pogodak."

"Cool."

Dogovorili smo se da ćemo se naći u osam navečer na Valentinovo i svi smo došli na vrijeme. Jess je htjela da se nađemo kasnije, ono, u ponoć ili kad već, radi što potpunijeg tragičnog učinka, ali se nitko drugi nije s time složio, a Maureen se nije htjela vraćati kući tako kasno. Naletio sam na nju na stubištu, na putu gore, i rekao joj kako mi je drago čuti da se kasnije namjerava vratiti kući.

"A kamo bih drugamo išla?"

"Ne. mislio sam. . Prošli put se nisi namjeravala vratiti kući. sjećaš se? Barem ne, ono, autobusom."

"Autobusom?"

"Prošli put si mislila sići s krova kraćim putem." Malko sam prstima šetkao po zraku, a zatim sam ih survao dolje, kao da su skočili s krova. "Ali, ako sam dobro shvatio, večeras ideš dužim putem do dna."

"Oh. Da. Istina. Malo sam došla k sebi", rekla je. "Mislim, u glavi."

"To je sjajno."

"Mislim da još uvijek živim od blagodati odmora." "Bravo."

Nakon toga više nije htjela razgovarati jer smo morali odvaliti još dobar komad puta, a već se bila sva uspuhala.

Martin i Jess stigli su nekoliko minuta kasnije, pozdravili smo se i onda smo tako malo stajali.

"Hoće li mi netko, molim vas, objasniti čemu sve ovo?" rekao je Martin.

"Pa, dogovorili smo se da ćemo se naći i vidjeti kako se tko osjeća i sve to", rekla je Jess.

"Ah." Uzvrpoljili smo se. "I, kako se tko osjeća?"

"Maureen je prilično dobro", rekao sam. "Zar ne, Maureen?"

"Točno. Kao što sam rekla JJ-u, mislim da još živim od blagodati odmora."

"Kojeg odmora? Onog s kojeg smo se nedavno vratili?" Pogledao ju je i zatresao glavom, s izrazom čuđenja i divljenja u isti mah.

"A što je s tobom, Mart?" rekao sam. "Kako je?" No, već sam otprilike slutio kako će glasiti odgovor na to pitanje.

"Oh, znaš već. *Comme ci comme ca.*"

"Seronja", rekla je Jess.

Opet smo se uzvrpoljili.

"Pročitao sam nešto što bi vas moglo zanimati", rekao je Martin.

"Da?"

"Mislio sam... Možda bi bilo bolje da negdje drugdje popričamo o tome. Recimo, u *pubu*."

"Ja sam za", rekao sam. "Mislim, možda bi ovo ipak trebalo proslaviti, slažete se?"

"Proslaviti?" rekao je Martin kao da sam skrenuo.

"Aha. Mislim, živi smo i, i..."

I dalje nisam imao što dodati. Ali činjenica da smo još živi činila mi se vrijednom jedne runde pića. Činjenica da smo još živi činila se vrijednom slavlja. Osim ako vam, dakako, nije bilo do života, a u tom slučaju... Oh, jebiga sad. Svejedno bi mi godilo piće. Kad se već nisam mogao sjetiti ničeg drugog, onda je i činjenica da bi mi godilo piće vrijedila slavlja. Najobičnija ljudska želja srušila je zid potištenosti i neodlučnosti.

"Maureen?"

"Da, može, nemam ništa protiv."

"Ništa, znači, od skakanja", rekao sam. "Barem ne noćas. Zar ne?"

Jess?"

Uopće me nije slušala.

"Jebote", rekla je. "Isuse Bože."

Zurila je u ugao krova, tamo gdje je Martin na Silvestrovo prerezao žicu. Tamo je sjedio neki frajer, na istom onom mjestu na kojem je sjedio i Martin, i promatrao nas. Bio je možda koju godinu stariji od mene i djelovao je istinski prestravljeno.

"Hej, čovječe", rekao sam tiho. "Hej. Samo se nemoj micati."

Polako sam mu se počeo primicati.

"Molim te, nemoj prilaziti bliže", rekao je. Bio je uspaničen, na rubu suza, i grozničavo je odbijao dimove cigarete.

"Sve smo to mi već prošli", rekao sam. "Ako se popneš natrag, možeš se pridružiti našoj klapi. Baš smo se ponovno okupili." Pokušao sam mu se primaknuti još nekoliko koraka bliže. Nije rekao ništa.

"Aha", rekla je Jess. "Pogledaj nas. Što nam fali? Sad ti se možda čini kako nikada nećeš prebroditi ovu večer, ali na kraju ipak uspiješ."

"Ali ja to ne želim", rekao je frajer.

"Reci nam što te muči", rekao sam. Primaknuo sam mu se još bliže.

"Mislim, mi smo svi jebeni stručnjaci za to područje. Maureen, na primjer..."

Ali nisam stigao dovršiti rečenicu. Bacio je cigaretu u ponor, a zatim se, tiho jauknuvši, i sam

odgurnuo. I onda je uslijedio muk, i onda je do nas dopro zvuk udaranja tijela o beton u podnožju svih onih katova. Otada nije prošao ni jedan jedini dan da nisam čuo ta dva zvuka, jauk i udarac, i još uvijek ne znam koji je stravičniji.

TREĆI DIO

MARTIN

Frajer koji je skočio ostavio je dva duboka i čini se proturječna dojma na sve nas. Prije svega, pomogao nam je da shvatimo da se nismo u stanju ubiti. A nadalje, zbog te smo spoznaje ponovno dobili želju da se ubijemo.

Ako znate barem nešto o izopačenosti ljudske naravi, onda znate da ovo uopće nije paradoks. Neko vrijeme sam surađivao s jednim alkoholičarom - s nekim kog ne smijem imenovati jer ste gotovo sigurno čuli za njega. A on mi je rekao da mu je dan kada se prvi put nije uspio ostaviti pića bio najgori dan u životu. Oduvijek je vjerovao da može prestati piti kad god se sjeti, tako da mu je mogućnost izbora uvijek stajala na raspolaganju, skrivena u ladici s čarapama negdje u primozgu. No kad je saznao da mora piti, da mogućnost izbora zapravo nikada nije ni postojala... E pa, tek si je tad poželio skratiti muke, ako mi dopustite da načas još malčice zamaglim sliku.

Sve mi se čini da ga zapravo i nisam potpuno shvatio dok nisam vidio onog frajera kako skače s krova. Sve dotad, uvijek sam doživljavao skok kao jednu od mogućnosti, kao jednu vrstu izlaza, kao ušteđevinu za crne dane. A onda nam je ušteđevina neočekivano isparila - ili bolje rečeno, nikad zapravo nismo ni imali pravo na nju. Pripadala je frajeru koji je skočio i ljudima njegova kova, jer mahanje nogama iznad bezdana ne znači ništa ako niste spremni prijeći još sljedećih pet centimetara, a nitko od nas to nije bio. Mogli smo uvjeravati jedni druge i sami sebe da nije tako - oh, učinio bih to da se ona nije pojavila ili da se on nije pojavio ili da mi netko nije sjeo na glavu - ali činjenica je da smo svi četvero još bili živi, a da smo svi četvero imali bezbroj prilika da to ne budemo. Zašto smo sišli onu noć? Sišli smo zato što smo mislili da bismo trebali potražiti krelca po imenu Chas koji se naposljetku pokazao posve nevažnim za našu priču. Nisam siguran da bismo bili u stanju uvjeriti onog starog druškana, skakača, da ode s nama potražiti Chasa. Pitam se kakav bi rezultat on osvojio na Ljestvici sklonosti samoubojstvu Aarona T. Becka? Vjerojatno vrlo visok, ukoliko Aaron T, Beck, naravno, nije pobrkao lončice. No nitko mu ne može predbaciti da nije pokazao sklonost.

Kad je skočio, pobjegli smo s krova brzinom vjetrova. Zaključili smo da je pametnije da se ne zadržavamo i ne objašnjavamo svoje sudjelovanje, ili nesudjelovanje, u pogibiji sirotog druškana.

Napokon, i sami smo imali priču vezanu uz Kuću samoubojica, pa bismo istinom još samo dodatno zamaglili sliku. Kad bi javnost saznala da smo i mi bili gore, jasnoća priče - nesretan čovjek skače sa zgrade - bila bi narušena, i javnost je ne bi shvatila bolje, nego lošije.

A takvo što nitko od nas nije želio.

I tako smo se sjurili niza stubu onoliko brzo koliko su nam naša oštećena pluća i noge proširenih vena dopuštale, te se razišli. Bili smo suviše uznemireni da odemo na piće negdje u samoj blizini i bili smo suviše uznemireni da bismo dijelili taksi, pa smo se razbježali čim smo se dočepali pločnika. (Kako navečer izgleda pub najbliži Kući samoubojica, pitao sam se na putu kući? Je li pun nesretnih ljudi koji se spremaju uputiti gore, ili onih koji su upravo sišli pa su još napola smeteni a napola im je odlanulo? Ili ga ispunjava čudnovata mješavina jednih i drugih? Je li gazda svjestan osebnosti svojih gostiju? I zlorabi li njihovo raspoloženje u svoju korist - upriličujući, primjerice, Kukavan sat s nižim cijenama pića? I pokušava li ikad nagovoriti *penjače* - u ovom kontekstu vrlo nesretne ljude - da se druže sa *spustašima*? Ili *penjače* da se druže jedni s drugima? Je li se u njemu ikad rodila neka veza? Mislite li da je moguće da taj *pub* možda snosi odgovornost za neko vjenčanje, ili možda za dijete?) Ponovno smo se našli već

sljedeće poslijepodne u *Starbucksu*, i svi smo bili u totalnoj komi. Prije samo nekoliko dana, nedugo nakon putovanja, svima je bilo savršeno jasno da više nemamo nikakve koristi jedni od drugih; sad je pak bilo teško i zamisliti društvo prikladnije od ovoga. Osvrnuo sam se po kafiću i promotrio ostale goste; mlade majke s dječjim kolicima, mlade muškarce i žene u odijelima, s mobitelima i papirima, strane studente... Pokušao sam se zamisliti kako razgovaram s bilo kim od njih, ali nisam mogao. Ne vjerujem da bi ih zanimala priče o ljudima koji skaču sa zgrada. Baš kao ni bilo koga drugog, izuzev ljudi s kojima sam sjedio.

"Cijelu noć nisam oka sklopio jer sam razmišljao o onom frajeru", rekao je JJ. "Čovječe. Tko zna zašto je to učinio?"

"Vjerojatno je bio samo, ono, kraljica glumatanja. Muška inačica kraljice glumatanja. Kralj glumatanja", rekla je Jess. "Tako je i izgledao."

"Ovo je doista bilo pronicavo, Jess", rekao sam. "U onih nekoliko trenutaka koliko smo ga uspjeli vidjeti prije nego što je poletio u svoju smrt, uopće me se nije dojmio kao osoba s ozbiljnim problemima. Bar ne po tvojim mjerilima."

"Pisat će u mjesnim novinama", rekla je Maureen. "Obično piše. Neko sam vrijeme čitala izvješća o samoubojstvima. Posebice što se više približavalo Silvestrovo. Obično sam se uspoređivala s njima."

"I? Kako si stajala u usporedbi s njima?"

"Oh", rekla je Maureen. "Prilično dobro. Ali neke razloge nisam mogla shvatiti."

"Na primjer?" "Novac."

"Ja sam dužna moru ljudi", rekla je Jess ponosno. "Možda bi mogla razmisliti o samoubojstvu", rekao sam. "Ali ne mnogo", rekla je Jess.

"Tek dvadeset funta tu i dvadeset lamo."

"Svejedno. Dug je dug. A ako ga nisi u stanju platiti... Možda bi trebala odabrati častan izlaz."

"Hej. Ljudi", rekao je JJ. "A da se malo usredotočite, ha?"

"Na što? Nije li upravo u tome naš problem? Nemamo se na što usredotočiti?"

"Mogli bismo se usredotočiti na onog frajera."

"Ali ne znamo ništa o njemu."

"Ne, ali svejedno, što ja znam. Ne znam zašto, ali to mi se čini nekako važnim. Ta i mi smo to namjeravali učiniti."

"Jesmo li?"

"Ja jesam", rekla je Jess. "Ali nisi."

"Zato što si mi sjeo na glavu."

"Ali nakon toga nisi učinila ništa po tom pitanju."

"Istina. Ali otišli smo na zabavu. I bili smo na odmoru. I, znaš već.

Non-stop se nešto događalo."

"Strašno, nije li, kako vrijeme leti. Morat ćeš si osloboditi malo vremena u planeru. Inače će ti

Život neprestano stajati na putu."

"Začepi."

"Ljudi, ljudi..."

Opet sam dopustio da me Jess uplete u prepirku ispod moje časti.

Odlučio sam da ću se ubuduće vladati mnogo diplomatskiije.

"I ja sam, poput JJ-a, cijelu noć proveo kontemplirajući", rekao sam.

"Seronja."

"I došao sam do zaključka da nas četvero uopće nismo mislili ozbiljno. Da nikada nismo mislili ozbiljno. Istina je da smo se primaknuli bliže nego mnogi, ali ni približno tako blizu kao neki drugi. Što će reći da smo stjerani u kut."

"Slažem se. U kurcu smo", rekao je JJ. "Oprosti, Maureen."

"Vjerojatno sam nešto propustila", rekla je Jess. "To je to", rekao sam.

"To smo mi." "Što to?"

"To." Neodređeno sam mahnuo rukom misleći pritom i na okolinu, i na naše međusobno druženje, i na kišu koja je vani pljuštala, jer mi se činilo da sve to jasno i glasno govori o našoj trenutačnoj situaciji. "To je to,? I nema nam izlaza. Pokazalo se da čak ni izlaz nije izlaz. Barem ne za nas."

"Ne seri", rekla je Jess. "I ne želim da mi oprostiš, Maureen."

"Neku večer sam vam htio ispričati nešto što sam pročitao u jednom časopisu. O samoubojstvu. Sjećate se? Sve u svemu, taj frajer tvrdi da krizno razdoblje traje devedeset dana."

"Koji frajer?" upitao je JJ.

"Taj suicidolog."

"I to je posao?"

"Sve je posao."

"I što s tim?" rekla je Jess.

"Pa to da smo dosad izdržali četrdeset šest od devedeset dana."

"A što se događa nakon devedeset dana?"

"Ništa se ne *događa*", rekao sam. "Samo... sve je drukčije. Sve se mijenja. Cjelokupan raspored svega onoga zbog čega ste mislili da vam je život nepodnošljiv... Sve se nekako preokrene. To vam je poput svojevrstne svakodnevno-zbiljske inačice astrologije."

"Ne vidim što bi se to tebi moglo promijeniti", rekla je Jess. "I dalje ćeš biti frajerčić s telke koji je spavao s petna-estogodišnjakinjom i zbog toga završio u zatvoru. Nitko to neće zaboraviti."

"Da. Istina. Uvjeren sam kako u mom slučaju priča o devedeset dana ne može upaliti", rekao sam. "Nadam se da si sad sretnija."

"A bogme neće koristiti ni Maureen", rekla je Jess. "Ni JJ-u. Ja bih se, međutim, mogla promijeniti. Uostalom, ja to non-stop radim."

"Kako bilo, htio sam vam predložiti da ponovno poma-knemo krajnji rok. Jer... No dobro, ne znam kako je s vama. Ali ja sam jutros shvatio da još nisam, ono, spreman nastaviti samostalno. Što je glupo, jer zapravo nisam osobito lud ni za kim od vas. Ali čini se da ste vi, što ja znam... Upravo ono što meni treba. Znaite kako je ono kad si svjestan da bi trebao jesti više kupusa? Ili piti više vode? E pa tako vam je i ovo."

Usljedio je sveopće vrpoljenje, što sam protumačio kao nevoljko očitovanje solidarnosti.

"Hvala, čovječe", rekao je JJ. "Veoma dirljivo. A kad Istječe naših devedeset dana?"

"31. ožujka."

"Ne mislite li da je to malko prevelika slučajnost?" rekla je Jess.

"Točno tri mjeseca."

"Što želiš reći?"

"No dobro. Ne zvuči baš znanstveno, zar ne?"

"Da, a osamdeset osam dana bi kao zvučalo znanstveno?"

"Pa, u svakom slučaju znanstvenije."

"Ne, sad kužim", rekao je JJ. "Tri mjeseca zvuči baš primjereno. Tri mjeseca vam dođe poput godišnjeg doba."

"Nema mi druge nego složiti se s tobom", rekao sam. "S obzirom da postoje četiri godišnja doba i da godina traje dvanaest mjeseci."

"Što znači da ćemo zajedno prebroditi zimu. *Cool*. Zimi čovjek najčešće pada u komu", rekao je JJ.

"Čini se da je tako", rekao sam.

"Ali moramo nešto *učiniti*", rekao je JJ. "Ne možemo samo sjediti skršenih ruku i čekati da isteknu ta tri mjeseca."

"Tipičan Amer", rekla je Jess. "A što bismo trebali učiniti?"

Bombardirati neku tamo sirotu državicu?"

"Kako da ne. Baš bi mi leglo jedno bombardiranje da se malo opustim."

"Imaš kakav prijedlog?" upitao sam ga.

"Nemam, čovječe. Ali znam da sami sebi nećemo pomoći budemo li idućih šest tjedana samo kukali."

"Jess je u pravu", rekao sam. "Tipičan usrani Amer. 'Sami sebi pomoći.' Samopomoć. Nema toga što čovjek ne može postići ako se dovoljno jako potrudi, je li? Može čak postati i Predsjednik."

"Koji vam je kurac? Kakav vas je sad Predsjednik spo-pao? Mislio sam da bi, ono, trebali naći posao, poput kono-barenja."

"Sjajno", rekla je Jess. "Nema razloga da se ubijemo jer nam je netko dao napojnicu od pedeset

centa."

"Nema jebene šanse da to dobiješ u ovoj jebenoj državi", rekao je JJ.

"Oprosti, Maureen."

"Uvijek se možeš vratiti onamo odakle si i došao", rekla je Jess. "I to bi bila promjena. Osim toga, zgrade su kod vas više, nisu li?"

"I tako", rekao sam. "Još četrdeset četiri dana."

U članku koji sam pročitao navedeno je, međutim, još nešto: razgovor s muškarcem koji je preživio skok s mosta Golden Gate u San Franciscu. Rekao je da je već dvije sekunde nakon što je skočio shvatio kako u njegovom životu ne postoji ništa s čime se ne bi bio u stanju nositi, nikakav problem koji ne bi bio u stanju riješiti - osim ovog koji si je upravo natovarao na glavu skočivši s mosta. Ne znam zašto to nisam spomenuo ostalima; ipak je to bio prilično važan podatak. Kako god bilo, zasad sam ga ipak odlučio zadržati za sebe.

Činilo mi se zgodnijim da im to kažem kasnije, kad sve bude gotovo.

Ako do toga ikad dođe.

MAUREEN

Tjedan dana kasnije u mjesnim novinama izišao je članak o njemu.

Izrezala sam ga i sačuvala, i odonda ga tu i tamo pročitam nadajući se da ću steći bolju sliku o tom sirotom čovjeku. Nikako mi nije izlazio iz glave. Zvao se David Fawley, i skočio je zbog nevolja sa suprugom i djecom. Žena je upoznala nekog drugog te preselila k njemu povevši sa sobom i dječicu. Živio je samo dvije ulice dalje, što mi se isprva činilo vrlo neobičnim, prevelikom slučajnošću, dok se nisam sjetila da ljudi o kojima pišu moje mjesne novine uvijek žive tu negdje, osim kad netko dođe otvoriti školu ili slično. Na primjer, Glenda Jackson je jednom posjetila Mattyjevu školu.

Martin je imao pravo. Kad sam vidjela Davida Fawleyja da skače, shvatila sam da na Silvestrovo nisam bila spremna.

Bila sam spremna pripremati se na to jer sam tako imala što raditi - na neki čudnovat način, imala sam razloga veseliti se silvestarskoj noći.

No čim sam naišla na ljude s kojima sam mogla razgovarati, bilo mi je draže razgovarati negoli skočiti. Mislim da bi me bili pustili da skočim, kad bih im navela razloge koji su me doveli gore. Ne bi mi stajali na putu niti bi mi sjeli na glavu. Ali ja sam ipak sišla dolje stubama i otišla zajedno s njima na zabavu. A siroti David nije htio razgovarati s nama, to mi je odmah bilo jasno. Došao je skočiti, a ne naklapati. Ja sam mislila da sam došla skočiti, da bih na kraju i sama počela naklapati.

Ako bolje promislite, uvidjet ćete kako smo David i ja zapravo dvije suprotnosti. On se ubio zato što je ostao bez djece, a ja sam se željela ubiti zato što se moj sin nikada nije odvajao od mene. Tko zna koliko je takvih priča na svijetu. Tko zna koliko se ljudi ubilo zbog toga što im je brak propao i koliko ih se tek ubilo zbog toga što ne vide drugi izlaz iz braka u kojem ne žele biti. Pitala sam se imaju li i svi drugi ljudi neku sličnu priču, ima li svaka nesretna situacija svoju nesretnu suprotnu situaciju. Nisam se, međutim, mogla dosjetiti suprotnosti za ljude u dugovima. Nikad se nitko nije ubio zato što je imao previše novaca. Koliko ja znam, oni naftaški šeići nisu baš skloni samoubojstvu. A ako i jesu, onda se o tom vrlo malo govori. Kako god bilo, može biti da u toj tezi o suprotnostima ipak ima nečeg. Ja sam imala nekoga, a David nije imao nikoga; on je skočio, a ja nisam.

Kad je u pitanju samoubojstvo, onda nema pobjednika, ako shvaćate što želim reći. Nema lanca koji bi vas u tome spriječio.

Molila sam za Davidovu dušu iako sam znala da mu to ne može pomoći jer je počinio grijeh očajavanja, pa nitko neće imati sluha za moje molitve. Nakon što je Matty zaspao, na nekoliko minuta sam ga ostavila samog i prošetala ulicom, zato što me zanimalo gdje je David živio. Ne znam ni zašto sam to učinila ni što sam očekivala da ću vidjeti a, razumije se, nisam vidjela ništa. Bila je to jedna od onih ulica s velikim kućama koje su pretvorene u stanove, i to je bilo sve što sam saznala, da je živio u stanu. A tad je već bilo vrijeme da se okrenem i pođem kući.

Tu večer sam na televiziji gledala seriju o škotskom detektivu koji se ne slaže baš najbolje sa svojom bivšom suprugom, pa sam ponovno počela razmišljati o Davidu jer mi je palo na pamet kako se ni on vjerojatno nije baš najbolje slagao sa svojom bivšom suprugom. I nisam sigurna je li baš to bila svrha serije, no u njoj ionako nije bilo puno prostora za učestalije prikazivanje svađa između škotskog detektiva i njegove bivše supruge jer je većinu vremena detektiv morao tražiti zločinca koji je ubio neku ženu i ostavio njezino tijelo ispred kuće njezina bivšeg supruga kako bi izgledalo da ju je on ubio.

(To je bio jedan drugi bivši suprug.) Tako da je u otprilike sat vremena dugoj epizodi samo desetak minuta otpadalo na svađe detektiva s njegovom bivšom suprugom i djecom, a pedesetak minuta na njegove pokušaje da otkrije tko je stavio tijelo one žene u kantu za smeće. Ili bolje rečeno, četrdesetak minuta, ako odbijemo reklame.

Primijetila sam to zato što su me više zanimale svađe nego tijelo, a svađe su bile prilično rijetke.

A to mi se činilo i sasvim dovoljnim, desetak minuta u sat vremena.

Vjerojatno je bilo sasvim dovoljno i za seriju jer je on bio detektiv, pa je i njemu i gledateljima bilo važnije da većinu vremena pokušava razriješiti umorstva. Ali ja mislim da je i onda kad nije riječ o televizijskoj seriji desetak minuta u sat vremena sasvim dovoljno za nečije probleme. David Fawley je bio nezaposlen, što znači da je on o svojoj bivšoj supruzi i djeci najvjerojatnije razmišljao svih šezdeset minuta, a kad vam se takvo što dogodi, onda se može očekivati da ćete završiti na vrhu Kuće samoubojica.

Vjerujte mi, znam o čemu govorim. Ja se nemam s kim svađati, ali bilo je više nego dovoljno prigoda u mom životu kad nisam mogla poduzeti ništa a da mi Matty ne ispuni svih šezdeset minuta. Nisam imala ni o čemu drugome razmišljati. Odnedavna mi se mnogo više toga mota po glavi, zahvaljujući ostalima i svemu što se svima njima događa u životu. Ali većinu vremena, većinu dana u tjednu nema ničeg drugog osim mene i mog sina, a to vam u prijevodu znači isto što i nevolja.

Sve u svemu, tu mi se večer glavom rojilo bezbroj misli. U polusnu sam ležala na krevetu, razmišljajući o Davidu i škotskome detektivu i silaženju s krova ne bi li pronašli Chasa i na koncu sam uspjela raspetljati sve te misli tako da sam ujutro, probudivši se, zaključila kako bi bilo pametno saznati gdje žive Martinova supruga i djeca, a zatim ih posjetiti, porazgovarati s njima i vidjeti ima li ikakvih izgleda da se pomire. Jer da to upali, Martin se više ne bi toliko žderao zbog nekih stvari i imao bi nekoga umjesto nikoga, ja bih imala što raditi četrdesetak ili pedesetak minuta u sat vremena i svi bi od toga imali nekakve koristi.

Samo što sam ja bila očajan detektiv. Znala sam da se Martinova supruga zove Cindy, pa sam potražila Cindy Sharp u telefonskom imeniku, ali je nisam našla, a nakon toga sam ostala bez inspiracije. I tako sam, uvjereni kako se JJ ne bi složio s mojim planom, zatražila pomoć od Jess, a ona je sve potrebne podatke pronašla u samo pet minuta, pomoću računala. I onda je htjela poći sa mnom u posjet Cindy, a ja sam joj dopustila. Znam, znam. Ali voljela bih vidjeti vas kako joj objašnjavate da ne može dobiti nešto što si je poželjela.

J E S S

Sjela sam za Tatino računalo, upisala "Cindy Sharp" na *Google* i pronašla intervju koji je ova dala nekom ženskom časopisu kad je Martin već bio u zatvoru. "Cindy Sharp prvi put otvara javnosti svoje slomljeno srce" i sve u tom stilu. Mogli ste čak kliknuti na sliku nje i njezinih kćeri. Cindy je izgledala kao Penny, samo što je bila starija i malčice deblja, s obzirom na to da je već rodila i to. A što mislite koliki su izgledi da i Penny izgleda kao dotična petnaestogodišnjakinja, s time da je petnaeslogodišnjakinja još vitkija od Penny, i da ima veće cice ili što već? Zbilja su seronje, zar ne, frajeri poput Martina? Ponašaju se kao da su žene jebena prijenosna računala ili što već, ono: Što će mi nekakvo staro željezo ako mogu nabaviti tanji model s više mogućnosti?

I tako sam pročitala intervju, a u njemu je pisalo da živi u nekakvom selu po imenu Torley Heath, udaljenom šezdesetak kilometara od Londona. Ako je mislila da će time spriječiti ljude poput nas da joj pokucamo na vrata i nagovaramo je da se pomiri sa suprugom, onda se grdno prevarila, jer je novinarka precizno opisala gdje se točno u selu nalazi njezina kuća - nasuprot staromodnom kvartovskom dućančiću, dvije kuće dalje od seoske škole. A sve je to ispričala kako bi čitateljima što vjernije dočarala Cindyn idiličan ili kakav već život.

Zanemarimo li činjenicu da je njezin bivši suprug završio u zatvoru zato što je spavao s petnaestogodišnjakinjom.

Odučile smo da nećemo povjeriti JJ-u što smjeramo. Bile smo prilično sigurne da će nas pokušati spriječiti iz ovog ili onog usranog razloga. Rekao bi: "Ali to se vas ne tiče", ili: "Sjebat ćete mu posljednju priliku." Ali vjerovala smo da imamo jake argumente, Maureen i ja. A glasili su ovako. Istina je da Cindy možda mrzi Martina zato što je bio pravi muljator i što je šarao gdje god je stigao i s kim god je stigao. Ali sad pokazuje sklonost samoubojstvu i vjerojatno neće nigdje i ni sa kim šarati, ako ništa drugo, a ono bar neko vrijeme. Drugim riječima, ako ga ne želi natrag, onda ga mrzi dovoljno da bi joj bilo draže da umre. A to je već mnogo mržnje.

Istina, on sam nikada nije rekao da joj se želi vratiti, no svi znaju da mu je potrebno sigurno obiteljsko okruženje, u mjestu poput Torley Heatha. Bolje je ne raditi ništa u mjestu u kojem se i nema što raditi negoli u Londonu gdje na svakom uglu na vas vrebaju nevolje - tinejdžerke i noćni klubovi i zgrade. Eto, tako smo mi na to gledale.

I tako smo otišle na izlet. Maureen je pripremila stravične, ono, staromodne sendviče s jajima i koječim, koje nisam mogla ni okusiti.

Prvo smo se podzemnom odvezle do željezničke postaje Paddington, onda smo sjele na vlak za Newbury i naposljetku na autobus za Torley Heath. Bojala sam se da Maureen i ja nećemo imati bogzna što reći jedna drugoj, da ćemo umirati od dosade, i da ću ja, od puke dosade, izvesti nekakvu glupost. Ali uopće nije ispalo tako, u prvome redu zahvaljujući meni i trudu koji sam uložila. Odučila sam da ću se ponašati poput novinarke i da ću cijelo putovanje zapitkivati Maureen o njezinu životu, koliko god mi zvučao dosadno ili deprimirajuće.

Jedina kvaka je bila u tome što je doista bilo toliko dosadno i deprimirajuće slušati o njezinu životu da sam se, čim bi Maureen počela govoriti, hajmo reći, isključivala i smišljala sljedeće pitanje.

Nekoliko me puta upitno pogledala, pa vjerujem kako mi je više puta nešto ispričala, a ja sam joj odmah potom postavila pitanje o nečem što mi je upravo rekla. Na primjer, jednom sam se uključila upravo da čujem kako mi govori nešto pa nešto pa nešto upoznala Franka. Na što sam rekla: Kad si upoznala Franka, a mislim da je ono što mi je maloprije rekla glasilo: I tad sam upoznala Franka. Tako da ću morati još poraditi na svemu tome ako želim postati novinarka. Ali budimo realni, koje su šanse da ću razgovarati s ljudima koji ništa živo ne rade i imaju sina s poteškoćama u razvoju, zar ne? Zato i mislim da ću se ubuduće lakše usredotočiti, jer će moji

sugovornici govoriti o svojim novim filmovima i svemu ostalom što čovjeka zbilja zanima.

U svakom slučaju, poanta priče je da smo preživjele cijelo cjelcato putovanje u središte jebene nedođije, a da je nijedanput nisam pitala je li se jebala odostraga ili bilo što slično. I tada sam shvatila da sam od Silvestrova bogme daleko dogurala. Sazrela sam kao osoba. I zbog tog mi je glavom proletjela misao kako se naša priča polako primiče svršetku i da će taj svršetak biti sretan. Zato što sam ja sazrela kao osoba i zato što smo došli u fazu da jedni drugima pomažemo riješiti probleme. Umjesto da sjedimo skrštenih ruku i jadikujemo. To je trenutak u kojem se priče obično privode kraju, zar ne? Kad ljudi pokažu da su nešto naučili i kad se problemi počinju rješavati. Gledala sam tonu takvih filmova. Danas ćemo riješiti Martina, sutra ćemo se pozabaviti JJ-em, onda sa mnom i naposljetku s Maureen. A kad istekne devedeset dana naći ćemo se na krovu, smijući se i grleći se i znajući da smo nastavili dalje sa svojim životima.

Autobusna stanica nalazila se odmah ispred seoskog dućančića o kojem je bilo govora u onom članku. I tako smo sišle s autobusa, stale ispred dućana i bacile pogled prekoputa ceste da vidimo što se može vidjeti. A vidjele smo kućicu donekle ladanjskog štihla i s niskim zidićem preko kojeg se pružao pogled u vrt, u kojem su se dvije djevojčice skrivene iza marama i šešira igrale sa psom. Pa sam upitala Maureen: Znaš kako se zovu Martinove kćeri? A ona će na to, ono: Da, zovu se Polly i Maisie - baš kao što biste i mogli očekivati, pomislila sam. Točno sam mogla zamisliti da Martin i Cindy imaju djecu po imenu Polly i Maisie, s obzirom da je riječ o staromodnim imenima plemenitog kova, pa se svi skupa mogu pretvarati kako u susjednoj kući živi Gospodin Darcy ili tko već. I tako sam viknula: E-ej, Polly! Maisie! A one su pogledale prema nama i pošle nam ususret i time je moj detektivski posao okončan.

Pokucale smo na vrata, Cindy ih je otvorila i pogledala me kao da sam joj odnekud poznata, a ja sam rekla, ono: Ja sam Jess. I dio sam Četvorke iz Kuće samoubojica, a novine su me povezale, znate ono, s vašim suprugom ili što već. Što je, usput rečeno, čista izmišljotina.

(To sam njoj rekla da je izmišljotina, a ne vama. Zbilja bih voljela znati gdje treba staviti navodnike ili što već. Tek sad vidim zašto su zapravo važni.)

A ona je rekla: Bivšim suprugom, čime je već od samog početka dala razgovoru donekle neljubazan i zategnut ton.

A ja sam rekla: No da, pa u tome i jest problem, zar ne?

A ona je rekla: Je li?

A ja sam rekla: Da, je. Zato što on ne mora ostati vaš bivši suprug.

A ona je rekla: Oh, da, mora.

A nismo još prešle ni kućni prag.

U tom se trenutku oglasila Maureen rekavši: Možemo li ući i porazgovarati sa vama? Ja sam Maureen. I ja sam Martinova prijateljica. Dovezle smo se vlakom iz Londona.

I autobusom, dodala sam. Samo sam joj htjela dati do znanja koliko smo se potrudile.

A Cindy je rekla: Oprostite, izvolite ući. A ne: Oprostite, gubite se tamo odakle ste i došle, kao što bi se moglo očekivati. Ispričala nam se što je bila tako nepristojna i ostavila nas da stojimo pred vratima. I tako sam pomislila, ono: Oh, ovo će biti mačji kašalj. Za deset minuta ću je nagovoriti da se pomiri s njim.

I tako smo ušle u ladanjsku kuću, vrlo dražesnu, ali ni izbliza nalik na kuću iz časopisa kakvoj sam se nadala. Namještaj je zapravo bio rasporen, i star, i pomalo je zaudarao po psu. Uvela nas je u dnevni boravak u kojemu je pokraj kamina sjedio neki frajer. Dobro je izgledao i bio je

mlađi od nje, pa sam pomislila: Gle-gle, netko se ovdje dobro uvalio. Jer je slušao *walkman* i skinuo cipele, a nitko ne sluša *walkman* i ne skida cipele u ludoj kući ukoliko je samo u prolazu, zar ne?

Cindy mu je prišla, potapšala ga po ramenu i rekla: Imamo goste, a on je rekao, ono, Oh, oprostite. Baš sam slušao Harryja Pottera u interpretaciji Stephena Frya. Djeca su luda za njim, pa rekoh, da i ja vidim što je to. Čuli ste ga? A ja ću na to, ono: Zar vam ja ličim na devetogodišnjakinju? A on nije znao što bi mi rekao na to. Skinuo je slušalice i pritisnuo gumb na aparatu.

A Cindy je rekla: Pas s kojim se cure igraju je Paulov. A ja sam si mislila, ono: Aha, i što s tim? Ali to nisam rekla.

Cindy mu je rekla da smo mi Martinove prijateljice, on ju je pitao želi li da nas ostavi nasamo, a ona je rekla: Ne, naravno tla ne, želim da čuješ sve što su mi došle reći. I onda sam ja rekla: Ovaj, došle smo reći Cindy da bi se trebala pomiriti s Martinom, pa vam to možda neće biti drago čuti. Ali on nije znao što bi mi rekao ni na to.

Maureen me pogledala, i zatim rekla: Zabrinute smo za njega. A Cindy je rekla: Da, ovaj, ne mogu reći da me to čudi. I Maureen joj je ispričala za frajera koji se bacio i da je to učinio zato što su ga ostavili žena i djeca, a Cindy je rekla: Ali, vi sigurno znate da je Martin ostavio nas? Da nismo mi ostavile njega? A ja ću na to, ono: Aha, zato smo i došle. Jer tla ste vi ostavile njega, cijeli naš put bio bi uzaludan. Ali, znate kako je. Došle smo ovamo obavijestiti vas da se, hajmo reći, predomislio. A Maureen je rekla: Mislim da je shvatio da se grdno prevario. A Cindy će na to: Nisam ni sumnjala da će s vremenom doći do takvog zaključka, ali jednako tako nisam ni sumnjala da će tada već biti prekasno. A ja sam rekla: Ali nikada nije prekasno da čovjek dođe k pameti. A ona je rekla: Za njega jest. A ja sam rekla kako mislim da bi mu trebala pružili još jednu šansu, a ona se, hajmo reći, nasmiješila, i rekla da se ne slaže sa mnom, a ja sam rekla da se ne slažem s njezinim neslaganjem, a ona je rekla da nam onda nema druge nego da se složimo da se ne slažemo. A onda sam rekla, ono: Znači, bilo bi vam draže da umre?

Na to je malko utihnula, pa sam mislila da sam je slomila. A onda je rekla: I sama sam razmišljala o samoubojstvu, kad je sve krenulo zbilja po zlu, prije nekog vremena. Samo što ja tu mogućnost zapravo nikad nisam ni imala, zbog cura. A mislim da to što on tu mogućnost još uvijek ima dovoljno govori o stanju stvari. On nije obiteljski čovjek. On je mrzio biti obiteljski čovjek. I tako sam odlučila da je to njegova stvar. Ako se mogao ševiti s kim je htio, onda si može i oduzeti život. Slažete li se?

A ja sam rekla: Pa moram priznati da me ne čudi što tako mislite. Što nije bilo pametno, jer nam nije išlo u prilog.

Cindy je rekla: Sigurno vam je rekao da mu ne dopuštam da se viđa s kćerima?

A Maureen je rekla: Da, spomenuo je to. A Cindy je dodala: E pa, vidite, to nije istina. Istina je jedino da mu ne dopuštam da ih viđa ovdje. Može ih povesti u London na vikend, ali on to ne želi. Ili kaže da hoće, a onda smišlja kojekakve izgovore. Znae, on jednostavno ne želi biti ta vrsta oca. To je njemu prenaporno. On želi doći kući s posla, pročitati im priču za laku noć, s vremena na vrijeme ali ne svaku večer, i gledati ih kako nastupaju u božićnim predstavama. Ali zato nastoji izbjeći sve ostalo. A onda je rekla, ono: Ne znam zašto vam uopće sve ovo govorim. A ja sam rekla: Martin je ustvari popriličan seronja, zar ne? A ona se nasmijala. Napravio je dosta grešaka, rekla je. I još ih radi.

A onda je onaj Paul dometnuo: Da je kojim slučajem računalo, rekli bismo da ima programsku grešku, na što sam ja rekla, ono: A što se to vas tiče? A onda je Cindy rekla: E sad me slušaj, dosad sam bila vrlo strpljiva s vama. Dvije nepoznate osobe pokucaju mi na vrata i govore mi kako bih se trebala pomiriti s bivšim suprugom, s muškarcem koji me doveo na rub živaca, a ja ih pustim u kuću i još im dam priliku da kažu što su htjele. Ali Paul je moj partner, i dio moje

obitelji, i predivan očuh djevojčicama. I zato se sve ovo njega i te kako tiče.

A onda je Paul ustao i rekao: Mislim da ćemo Harry Potter i ja poći gore, i zamalo se spotaknuo o moje noge, a Cindy je poletjela prema njemu i rekla: Pazi, ljubavi, i tek mi je tad sinulo da je slijep. Slijep!

O, jebote život! A zato je imao psa. Zato mi je Cindy pokušavala *natuknuti* da ima psa (jer sam lupetala sve one gluposti u stilu: Zar ti ja izgledam kao devetogodišnjakinja, o Bože, o Bože). I tako smo prešle sav taj put da bi rekle Cindy kako bi trebala ostaviti slijepog čovjeka i pomiriti se s čovjekom koji ševi petnaestogodišnjakinje i ponaša se prema njoj kao prema govnu. No to ustvari i ne bi trebao biti problem, zar ne? Ionako stalno pile da se prema njima trebamo ophoditi kao i prema svim drugim ljudima. I zato se neću osvrutati na sljepoću. Reći ću samo da smo prešle sav onaj put da bismo rekle Cindy kako bi morala ostaviti sasvim pristojnog frajera koji je dobar prema njoj i njezinoj djeci i pomiriti se s jednom šupčinom. No ni to baš nije zvučalo sjajno.

Ali reći ću vam što me ipak najviše pogodilo. Jedini dokaz da je Martin ikada imao išta sa Cindy bilo je to što smo se nas dvije pojavile pred njezinim vratima. Nas dvije i, dakako, njegova djeca, ali ona bi bila dokaz jedino da ih se podvrgne utvrđivanju očinstva analizom DNK-a i svega tog. Sve u svemu, zapravo želim reći da Martin, barem što se tiče Cindy, kao da nikada nije ni postojao. Oni su svi nastavili dalje sa svojim životima. Cindy si je izgradila jedan sasvim novi život. Na povratku sam razmišljala kako sam ja nastavila dalje sa svojim životom, no cijelo moje dostignuće moglo se svesti na jedno putovanje vlakom i jedno putovanje autobusom na kojem nisam maltretirala Maureen pitanjima o seksualnim pozama. A nakon razgovora sa Cindy, to mi se dostignuće nije činilo osobito hvalevrijednim. Cindy se riješila Martina, preselila se i upoznala nekog drugog. Ostavila je svoju prošlost u prošlosti, za razliku od naše prošlosti koja je, što ja znam... Naša prošlost je bila još i te kako živa. Morali smo se iznova suočavati s njom svako jutro. Moglo bi se reći da je Cindy živjela u modernom gradu poput Tokija, dok smo mi živjeli u starom gradu poput Rima ili gdje već. Samo što baš i nije bilo tako, jer je Rim sigurno genijalan grad u kojem je užitak živjeti, uzmemo li u obzir odjeću i sladoled i zamamne dečke i sve to - podjednako genijalan kao i Tokio. A mjesto u kojem smo mi živjeli nije bilo genijalno. Što znači da bi bilo točnije reći da je Cindy živjela u modernom i luksuzom stanu na vrhu nebodera, dok smo mi živjeli u nekoj staroj i usranj stračari koja je već odavno trebala biti srušena.

Živjeli smo u rupetini u kojoj su zidovi bili puni rupa i kroz koje je svatko mogao zavući glavu i kreveljiti nam se ako je htio. A Maureen i ja pokušale smo nagovoriti Cindy da se iseli iz svog genijalnog luksuznog stana i useli u našu vlažnu stračaru. Sad tek vidim koliko je to bila loša ponuda.

A Cindy nam je na odlasku rekla, ono: Mislim da bih imala bolje mišljenje o njemu da me osobno došao zamoliti. A ja sam rekla: Zamoliti za što? A ona je rekla: Ako mu ikako mogu pomoći, rado ću to učiniti. Ali prvo moram znati kako da mu pomognem.

A nakon što je to rekla, shvatila sam da smo tog poslije-podneva sve napravile naopako i da smo mogle postupiti i mnogo pametnije.

J J

Jedina je kvaka bila u tome što Amerikanac koji je pametovao o samopomoći nije imao ni kurčeve veze kako pomoći samome sebi.

A pravo da vam kažem, što sam više razmišljao o *Teoriji devedeset dana*, sve mi se više činilo da osobno od nje neću imati nikakve koristi. Koliko sam vidio, ja sam najebao na mnogo dulje od devedeset dana. Zauvijek sam odustao od glazbeničke karijere, čovječe, a odustajanje od glazbeničke karijere nije isto što i prestati pušiti. Bit će mi sve gore i gore, sve teže i teže, iz dana u dan. Moj prvi radni dan u *Burger Kingu* i neće biti tako strašan jer ću samom sebi reći da, znate već... Zapravo, nemam pojma koji ću kurac reći samom sebi, ali dotad ću već nešto smisliti. Pet dana kasnije bit ću očajan, a trideset *godina* kasnije... Čovječe. Bolje vam je da me se klonite kad budem obilježavao tridesetu obljetnicu friganja hamburgera. Mislim da ću taj dan biti prilično čangrizav.

I šezdeset jednu godinu star.

I onda ću, nakon što mi se sve ovo bude vrtjelo po glavi neko vrijeme, ustati, u duhovnom smislu, i reći: OK, u kurac, najbolje da se ubijem.

I onda ću se sjetiti frajera koji je pred našim očima učinio upravo to i ponovno ću sjesti i osjećat ću se uistinu očajno, gore nego što sam se osjećao prije no što sam uopće ustao. Priče o samopomoći su jedan veliki drek. Ja si nisam znao pomoći ni kad je trebalo promijeniti osigurač.

Kad smo se idući put sastali, Jess je svima ispričala kako su ona i Maureen bile na ladanju kod Cindy.

"I moja se bivša supruga zove Cindy", rekao je Martin. Pijuckao je kavu s mlijekom i čitao *Telegraph* i samo je napola slušao što je Jess imala za reći.

"Aha, zamisli te slučajnosti", rekla je Jess.

Martin je nastavio pijuckati kavu.

"Halo!" rekla je Jess.

Martin je odložio *Telegraph* i pogledao je.

"Što?"

"Bile smo kod tvoje Cindy, tikvane." Martin je zurio u nju.

"Ali ti nikada nisi upoznala moju Cindy. Bivšu-moju Cindy. Moju bivšu."

"Ta upravo ti to i pokušavamo reći. Maureen i ja smo otišle onamo, gdje god to bilo, razgovarati s njom."

"U Torley Heath", rekla je Maureen.

"Ali tamo živi i Cindy!" rekao je Martin iznenađeno.

Jess je uzdahnula.

"Bile ste kod Cindy?"

Jess je dohvatila *Telegraph* i počela ga listati, u inat Martinu, zato što se dotad držao onako nezainteresirano. Martin joj je istrgnuo novine iz ruku.

"A kog ste vruga to učinile?"

"Htjele smo ti pomoći."

"Kako?"

"Otišle smo je pitati želi li se pomiriti s tobom. Ali ne želi. Već se skrasila s nekim slijepim frajerom. Nije joj loše. Zar ne, Maureen?"

Maureen je bila dovoljno mudra da šuti i zuri u vrhove vlastitih cipela.

Martin je piljio u Jess.

"Pa vi ste zbilja lude", rekao je. "Odakle vam pravo da to učinite?"

"Odakle nam pravo? Same smo si ga uzele. Ta živimo u slobodnoj zemlji."

"A što biste učinile da je briznula u plač i rekla, ono: 'Sve bih dala da se možemo pomiriti?'"

"Pomogle bismo ti da se spakiraš. A tebi bi u tom slučaju bogme bilo najpametnije da postupiš točno onako kako smo ti i rekle."

"Ali..." Neko je vrijeme još galamio, a onda je utihnuo. "Isuse Bože."

"Kako god bilo, možeš zaboraviti na to. Ionako misli da si pravi seronja."

"Da ste makar jedanput slušale što sam vam dosad govorio o svojoj bivšoj supruzi, mogle ste se poštediti muka putovanja. Zar ste doista mislile da će se ona htjeti pomiriti sa mnom? Zar ste doista mislile da se bih se ja htio pomiriti s njom?"

Jess je slegnula ramenima. "Isplatilo se pokušati."

"A ti", rekao je Martin. "Maureen. Nema ničeg na podu. Pogledaj me.

I ti si bila s njom?"

"Ona se toga i sjetila", rekla je Jess.

"Dakle, pa ti si onda još luđa nego ona."

"Svi mi trebamo pomoć", rekla je Maureen. "A neki od nas ne znaju što ustvari žele. Vi ste svi pomogli meni. Pa sam i ja željela pomoći vama. I mislila sam da je ovo najbolji način."

"Zašto misliš da bismo nas dvoje ovaj put uspjeli popraviti nešto što nam prije nije polazilo za rukom?"

Maureen na to nije rekla ništa, ali zato ja jesam.

"A tko se od nas ne bi potrudio popraviti nešto što mu prije nije polazilo za rukom? Sad kad smo lijepo mogli vidjeti što nam drugo preostaje. Jedno divovsko jebeno ništa."

"A što bi ti želio, JJ?" upitala je Jess.

"Sve živo, čovječe. Sastav. Lizzie."

"To je glupo. Sastav je bio smeće. No dobro", brzo je dodala, ugledavši moj izraz lica. "Ne baš smeće. Ali nije bio... znaš."

Kimnuo sam. Znao sam. "A Lizzie te odjebala."

I to sam također znao. Ali jedno joj ipak nisam rekao jer bih zvučao zbilja jebeno jadno, a to je da bih bez razmišljanja premotao vrpca unatrag, samo kad bi to bilo moguće, i ponovo odvratio nekoliko posljednjih tjedana sa sastavom i nekoliko posljednjih tjedana sa Lizzie, premda je već i tad sve bilo razjebano. Ali ipak sam se bavio glazbom, ali ipak sam bio s njom - nisam se imao razloga žaliti, zar ne? OK, sve je polako umiralo. Ali još nije bilo mrtvo.

Ne znam zašto, ali osjećao sam se kao da mi je kamen pao sa srca govoreći ono što doista želim, bez obzira što to ne mogu imati. Kad sam izmislio onog Svemirskog Tonyja za Maureen, ograničio sam njegove supermoći jer sam mislio da bi trebalo vidjeti što bi Maureen zapravo dobro došlo u stvarnom životu. Pokazalo se da bi joj dobro došao odmor, a tu smo mi mogli uskočiti, odnosno pokazalo se da uopće nije loše poznavati frajera poput Svemirskog Tonyja. Ali kad super moći nisu ograničene, onda čovjek može doznati kojekakve pizdarije, poput, što ja znam, onog što doista ne valja u nečijem životu. Svi mi provodimo toliko vremena ne govoreći što doista želimo zato što znamo da to ne možemo imati. Ili zato što to zvuči neuljudno, ili nezahvalno, ili izdajnički, ili djetinjasto, ili otrcano. Ili zato što nam je svima suviše važno održavati privid i tvrditi da je sve u najboljem redu, bez zezancije, pa se priznanje samome sebi da nije, doima kao loš potez. Hajde, priznajte što želite. Možda ne baš naglas, da se ne uvalite u nevolje. "Željela bih da se nikad nisam pristala udati za njega." "Želio bih da je još uvijek živa." "Želio bih da nikad nisam imao djecu s njom." "Želio bih imati pun kurac love." "Želio bih da se svi Albanci vrate u jebenu Albaniju." Što god bilo, priznajte to samima sebi. Istina će vas osloboditi. Ili to, ili ćete dobiti po nosu.

Bez obzira kakvim životom živite, ako želite preživjeti, prisiljeni ste lagati, a laganje nagrizi dušu, i stoga vas usrdno molim da se makar na trenutak odmorite od laži.

"Želim natrag svoj sastav", rekao sam. "I svoju curu. Želim natrag svoj sastav i svoju curu."

Jess me pogledala. "Maloprije si to rekao."

"E pa, nisam to ponavljao dovoljno često. Želim natrag svoj sastav i svoju curu. ŽELIM NATRAG SVOJ SASTAV I SVOJU CURU. A što ti želiš, Martine?"

Ustao je. "Želim još jedan *cappuccino*", rekao je. "Želite li i vi?"

"Ne budi takva pizda. Reci što želiš!"

"A kakve mi koristi od toga?"

"Ne znam. Reci, pa ćemo vidjeti."

Slegnuo je ramenima i sjeo.

"Imaš pravo na tri želje", rekao sam.

"OK. Želio bih da sam bio u stanju održati svoj brak."

"Aha, e pa, piši kući propalo je", rekla je Jess. "Tko ti je kriv što nisi bio u stanju držati svoju malenkost u hlačama. Oprosti, Maureen."

Martin nije obraćao pozornost na nju.

"I naravno, želio bih da nikada nisam spavao s onom curom."

"Aha, e pa..." rekla je Jess. "Začepi", rekao sam.

"Ne znam", rekao je Martin. "Možda bih jednostavno želio da nisam toliki šupak od čovjeka."

"Eto vidiš. Nije bilo tako teško, zar ne?"

To je trebala biti šala, recimo, ali se nitko nije nasmijao.

"A zašto jednostavno ne poželiš da si spavao s onom curom i izvukao se bez posljedica?" rekla je Jess. "To bih ja poželjela da sam na tvom mjestu. Mislim da još uvijek lažeš. Sudeći po tvojim željama, čovjek bi pomislio da želiš ispasti dobrica."

"Samo što takva želja baš i ne bi riješila moj problem, zar ne? I dalje bih bio šupak. I dalje bi me mogli uhvatiti zbog nečeg drugog."

"Dobro, a zašto onda jednostavno ne poželiš da te nikada i ni zbog čega ne uhvate? Zašto jednostavno ne poželiš da... Kako ide ono s vukom?"

"Ne razumijem što želiš reći?"

"Ma ono, kako nahraniti vuka?"

"Da vuk bude sit, a koza cijela?"

Jess je djelovala sumnjičavo. "Siguran si da glasi baš tako? Kako može koza ostati cijela ako je vuk pojede?"

"Poanta", rekao je Martin, "i jest u tome da postupiš tako da i jednoj i drugoj strani bude po volji. I da nahraniš vuka, i da poštediš kozu.

Tako da vuk ne ostane gladan, a da koza svejedno bude živa i zdrava."

"To je suludo."

"Točno tako."

"Kako je to moguće?"

"Nikako. Odatle i izraz."

"Ali gdje je tu onda smisao jebene koze? Ako je vuk ne kani pojesti?"

"Mislim da je netko malko odlutao od teme", rekao sam. "Smisao je da poželimo nešto što će nas učiniti sretnijima. A meni je posve razumljivo zašto bi Martin želio, ono, postati druga osoba."

"Ja bih željela da se Jen vrati kući", rekla je Jess. "Da, dobro. I to mi je posve razumljivo. Što još?" "Ništa. To je sve."

Martin je frknuo. "A ne bi poželjela da se ne ponašaš kao takav šupak?"

"Da se Jen vrati kući, ne bih više bila takva."

"Ili da nisi tako opaljena?"

"Ja uopće nisam opaljena. Samo, znaš. Zbunjena." Utihnuli smo i zamislili se. Bilo je očito da nisu svi za stolom povjerovali u to.

"Znači li to da ćeš se samo tako odreći još dviju želja?" rekao sam.

"Ne. Iskoristit ću ih. Hmm... Što kažete na doživotnu zalihu trave?"

Ili, što ja znam... Ne bih imala ništa protiv toga da znam svirati klavir, valjda."

Martin je uzdahnuo. "Isuse Bože. To je tvoj jedini problem? Što ne znaš svirati klavir?"

"Da nisam toliko zbunjena, mogla bih se posvetiti sviranju klavira."

Nismo dalje ulazili u to.

"Da čujemo još i tebe, Maureen."

"Već sam ti rekla. Onda kad si mi rekao da Svemirski Tony može samo srediti stvari."

"Reci da čuju i ostali."

"Željela bih da netko pronađe način kako pomoći Mattyju."

"Možeš ti i bolje od toga, je 1' da, Maureen?" rekla je Jess.

Svi smo se trgnuli. "Kako to misliš?"

"E pa, vidiš, baš sam se pitala što ćeš ti reći. Zato što si mogla poželjeti da se Matty rodio zdrav. I na taj način poštediti samu sebe svih onih godina čišćenja govana."

Maureen je na čas utihnula.

"Ali tko bih ja onda bila?"

"Ha?"

"Ne znam tko bih ja onda bila."

"I dalje bi bila Maureen, kozo jedna luda."

"Maureen nije mislila na to", rekao sam. "Nego na, ono, da smo svi mi zbroj svega onog što nam se dogodilo u životu. Dakle, ako nam se oduzme ono što nam se dogodilo, onda smo, ono, znaš..."

"Ne, jebiga, ne znam", rekla je Jess. "Da ti se nije dogodilo to što ti se dogodilo s Jen, i, i sve ostalo..."

"Misliš na Chasa i to?"

"Točno tako. Događaji toga tipa. No, tko bi onda bila?" "Netko drugi." "Točno tako."

"Pa to bi bilo jebeno sjajno."

Nakon toga smo prekinuli igrati igru želja.

M A R T I N

To je sve trebala biti jedna golema gesta, ja mislim, način da se sve to skupa zaokruži, kao da se sve to skupa uopće može ili pristaje zaokružiti. U tom i jest problem današnje mladeži, zar ne? Odgledali su previše sretnih svršetaka. Sve mora biti zaokruženo, sa smiješkom, suzom i mahanjem. Svi su naučili što su trebali, pronašli ljubav, spoznali svoje pogreške, otkrili blagodati monogamije ili očinstva ili sinovske dužnosti ili života kao takvog. U moje su doba na svršetku filmova junake ubijali, tik nakon što su spoznali da je život tek isprazan, turoban, okrutan i kratak.

Bilo je to dva-tri tjedna nakon "želio bih" razgovora u *Starbucksu*. Ni sam ne znam kako, ali Jess je ipak uspjela držati jezik za zubima - a to je zbilja hvalevrijedno postignuće, s obzirom na to da je riječ o osobi čiji se uobičajeni razgovorni stil može svesti na opisivanje svega dok ili čak prije nego što se zbiva, sa što je moguće više riječi, u duhu sportskih radijskih komentatora. Kad sad razmišljam o tome, vidim da se povremeno znala otkriti i odati kakvu igru igra - ili bi to bila učinila da je itko od nas znao da je riječ o igri.

Sjećam se da je jedno poslijepodne, kad je Maureen rekla da mora polako krenuti da vidi kako je Matty, Jess jedva suspregnula hihot i zagonetno napomenula da će ga se vrlo skoro i te kako nagledati.

Maureen je pogledala u nju.

"Vidjet ću ga za dvadesetak minuta, budem li imala sreće s autobusom", rekla je.

"Aha, ali mislila sam nakon toga", rekla je Jess.

"Vrlo skoro, ali nakon toga?" rekao sam.

"Aha."

"Ali vidim ga većinu minuta svakoga dana", rekla je Maureen.

Poslije smo potpuno zaboravili na to, kao što smo potpuno zaboravili još toliko toga što je Jess izgovorila.

Možda tjedan dana kasnije, Jess je počela pokazivati dotad nezapaženo zanimanje za Lizzie, JJ-evu bivšu curu.

"Gdje živi Lizzie?" upitala je JJ-a.

"Na King's Crossu. I da te preduhitrim, ne, nije kurva."

"Zbilja, nije valjda Lizzie kurva? Ha, ha. Samo te zajebavam."

"Aha. Totalno opaka šala."

"Pa gdje onda na King's Crossu? Ako nije kurva?"

JJ je zakolutao očima. "Neću ti reći gdje Lizzie živi, Jess. Zar ti ja izgledam kao nekakva naivčina?"

"Nemam namjeru razgovarati s njom. Glupa stara drolja."

"Možeš li nam, molim te, objasniti zašto drolja?" upitao sam je.

"Koliko mi znamo, Lizzie je spavala sa samo jednim muškarcem u cijelom svom životu."

"Kako se ono kaže? Preseratorski? Oprosti, Maureen."

"Metaforički", rekao sam. Kad netko upotrijebi izraz "preseratorski", a vi smjesta znate da je to sinonim za riječ "metaforički", imate puno pravo zapitati se niste li možda suviše bliski sa sugovornicom. Imate, štoviše, puno pravo zapitati se trebate li je uopće poznavati.

"Točno tako. Ona je drolja metaforički govoreći. Jer je nogirala JJ-a i vjerojatno počela izlaziti s nekim drugim."

"Eh, sad, ne znam", rekao je JJ. "Nisam siguran da bi itko trebao biti osuđen na doživotni celibat samo zato što me nogirao."

I tako je razgovor krenuo u sasvim drugom smjeru, razvivši se u raspravu o tome koje bi kazne bile prikladne za naše bivše i je li smrtna kazna predobra za njih i tako dalje, i prešli smo preko priče o Lizzie, kao i preko toliko drugih stvari iz tog razdoblja, a da to nismo ni primijetili. No sigurno bismo je iščepkali da nam se dalo kopati po smećem pretrpanoj tinejdžerskoj sobi Jessina uma.

Na dan D objedovao sam s Theom - premda još, dakako, tad kad sam objedovao s Theom nisam znao da je preda mnom dan D. Ta već je i objed s Theom sam po sebi bio dovoljno znakovit. Nisam razgovarao s njim licem u lice otkako sam izišao iz zatvora.

Želio je razgovarati sa mnom zato što je od jednog vrlo uglednog izdavača dobio, dopustite mi da se poslužim njegovim riječima,

'solidnu' ponudu za autobiografiju.

"Koliko?"

"Zasad još nisu dali nikakvu novčanu ponudu." "Smijem li onda pitati zbog čega misliš da je riječ o solidnoj ponudi?"

"E sad. Znaš i sam. Nije bez osnova."

"Što ti to znači?"

"Stvarna je, a ne izmišljena."

"A što tebi znači 'stvarna', u stvarnim okvirima? Najozbiljnije?"

"Sve je teže i teže razgovarati s tobom, Martin. Nadam se da se ne ljutiš što ti to kažem. Ne bih te baš opisao kao svog najjednostavnijeg klijenta na vrhuncu slave, imajući u vidu sve što je u posljednje vrijeme zaredalo. A u ovaj sam projekt zaista uložio mnogo truda."

Nakratko mi je pažnju odvratila spoznaja da se pod mojim nogama nalazi slama. Objedovali smo u restoranu po imenu "Farma", i sve što smo jeli, bilo je proizvedeno na farmi. Brilljantno, nije li? Meso!

Krumpiri! Zelena salata! Koja zamisao! Pretpostavljam da im je trebala slama jer bi krovna tema bez nje mogla djelovati malčice nategnuto. Doista bih volio da vam mogu reći kako su konobarice bile vesele i jedre i rumene u obrazima i da su nosile pregače, no ipak su, razumije se, bile otresite, mršave, blijede i odjevene u crno.

"Ali još uvijek mi nije jasno što si to točno morao raditi, Theo? Ako te je, kao što kažeš, netko nazvao i dao ti ponudu za moju autobiografiju, na neki neopisivo solidan način?"

"E sad. Ja sam nazvao njih i natuknuo im da bi možda mogli biti zainteresirani za takvo što."

"Tako. I jesu li djelovali zainteresirano?"

"Ta javili su se."

"Sa solidnom ponudom."

Theo se snishodljivo nasmiješio.

"Vidim da baš i nisi na ti sa svijetom izdavaštva, zar ne?"

"Ne baš. Znam samo ono što si mi rekao sad za vrijeme ručka. A to je da ti se javljaju ljudi sa solidnim ponudama. Mislio sam da je to razlog zbog kojeg smo ovdje."

"Prije nego što čovjek počne hodati, mora prvo naučiti puzati."

"U redu. Dogovoreno. Onda me za početak uputi u puzanje."

"Ne, vidiš... Za tebe je čak i puzanje hodanje. Nekim stvarima treba pristupiti, ono, s više *takta* nego što sad misliš."

"Moja molba da me uputiš u puzanje je hodanje?"

"Ponašaj se kao da nikad nisi čuo za izreku: Strpljen, spašen! Ako smijem primijetiti. Navalio si kao mutav. Štoviše, kao tenk."

Kasnije više nikad nisam čuo ni riječi o spomenutoj ponudi i nikada nisam uspio dokučiti svrhu našeg zajedničkog objeda.

Jess je sazvala izvanredni sastanak u četiri sata, u golemom i predvidljivo praznom podrumu *Starbucks*a u Upper Streetu, u jednoj od onih prostorija koje su prekrpane mnoštvom kauča i stolica i u kojoj biste se osjećali točno kao u svom dnevnom boravku kad vaš dnevni boravak ne bi imao prozora i kad biste pili isključivo iz papirnatih šalica koje nikad niste bacili u smeće.

"Zašto u podrumu?" upitao sam je kad me nazvala.

"Zato što želim razgovarati o nekim osobnim stvarima." "Kakvim osobnim stvarima?" "U vezi seksa."

"Oh, Bože. Doći će i ostali, zar ne?"

"Što, mislio si da me razdiru osobne seksualne dileme o kojima želim razgovarati samo s tobom?"

"Nadao sam se da griješim."

"Kako da ne, svaki dan maštam o tebi."

"Vidimo se kasnije, dobro?"

Odveo sam se autobusom broj 19 od West Enda do Upper Streeta, jer smo najzad ostali bez para. Došli smo do dna vreće s lovom zarađenom na gostovanjima u *talk show*-ovima i iskamčenom od pomoćnika ministara, a ja sam bio bez posla. I premda mi je Jess jedanput pojasnila kako su taksiji najjeftinije prijevozno sredstvo jer te besplatno voze kamo god želiš i ne traže od tebe novac dok god ne stigneš na željeno odredište, zaključio sam da kažnjavanje taksista zbog mog siromaštva i nije tako dobra zamisao. Uostalom, taksist i ja gotovo sigurno bismo proveli put raspravljajući o tome kako sam nepravedno utamničen, kako je moj postupak bio posve razumljiv, kako je cura sama kriva što je onakva izašla van i tako dalje i tako dalje. Već neko vrijeme vozim se isključivo mini taksijima, zato što njihovi vozači nemaju pojma o građanima Londona jednako kao što nemaju pojma o njegovu zemljovidu. U autobusu sam

prepoznat čak dvaput, a jedna od osoba koje su me prepoznale ustoj mi je željela pročitati i prikladan odlomak iz Biblije koji navodno ima moć iskupljenja.

Približavajući se *Starbucksu*, spazio sam jedan mlađahan par koji je neposredno prije mene ušao i odmah pohitao u podrum. Isprva sam se tome silno obradovao, jer je to značilo da će nam Jess svoje najnovije seksualne spoznaje morati povjeriti *sotto voce*, ako do toga uopće i dođe; ali onda sam, čekajući u redu svoj crni čaj s mlijekom, shvatio da moje rasuđivanje nema veze s mozgom, imajući u vidu Jessin imunitet na sram, a moj želudac je počeo raditi ono što ne prestaje raditi otkako sam premašio četrdesetu. Bilo bi pogrešno reći da me *peče*, to sigurno ne. Ostarjeli želuci ne *peku*. Mislim da ću biti najjasniji ako kažem da je jedna stijenka mog želuca poput jezika, a druga poput baterije. I da se u trenutku napetosti dvije stijenke dodiruju, s katastrofalnim posljedicama.

Prva osoba koju sam ugledao na dnu stuba bio je Matty, u invalidskim kolicima. Tik do njega, svaki s jedne strane, stajala su dva krupna bolničara koji su ga, pretpostavljam, i prenijeli dolje, a jedan od njih je razgovarao s Maureen. Dok sam se ja pokušavao dosjetiti što li je to moglo dovesti Mattyja u *Starbucks*, dvije male plavokose djevojčice pojurile su mi ususret vičući: "Tatice! Tatice!" no čak mi je i tad trebalo nekoliko sekundi da shvatim da su to moje kćeri. Podigao sam ih, grlio ih, susprezao suze i ogledavao se oko sebe. Penny je također bila tu i smiješila mi se, dok je Cindy sjedila za stolom u suprotnom kutu i nije mi se smiješila. JJ je grlio mladi par koji je ušao prije mene, a Jess je stajala s ocem i ženom koja je, kako sam zaključio, bila njezina majka - nije bilo sumnje da preda mnom stoji supruga laburističkog pomoćnika ministra. Bila je visoka i odjevena u skupu odjeću, ali ju je nagrđivao odurni smiješak koji očito nije imao nikakve veze s čim što je u tom trenutku osjećala, smiješak kao stvoren za izbornu večer. Oko ruke je nosila jednu od onih crvenih narukvica kakva se može vidjeti i na Madonni, što znači da je, svim vidljivim pokazateljima usprkos, očito bila riječ o istinski produhovljenoj ženi. S obzirom na Jessin smisao za dramatiziranje, ne vjerujem da bih se pretjerano začudio i da sam među okupljenima ugledao njezinu sestru, no nakon pažljivog ispitivanja terena shvatio sam da ipak nije među nama. Jess je bila odjevena u suknju i sako, i za razliku od svih dosadašnjih susreta, ovaj put morao sam joj prići zbilja blizu da bi me preplašila šminka oko njezinih očiju.

Spustio sam cure i odveo ih do majke. Usput sam mahnuo Penny, tek toliko da se ne osjeti zanemareno.

"Bok." Nagnuo sam se kako bih poljubio Cindy u obraz, no ona se mudro izmaknula u stranu.

"Nego, otkud ti ovdje?" rekao sam.

"Ona ondje luda djevojaka je mislila da bi ti to, iz nekog razloga, trebalo pomoći."

"Oh. A nije li ti kojim slučajem objasnila na koji način bi mi to trebalo pomoći?"

Cindy je frknula. Stekao sam dojam da će Cindy frktati što god joj rekao, da će frktanje večeras biti njezin omiljeni način ophođenja, pa sam kleknuo kako bih pročavrljao s djecom.

Jess je pljesnula rukama i stala u središte prostorije.

"Za ovo sam doznala putem Interneta", rekla je. "Zove se intervencija.

U Americi to rade već takoreći non-stop." "Non-stop", doviknuo je JJ.

"Samo to i radimo."

"Dakle, ovako, kad je netko u kurcu... u lošem stanju zbog droge ili pića ili čega god, onda se prijatelji i članovi obitelji, tko god, dotične osobe okupe svi na jednom mjestu, suoče se s njim i kažu mu, ono: Daj se više saberi, u kurac! Oprosti, Maureen. Oprostite, Mama i Tata, Oprostite, djevojčice. Ovo je malko drukčije. U Americi imaju stručnog... Oh, sranje, zaboravila sam kako se

to kaže. Na internetskoj stranici se ta osoba zvala Steve."

Gurnula je ruku u džep sakoa i izvukla komadić papira.

"Moderator, tako je. U pravilu bismo trebali imati stručnog moderatora, no mi ga u ovom slučaju nemamo. Pravo da vam kažem, nisam znala kome bih se obratila. Ne poznajem nikog stručnog. Osim toga, ova je intervencija, hajmo reći, izokrenuta naglavce. Zato što mi od vas tražimo da intervenirate. Mi dolazimo k vama, a ne vi k nama.

I molimo vas da nam pomognete."

Dva bolničara koja su dovezla Mattyja polako su počela pokazivati nelagodu, i to nije promaklo Jess.

"Ne vi", rekla je. "Od vas se ne očekuje ništa. Ako ćemo po istini, vi ste zapravo ovdje tek toliko da malo podebljamo Maureeninu potporu, s obzirom da ona, ovaj, zapravo nema nikog drugog, zar ne? Nekako mi se činilo boljim da ste tu barem vas dvojica i Matty nego da je sama, dobro? Mislila sam da ćeš se ražalostiti, Maureen, budeš li gledala sva ta obiteljska okupljanja i stajala sama kao prst."

Mora joj se odati priznanje. Kad je jedanput primila uzde u svoje ruke, nije ih bila spremna samo tako ispustiti. Maureen je pokušala namjestiti zahvalan smiješak.

"Nego, idemo dalje. Ovo što slijedi je tek toliko da znate tko je tko. U

JJ-evu kutu nalaze se njegova bivša cura, Lizzie, i njegov prijatelj, Ed, koji je skupa s njim svirao u njegovom usranom sastavu. Ed je doputovao iz Amerike posebno za ovu prigodu. U mom kutu nalaze se moji Mama i Tata, a moram vam reći da je doista osobita čast vidjeti ih oboje u istoj prostoriji, ha, ha. S Martinom su njegova bivša supruga, kćeri i bivša djevojka. A možda i nisu tako bivše, tko zna?

Ne bi me iznenadilo da se do kraja intervencije Martin pomiri i sa suprugom i s djevojkom?"

Svi su se nasmijali, pogledali u Cindy i prestali se smijati shvativši kako njihov smijeh neće proći bez posljedica.

"S Maureen su pak njezin sin Matty i dva momka iz ustanove za njegu i pomoć. A sad da vam objasnim kako sam ja to zamislila. Prvo ćemo malo pročavrljati sa svojim gostima i na brzinu vidjeti što ima novoga kod njih. A onda ćemo zamijeniti mjesta i pročavrljati s gostima ostalih troje. Tako da bi ovo trebao biti križanac američkog tipa emisije i roditeljske večeri u školi, s obzirom da članovi obitelji i prijatelji sjede u kutovima i čekaju da im pridete."

"Zašto?" rekao sam. "Zbog čega?"

"Ne znam. Zbog čega god. Zabave radi. A možda da štogod i naučimo, slažeš se? Jedni o drugima? I o samima sebi?"

Evo je na, opet ona trubi o sretnim svršecima. Istina je da sam dotad štošta naučio o drugima, ali nisam naučio ama baš ništa što nisu bile samo gole činjenice. Zato sam se i mogao pohvaliti Edu da znam ime sastava u kojem je svirao ili reći Crichtonovima da znam ime njihove nestale kćeri; međutim, nisam stekao dojam da bi im to na bilo koji način moglo biti korisno pa čak ni utješno.

A uostalom, što čovjek uopće može i uspijeva naučiti, osim tablice množenja i imena španjolskog premijera? Nadam se da sam ja naučio da ne bih smio spavati s petnaestogodišnjakinjama, ali to sam naučio već odavno - desetljećima prije nego što sam doista spavao s petnaestogodišnjakinjom. Jedina je kvaka bila u tom što mi se predstavila kao šesnaestogodišnjakinja. Onda, jesam li naučio da ne bih smio spavati sa

šesnaestogodišnjakinjama ili privlačnim mladim ženama? Nisam. Pa ipak, gotovo svaka osoba koju sam ikada intervjuirao rekla mi je da je učinivši ovo ili ono - oporavivši se od raka, popevši se na planinu, igrajući ulogu serijskog ubojice u filmu - naučila ponešto i o sebi samoj. A ja sam im na to uvijek kimnuo glavom i zamišljeno se nasmiješio, a zapravo sam htio izvući iz njih sve pojedinosti. "Ali što ste *točno* naučili od raka? Da mrzite povraćati? Da ne želite umrijeti? Da vas od perike svrbi tjeme? Hajte, recite, i pokušajte biti što precizniji." Meni se čini da se radi o nečem u što se svi oni nastoje uvjeriti kako bi svoje iskustvo pretvorili u nešto što ima stanovito značenje, a ne nešto što je bio tek potpuni i savršeni gubitak vremena.

U proteklih nekoliko mjeseci bio sam u zatvoru, izgubio sam svaki atom samopoštovanja, otuđio sam se od svoje djece i ozbiljno sam se bavio mišlju da si oduzmem život. Mislim, ta moja nesretna sudba morala bi psihološki biti pandan raku, ne bi li? A svakako je mnogo veća stvar nego igranje uloge u nekom usranom filmu. Pa kako to da sam ja onda naučio drek na šibici? I što sam uopće morao naučiti?

Istina, naučio sam da sam poprilično vezan za svoje samopoštovanje i da sam ga sa žaljenjem gledao kako izdiše. Povrh toga, saznao sam da zatvor i siromaštvo zaista nisu moja *furka*. Ali, znate kako je, sve mi je to već moglo sinuti pred očima i prije zatvora. Znam da ćete reći da nisam osobito maštovit, ali meni se čini da bi ljudi naučili više toga o samima sebi kad ne bi obolijevali od raka. Jer bi imali više vremena i više snage.

"Dakle", nastavila je Jess. "Tko će kome?"

U tom se trenu između nas stvorilo nekoliko francuskih propalica tinejdžerskog uzrasta, sa šalicama kave u rukama. Uputili su se prema praznom stolu pokraj Mattyjevih kolica.

"Hej", rekla je Jess. "A kamo ste se vi to uputili? Brišite gore, svi do jednog."

Zurili su u nju.

"Življe malo, nismo na odmoru. Hop hop hop. *Schnell. Plus vitelement.*" Ponavljajući iš, iš, tjerala ih je prema stubama, a ovi su se pokorili, bez pogovora; Jess je također bila još samo jedan neshvatljivi i nasrtljivi predstavnik jedne neshvatljive i nasrtljive države. Sjeo sam za stol svoje bivše supruge i ponovno mahnuo Penny. Bila je to nekakva višenamjenska gesta tipična za prekrcane zabave, neka vrsta križanca između: "Samo ću popiti jedno piće" i

"Nazvat ću te", s možda tek neznatnom primjesom rečenice: "Račun, molim vas". Penny je kimnula, kao da me razumije. A onda sam, podjednako neprimjereno, protrljao ruke, kao da mi rastu zazubice pri pomisli na sve moguće ukusne i hranjive samospoznaje na koje samo što nisam navalio.

MAUREEN

Nisam mislila da ću imati bogzna što reći. Mislim, Mattyju doista nisam imala što reći. No, mislila sam da neću imati bogzna što reći ni momcima iz doma za njegu i pomoć. Pitala sam ih jesu li za šalicu čaja, ali nisu bili; onda sam ih pitala jesu li se namučili noseći Mattyja niza stube, a oni su rekli da nisu jer su dvojica. A ja sam im na to rekla da ga ja ne bih uspjela odnijeti dolje ni da se udeseterostručim, i oni su se nasmijali, a nakon toga smo samo stajali i zurili jedni u druge. A onda me onaj niski, onaj koji je doselio iz Australije i izgledao poput robota kojeg je Matty imao kad je bio mladi, četvrtaste glave i četvrtastoga tijela, upitao kakva je svrha ovog okupljanja.

Uopće mi nije palo na um da ni oni ne znaju ništa o tome.

"Razmišljao sam i razmišljao u čemu je stvar, ali se nisam dosjetio ničeg pametnog."

"Da", rekla sam. "Istina. Vjerujem da vas to zbunjuje."

"No dajte onda, recite nam. Skratite nam muke. Steve tvrdi da ste svi zapali u novčane

neprilike."

"Neki čak i jesu. Ja nisam."

Nikad se zapravo nisam morala zamarati zbog novca. Primam doplatak za njegovatelja i živim u majčinoj kući, a majka mi je osim toga ostavila i nešto ušteđevine. A kad nigdje ne idete i ništa ne radite, život je jeftin.

"Ali zato imate briga", rekao je četvrtasti.

"Da, imamo briga", rekla sam. "Ali to su posve drukčije brige."

"Aha, a onaj tamo bogme ima briga", rekao je onaj drugi, Stephen.

"Frajer s televizije."

"Da, on ima briga", rekla sam.

"Pa kako ste ga uopće upoznali? Nije baš da zalazite u iste noćne klubove."

I tako sam im na kraju ispričala cijelu priču. Nisam to namjeravala.

Ali riječi su jednostavno izlazile iz mene. A kad sam jednom počela pričati, činilo mi se da uopće nije važno što ću im reći. A onda sam, stigavši do samog svršetka, shvatila da im nisam trebala reći ništa, premda su se ponijeli vrlo ljubazno i rekli da im je strašno žao i sve u tom stilu.

"Nećete to razglasiti po ustanovi za njegu i pomoć?" rekla sam.

"Zašto bismo to učinili?"

"Jer bi se moglo dogoditi da ga ubuduće odbiju primiti, doznaju li da sam namjeravala zauvijek ostaviti Mattyja kod njih. Mogli bi pomisliti da se spremam skočiti s nekog krova, kad god vas nazovem da dođete po njega."

I tako smo sklopili dogovor. Oni su mi dali ime jedne druge obližnje ustanove za njegu i pomoć, i to privatne, koja je navodno ljepša čak i od njihove, a ja sam im obećala da ću, ako odlučim dići ruku na sebe, nazvati tu drugu ustanovu.

"Nije da ne želimo znati", rekao je četvrtasti, Sean. "I nije da ne želimo da Matty zaglavi u našoj ustanovi. Jednostavno ne želimo misliti da ste u nevolji svaki put kad nas nazovete."

Ne znam zašto, ali mene je to obradovalo. Dvojica muškaraca koje sam jedva poznavala rekli su mi da ih ne zovem ako osjetim želju da si oduzmem život, a meni je došlo da ih zagrlim. Vidite, nisam željela da me drugi ljudi sažalijevaju. Željela sam da mi pomognu, pa makar pomaganje značilo i reći mi da mi ne žele pomoći, i nadam se da ovo ne zvuči suviše irski. A najsmješnije u svemu tome je što je Jess, organizirajući ovo malo okupljanje, ciljala upravo na to. Nije očekivala da će glede mene bilo što postići i ovu dvojicu mladića je pozvala samo zato što Matty ne bi mogao doći sam, a meni je, zahvaljujući njima, već nakon pet minuta bilo lakše zbog nečega.

Stephen i Sean i ja nekoliko smo trenutaka promatrali ostale da vidimo kako oni napreduju. Čini se da je najbolje išlo JJ-u, jer se on i njegovi prijatelji dotad još nisu počeli ozbiljnije svađati. Martin i njegova bivša supruga su u tišini promatrali kako njihove kćeri crtaju sliku, a Jess i njezini roditelji su vikali. Što je mogao biti dobar znak da su vikali o onome o čemu su trebali, no svako toliko Jess bi najglasnije od njih troje viknula nešto o ovome ili onome što po svoj prilici nikako nije moglo biti od koristi. Na primjer: "Nikad nisam ni taknula te glupe, posrane naušnice." To su čuli svi prisutni, a Martin i JJ i ja međusobno smo se pogledali. Nitko od nas nije imao pojma ni o kakvim naušnicama, tako da nismo htjeli nikoga osuđivati, ali bilo je teško povjerovati

da su naušnice Jessina najveća briga.

Bilo mi je žao Penny koja je još sjedila sama, pa sam je pozvala da mi se pridruži ako želi.

"Sigurno imate mnogo stvari o kojima morate razgovarati", rekla je.

"Ne", rekla sam. "Mi smo svoje već obavili."

"Nego, vi imate najzgodnijeg momka u prostoriji", rekla je. Mislila je na Stephena, na visokog bolničara, a sad kad sam ga promotrila iz drugog dijela prostorije, odmah mi je bilo jasno o čemu govori. Imao je dugu i gustu plavu kosu i svijetloplave oči, a njegov osmijeh je unosio toplinu u cijelu prostoriju. Žalosno je što to dotad nisam primijetila, ali odavno vrlo rijetko razmišljam o takvim stvarima.

"Onda nam se lijepo pridruži i porazgovaraj s njim. Bit će mu drago upoznati te", rekla sam. Dakako da takvo što nisam mogla tvrditi sa sigurnošću, ali vjerujem da bi i vama bilo prilično drago upoznati zgodnu ženu zaposlenu na televiziji kad nemate što drugo raditi negoli stajati pokraj dječaka u invalidskim kolicima. Ne bih si smjela pripisivati prevelike zasluge jer zapravo nisam ništa učinila, osim što sam rekla to što sam rekla; no ne bi čovjek vjerovao što se sve dogodilo samo zato što je Penny prošetala s jednog kraja kafića na drugi da bi razmijenila nekoliko riječi sa Stephenom.

J E S S

Čini se da su se svi dobro zabavljali izuzev mene. Ja sam se osjećala kao govno. A to nije bilo fer zato što sam danima organizirala tu interventnu roditeljsku večer. Pretražila sam Internet i iskopala *e-mail* adresu onog frajera koji je bio menadžer JJ-eva sastava. On mi je dao Edov broj telefona, pa sam ostala budna do valjda tri u noći da ga nazovem kad dođe kući s posla. Kad sam mu rekla u kakvim je govnama JJ, rekao je da će doći ovamo, a on je onda nazvao Lizzie i objasnio joj što se zbiva, pa je i ona bila za. A da ne govorim da sam imala pune ruke posla sa Cindy i djecom, i da sam se osjećala kao da sam odgulila puni jebeni radni tjedan, a evo što mi je nagrada?

Kvrugu i sve. Gdje mi je bila pamet kad sam mislila da će mi razgovor s mojim jebenim ocem i mojom jebenom majkom biti od ikakve jebene koristi? Svaki jebeni dan razgovaram s njima. Zašto sam mislila da bi se ovaj put nešto moglo promijeniti? Zato što su Matty i Penny i svi ostali bili u blizini? Zato što smo bili u *Starbucksu*! A valjda sam se nadala da će me pokušati saslušati, osobito zato što sam naglasila da smo se svi zajedno okupili zato što trebamo njihovu pomoć; no kad je Mama iskopala onu priču o naušnicama, znala sam da sam jednako tako mogla dovući s ceste prvu osobu koja mi dopadne šaka i zamoliti je da me posvoji ili što već.

Nikad mi neće zaboraviti te naušnice. Ne bi me čudilo da o njima razgovaramo i na njezinoj samrtničkoj postelji. Čak bi se moglo reći da su one njezin način psovanja. Kad se ja naljutim na nju, onda često govorim jebemu, a kad se ona naljuti na mene, onda često spominje naušnice. Naušnice ionako nisu bile njezine; pripadale su **Jen**, a kao što sam joj to i rekla, nikad ih nisam ni taknula. Mama tvrdi da su onih prvih nekoliko tjedana, kad smo po cijele dane sjedili uz telefon i čekali da nas policija obavijesti kako je pronađeno Jenino tijelo, naušnice ležale na njezinu noćnom ormariću. Mama kaže kako je svaku noć sjedila na njezinu krevetu i kako ima, ono, fotografsko pamćenje predmeta koje je viđala svaku večer i kako još i danas jasno vidi te naušnice, tik do prazne šalice za kavu i džepnog izdanja ove ili one knjige. No kad nas je ponovno polako počela zahvaćati kolotečina posla i škole i normalnog života, odnosno kolotečina normalnog života onoliko koliko je to otad pa nadalje uopće bilo moguće, naušnice su nestale. I tko bi ih drugi ukrao ako ne ja, s obzirom da stalno nešto kradem. Što je, priznajem, istina. Ali većinom kradem novac, i to od njih. I naušnice su pripadale Jen, ne njima, a Jen ih je ionako kupila na camdenskoj tržnici za valjda pet funta.

Ne mogu to tvrditi sa sigurnošću i uopće se ne želim sa-mosažalijevati ili što već. Ali činjenica je da roditelji neku djecu vole više od druge, zar ne? Ta kako i ne bi? Kako, ono, Gospodinu i Gospođi Minogue Kylie ne bi bila draža od one druge? Jen ih nikada nije potkradala, stalno je čitala knjige, bila je dobar đak, razgovarala je s Tatom o restrukturiranju vlade i svim ostalim političkim temama, nikad se nije isповračala po podu pred ministrom financija ili što god. Uzmimo, primjerice, povraćanje. Za sve je kriv pokvareni falafel, dobro?

Markirala sam iz škole i popušila s društvom

Okruglice od slanutka; azijski specijalitet. možda dva džointa i popila nekoliko *Breezem*, pa prema tome ne može biti ni govora o nekakvom divljem poslijepodnevu. Zbilja se nisam posebno razvalila. A onda sam neposredno prije polaska kući pojela taj falafel. Dakle, okrećući ključ u bravi na ulaznim vratima točno sam osjećala kako mi se falafel vraća, tako da sam znala od čega mi je zlo. I znala sam da nemam izgleda stići do kupaonice, dobro? Tata je bio u kuhinji s frajerom od Financija, i ja sam pokušala izdržati do sudopera, ali nisam uspjela. Falafel i *Breezeri* prštali su na sve strane. Bih li povratila i da nisam pojela falafel? Ne. Je li mi povjerovao da je povraćanje imalo ikakve veze s falafelom? Nije. Bi li povjerovali Jen? Da, samo zato što nije pila i pušila. Ne znam. Ali to je moj život - falafel i naušnice. Svi znaju govoriti, ali

nitko ne zna što reći.

Nakon što smo još jedanput priveli kraju scenu s naušnicama, moja je majka rekla: Što zapravo hoćeš? A ja sam joj, ono, rekla: Zar ti nikad nikog ne slušaš?, a ona je rekla: A koji sam to dio trebala slušati? A ja sam joj rekla, ono: Pa možda dio mog govora ili čega već u kojem sam rekla da trebamo vašu pomoć, a ona će na to: Dobro, ali što ti to znači? Što bismo još trebali učiniti, a da to već ne činimo?

I nisam joj znala odgovoriti. Odijevaju me i hrane me i daju mi lovnu za cugu i obrazuju me i sve to. Kad nešto želim reći, saslušaju me.

Jednostavno sam mislila da će mi pomoći ako im kažem da mi moraju pomoći. Nisam ni slutila da im ne mogu ništa reći i da oni ne mogu ništa reći i ništa učiniti.

Tako da me trenutak kad me Mama upitala kako bi mi još mogli pomoći u neku ruku podsjetio na trenutak kad je onaj frajer skočio s krova. Mislim, nije bio ni približno toliko stravičan i jeziv i nitko nije umro i svi smo bili u zatvorenom i tako dalje. Ali znate kako neke stvari čuvate na sigurnom, negdje duboko u primozgu, u nekakvoj kutiji za crne dane? I mislite si, primjerice, jednog dana, ako više ne budem imao snage, sam ću sebi skratiti muke. Jednog dana, ako zbilja generalno zajebem stvar, dignut ću ruke i zamoliti Mamu i Tatu da me izvuku. U svakom slučaju, moja zamišljena kutija za crne dane bila je prazna, a vic je u tome što nikada ničega u njoj nije ni bilo.

Zato sam i učinila ono što obično činim u sličnim okolnostima. Rekla sam Mami da odjebe i rekla sam Tati da odjebe i pokupila se, premda sam nakon toga trebala razgovarati s nečijim tuđim prijateljima i obitelji. Kad sam već stigla do vrha stuba, shvatila sam da se ponašam kao glupača, no tad je već bilo prekasno da se vratim natrag, pa sam išetala ravno kroz vrata i niz Upper Street i u postaju metroa Angel i ušla u prvi vlak koji je naišao. Nitko nije potrčao za mnom.

J J

Onaj čas kad sam ugledao Eda i Lizzie dolje u podrumu, preplavio me neobuzdan tračak nade. U stilu, to je to! Došli su me spasiti! Ostatak benda priprema teren za večerašnju gažu, a nakon toga Lizzie i ja gibamo u jedan presladak stančić što ga je unajmila za nas dvoje! Eto čime se bavila sve ovo vrijeme! Traženjem stana i unutarjim uređenjem! I... Tko je onaj stariji frajer koji razgovara s Jess? Možda namještenik neke diskografske kuće? Da nam nekim čudom Ed nije sklopio kakav ugovor? Ne, nije. Onaj stari frajer je bio Jessin otac, a kasnije sam doznao i kako Lizzie ima novog dečka, nekog s kućom u Hampsteadu i vlastitom tvrtkom za grafički dizajn.

Prilično sam se brzo vratio u stvarnost. Na njihovim licima nije bilo uzbuđenja, kao ni u njihovim glasovima, pa mi je odmah bilo jasno da nemaju nikakvih novosti za mene, nikakvih velikih vijesti o mojoj budućnosti. No vidio sam na njima da me vole i da su zabrinuti i zbog tog sam se, istini za volju, malo raspekmezio; dugo sam ih grlio jer nisam htio da primijete da se ponašam kao curica. Oni su, međutim, došli u podrum *Starbucks*a zato što im je netko rekao da dođu u podrum *Starbucks*a, ali nijedno od njih nije ni slutilo zašto.

"Što ima, čovječe?" rekao je Ed. "Čujem da nisi baš najbolje."

"Aha, no da", rekao sam. "Nešto će već iskrsnuti." Želio sam dodati nešto u vezi onog Dickensova Micawbera, vječitog optimista, ali nisam htio da me Ed počne gnjaviti već i prije nego što porazgovaramo.

"Ovdje ti sigurno ništa neće iskrsnuti", rekao je. "Pametnije ti je da se vratiš kući."

Nisam htio doći u situaciju da mu moram tumačiti cijelu onu šaradu o devedeset dana, pa sam promijenio temu.

"Nego, vidi ti njega", rekao sam. Bio je odjeven u jaknu od jelenje kože koja je djelovala prilično skupo, i bijele samterice, a premda mu je kosa i dalje bila dugačka, izgledala je nekako zdravo i sjajno.

Izgledao je poput jednog od onih šupaka što izlaze s curama u *Seksu i gradu*.

"Zapravo, nikad nisam htio izgledati onako kako sam dosad izgledao."

Onako sam izgledao samo zato što nisam imao para. I zato što se na mjestima u kojima smo odsjedali nikad nismo mogli ni pošteno otuširati."

Lizzie se ljubazno nasmiješila. Nije mi bilo lako, pokraj njih dvoje - osjećao sam se kao da su me prva i druga supruga došle posjetiti u bolnicu.

"Nisam mislio da si takva kukavica", rekao je Ed.

"Hej, pazi malo što pričaš. Ta ipak se nalaziš u samom sjedištu Kluba kukavica."

"Aha. Ali kako ja čujem, ostali su imali prilično dobre razloge. A što ti imaš? Ništa, čovječe."

"Pun pogodak. Točno se tako i osjećam."

"Znaš da nisam mislio na to." "Tko je za kavu?" rekla je Lizzie.

Nisam htio da ode. "Idem s tobom", rekao sam.

"Idemo svi zajedno", rekao je Ed. I tako smo otišli svi zajedno, Lizzie i ja i dalje nismo razgovarali, za razliku od Eda koji je i dalje govorio, i osjećao sam se jednako kao i posljednjih nekoliko

godina života, i sve je to bilo zbijeno u red za kavu s mlijekom.

"Ljudima poput nas *rock'n'roll* dođe umjesto koledža", rekao je Ed nakon što smo naručili. "Mi smo djeca iz radničke klase. Mi se nemamo prilike zajejavati naokolo poput dečki iz bratstava ako se ne pridružimo nekom bendu. Sve što imamo je nekoliko godina prije nego što bend postane pušiona i prije nego što turneje postanu pušiona i prije nego što besparica postane prava pušiona. I onda nađemo posao. To ti je život, čovječe."

"Znači, kad dođemo do točke kad sve postane pušiona... Nama to dođe umjesto diplome. Kao da smo diplomirali."

"Točno tako."

"Pa kad će onda Dylanu sve postati pušiona? Ili Spring-steenu?"

"Vjerojatno onda kad počnu odsjedati u motelima u kojima ima tople vode tek poslije šest poslijepodne."

Istina je da smo za vrijeme posljednje turneje odsjeli u jednom takvom motelu u Južnoj Karolini. Samo što se ja sjećam koncerta na kojemu se sve pušilo, dok se Ed sjeća tuševa iz kojih se ništa nije pušilo.

"Kako god bilo, poznavao sam Springsteena. Ili bolje rečeno, gledao sam ga uživo na turneji na kojoj se okupila stara postava E Streeta. I žao mi je što ti to moram reći, Senatore JJ, ali ti ipak nisi Springsteen."

"Hvala ti, prijatelju."

"U kurac, JJ. Što želiš da ti kažem? OK, ti si Springsteen. Ti si jedan od najuspješnijih izvođača u povijesti glazbene industrije. Bio si na naslovnica *Timea* i *Newsweeka* u jednom te istom tjednu. Iz noći u noć puniš jebene stadione. Eto. Zadovoljan? Isuse. Daj više odrasti, čovječe."

"Oh, ma nemoj, a ti si kao odjednom odrastao zato što ti se stari smilovao i uvalio te u posao spajanja ljudi na ilegalnu kablensku?"

Edu uvijek pocrvene uši kad se sprema nekoga opaliti. Vjerujem da taj podatak ne koristi nikome živom osim mene, jer se Ed, dakako, nema običaj osobito duboko vezivati za osobe koje je opalio, pa nijedna od njih nema prilike naučiti štos s ušima - iz nekog se razloga ne zadržavaju u njegovoj blizini toliko dugo. Vrlo vjerojatno jedino ja znam kad je pravo vrijeme da se sagnem.

"Pocrvenile su ti uši", rekao sam.

"Jebi se."

"Doletio si skroz ovamo samo zato da bi mi to rekao?" "Jebi se."

"Prekinite, obojica", rekla je Lizzie. Ne mogu to tvrditi sa sigurnošću, ali prilično sam siguran da nam je Lizzie rekla to isto i posljednji put kad smo svo troje bili na okupu.

Frajer koji nam je pripremao kavu pozorno nas je promatrao. Znao sam ga, onako iz viđenja, i bio je sasvim OK; još je studirao i nekoliko puta razgovarali smo o glazbi. Jako su mu se sviđali The White Stripes, a ja sam ga pokušavao nagovoriti da poslušava Muddyja Watersa i Howlin' Wolf a. Mislim da smo ga lagano prestravili.

"Čuj", rekao sam Edu. "Često zalazim ovamo. Ako me kaniš izdevetati, bit će najbolje da izađemo."

"Hvala", rekao je poklonik White Stripesa. "Mislim, znate kako je. Vi ste naš stalni gost i da smo sami, ne bih imao ništa protiv jer nastojimo ugoditi našim stalnim gostima. Ali..." Pokazao je na red ljudi iza nas.

"Ne, ne, nemaš brige, čovječe", rekao sam. "Hvala."

"Da vam ostavim kavu ovdje na šanku?"

"Može. Brzo ćemo mi. Obično se primiri već nakon jednog dobrog udarca."

"Jebi se."

I tako smo svi skupa izišli na ulicu. Bilo je hladno i mračno i vlažno, ali Edove su se uši žarile poput dviju malih baklji u tami.

M A R T I N

Nisam se ni vidio ni čuo s Penny od jutra kad su novine obznanile svijetu naš susret s anđelom. Ne mogu reći da mi nije prirasla srcu, no lagao bih kad bih rekao da mi je nedostajala, bilo u seksualnom, bilo u društvenom pogledu. Moj je libido čini se otišao na odmor (te sam morao računati i s tim da bi se mogao odlučiti na prijevremenu mirovinu i nikad se više ne vratiti na svoje radno mjesto); moj društveni život činili su JJ, Maureen i Jess, zbog čega bi se moglo reći da je stekao jednako koliko i moj seksualni nagon, dobrim dijelom i zato što mi je tada tako odgovaralo. Pa ipak me preplavio neobuzdan gnjev kad sam ugledao Penny kako očijuka s jednim Mattyjcvim bolničarom.

Ako znate barem nešto o izopačenosti ljudske naravi, onda znate da ovo uopće nije paradoks. (Ako se ne varam, već sam jedanput upotrijebio tu rečenicu i ne bi me iznenadilo da je zbog toga izgubila na mjerodavnosti i psihološkoj pro-nicavosti. Sljedeći put ću se jednostavno držati izopačenosti i nedosljednosti te ljudsku narav ostaviti po strani.) Ljubomora je kadra zaskočiti čovjeka u bilo kojem trenutku, a, osim toga, plavokosi bolničar bio je visok i mlad i preplanuo i plavokos. Velike su šanse da bi me zbog njega preplavio neobuzdan gnjev i da je stajao posve sam u podrumu *Starbucks*a ili, dapače, bilo gdje u Londonu.

Kako god bilo, sasvim je sigurno da sam pod svaku cijenu tražio izgovor da napustim okrilje svoje obitelji. Kao što se moglo i očekivati, nisam baš mnogo toga naučio o samome sebi u nekoliko proteklih minuta. Ni prezir bivše supruge ni krejoni mojih kćeri nisu bili onoliko poučni koliko se Jess nadala.

"Hvala", rekao sam Penny.

"Oh, nema problema. Ionako nisam imala nekog posla, a Jess je mislila da bi ti to moglo pomoći."

"Ne", rekao sam, premda mi je odmah bilo jasno da na to nemam nikakvo moralno pravo. "Nisam ti na tome došao zahvaliti. Došao sam ti zahvaliti što očijukaš s drugim ravno pred mojim očima.

Drugim riječima, hvala ti ni na čemu."

"Ovo je Stephen", rekla je Penny. "On brine o Mattyju, a kako nije imao s kime razgovarati, došla sam mu se javiti."

"Bok", rekao je Stephen. Zurio sam u njega.

"Sigurno misliš da si neka velika faca", rekao sam.

"Molim?" rekao je.

"Martin!" rekla je Penny.

"Čuo si me", rekao sam. "Samodopadni seronjo."

Osjećao sam se kao da negdje u kutu, tamo gdje su cure bojile svoju sliku, stoji još jedan Martin - srdačniji, nježniji Martin - i da zgroženo i opčinjeno u isti mah promatra što se zbiva, i načas sam se zapitao ima li šanse da ih objedinim.

"Možda je bolje da odeš prije nego što napraviš budalu od sebe", rekla je Penny. Vjerujem kako u prilog plemenitosti Pennyne duše dovoljno govori činjenica da je ona još uvijek mogla vidjeti kako mi se budalaština primiče izdaleka i kako joj se ja još uvijek imam priliku skloniti s puta; manje pristrani promatrači rekli bi da me budalaština već odavno pregazila. Njezini su pokušaji, međutim, bili uzaludni jer sam stajao kao ukopan.

"To je bar lako, biti bolničar, zar ne?"

"Pa baš i nije", rekao je Stephen. Odgovorivši na moje pitanje kao da sam ga postavio dobronamjerno, bez žuči, Stephen je načinio početničku pogrešku. "Mislim, istina je da ovaj posao pruža čovjeku jedno duhovno zadovoljstvo, ali... Tu su i dugačko radno vrijeme, bijedna plaća, noćne smjene. A neki pacijenti znaju biti zaista neugodni." Slegnuo je ramenima.

"Neki pacijenti znaju biti zaista neugodni", rekao sam podrugljivim, kenjkavim glasom. "Bijedna plaća. Noćne smjene. Cvilidreta."

"Sean", rekao je Stephen svome kolegi. "Pričekat ću gore. Mislim da ovaj frajer vuče vraga za rep."

"Ostani gdje jesi i saslušaj što imam reći. Nisam li ja slušao tebe dok si mljeo o sebi kao da govoriš o nacionalnom junaku? E, sad ti slušaj mene."

Mislim da mu nije bilo teško pričekati još nekoliko minuta. Ova vrsta nevjerojatno neprimjernog vladanja izmamila je prvorazredno zanimanje, o tome nije bilo spora, a mogu se samo nadati da neću ispasti neskroman ako kažem da je moja slava, ili bar ono što je od nje još ostalo, odigrala presudnu ulogu u cijeloj predstavi: obično se televizijske osobe neprimjerno vladaju samo u noćnim klubovima, u društvu drugih televizijskih osoba, tako da je moja odluka da se u trijeznom stanju obrušim na bolničara, u podrumu *Starbucks*a, bila odvažna - štoviše, čak i prevratnička. A nije da me je Stephen mogao shvatiti ozbiljno, kao što me ne bi mogao shvatiti osobno ni da sam odlučio posrati se na njegove cipele. Vanjska očitovanja unutarnjeg izgaranja nikada nisu osobito usmjerena.

"Mrzim takve ljude", rekao sam. "Misliš li da bi ti trebalo dati medalju samo zato što amo-tamo gurkaš invalidno dijete u kolicima?"

Kao da je to neki problem!"

I onda sam, žao mi je što to moram reći, uhvatio ručke Mattyjevih invalidskih kolica i počeo ga gurati gore-dolje. I odjednom sam pomislio da bi bilo zgodno da položim ruku na bok dok sve to radim ne bih li svima dao do znanja kako je gurkanje invalidnog djeteta u kolicima bapski posao.

"Pogledaj Tatu, Mamice", razdragano je povikala jedna od mojih kćeri (i žao mi je što to moram reći, ali ne znam koja). "Baš je smiješan, je 1' da?"

"Eto", rekao sam Penny. "Kako ti se čini? Jesam li ti sad opet privlačan?"

Penny je zurila u mene kao da doista serem po Stephenovim cipelama i njezin mi je pogled jasno odgovorio na pitanje.

"Hej, društvo", proderao sam se, premda sam već odavno i više nego privukao njihovu pozornost. "Zar nisam faca? Zar nisam faca? I ti zbilja misliš da je ovo teško, Plavojko? Sad ću ja tebi reći što je teško, zlato mamino. Teško je..."

No tu sam ostao bez teksta. Ispostavilo se da nisam baš samo tako mogao izvući iz rukava primjere teškoća s kojima se susrećem u svom profesionalnom životu. A sve teškoće koje sam iskusio u posljednje vrijeme proizišle su iz činjenice da sam spavao s maloljetnicom, što je značilo da na njih ne mogu računati želim li pobuditi nečije suosjećanje.

"Teško je kad..." Očajnički sam trebao nešto čime bih mogao završiti rečenicu. Bilo što, čak i nešto što nisam osobno doživio. Porod?

Partija šaha na natjecanju? No ništa mi nije dolazilo u glavu.

"Gotov si, druškane?" upitao je Stephen.

Kimnuo sam, nastojeći tom gestom na neki način pojasniti kako sam suviše gnjevan i zgađen da bih nastavio. A onda sam iskoristio jedinu mogućnost koja mi je po svemu sudeći još preostajala te izišao kroz vrata slijedeći Jessine i JJ-eve stope.

MAUREEN

Jess je uvijek i svugdje demonstrativno izlazila, pa me njezin odlazak nije osobito pogodio. Ali kad je izašao JJ, a onda i Martin... E pa, moram priznati da me to malčice naljutilo. Mislim da su se ponijeli nepristojno, jer su se svi ovi ljudi ipak potrudili doći ovamo. A Martin se ponašao posebno čudnovato, gurkajući Mattyja gore-dolje i zapitkujući ljude oko sebe je li im privlačan. Odakle mu ideja da će to nekome biti privlačno? Uopće nije izgledao privlačno. Nego mahnito.

Moram biti poštena prema JJ-u, on je ipak sa sobom poveo i svoje goste - i nije ih samo tako ostavio u kafiću kao što su to učinili Jess i Martin. Ali kasnije sam saznala da ih je izveo van jer se htio potući s njima, tako da mi je bilo teško procijeniti je li bio nepristojan ili nije.

S jedne je strane bio s njima, no s druge je strane bio s njima zato što ih je htio pretući. Mislim da je to ipak bilo nepristojno od njega, premda ne onoliko nepristojno kao od ostalih.

Ostavljani su ljudi, bolničari i Jessini roditelji te Martinovi prijatelji i obitelj, još neko vrijeme stajali na svojim mjestima, a kad nam je svima polako postalo jasno da se nijedno od njih ne kani vratiti, pa čak ni JJ i njegovi prijatelji, nitko nije bio sasvim siguran što nam je činiti.

"Mislite li da je to?" rekao je Jessin otac. "Hoću reći, ne želim... Ne želim ispasti bezosjećajan. I znam da se Jess dobro namučila da bi sve ovo upriličila. Ali, vidite... Nitko zapravo nije ostao, zar ne? Želiš li možda ti, Maureen, da ostanemo? Možda bi svi mi kao skupina mogli učiniti nešto korisno? Jer naravno, ako se što dade... Hoću reći, čemu se po tvom mišljenju Jess nadala? Možda bismo joj mogli pomoći da to ostvari *in absentia!*"

Znala sam čemu se Jess nadala. Nadala se da će doći njezini Mama i Tata i da će sve popraviti, onako kako bi to mame i tate trebali učiniti.

I ja sam svojedobno snatrla o tome, davno, kad smo Matty i ja prvi put ostali sami, a mislim da je taj san zajednički svima nama. Ili barem svima nama kojima je život skrenuo u vrlo pogrešnom smjeru.

I tako sam rekla Jessinu ocu da bi po mome sudu Jess samo htjela da je ljudi bolje razumiju i da mi je žao ako se to nije dogodilo.

"To je zbog onih prokletih naušnica", rekao je, pa sam ga upitala o kakvim je naušnicama riječ, a on mi je ispričao cijelu priču.

"Bile su joj posebno drage?" rekla sam.

"Kome? Jen? Ili Jess?"

"Jen."

"Ne znam, zaista", rekao je.

"To su bile njezine omiljene naušnice", rekla je gospođa Crichton.

Imala je neobično lice. Smiješila se cijelo vrijeme našeg razgovora, ali tako kao da je tek tog poslijepodneva otkrila smiješenje - njezino lice nije izgledalo kao da inače ima običaj osobito se radovati. Njezine crte lica bile su crte kakve se čovjeku usijeku jer se ljuti zbog ukradenih naušnica, a usta su joj bila vrlo tanka i napeta.

"Onda se sigurno vratila po njih", rekla sam. Ne znam zašto sam to rekla i ne znam je li to istina

ili nije. Ali znala sam da dobro postupam. Znala sam da u mojim riječima nema neistine.

"Tko to?" rekla je. Sad joj je lice izgledalo posve drukčije. Moralo je činiti stvari koje inače nije imalo običaj činiti i odjednom je odavalo očajničku želju da čuje što joj imam reći. Ne vjerujem da je inače imala običaj doista slušati što joj se govori. Svidjelo mi se siliti je da poprima nove izraze lica, a to je djelomice bio i razlog zbog kojeg sam nastavila priču. Osjećala sam se kao da upravljam kosilicom za travu i probijam puteljak na mjestima duboko obraslim u travu.

"Jen. Ako je voljela te naušnice, onda se vjerojatno vratila po njih.

Znate kakve su cure u toj dobi."

"Bože", rekao je gospodin Crichton. "To mi još nikada nije palo na pamet."

"Ni meni. Ali... to bi doista mnogo toga objasnilo. Jer, sjećaš se, Chris? Tad smo ostali i bez nekoliko drugih stvari. Tad je nestalo i nešto novaca."

Nisam bila sigurna da moja teorija važi i za novac. Sve mi se činilo da za to postoji neko drugo objašnjenje.

"Tad sam ti rekla da mi se čini kako je nestalo i nekoliko knjiga, sjećaš se? A za njih znamo da ih Jess nije uzela."

I onda su se na to oboje nasmijali, kao da im je Jess draga i kao da im je drago što bi Jess radije skočila sa zgrade nego pročitala knjigu.

Bilo mi je savršeno jasno zašto bi to moglo sve promijeniti, ta pretpostavka da se Jen vratila kući po naušnice. To bi značilo da je nestala, da je otišla u Teksas ili Škotsku ili Notting Hill Gate, a ne da joj je netko oduzeo život, ili da si je sama oduzela život. To je značilo da mogu razmišljati gdje bi mogla biti, zamišljati njezin novi život. I da mogu nagađati ima li Jen dijete koje nikada nisu vidjeli i koje možda nikada neće vidjeti i je li dobila posao s kojim ih nikada neće zamarati. To je značilo da se u svojim glavama mogu nastaviti ponašati kao i svi drugi normalni roditelji. Ta nisam li upravo to i sama činila kupujući Mattyju sve one postere i kasete - u svojoj sam se glavi ponašala kao i svaka druga normalna majka, barem na trenutak.

U tren oka mogli ste srušiti tu njihovu kulu od karata, da ste htjeli, i podcrtati strahovito velike rupe u cijeloj toj priči, jer što je tu, molim vas, bilo na stvari? Jen se možda vratila zato što je htjela umrijeti s tim naušnicama. Možda se uopće nije ni vratila. A bez obzira na to vratila se ona tad ili ne, oni i dalje nisu znali gdje je. Oh, ali ja znam što čovjeku treba da ne posustane. To će vjerojatno zvučati smiješno, imajući u vidu razloge zbog kojih smo svi mi zajedno uopće završili u onom kafiću. No činjenica je da dosad nisam posustala, pa čak i po cijenu toga da sam se zbog toga morala uspeti stubama što vode do krova Kuće samoubojica. Ponekad je jednostavno dovoljno sagledati neke stvari s drukčijeg gledišta. Ponekad je jednostavno dovoljno pomisliti da se netko možda pokušao domoći svojih naušnica kako bi vam vaš komadićak svijeta ponovno djelovao kao mjesto na kojem ćete još neko vrijeme moći živjeti.

No, to su bili gospodin i gospođa Crichton, a ne Jess. Jess nije imala pojma o teoriji naušnica, a Jess je bila osoba kojoj je trebao novi pogled na svijet. Ona je bila osoba koja je sa mnom zaglavila na krovu. Gospodin i gospođa Crichton imali su svoje poslove i svoje prijatelje i sve ostalo, pa bi se čak moglo reći da njima priče o naušnicama uopće nisu bile potrebne. Čak bi se moglo reći da je njima pričati priče o naušnicama bilo isto što i bacati biserje pred svinje.

Sve bi se to moglo reći, ali ništa od toga ne bi bilo istina. Vidjela sam da su im te i takve priče bile potrebne – pisalo im je to na licu. Znam samo jednu osobu na svijetu kojoj nisu potrebne priče da ne posustane, a ta osoba je Matty. (No ne bi me začudilo da su potrebne čak i njemu. Ne znam što se zbiva u njegovoj glavi. Stalno mi ponavljaju da razgovaram s njim, pa to i činim, no tko bi mogao znati koristi li on štogod od svega što mu kažem ili ne?) A postoje i drukčiji načini umiranja, osim dizanja ruke na sebe. Možete dopustiti da dijelovi vas jednostavno

odumru. Jessina majka je dopustila da joj odumre lice, a ja sam ga promatrala kako se ponovno vraća u život.

J E S S

Vlak koji je prvi naišao vozio je prema jugu, pa sam sišla kod Londonskog mosta i prošetala. Da ste me vidjeli kako sam se naslonila na zidić i promatrala vodu, pomislili biste: Oh, razmišlja, ali nije bilo tako. Mislim, glava mi je brujila od riječi, no to što vam glava bruji od riječi ne znači da razmišljate, kao što ni to što vam je džep pun kovanica ne znači da ste bogati. A riječi što su mi brujile u glavi glasile su, ono, govnanija, gad, kuja, sranje, jebiga, drkadžija, i jurcale su amo-tamo poprilično brzo, prebrzo čak i za mene da od njih sročim rečenicu. A to se baš i ne bi moglo nazvati promišljanjem, zar ne?

I zato sam neko vrijeme promatrala vodu, a zatim sam otišla do kioska na mostu i kupila nešto duhana, rizle i šibice. Potom sam se vratila na isto mjesto i sjela s namjerom da smotam nekoliko pljuga, vjerojatno tek toliko da nešto radim. Iskreno rečeno, uopće ne znam zašto ne pušim više. Zaboravim, valjda. Ako osoba kao što sam ja uspije zaboraviti pušiti, kakve su onda šanse pušenju kao takvom? Ta pogledajte me. Stavili biste ruku u vatru da pušim kao Turčin, a ne pušim. Novogodišnja odluka: početi više pušiti. Mislim da mi je to pametnije nego skakati s krovova zgrada.

U svakom slučaju, sjedila sam naslonjena leđima na zidić i motala pljuge kadli sam ugledala svog učitelja iz koledža. A on je, ono, stariji frajer, jedan od onih umjetničkih tipova što se povlače ovuda još od šezdesetih. Predaje tipografiju i slično, a ja sam bila na nekoliko njegovih satova dok mi nije dosadilo. Nije on loš, Colin. Niti veže svoju osijedjelu kosu u repić, niti nosi izlizanu traper jaknu. I nikad se nije pokušavao sprijateljiti s nama, što znači da ima vlastite prijatelje.

Što se za neke od njih pak ne bi moglo reći.

Ako ćemo baš iskreno, onda bih vam vjerojatno morala priznati da je on uočio mene prije nego što sam ja uočila njega, jer mi je već prilazio kad sam podigla pogled s cigareta. A ako ćemo baš totalno iskreno, onda bih vam također trebala priznati da dio mog razmišljanja, ili bolje rečeno psovanja u mislima, vjerojatno nije bio isključivo u mislima, ako znate što želim reći. Trebalo je ostati samo u mislima, ali mi je dio ipak nekako uspio pobjeći na usta, zato što je bilo toliko toga. Moglo bi se reći da se to prelijevalo iz mene, kao da su psovke izlazile iz pipe i ulijevale se u vjedro (=moja glava), a ja se nisam potrudila zatvoriti pipu nakon što se vjedro napunilo do vrha.

Tako je to barem izgledalo s mog gledišta. S njegova gledišta izgledalo je da sjedim na pločniku, motam pljuge i psujem sebi u bradu, a to baš i nije osobito očaravajući prizor, zar ne? Moglo bi se reći da mi je prišao i čučnuo da budemo u istoj ravlini, a onda mi se tiho obratio. I upitao me, ono: Jess? Prepoznaješ me?

Posljednji put sam ga vidjela prije možda dva mjeseca i normalno da sam ga prepoznala. Pa sam rekla: Ne, i nasmijala se, što je trebala biti šala, samo što on to očito nije shvatio kao šalu jer je nakon toga dodao, još uvijek šapćući: Ja sam Colin Wearing i svojedobno sam ti predavao na umjetničkom koledžu. A ja ću na to: Da, da, a on će na to: Ne, zaista, i onda sam shvatila da je moje: Da, da shvatio kao: Da, kako da ne, ali zbilja nisam mislila na taj smisao izraza: Da, da. S ta sam mu dva *Da* jednostavno pokušavala reći da sam se prvi put samo šalila, no čini se kako sam na kraju još samo pogoršala stvar. Na kraju je ispalo da ja mislim da se on pretvara da je Colin Wearing, što bi bilo potpuno glupo od mene. I tako je cijeli naš razgovor skrenuo u posve neželjenom smjeru. Poput kolica s neispravnim volanom u trgovačkom centru, kad cijelo vrijeme mislite, ovo ne bi trebalo biti teško, a onda vas sve što kažete odvede u pogrešnom smjeru.

A onda će on: Zašto to radiš, zašto sjediš na podu? A ja mu odgovorim da sam se posvađala s mojom jebenom majkom zbog nekakvih naušnica, a on će na to, ono: I sad se ne smiješ vratiti kući?

A ja sam mu rekla da se mogu vratiti kući kad god to poželim.

Dovoljno je da se odvezem Sjevernom linijom natrag do Angela i da tamo presjednem na autobus. Ali to ne želim. A on je rekao: Dobro, ali mislim da nije pametno da ostaneš sjediti ovdje. Imaš li kamo otići? Tek mi je tad sinulo da misli da sam prolupala, pa sam brzo ustala, na što se on prenuo, ispsovala ga i pokupila se.

Ali nakon toga sam se doista zamislila, za razliku od onog psovanja u mislima. A prvo što sam pomislila je da bih vrlo lako mogla prolupati.

Ne kažem da bi to bio mačji kašalj, živjeti takvim životom - nisam to htjela reći. Samo sam htjela reći da imam mnogo toga zajedničkog s ljudima koje vidate kako sjede po pločnicima, psuju i motaju cigarete.

Čini mi se da neki od njih mrze ljude, a ja sam mrzila takoreći cijeli svijet. Vjerojatno su raspizdili svoje prijatelje i obitelji, a to je ono što sam i sama više-manje učinila. Pitam se je li i Jen u međuvremenu prolupala? Možda nam je to zapisano u genima, premda bi to morala biti jedna od onih stvari koje povremeno preskoče generaciju, s obzirom da Tata ipak radi kao pomoćnik ministra obrazovanja.

I nisam znala kamo će me odvesti sve ovo razmišljanje, ali odjednom sam shvatila da sam zaglibila dublje nego što sam mislila. Znam da to zvuči glupo, jer sam se namjeravala ubiti, no to je bilo iz čistog hira, a sve i da sam doista skočila, to bi još bilo iz čistog hira. No, što ako me ipak čeka budućnost na ovom planetu? Što onda? Koliko ljudi još moram raspizditi i s koliko mjesta još moram pobjeći prije nego što uhvatim samu sebe kako sjedim pokraj rijeke i psujem naglas zaozbiljno? Ne baš tako mnogo, glasio je odgovor.

Što znači da je kucnuo čas da se okrenem i uputim natrag - u *Starbucks*, ili kući, ili negdje - bilo gdje, samo da prestanem grabiti naprijed. Kad nekud ideš i odjednom se pred tobom stvori cigleni zid, najbolje se vratiti istim putem kojim si i došao.

Samo što sam onda, hajmo reći, otkrila način da se popnem preko zida. Ili, drukčije rečeno, otkrila sam pukotinu u zidu kroz koju se mogu provući, ili što već. Upoznala sam, naime, tog jednog frajera sa zbilja slatkim psom i umjesto da se uputim natrag, završila s njim u krevetu.

J J

I tako sam jednostavno stajao ondje na nogostupu i rekao Edu da me udari ako će mu tako biti lakše.

"Ne želim te udariti ako ti ne udariš mene", rekao je.

U blizini je stajao frajer koji prodaje časopis za beskućnike i promatrao nas.

"Opali ga", rekao mi je.

"Ti začepi", rekao je Ed.

"Samo sam vas htio malo razdrmati", rekao je beskućnik.

"Prešao si prokleti Atlantik zato što je JJ u nevolji", rekla je Lizzie Edu. "A pogledaj što sad izvodiš. Nakon jednog jedinog razgovora ti ga već želiš udariti."

"Što se treba dogoditi, dogodit će se", rekao je Ed.

"A to je slično onom, 'Što se mora, mora se'? Bojim se da nama to zvuči posve besmisleno", rekla je Lizzie. Naslonila se na prozor prodavaonice rabljenom robom, pretvarajući se da se dosađuje, no znao sam da joj nije dosadno. I ona je bila ljuta, samo što to nije htjela pokazati.

"On je na mojoj strani", rekao je Ed. "Tako da uopće nije važno kako to tebi zvuči. On me razumije."

"Ne, ne razumijem te", rekao sam. "Lizzie je u pravu. Zar si zaista prešao sav ovaj put samo da me udariš?"

"Zar vam još nije jasno da je ovdje riječ o klasičnom sindromu Butcha Cassidyja i Sundancea Kida?" rekla je Lizzie. "Želite spavati jedan s drugim, ali ne možete jer ste obojica tako čudoredni."

Da ste samo vidjeli kako je tek ovo obradovalo beskućnika. Kesio se kao hijena. "Jeste li kad čitali kritiku Pauline Kael⁴ o *Butchu Cassidyju!* Bože, kako ga je ispljuvala", rekao je.

Ni Lizzie ni Ed nisu, razumije se, imali jebeno blage veze tko je Pauline Kael, ali ja imam dvije ili tri njezine zbirke. Neko vrijeme sam ih držao u blizini WC-a, jer nema boljeg štiva dok ste na zahodu.

Kako god bilo, nisam očekivao da ću od dotičnog frajera u dotičnom trenutku čuti njezino ime. Zinuo sam u njega.

"Oh, da, znam tko je Pauline Kael", rekao je. "Nisam se rodio kao beskućnik, znaš."

"Doista, doista ne želim spavati s njim", rekao je Ed. "Doista ga želim opaliti. Ali prvo on mora opaliti mene."

"Vidiš?" rekla je Lizzie. "A što je to nego homoerotski poriv s primjesom sadomazohizma. Daj ga više poljubi, pa bok."

"Poljubi ga", ponovio je beskućnik Edu. "Poljubi ga ili ga opali. Ali daj više učini bar nešto, za Boga miloga."

Edove uši nisu se mogle zacrvenjeti jače od ovoga, pa sam pomislio kako bi se odjednom možda mogle zapaliti i pougljeniti. Ako ništa drugo, tad bih bar mogao reći da sam vidio nešto

ново.

"Želiš li da nastradam?" rekao sam joj.

"Zašto se jednostavno ne pomirite?" rekla je Lizzie. "Ako ništa drugo, barem biste mogli dijeliti isti mikrofon i uživati u onim predivnim velikim električnim nadomjescima za penis."

"Oh, znači zato nisi htjela da bude u bendu", rekao je Ed. "Bila si ljubomorna."

"Odakle ti ideja da nisam htjela da bude u bendu?" upitala ga je Lizzie.

"Aha, Ed, malko si pobrkao lončice", rekao sam. "Lizzie je bila plića nego što si mislio. Ostavila me upravo zbog toga što nisam u bendu."

Nije htjela biti sa mnom ako ne postanem rock-zvijezda i ne zgrnem pun kurac para."

"Zbilja vjeruješ da sam to mislila?" rekla je Lizzie.

Odjedanput sam vidio kako mi se cijeli život ponovno sklapa pred očima. Sve je ovo bio jedan strahoviti nedorazum koji će se uskoro raščistiti, uz mnogo smijeha i suza. Lizzie se nikada nije htjela rastati od mene. Ed se nikada nije htio rastati od mene. Izašao sam na pločnik misleći kako ću pokupiti batine, no čini se da ću umjesto toga dobiti sve što sam ikada želio.

"Znači, ništa od tuče?" tužno je rekao beskućnik.

"Ništa, osim ako svi skupa ne ubijemo boga u tebi", rekao je Ed.

"Dajte da vidim kako će ovo završiti", rekao je beskućnik. "Nemojte još ući unutra. Ovdje vani mi uvijek promakne jebeni svršetak priče."

Već sam vidio da će to biti sretan svršetak. A ticat će se svih nas četvero. Na prvom koncertu što ćemo ga održati nakon pomirenja, jednu pjesmu možemo posvetiti Beskućniku. Hej - a možda bismo ga čak mogli zaposliti kao vođu turneje. A povrh toga, mogao bi nam održati i zdravicu na vjenčanju. "Svi bi se trebali pomiriti sa svima", rekao sam, i doista sam tako mislio. To je bio moj veliki završni govor. "Svaki bend koji se ikada raspao, svaki par... Ovaj naš svijet je već prepun nesreće i bez rastajanja ljudi svakih deset sekundi."

Ed me pogledao kao da sam prolupao.

"Šališ se", rekla je Lizzie.

Može biti da sam ipak pogrešno protumačio opće raspoloženje. Svijet još nije bio spreman za moj veliki završni govor.

"Negooo", rekao sam. "Znaš kako je. Samo mi je... ono, palo na um."

To je samo teorija o kojoj već neko vrijeme razmišljam. Nisam još dotjerao sve pojedinosti, zasad."

"Pogledajte to lice", rekao je Beskućnik. "Oh, taj vam se bogme ne šali."

"A što je s bendovima koji su izrasli iz drugih bendova?" rekao je Ed.

"Što bi bilo da se, što ja znam, Nirvana ponovno okupi. To bi značilo da se Foo Fightersi moraju razići. U tom bi slučaju oni bili nesretni."

"Nisam mislio na sve", naglasio sam.

"A što je s drugim brakovima? Postoji brdo sretnih drugih brakova."

"To znači da ne bi bilo ni Clashovaca. Jer bi Joe Strummer morao ostati u svom prvom sastavu."

"A kako se zvala tvoja prva cura?"

"Kathy Gorecki!" rekao je Ed. "Ha!"

"Po tvome bi još bio s njom", rekla je Lizzie.

"No da, dobro." Slegnuo sam ramenima. "Bila je draga. Ne bi to bio ni tako loš život."

"Ali nikad ti nije ništa dala!" rekao je Ed. "Nikad joj nisi uspio čak ni zavući ruku pod grudnjak!"

"Vjerujem da bih to u međuvremenu ipak uspio. Sad bismo već bili zajedno petnaest godina."

"Oh, čovječe", rekao je Ed tonom koji smo obično koristili kad bi Maureen rekla nešto od čega bi nam se stisnulo srce. "Ne mogu te odalapati."

Uputili smo se niz ulicu i ušli u obližnji *pub*, Ed mi je platio *Guinness*, Lizzie je kupila kutiju cigareta iz automata za sve nas i stavila ih na stol, i tako smo sjedili, a Ed i Lizzie su me promatrali kao da čekaju da dođem do daha.

"Nisam znao da si tako loše", rekao je Ed nakon nekog vremena.

"A pokušaj samoubojstva - to ti nije ništa govorilo?"

"Ma da. Znao sam da se želiš ubiti. Ali nisam znao da si tako loše da se želiš pomiriti s Lizzie i bendom. To je već jedna posve druga razina jada koja daleko nadmašuje pokušaj samoubojstva."

Lizzie je pokušala suspregnuti smijeh, pa je umjesto toga nehotice isпустиła pištav zvuk, a ja sam potegnulo dobar gutljaj *Guinnessa*.

I odjedanput sam se, makar na čas, osjećao dobro. To što zbilja volim hladan *Guinness* nije bilo naodmet; to što zbilja volim Eda i Lizzie također nije bilo naodmet. Ili sam ih volio, ili sam ih do neke mjere volio, ili sam ih volio i mrzio, ili što već. I možda sam si prvi put u posljednjih nekoliko mjeseci nešto priznao onako kako dolikuje, nešto za što sam znao da čuči negdje duboko u mojoj utrobi, ili negdje u mom primozgu - u svakom slučaju, negdje gdje mu nisam morao pridavati pozornost. A priznao sam si sljedeće: nisam se želio ubiti zato što sam mrzio život, već zato što sam ga volio. A ako ćemo pravo, mislim da se većina ljudi koja pomišlja na samoubojstvo osjeća kao i ja - mislim da se tako osjećaju i Maureen i Jess i Martin. Oni vole život, ali im je sav sjeban, i to je razlog zbog kojeg sam ih upoznao i to je razlog zbog kojeg smo svi mi još uvijek među živima.

Završili smo na krovu zato što nismo mogli ponovno pronaći put u život, a biti na taj način odsječen od života ... To te jebeno dokrajči, čovječe. Što znači da je ono zapravo bio korak poduzet iz očajanja, a ne iz nihilizma. Ubojstvo iz samilosti, a ne umorstvo. Ne znam zašto mi je sve odjednom postalo tako savršeno jasno. Možda zato što sam sjedio u *pubu* s ljudima koje sam volio i pijuckao *Guinness*, i znam da sam to već rekao, ali zbilja jebeno volim *Guinness*, baš kao što volim gotovo sve vrste alkoholnih pića - volim ih onako kako ih i treba voljeti, kao još jednu veličanstvenu Božju tvorevinu. Istina, imali smo onu glupu scenu na ulici, no čak je i to u neku ruku ispalo fora, zato što ponekad upravo zahvaljujući takvim trenucima, uistinu kompliciranim trenucima, trenucima potpune *zaokupljenosti*, čovjek počinje shvaćati kako čak i teška vremena u sebi sadrže stvari zbog kojih se može osjećati živo. A osim toga, tu su još i glazba, i cure, i droga, i beskućnici koji čitaju Pauline Kael i gitarističke *wa-wa* pedale, i engleske vrste čipsa, i činjenica da još nisam pročitao ni *Martina Chuzzlewita*, i... Tko bi sve nabrojio.

I ne znam što se time promijenilo, ovim mojim nenadanim prosvjetljenjem. Nije da sam sad htio, ono, privinuti život u strastveni zagrljaj i zakleti se da ga nikada neću ispustiti dok on ne ispusti mene.

Na neki su način stvari sad bile još gore, a ne bolje. Kad se jedanput prestanete pretvarati da je sve sranje i da jedva čekate dan kad ćete se izvući iz svega toga, a to je bajka koju sam sam sebi dulje vrijeme prodavao, onda vam život postane bolniji, a ne obrnuto. Uvjeravati samoga sebe da je život sranje dođe vam poput anesthetika, ali tek kad se napokon prestanete kljukati Advilima, moći ćete zbilja osjetiti koliko vas zapravo boli, i gdje, a složiti ćete se da ta vrsta boli doista nikome ne čini ništa dobrog.

I baš mi se nekako činilo zgodnim što sam bio u društvu svoje bivše ljubavnice i svog bivšeg brata točno tad kada sam to shvatio, jer je i s njima bilo isto. Volio sam ih, i uvijek ću ih voljeti. Samo što ih više nisam imao gdje uklopiti i nisam znao kamo smjestiti sve ono što sam osjećao. Nisam znao što bih s njima, a oni nisu znali što bi sa mnom, a nije li to tako tipično za život?

"Nikad ti nisam rekla da je među nama gotovo zato što nećeš postati rock-zvijezda", rekla je Lizzie nakon nekog vremena. "No ti to i sam jako dobro znaš, zar ne?"

Zatresao sam glavom. Ne znam, zar ne? Ta i vi to možete potvrditi.

Tijekom cijele ove priče ni jedan jedini put nisam vam dao naslutiti da je riječ o bilo kakvom nesporazumu, ni namjernom ni bilo kakvom drugom. Koliko sam ja znao, nogirala me zato što sam bio glazbeni pljuđer.

"A što si mi onda rekla? Pokušaj to ponoviti. Obećavam da ću te ovaj put zbilja pažljivo saslušati."

"Ali to sad ionako više ništa ne može promijeniti jer smo svi nastavili dalje sa svojim životima, zar ne?"

"Recimo." Nisam htio priznati da tapkam na mjestu ili čak unatrag.

"Dobro. Rekla sam da ne mogu biti s tobom ako više ne budeš glazbenik."

"Ali tebi je to ionako bilo svejedno. Nikad nisi bila luda za glazbom."

"Nisi me shvatio, JJ. Ti si glazbenik. I to nije samo tvoj posao. To je ono što ti jesi. Ne kažem da ćeš ikada biti uspješan glazbenik. Ta ja čak i ne znam jesi li uopće dobar glazbenik. Jednostavno sam shvatila da nitko od tebe neće imati nikakve koristi ako se prestaneš baviti glazbom. I pogledaj što se dogodilo. Razišao si se s bendom i pet minuta kasnije ti već stojiš na vrhu zgrade. Ne možeš pobjeći od glazbe. A bez nje si mrtav. Ili kao da jesi."

"Dakle. . OK. Znači neuspjeh s tim nema nikakve veze."

"Isuse, pa što ti misliš tko sam ja?"

Ali nisam govorio o njoj; govorio sam o sebi. Nikad prije nisam gledao na to tim očima. Mislio sam da je sve ovo posljedica mog neuspjeha, ali uopće nije bilo tako. Tog časa mi je došlo da zaplačem kao jebena ljuta godina, najiskrenije. Došlo mi je da zaplačem zato što sam znao da je u pravu, a ponekad istina može i tako dirnuti čovjeka.

Došlo mi je da zaplačem zato što ću se ponovno baviti glazbom, a to mi je toliko nedostajalo. I došlo mi je da zaplačem zato što sam znao da nikada neću postati uspješan budem li se bavio glazbom, što znači da me Lizzie upravo osudila na trideset pet godina siromaštva, potucanja, očaja, bijednog zdravstvenog osiguranja, motela s hladnom vodom i bezukusnih hamburgera. Ali razlika je u tome što ću ih jesti, a ne frigati.

MARTIN

Otišao sam kući, isključio telefon, navukao zastore i sljedećih četrdeset osam sati proveo opijajući se, spavajući i piljeći u sve postojeće emisije o antikvitetima. Usudio bih se reći da mi je tih četrdeset osam sati prijetila opasnost da se pretvorim u Marie Prevost, hollywoodsku glumicu pronađenu tek kratko vrijeme nakon njezine smrti u neprepoznatljivom stanju jer je glumičin jazavčar djelomice pojeo njezin leš. Sjećam se da mi je tih nekoliko dana spoznaja da nemam niti jazavčara niti, dapače, ikakvog kućnog ljubimca, bila stanovit izvor utjehe. Nema dvojbe da ću umrijeti sam i nema dvojbe da će moj leš već biti u poodmaklom stadiju raspadanja prije nego što me netko pronađe, no barem ću ostati u jednom komadu, ukoliko izuzmemo dijelove koji otpadnu zbog prirodnih razloga. To mogu prihvatiti.

Evo o čemu se radi. Uzrok mojih problema nalazi se u mojoj glavi, ukoliko je moja glava mjesto u kojem se nalazi moja osobnost. (Cindy i njoj slični rekli bi da se i moja osobnost i uzrok mojih nevolja nalaze ispod a ne iznad mog struka, no ja vas ipak molim da me saslušate.) U životu sam imao zbilja mnogo dobrih prilika, ali sam ih sve do posljednje propustio, jednu po jednu, zbog niza katastrofalno loših odluka, iako mi se - meni i mojoj glavi - svaka od tih odluka svojedobno činila kao izvanredna zamisao. A opet je jedino oruđe koje sam imao na raspolaganju da pokušam ispraviti katastrofalni smjer kojim je moj život, čini se, krenuo, bila ista ta glava zbog koje sam se i našao u ovakvim govovima. Ma nisam imao izgleda.

Nekoliko tjedana nakon Jessine lakrdije u duhu Jerryja Springera, pročitao sam nekoliko bilježaka što sam ih našvrljao u ta dva dana.

Lagao bih kad bih rekao da sam bio toliko pijan da sam zaboravio da sam ih ikad i našvrljao, a ionako su ležale u stanu svima na vidiku. Pa ipak su morala proći čak dva tjedna prije nego što sam skupio dovoljno hrabrosti da ih pročitam, a nakon što sam to učinio, malo je nedostajalo da ponovno ne navučem zastore i posegnem za *Glenmorangie* viskijem.

Cilj moje vježbe bio je proučiti, uz pomoć jedine glave koja mi je stajala na raspolaganju, zašto sam se onog posli-jepodneva ponašao onako nerazumno, te navesti sve moguće reakcije na takvo ponašanje.

Ruku na srce - mora se momku priznati, rekli bi ljubitelji sporta - treba reći da je moja glava, ako ništa drugo, bar bila kadra pojmiti da sam se ponašao nerazumno. Ali kvaka je u tome što nije bila kadra poduzeti ama baš ništa u vezi s tim. Jesu li sve glave takve, ili je takva samo moja?

Kako god bilo, s poledine nekoliko neotvorenih omotnica, većinom računa, u mene su zurili poražavajuće uvjerljivi dokazi o kružnom slijedu ljudskog ponašanja. "ODVRATAN PREMA BOLNIČARU.

ZAŠTO?" zapisao sam. A odmah ispod toga sljedeće: 1) ŠUPAK? ON? JA?

2) UPUCAVAO SE PENNY?

3) ZGODAN I MLAD - TO ME RASPIZD1LO?

4) PUN MI JE KUFER LJUDI?

Ovo posljednje objašnjenje, koje je u trenutku kad sam ga smislio možda i značilo nešto upravo briljantno, ovog mi je časa djelovalo nevjerojatno iskreno u svojoj neodređenosti.

Na jednoj drugoj omotnici našvrljao sam: "KAKO POSTUPITI DALJE" (i usput rečeno, lijepo vas molim da obratite pozornost na prelazak s brojki na slova, prelazak koji je zacijelo trebao ukazati na znanstvenu narav mojih napora): a) UBITI SE?

b) ZAMOLITI MAUREEN DA PROMIJENI BOLNIČARA c) NEMOJ

A točka c) je time završavala, bilo zato što sam u tom trenutku obnevidio, bilo zato što je "nemoj" bio jezgrovit izraz dubokoumnog rješenja na sve moje probleme. Razmislite malo o ovome: koliko bi samo moj život bilo ugodniji da ne budem i neću i nikad nisam.

Nijedna mi omotnica nije usađivala odviše povjerenja u moje sposobnosti rasuđivanja. Istog trena mi je bilo jasno da ih je obje ispisao čovjek koji je još nedavno htio objasniti stanovitoj skupini ljudi - skupini kojoj su pripadale i njegove dvije kćerke - kako su svi bolničari ženskasta i sebeljubiva stvorenja: čvrsto vjerujem kako bi riječ "ŠUPAK" forenzičkom psihologu bila sasvim dovoljan putokaz da dođe do istog zaključka. Osim toga, čovjek koji se dobar dio silvestarske noći promišljao hoće li skočiti ili ne s krova zgrade jest upravo onaj tip čovjeka od kojega biste i očekivali da pitanje "UBITI SE?" pribilježi na popis obaveza. Da je razmišljanje unutar mentalnog okvira olimpijski sport, osvojio bih više zlatnih medalja nego Carl Lewis.

Bilo je, dakle, više nego očito, trebale su mi dvije glave, jer su dvije glave pametnije od jedne i sve to. Jedna glava bi svakako morala biti ova stara, zato što stara glava zna imena ljudi i njihove telefonske brojeve, i koje su mi žitne pahuljice najdraže, i tako dalje; druga bi pak glava morala biti u stanju zapažati i tumačiti postupke prve, onako kako to čine televizijski stručnjaci za divlje životinje. Zamoliti moju trenutačno dostupnu glavu da mi pojasni način svog rasuđivanja podjednako je besmisleno kao i nazvati svoj telefonski broj s vlastitog telefona: u oba će vas slučaja dočekati tek signal da je linija zauzeta.

Ili vlastita poruka na sekretarici, ako vam je ta telefonska pogodnost dostupna.

Moram priznati da mi je trebalo sramotno dugo da shvatim kako i drugi ljudi imaju glave i kako bi mi bilo koja od tih glava znala bolje objasniti možebitne razloge onog mog ispada.

Bit će da je to razlog zbog kojeg ljudi toliko uporno njeguju instituciju prijateljstva. Čini se kako sam ja sve svoje prijatelje izgubio otprilike u isto vrijeme kad sam završio u zatvoru, ali svejedno poznajem mnogo ljudi koji bi mi bili spremni reći što misle o meni. Štoviše, čini mi se da će moje umijeće iznevjeravanja prijatelja i poticanja odbojnosti u njima ovaj put tjerati vodu na moj mlin. Prijatelji i ljubavnice bi onu epizodu možda pokušali sagledati u pozitivnom svjetlu, no kako sam ja imao samo bivše prijatelje i bivše ljubavnice, bio sam u idealnom položaju. Točnije, ne znam jesam li poznavao ikoga tko mi ne bi sa zadovoljstvom očitao bukvicu.

A znao sam i s kime početi. Štoviše, moj prvi telefonski poziv bio je toliko uspješan da više nije bilo potrebe nazivati bilo kog drugog.

Moja bivša supruga savršeno je odigrala svoju ulogu - bila je izravna, jasna i pronicava - toliko da sam se na kraju sažalio nad ljudima koji žive s osobama koje ih vole, kad je, nije li to očito, mnogo bolje ne živjeti s osobom koja se nad vama gnuša. Kad u svom životu imate osobu kao što je Cindy, više se ne morate zamarati čak ni bilo kakvim razgovorima ugodnim: sve što za vas postoji su razgovori neugodni, a razgovori neugodni su osnovni dio učenja.

"Pa dobro, gdje se ti?"

"Kod kuće. Pijan."

"Jesi li preslušao poruke na sekretarici?" "Ne. Zašto?"

"Oh, ma samo sam se malo osvrnula na ono poslijepodne."

"Ah, vidiš, upravo te zbog toga i zovem. Što misliš, što mi je bilo?"

"Pa, neuravnotežen si, zar ne? Neuravnotežen i pakostan.

Neuravnotežen i pakostan seronja."

Ovo je bio dobar početak, bez sumnje, ali nije bio pravilno usmjeren.

"Čuj, nije da ne cijenim sve što si rekla i zbilja ne želim ispasti bezobrazan, ali mnogo bi me više zanimalo dio o pakosnom nego o neuravnoteženom seronji. Možeš li mi reći nešto više o tome?"

"Možda bi trebao naći nekoga tko će to raditi za novac", rekla je Cindy.

"Misliš psihijatra?"

Frknula je. "Psihijatra? Ne, zapravo sam mislila da bi si mogao naći neku od onih žena koje će piškiti po tebi ako im dovoljno obilatno zahvališ. Nisi li na to mislio?"

Razmislio sam o njezinu prijedlogu. Zasad još nisam bio spreman isključiti nijednu mogućnost.

"Hvala na prijedlogu, ali mislim da ću to preskočiti", rekao sam.

"Dosad me takvo što nije privlačilo." "Govorila sam metaforički."

"Žao mi je. Još uvijek te ne razumijem."

"Više je nego očito da si toliko nezadovoljan samim sobom da te ne smeta kad te netko maltretira. Zar nije u tome njihov problem?"

"Čiji problem?"

"Ljudi koji imaju potrebu da ih žene... Ma zaboravi."

Tek sam približno počeo naslućivati na što cilja. Istina, godilo mi je čuti kako me netko psuje. Ili točnije, činilo mi se primjerenim čuti kako me netko psuje.

"Ma samo mi nemoj reći da ne znaš zašto si se okomio na onog sirotog frajera?"

"Ne, ne znam! Vidiš, upravo sam te zbog toga i nazvao."

Da je Cindy znala koliko bi me povrijedila da se tog trena zaustavila, ne bi mogla odoljeti. Na svu sreću Cindy je, međutim, odlučila ići do kraja.

"Mislim, bio je petnaest godina mlađi od tebe i neusporedivo zgodniji.

Ali nije stvar u tome. On je već samo tog poslijepodneva učinio mnogo više sa svojim životom nego što si ti ikada učinio sa svojim."

To! To!

"Dok ti tratiš vrijeme na televiziji ili se ševiš sa školarkama, on gura invalidnu djecu u kolicima, vjerojatno za minimalnu plaću. Nije ni čudo što je Penny željela pročavrljati s njim. Njoj je to u moralnom pogledu vjerojatno bilo ravno prebacivanju s Frankensteina na Brada Pitta."

"Hvala ti. Ovo je bilo izvrsno."

"Da se nisi usudio spustiti mi slušalicu. Nisam još ni počela. Ima već dvanaest godina otkako skupljam građu."

"Oh, doći ću ja po još, budi bez brige. Ali zasad sam čuo točno onoliko koliko mi je trebalo."

Vidite? Bivše supruge: mislim zbilja, svatko bi si trebao nabaviti makar jednu.

MAUREEN

Osjećam se malo glupo objašnjavajući što se dogodilo od intervencije do kraja dana, zato što sve skupa zvuči kao malčice prevelika slučajnost. Premda mislim da vjerojatno samo meni zvuči kao slučajnost. Znam da sam već jedanput spomenula kako polako učim procijeniti težinu stvari, što znači da učim što treba a što ne treba reći kako se ljudi ne bi osjećali loše zbog mene. Zato i ne želim da ispadne kako stalno nešto gundam ako kažem da se u mom životu nije ništa događalo prije nego što sam upoznala ostale. Jednostavno je bilo tako, i to je sve. Ako sve svoje vrijeme provodite u vrlo tihoj prostoriji i onda vam se netko prikrade s leđa i kaže: "Bu!" poskočit ćete od straha. Ako sve svoje vrijeme provodite s niskim ljudima i onda ugledate policajca visokog metar osamdeset, izgledat će vam kao div.

A ako vam se ništa ne događa pa vam se nešto dogodi, onda vam je to nešto neobično, gotovo poput Božjeg djela. Ništavilo daje tome nečemu, tom događanju, značenje koje ono inače nema.

Evo što se dogodilo. Stephen i Sean pomogli su mi dovesti Mattyja kući; pozvali smo crni taksi i jedva smo se svi četvero nekako ugurali, premda smo se ja i dva bolničara stisnuli jedno uz drugo na sjedištu.

Ta čak je i to sličilo na nešto. Prije samo nekoliko mjeseci, otišla bih kući i prepričala Mattyju što mi se dogodilo, u slučaju da nije bio sa mnom. Razumije se, da nije bio sa mnom, ne bih mu imala što ispričati. Ne bih imala razloga zvati Stephena i Seana pa se ne bismo ni vozili taksijem. Vozila bih se autobusom, sama, čak i pod uvjetom da sam uopće negdje izišla. Sad vam je jasno na što mislim kad kažem nešto i ništa?

Kad smo se svi smjestili, Stephen je upitao Seana: "I, jesi li uspio koga pronaći?" A Sean je odgovorio: "Ne, a mislim da i neću." A Stephen je rekao: "Znači, ostali smo samo nas trojica? Pregazit će nas." A Sean je na to samo slegnuo ramenima, pa smo neko vrijeme svi u tišini gledali kroz prozor. Nisam znala o čemu su razgovarali.

A onda me Sean upitao: "A kako tebi idu kvizovi, Maureen? Hoćeš li se pridružiti našoj ekipi? Nema veze čak ni ako ništa ne znaš. Očajni smo."

E pa, vi sad meni recite da to nije najnevjerojatnija priča koju ste ikada čuli? Kad slušam Jess i JJ-a i Martina, imam osjećaj da se njima neprestano događaju takve stvari. Upoznaju nekog u dizalu ili u kafiću, a onda im taj netko kaže: "Jeste li raspoloženi za jedno pićence?" ili možda čak: "Jeste li raspoloženi za jedan snošaj?" I možda su razmišljali kako bi im godio snošaj, pa će im se činjenica da im je netko ponudio snošaj upravo dok su razmišljali o tome kako bi im snošaj godio, učiniti kao upravo nevjerojatna slučajnost. No, nekako sam stekla dojam da oni ne razmišljaju na taj način, a i da većina ljudi ne razmišlja na taj način. Život je jednostavno takav.

Jedna osoba naleti na drugu osobu, a ta osoba nešto želi, ili poznaje nekog drugog tko nešto želi, a kao posljedica toga, nešto se događa.

Ili, drukčije rečeno, ako ne izlazite, i nikada nikog ne upoznajete, onda se ne događa ništa. Ta kako bi i moglo? Ali na čas, jedva da sam bila u stanju govoriti. Željela sam sudjelovati u kvizu, a njima je trebao dodatni igrač u ekipi, i osjetila sam kako mi tijelom podilaze srsi.

I tako smo, umjesto kući, odvezli Mattyja u ustanovu za njegu i pomoć. Sean i Stephen nisu bili na dužnosti, ali su bili u dobrim odnosima sa svima koji jesu, te su samo rekli svojim prijateljima da će Matty tu večer ostati u ustanovi i nitko oko toga nije pravio probleme. Dogovorili smo se da ćemo se naći u *pubu* u kojem se kviz održavao, pa sam otišla kući presvući se.

Ne znam što bih vam sljedeće ispričala. Dosad vam nisam spomenula još jednu slučajnost, pa ne znam da li da je ubacim ovdje, u odjeljak o slučajnostima, ili kasnije, nakon što vam ispričam sve o kvizu. Ako izdvojim slučajnosti i što ih više razdvojim, možda ćete prije povjerovati u njih. S druge strane, baš me briga vjerujete li u njih ili ne, jer su istinite. Uostalom, i tako još nisam sasvim načisto radi li se uopće o slučajnostima ili ne: možda ispunjenje vaših želja nikada nije

slučajnost. Ako poželite sendvič sa sirom i ta vam se želja ispuni, onda to ne može biti slučajnost, zar ne? A po istoj logici, ako poželite neki posao i ta vam se želja ispuni, onda ni to ne može biti slučajnost.

Sve ove stvari mogu biti slučajne samo ako ste uvjereni da nemate nikakvog upliva na vlastiti život. I zato ću vam nešto reći: preostali član ekipe bio je jedan stariji muškarac po imenu Jack, imao je kiosk nedaleko od Archwaya i ponudio mi je posao.

Nije to bogzna kakav posao - triput tjedno, ujutro. I nije baš bogzna kako plaćen - 4,75 funta po satu. I rekao mi je da prvo moram odraditi probni rok. Ali on je već čovjek u godinama i želi ponovno biti u krevetu prije devet, nakon što otvori kiosk i razvrsta novine i odradi ranojutarnju navalu. Ponudio mi je posao na isti način na koji su me Stephen i Sean pozvali da se pridružim njihovoj ekipi za kviz - u šali, iz očajanja. U stanci između skupine pitanja o televiziji i skupine pitanja o sportu, Jack me je upitao čime se bavim, a ja sam mu odgovorila da se ne bavim ničim posebnim osim što negujem Mattyja, i na to je on rekao: "Onda vjerojatno ne tražite posao, zar ne?" I ponovno sam osjetila kako me podilaze srsi.

Nismo pobijedili u kvizu. Bili smo četvrti od jedanaest ekipa, no dečki su bili prilično zadovoljni rezultatom. A ja sam znala i ponešto što oni nisu. Znala sam, primjerice, da se šef Mary Tyler Moore zove Lou Grant. Znala sam da se sin Johna Majora vjenčao s Emmom Noble i znala sam da je Catherine Cookson pisala o Tilly Trotter i Mary Ann Shaughnessy. I tako su zahvaljujući meni, tek toliko da se zna, osvojili tri boda koja inače ne bi, što bi mogao biti razlog zbog kojeg su me pozvali da im se ponovno pridružim. Njihov četvrti član je navodno nepouzdan otkako je nedavno našao curu. A ja sam im rekla da se osobi pouzdanijoj od mene nisu mogli ni nadati.

Prije nekoliko mjeseci u knjižnici sam posudila knjigu o djevojci koja je shvatila da se zaljubila u svoga davno izgubljenog brata. Dakako da se na koncu ispostavilo da on ipak nije njezin davno izgubljen brat i da joj je to rekao samo zato što mu se sviđala. A također se ispostavilo i da nije siromašan. Nego jako bogat. A povrh svega toga, ubrzo se otkrilo da koštana srž njegova psa odgovara koštanoj srži njezina psa, oboljelog od leukemije, tako da je njegov pas spasio život njezinu psu.

Pravo da vam kažem, priča ovako zvuči bolje nego što doista jest.

Napisana je malčice sladunjavo. No zapravo sam htjela reći da sam se zabrinula da počinjem zvučati kao ta knjiga, s obzirom na posao i ekipu za kviz. A ako vam počinjem zvučati kao ta knjiga, onda bih željela naglasiti dvije stvari. Prvo, željela bih naglasiti da cijena skrbi za Mattyja iznosi više od 4,75 funta po satu, što znači da više nisam onako imućna kao prije, a priča koja završava tako da junak nije onako imućan kao prije, nije, što bi se reklo, bajka, zar ne? Drugo, željela bih naglasiti da će se četvrti član ekipe za kviz pojavljivati s vremena na vrijeme, tako da neću ući u ekipu baš svaki tjedan.

U *pubu* sam pila džin s *bitter lemonom*, a ostali mi nisu dali da platim ni jednu jedinu rundu; rekli su mi da sam ja natjecatelj iznenađenja i da me se mora častiti. Moguće je da sam se zbog pića osjećala toliko dobro, ali kako se večer primicala kraju, bila sam sve sigurnija da se 31. ožujka, kad se svi zajedno ponovno sastanemo, neću htjeti baciti s krova, barem još neko vrijeme. A taj osjećaj, osjećaj da ovoga časa sa svime mogu izići na kraj... Željela sam ga zadržati što je dulje moguće. I mogu reći da mi zasad uopće ne ide loše.

Jutro nakon kviza ponovno sam ušla u crkvu. Još od odmora nisam bila ni u jednoj crkvi, a u svoju nisam zalazila već tjednima, otkako sam na krovu upoznala ostale. No sada sam ponovno mogla ući jer sam vjerovala da neko vrijeme neću počinuti grijeh očajavanja, pa sam mogla ući i zatražiti oprost Božji. On vam može pomoći samo ako ste prestali očajavati, što je, ako razmislite o tome... No da, nije na meni da razmišljam o tome. Bio je petak ujutro, bilo je mirno i u crkvi je bilo samo nekoliko ljudi. Tu je bila stara Talijanka koja nikada ne propušta misu i nekolicina afričkih gospođa koje nikad prije nisam vidjela. Nije bilo muškaraca i nije bilo mladih. Bila sam nervozna prije ulaska u ispovjedaonicu, ali je na kraju sve ispalo dobro, zbilja.

Rekla sam po istini koliko se dugo nisam ispovijedila i priznala sam da sam počinila grijeh očajavanja, pa sam dobila petnaest Zdravomarija, što mi se činilo malčice nerazumnim, čak i za grijeh očajavanja, ali neću se žaliti. Čovjek ponekad zaboravlja da je Bog beskonačan u svojoj milosti. Sumnjam, doduše, da bi bio tako beskonačan da sam skočila, ali nisam.

A onda je pater Antun rekao: "Možemo li ti nekako pomoći? Možemo li ti na bilo koji način olakšati teret? Nemoj zaboraviti da si ovdje u crkvi dio zajednice, Maureen."

A ja sam rekla: "Hvala vam, Oče, ali imam prijatelje koji mi pomažu." Ipak, nisam mu rekla kakvoj vrsti zajednice pripadaju ti moji prijatelji. Nisam mu rekla da su svi oni grešnici koji vječno očajavaju.

Sjećate li se Psalma 50? "I zazovi me u dan tjeskobe: oslobodit ću te, a ti ćeš me slaviti." Popela sam se na Kuću samoubojica zato što sam ga zazivala i zazivala i zazivala, a oslobođenje nije stizalo, i zato što mi se činilo da moji dani tjeskobe traju predugo i da im se ne nazire kraj. Ali On me na kraju ipak čuo, i poslao mi Martina i JJ-a i Jess, a onda mi je poslao Stephena i Seana i kviz, a onda mi je poslao Jacka i posao u kiosku. Drugim riječima, dokazao mi je da sluša. Tko bi nakon toga i dalje mogao sumnjati u Njega, imajući u vidu sve ove dokaze? Stoga mi je pametnije da Ga slavim, najbolje što znam i umijem.

J E S S

A taj lik sa psom nije imao ime. Mislim, u jednoj fazi života ga je svakako morao imati, no rekao mi je da ga više ne koristi jer se ne slaže s nadijevanjem imena. Smatrao je da vas imena priječe da budete ono što želite biti, a kad mi je pojasnio svoj stav, donekle sam shvatila što pod time misli. Recimo da vam je ime Tony, ili Joanna. E pa, bili ste Tony ili Joanna jučer i bit ćete Tony ili Joanna sutra.

Drugim riječima, sjebani ste. Ljudi će vam uvijek moći pametovati u stilu: Oh, to je tako tipično za Joannu. Ali ovaj frajer, on je mogao biti, ono, stotinu različitih ljudi u samo jednome danu. Rekao mi je da ga zovem kako god mi šune u glavu pa je isprva bio Pas, zbog psa, a potom Nepas, zbog toga što smo otišli u *pub* na piće pa je psa ostavio vani. Što znači da je promijenio dvije potpuno različite osobnosti samo u prvih sat vremena našeg druženja, zato što su Pas i Nepas u neku ruku suprotnosti, zar ne? Lik s psom je drukčiji od lika koji nema psa. Lik s psom ostavlja drukčiji dojam od lika u *pubu*. I nitko mu ne može reći: Oh, to je tako tipično za Nepsa. Uvijek pušta svog psa da sere po tuđim vrtovima. Takvo što ne bi imalo smisla, zar ne?

Kako Nepas može imati psa koji sere po tuđim vrtovima, ili bilo kakvog psa uopće, kad smo već kod toga? A on tvrdi da svi mi možemo biti i Psi i Nepsi u samo jednom danu. Tata bi, na primjer, mogao biti Netata dok radi, zato što, dok radi, nije Tata. Znam da je sve ovo prilično dubokoumno, ali ako dobro razmislite o tome, uvidjet ćete da ima smisla.

Tog istog dana Nepas je bio još i Cvijet, zato što mi je ubrao cvijet dok smo šetali kroz parkić u blizini mosta Southwark, i onda Pepeljara, zato što je imao okus po pepeljari, a Cvijet je također suprotnost Pepeljari. Shvaćate li o čemu se radi? Ljudska bića mogu promijeniti tisuće i tisuće lica u jednom jedinome danu, a njegova metoda to uvažava mnogo bolje negoli, ono, cijeli zapadnjački način razmišljanja o tome. Nakon toga sam ga prozvala još samo jednim imenom, i to prostim imenom, što znači da će ono morati ostati tajna.

A kad kažem da je bilo prosto, želim reći da bi vama moglo zvučati prosto jer je na neki način izgovoreno izvan konteksta. A ustvari je zbilja prosto samo ako ne poštujete muško tijelo, a to već, po mom mišljenju, čini prostim vas, ne nas.

A taj lik... Zapravo, sad vidim da zapadnjački način mišljenja ipak ima jednu vrlinu, a ta je da kada netko ima svoje ime, onda znate kako ga osloviti, zar ne? To je, doduše, tek jedna sićušna vrlina, naspram koje postoji mali milijun velikih mana, uključujući i onu najveću, a to je da su imena zapravo čisti fašizam, da nam ne dopuštaju da se izrazimo kao ljudska bića i da nas pretvaraju u jednu stvar. No budući da ga ovdje često spominjem, mislim da ću mu nadjenuti samo jedno ime. Morat ćemo se snaći s Nepsom, jer je neobičnije i jer ćete tako odmah znati na koga mislim, a i bolje je nego Pas, jer biste inače mogli pomisliti da govorim o jebenom psu, a to uopće nije točno.

I tako me nakon pića Nepas odveo k sebi doma. Pravo da vam kažem, mislila sam da uopće nema dom, imajući u vidu psa i sve ostalo.

Izgledao je kao jedan od onih likova za koje se kaže da su 'između domova', no čini se da nisam mogla pogoditi bolje vrijeme da ga upoznam. Stanovao je u trgovini iza postaje metroa Rotherhithe. I to ne u preuređenoj trgovini - već u pravoj pravcatoj trgovini, premda se u njoj više ništa nije prodavalo. Bio je to jedan staromodni kvartov-ski dućančić, s policama i pultovima, dok je veliki izlog bio prekriven plahtom. Nepsov pas je imao vlastitu spavaću sobu u stražnjem dijelu trgovine, koji je nekoć vjerojatno služio kao skladište. Trgovine zapravo mogu biti sasvim ugodne, ako ste voljni otrpjeti manje neugodnosti. Odjeću možete razmjestiti po policama, televizor staviti na pult na kojem inače stoji blagajna, madrace položiti na pod, i već ste na konju. Napokon, trgovine imaju i zahode i vodu, iako, doduše, nemaju kade i tuševe.

Poseksali smo se čim smo ušli u stan, da poslije više ne mislimo o tome. Dotad sam se pošteno

seksala, ono, do kraja, samo s Chasom, i to je bilo očajno, međutim, s Nepsom uopće nije bilo loše. S njim je više toga šljakalo, ako me razumijete, za razliku od seksa s Chasom kad njegova oprema nije sasvim šljakala i kad moja oprema nije sasvim šljakala i kad je sve skupa ispalo kao sasvim nepotrebna gnjavaža. U svakom slučaju, Nepsova oprema je šljakala sasvim pristojno, a bogme i moja, pa mi je bilo lakše shvatiti zašto bi to netko želio ponoviti. Svi stalno drobe kako je onaj prvi put strahovito važan, no drugi put je zapravo mnogo važniji. Ili bar druga osoba, kad smo već kod toga.

I sami znate kakva sam glupača ispala prvi put, onako rastrojena i zaplakana i opsjednuta. E pa vidite, da sam i drugi put ponovila istu grešku, znala bih da ću imati problema. No sad mi je posve svejedno hoću li ponovno vidjeti Nepsa ili neću, a to je već pravi napredak, zar ne? To je već više nalik na ono kako bi stvari trebale izgledati, ako kanite nešto učiniti sa svojim životom.

Kad smo obavili to što smo imali, Nepsa je upalio svoj mali crno-bijeli televizor te smo ležali na madracu i gledali što već, a onda smo počeli razgovarati, i ja sam mu na koncu ispričala sve o Jen i Kući samoubojica i ostalima. On je samo kimnuo i rekao: Oh, ja se stalno pokušavam ubiti. A ja ću na to, ono: E pa, čini se da ti ne ide baš najbolje, a on je rekao: Ta ionako nije štos u tome, nije li? A ja sam rekla, ono: Nije? A onda je on rekao kako je štos u tome da neprestano nudiš svoj život božanstvima Života i Smrti, a to su poganska božanstva i nemaju nikakve veze s crkvom. Ako vas poželi božanstvo Života, onda ostajete na životu, a ako vas poželi božanstvo Smrti, onda ne ostajete na životu. I stoga je zaključio da je mene na Silvestrovo poželjelo božanstvo Života i da je to razlog zbog kojeg na kraju ipak nisam skočila. Na to sam mu rekla, ono: Na kraju ipak nisam skočila zato što su mi neki ljudi sjeli na glavu, pa mi je on pojasnio da je božanstvo Života progovorilo kroz te ljude, a meni je to zvučalo savršeno razumno. Jer ne vidim zašto bi se inače trudili, ako ih nije vodila neka nevidljiva sila? A onda mi je rekao da ljudi s pilećim mozgom, poput Georgea Busha i Tonyja Blaira ili članova Žirija u *Pop Idolu*, nikad nisu ponudili svoj život božanstvima Života i Smrti, da stoga nikako ne mogu dokazati da imaju pravo živjeti i da ne bismo trebali poštivati njihove zakone ili uvažavati njihove odluke (poput članova Žirija *Pop Idola*). A to znači da ne moramo bombardirati druge države zato jer nam oni tako nalažu, i to znači da, ako žiri kaže da je Debela Michelle ili tko god pobjednik *Pop Idola*, ni njih ne moramo slušati. Slobodni smo jednostavno reći: Ne, nije.

A sve što je rekao bilo je toliko istinito da sam donekle požalila zbog proteklih nekoliko tjedana, jer bi JJ-a i Maureen i Martina - iako su u neku ruku bili srdačni prema meni - zbilja malo tko opisao riječju bistri, zar ne? Za razliku od Nepsa, oni nisu imali odgovore ni na što.

A opet, da nisam upoznala ostale, nikad ne bih upoznala Nepsa, jer se u tom slučaju ne bih morala gnjaviti upriličavanjem intervencije i ne bih imala odakle demonstrativno išetati.

A ne bih se začudila ni da je božanstvo Života i tu imalo svoje prste, kad bolje razmislim.

Kad sam došla kući, Mama i Tata su htjeli razgovarati sa mnom.

Isprva sam mislila, ono: Kako god, ali djelovali su kao da to istinski žele, a Mama mi je skuhalo šalicu čaja, posjela me za kuhinjski stol i rekla da mi se želi ispričati zbog naušnica i da zna tko ih je drpio. Pa sam je pitala: Tko? A ona će meni: Jen. Na to sam blenula u nju. A ona je rekla: Da, da, zbilja. Pa sam rekla: Pa kako je to moguće? A onda je počela pričati kako joj je Maureen otvorila oči istaknuvši nešto što joj je, kad bolje razmisli, cijelo vrijeme bilo pred nosom. To su bile njezine omiljene naušnice, a ako su nestale samo one i ništa drugo, onda to ne može biti puka slučajnost. Isprva nisam shvaćala što se time promijenilo, jer i dalje nismo znali gdje je Jen. Ali kad sam shvatila koliko se toga u njoj time promijenilo, koliko je postala smirenija, bilo mi je sasvim svejedno kako je do toga došlo. Bilo mi je najvažnije to što je nastojala biti ljubaznija prema meni.

A otad sam još zahvalnija Nepsu. Jer me naučio tom dubokoumnom i jasnom načinu razmišljanja, načinu koji mi omogućava da vidim stvari onakvima kakve doista jesu. I premda Mama nije vidjela stvari onakvima kakve doista jesu, i nije znala da, primjerice, članovi Žirija u

Pop Idolu nisu mogli dokazati da imaju pravo živjeti, vidjela je nešto što joj je život činilo podnošljivijim i zbog čega se više nije ponašala kao zadnja kujetina.

A ja sam, zahvaljujući Nepsovu nauku, bila dovoljno mudra da to prihvatim i da je ne pokušavam uvjeriti da je to glupo ili besmisleno.

M A R T I N

Možda ćete se zapitati tko bi pri zdravoj pameti nazvao svoje dijete Pacino? Pacinovi roditelji, Harry i Marcia Cox, eto tko.

"Smijem li pitati odakle ti to ime?" upitao sam Pacina kad sam ga prvi put upoznao.

Pacino me zbunjeno pogledao, ali moram istaknuti da je Pacina zbunjivalo takoreći svako postavljeno pitanje. Bio je krupan, zubat i razrok, zbog čega je njegov niski kvocijent inteligencije još više dolazio do izražaja. Ako su ikad ikome karizma i privlačnost trebale priskočiti u pomoć, onda je to bio Pacino.

"Kak' to mislite?"

"Odakle dolazi tvoje ime?"

"Odakle je došlo?"

Činjenica da imena odnekud dolaze za Pacina je očito bila potpuna novost; jednako sam ga tako mogao pitati i odakle dolaze njegovi nožni prsti.

"Jedan poznati filmski glumac se zove Pacino."

Pogledao me.

"Zbilja?"

"Nisi čuo za njega?" "Ne."

"Znači, misliš da nisi dobio ime po njemu?"

"Nemam pojma."

"To te nikad nije zanimalo?"

"Ne. Nikada me nije zanimalo ničije ime."

"Tako."

"A oklen dolazi vaše ime?"

"Martin?"

"Aha."

"Odakle dolazi?" "Aha."

Načas sam blenuo u njega širom otvorenih usta. Nisam mogao vjerovati. Ako i preskočimo očit odgovor - da su mi ga nadjenuli moji roditelji, kao što su ga Pacinu nadjenuli njegovi (premda me ne bi iznenadilo da ga je čak i ovaj podatak uspio zapanjiti) - sve što sam mu mogao reći je da potječe iz Francuske - kao što njegovo potječe iz Italije. Ali bojim se da mu nakon toga ne bih mogao objasniti zašto je njegovo ime smiješno, a moje nije.

"Ha, ste vidjeli? Teško pitanje. To što ne znam odgovoriti na njega ne znači da sam glup."

"Ne. Naravno da ne."

"Inače biste i vi ispali tupi."

Naslućivao sam da ni tu mogućnost ne bi trebalo sasvim ispustiti iz vida. Ionako sam se već počinjao osjećati tupo, iz kojekakvih razloga.

Pacino je bio učenik osmog razreda u srednjoškolskom centru u mom susjedstvu, a ja sam mu trebao pomoći oko čitanja. Dobrovoljno sam se prijavio na tu dužnost nakon razgovora sa Cindy i nakon što sam zapazio mali oglas u mjesnim novinama: Pacino je trebao biti moja prva postaja na putu ka stjecanju samopoštovanja. Priznajem, to je dugačak put, ali ipak sam se potajno nadao da će Pacino biti malčice bliže cilju no što je to bio slučaj. Ako se složimo da se samopoštovanje nalazi u, uzmimo, Sydneyu, a da sam se ja na svoje putovanje otisnuo s postaje metroa Holloway Road, recimo da sam se onda nadao kako će Pacino biti moje prenoćište, mjesto u kojem će moj zrakoplov sletjeti po gorivo. Dovoljno sam čvrsto stajao na zemlji da si priznam kako me Pacino ni u kom slučaju ne može prevesti do samog cilja, ali nemojte mi reći kako odluka da dobrovoljno provedem punih sat vremena s glupim i ružnim djetetom nije vrijedna barem nekoliko tisuća milja. Međutim, ja sam već tijekom prvog sata, dok smo se spoticali i o najjednostavnije riječi, shvatio kako je Pacino sličniji londonskoj ulici Caledonian Road negoli Singapuru, i da ću morati zastati na još najmanje dvadesetak postaja metroa prije nego što uopće stignem do vražjeg Heathrowa.

Počeli smo s očajnom knjigom o nogometu koju je silno želio pročitati. Knjiga je bila otisnuta u izdanju za slabovidne, a govorila je o djevojci s jednom nogom koja uspijeva prevladati i svoj tjelesni nedostatak i seksizam svojih suigrača te postati kapetanica školske nogometne momčadi. Ipak, moram biti pošten prema Pacinu i reći kako se, čim je shvatio koliko je sati, i on počeo odnositi prema knjizi s odgovarajućom dozom prezira.

"Sigurno će zabiti pobjednički gol na nekoj važnoj utakmici, je 1' da?" upitao me s neskrivenim gađenjem.

"Bojim se da si na dobrom tragu, da."

"Ali ima samo jednu nogu."

"Tako je."

"A još je k tomu i cura." "Da, je."

"I, o kojoj se onda školi radi?" "Zanimljivo pitanje." "Pa onda mi odgovorite." "Zanima te ime škole?"

"Aha. Želim otići s društvom u tu školu i ismijati ih zato što su primili u momčad curu s jednom nogom."

"Nisam siguran da je riječ o stvarnoj školi."

"Znači da priča nije čak ni istinita?"

"Ne."

"Onda nema šanse da se zajebavam s tim."

"Izvršno. Idi onda izaberi nešto drugo."

Ponovno je pronjuškao po polici s knjigama, ali nije pronašao ništa što bi ga zanimalo.

"Što te zbilja zanima, onako od srca?"

"Pa, zapravo niš."

"Baš ništa?"

"Ali jako volim voće. Mama kaže da sam prvak u tamanjenju voća."

"Tako. Sad barem znamo odakle možemo krenuti." Do kraja sata moralo je proći još četrdeset pet minuta.

Što biste vi učinili na mome mjestu? Što treba učiniti da zavolite samog sebe i poželite živjeti malčice dulje? I zašto moj sat s Pacinom nije upalio? Krivio sam njega, djelomice. Nije *želio* učiti. Osim toga, nije bio ni blizu djetetu kakvom sam se nadao. A nadao sam se nekom natprosječno inteligentnom, ali zbog obiteljskih okolnosti zapuštenom učeniku, nekom kome treba tek jedan sat poduke tjedno da se razvije u neku vrstu čuda iz radničke klase. Želio sam da moj sat poduke odigra ključnu ulogu kad dođe vrijeme da krene putem budućeg ovisnika o heroinu ili budućeg studenta engleskog jezika na Oxfordu.

Eto za kakvim sam djetetom ja žudio, a umjesto toga dobio sam klinca kome je glavna zabava tamanjenje voća. Mislim, kog će mu vruga čitanje? Za muške zahode postoji međunarodna oznaka, a majka mu uvijek može reći što se daje na televiziji.

Možda je poanta upravo u tome, u pustoj, neumoljivoj beskorisnosti svega toga. Možda čovjek koji zna da radi nešto što sasvim sigurno nema nikakvo značenje više cijeni samoga sebe od nekoga tko nesumnjivo pomaže ljudima. Možda ću se naposljetku osjećati bolje nego onaj plavokosi bolničar, pa ću mu se opet moći rugati, s time što će ovaj put pravičnost biti na mojoj strani. Samopoštovanje je valuta kao i svaka druga. Možete ga skupljati godinama i spiskati ga u samo jednu večer, ako vas je tako volja. Ja sam u samo nekoliko mjeseci profučkao ušteđevinu skupljanu četrdesetak godina, pa sad moram ponovno krenuti od nule. Zaključio sam da Pacino vrijedi kojih deset penija tjedno, što znači da će potrajati prije nego što skupim dovoljno da si priuštim ludi provod u gradu.

Evo ga na. Napokon mogu dovršiti onu rečenicu: "Teško je učiti Pacina čitati." Ili čak: "Teško je ponovno podići samog sebe, iz temelja, komadić po komadić, bez ikakvog priručnika i bez ikakve predodžbe o tom kuda idu oni najvažniji dijelovi."

J J

Lizzie i Ed su mi kupili gitaru i usnu harmoniku i držač usne harmonike u jednoj od onih otkvačenih prodavaonica u ulici Denmark; a dok smo Ed i ja putovali prema Heathrowu, Ed mi je rekao da mi želi kupiti avionsku kartu za povratak kući.

"Ne mogu još otići kući, čovječe."

Samo sam ga želio ispratiti i pozdraviti se s njim, no putovanje metroom je trajalo toliko jebeno dugo da smo htjeli-ne htjeli počeli razgovarati i o nekim drugim stvarima osim o tome koji usrani časopis namjerava kupiti na kiosku.

"Nemaš više što tražiti ovdje. Dođi kući, nađi nekakav sastav."

"Već sam ga našao."

"Koji?"

"Znaš koji. Moju ekipu."

"Zar ti njih zbilja smatraš sastavom? One pljugere i jebene... perverznojake koje smo upoznali u *Starbucksu!*"

"Ne bi mi bilo prvi put da sam u bendu s pljugerima i perverznjacima."

"U mom sastavu nikada nije bilo perverznjaka."

"A Dollar Bill?"

Dollar Bill je bio naš prvi basist. Bio je stariji od svih nas i morali samo ga se riješiti nakon incidenta sa sinom srednjoškolskog podvornika.

"Ako ništa drugo, Dollar Bill je bar znao svirati. A koga boga znaju tvoji kompići?"

"Nije to takav sastav."

"Nije to nikakav sastav. I, što, to sad mora trajati zauvijek? Moraš se družiti s tim ljudima do smrti?"

"Ne, čovječe. Samo dok se svi ne srede."

"Dok se svi ne srede? Ali ona cura je poremećena. Onaj frajer više ne može pomoliti glavu u javnosti. A ona stara žena ima dijete koje jedva može disati. A kad bi se to oni, molim te, mogli srediti? Bilo bi ti pametnije nadati se da će se stanje svima pogoršati. Onda neka lijepo skoče s jebene zgrade, a ti se možeš vratiti kući. Zbilja ne vidim neki drugi sretni svršetak tvoje priče."

"A što je s tobom?"

"Kakve sad to jebene veze ima sa mnom?" "Kako zamišljaš svoj sretni svršetak?" "Ne razumijem te."

"Zanima me kakvi to sretni svršeci stoje na raspolaganju ostatku stanovništva. Hoću da mi objasniš u čemu je razlika. Zato što su Martin i Maureen i JJ kao totalno sjebani, ali ti... Ti imaš posao i spajaš ljude na kabelsku. A što misliš, dokle ti možeš s time dogurati?"

"Dokle doguram, doguram."

"Aha. Ali još uvijek mi nisi odgovorio gdje je to."

"Jebi se, čovječe."

"Samo ti pokušavam nešto objasniti."

"Aha. Shvatio sam. Moji izgledi za sretan svršetak nisu ništa veći nego šanse tvojih prijatelja. E pa, hvala ti lijepa. Hoćeš li se uvrijediti ako otputujem kući prije nego što si prosviram glavu? Ili bi ti bilo draže da to učinim na licu mjesta?"

"Hej, nisam tako mislio."

Međutim, čini se da ipak jesam. Kad se čovjek dovede u onakvo stanje, u stanje u kakvom sam ja bio na Silvestrovo, misli da su ljudi koji se nisu popeli na krov kilometrima daleko od njega, na sasvim drugom kraju oceana, ali zapravo nisu. Nema tu nikakvog mora.

Takoreći svi oni nalaze se na kopnu, dovoljno blizu da ih možete dotaknuti. Nije da želim reći kako nam je sreća nadomak ruke ali je nismo uvijek u stanju vidjeti, ili nekakvo sranje u tom stilu. Ne kažem ja da ljudi skloni samoubojstvu nisu baš tako daleko od ljudi koji nekako izlaze na kraj sa životom; samo kažem da ljudi koji nekako izlaze na kraj sa životom nisu baš tako daleko od toga da postanu ljudi skloni samoubojstvu. I možda mi ta spoznaja ne bi smjela biti utješna toliko koliko jest.

Približavao se trenutak kad je naših devedeset dana istjecalo i mislim da je Martinov suicidolog jako dobro znao što govori. Dosta se toga promijenilo. Nije se promijenilo tako jako brzo i nije se promijenilo tako jako dramatično, a možda se ni sami nismo dovoljno potrudili da se promijeni. Da stvar bude gora, u mom slučaju se ništa nije promijenilo nabolje. Mislim da slobodno mogu reći kako sam 31. ožujka, imajući u vidu moje trenutačne prilike i izgleda za budućnost, bio u daleko nezavidnijem položaju nego na Silvestrovo.

"Znači, zbilja se kaniš uhvatiti s tim ukoštac?" upitao me Ed kad smo stigli u zračnu luku.

"Uhvatiti s čim ukoštac?"

"Što ja znam. Sa životom."

"Ne vidim zašto da ne."

"Zbilja? Sranje, čovječe. Pa onda si valjda jedini koji ne vidi zašto da ne. Mislim, svi bismo shvatili kad bi ipak skočio.

Ozbiljno. Nitko od nas ne bi pomislio, znaš ono: Kakva šteta. Samo tako odbaciti život. Jer što zapravo odbacuješ? Ama baš ništa. Ne bi to bila nikakva šteta."

"Hvala, čovječe."

"I drugi put. Ja ti samo kažem što mislim."

On se smiješio i ja sam se smiješio i jednostavno smo razgovarali jedan s drugim onako kako smo oduvijek razgovarali jedan s drugim o bilo čemu što je u mom ili njegovu životu pošlo po zlu; samo što smo ovaj put zvučali malčice zlobnije nego inače, valjda. U davna vremena rekao bi mi kako se curi koja mi je upravo slomila srce ionako više sviđao on, ili bih ja rekao njemu kako je pjesma na kojoj već mjesecima radi jedno obično sranje, ali ovaj put su ulozi bili znatno veći. Ipak, imao je pravo, vjerojatno čak i više nego ikad prije.

Ne bi to bila nikakva šteta. No što je u tome da čovjek svejedno ima pravo na svojih sedamdeset godina, kao što stoji u Bibliji.

Svirati za lovu na javnim mjestima i nije tako loše. No dobro, loše je, ali nije tako strašno. Ovaj, no dobro, strašno je, ali nije... Već ću se ja vratiti na to neki drugi put i dovršiti tu rečenicu s nečim ohrabrujućim i istinitim u isti mah. Prvi dan kad sam izišao na ulicu osjećao sam se jebeno genijalno jer toliko dugo nisam držao gitaru u rukama, a ni drugi dan na ulici također nije bio loš jer više nisam zvučao tako zahrđalo i jer sam osjećao da mi se sve polako vraća, i akordi i pjesme i samopouzdanje. Poslije tog sam se jednostavno osjećao kao da sviram na javnim mjestima, a svirajući na javnim mjestima osjećao sam se bolje nego raznoseći pizze.

A mogu vam reći da prolaznici zbilja često ostave sviračima lovu na deki. Zaradio sam valjda deset funta svirajući "Losing My Religion" skupini španjolskih klinaca ispred Muzeja voštanih figura Madame Tussauds, dok sam od nekih Šveđana ili koga god već idući dan dobio gotovo isto toliko ("William, It Was Really Nothing", galerija Tate Modern). I kad bih još nekim čudom mogao zadaviti jednog frajera, sviranje na javnim mjestima bio bi posao iz snova. Ili ako ništa drugo, onda bar posao iz snova u kategoriji poslova koji uključuju sviranje gitare na pločniku. Frajer o kojem vam govorim zove se Jerry Lee Pločnik, a običaj mu je sjesti nasuprot vama i svirati istu pjesmu koju i vi svirate, samo s, ono, dva takta zakašnjenja. I tako ja počnem svirati "Losing My Religion", pa i on počne svirati "Losing My Religion", no onda ja prestanem svirati jer zvučimo očajno, pa i on prestane svirati, i onda svi prasnu u smijeh jer im je to toliko jebeno smiješno, ha, ha, ha, i onda se ja premjestim negdje drugdje, pa i on doleti odmah za mnom. I cijelo to vrijeme uopće nije važno koju pjesmu sviram, a to je, ruku na srce, u neku ruku vrijedno divljenja.

Mislio sam da ću ga se uspjeti riješiti s pjesmom "Skyway" skupine The Replacements, s pjesmom koju sam odsvirao samo zato da ga odjebem i koju zna svirati možda devetnaestero ljudi na cijelom svijetu, ali on se nije dao smesti. Oh, da, zaboravio sam dodati da svi bacaju novčiće njemu, zato što je, kao što ste već dosad mogli zaključiti, genijalac on, a ne ja. Jednom sam ga čak i zviznuo, na Leicester Squareu, zbog čega me je publika izviždala jer svi više vole njega.

No vjerojatno je da svatko na poslu ima nekoga s kim se ne slaže baš najbolje. A ako vam pomalo ponestaje hodajućih metafora za glupost i ništavnost vašeg poslovnog života - a voljan sam priznati da to ne mora važiti za svakoga - onda ćete morati priznati da je Jerryja Leeja Pločnika prilično teško nadmašiti.

MAUREEN

Istjecanje roka od devedeset dana proslavili smo u *pubu* nasuprot Kući samoubojica. Namjeravali smo popiti nekoliko pića, popeti se na krov, nakratko razmisliti o svemu i onda otići na jelo s *curryjem* u restoran *Indian Ocean* u Ulici Holloway.

Isprva sam se dvoumila oko *curryja*, ali ostali su rekli da će izabrati nešto što će mi odgovarati.

Ipak, nisam se željela penjati na krov.

"Zašto?" rekla je Jess.

"Zato što se ljudi onamo odlaze ubiti", rekla sam. "Halo!" rekla je Jess.

"Oh, pa ti si se, znači, ludo zabavila na Valentinovo, je li?" rekao joj je Martin.

"Ne, nisam se *zabavila*, kad već pitaš. Ali, ono, znaš kako je."

"Ne, ne znam", rekao je Martin.

"Sve je to dio života, zar ne?"

"Ljudi to neprestano ponavljaju kad je riječ o neugodnostima. 'Oh, u ovom filmu se prikazuje kako je jednoj osobi netko iskopao oči vadičepom. Ali sve je to dio života.' Reći ću vam što je još

također sastavni dio života: ići srati na zahod. Ali to nikad nikome nije bilo osobito zanimljivo, zar ne? To nikada nitko ne želi prikazivati na filmu. Ne vidim zašto onda večeras ne bismo otišli gledati kako ljudi obavljaju veliku nuždu."

"Ali tko bi nam dao da ga gledamo?" rekla je Jess. "Ljudi obično zaključavaju vrata."

"A da ih ne zaključavaju, ti bi ih gledala?"

"Da ih ne zaključavaju, onda bi to nekako više bilo dio života, zar ne?"

Drugim riječima, da, bih."

Martin je duboko uzdahnuo i zakolutao očima. Čovjek bi očekivao da će biti mnogo mudriji od Jess, ali čini se da je nikako nije uspijevao pobijediti u raspravi, a sad ga je ponovno sredila.

"Ali ljudi zaključavaju vrata zato što žele imati privatnost", rekao je JJ. "A moguće je da isto tako žele imati privatnost dok razmišljaju o samoubojstvu."

"Želiš li reći da bismo ih jednostavno trebali pustiti da dovrše to što su počeli?" rekla je Jess. "Jer mislim da to nije u redu. Možda večeras nekoga uspijemo spriječiti."

"Ne shvaćam kako se to uklapa u zamisli tvoga prijatelja? Ako sam dobro shvatio, trenutačno zastupaš mišljenje da bi, kad je u pitanju samoubojstvo, odlučujuću riječ trebalo imati tržište", rekao je Martin.

Upravo smo bili razgovarali o neimenovanom muškarcu po imenu Nepas, koji je rekao Jess da je savršeno zdravo razmišljati o samoubojstvu i da bi to svi ponekad trebali učiniti.

"Ne sjećam se da sam ikad rekla takvu piz—ju."

"Oprosti. Parafrazirao sam te. I ako sam dobro shvatio, mislio sam da se nemamo pravo uplitati."

"Ne, ne. Dopušteno je uplitati se. Uplitanje je dio procesa, shvaćaš?"

Sve što čovjek treba učiniti je razmisliti o tome, a nakon toga, što bilo da bilo. A ako uspijemo nekog nagovoriti da se predomisli, onda su božanstva rekla svoje."

"A da sam ja Bog," rekao je Martin, "ti bi bila slika i prilika osobe koju bih izabrao kao svog glasnogovornika."

"To je trebalo biti bezobrazno?"

"Ne. To je trebao biti kompliment."

Čini se da ju je to obradovalo.

"I, hoćemo li onda nekoga potražiti?" rekla je.

"A kako to misliš da nekog potražimo?" upitao ju je JJ.

"Pa za početak, ne bi me začudilo da je onaj kog tražimo upravo ovdje."

Osvrnuli smo se po *pubu*. Tek je prošlo sedam, pa je pub bio još poluprazan. U kutu pokraj muškog zahoda sjedilo je nekoliko mladića u odijelima koji su gledali u mobilni telefon i smijali se. Za stolom tik do šanka sjedile su tri mlade žene, gledale fotografije i smijale se. Za stolom do nas sjedio je mladi par koji se smijao bez posebnog razloga, a za šankom je sjedio sredovječan frajer i čitao novine.

"Previše smijeha", rekla je Jess.

"Tko god misli da su tekstualne poruke smiješne, ne namjerava se ubiti", rekao je JJ. "Premalo se toga zbiva unutra."

"Zna biti zbilja smiješnih tekstualnih poruka", rekla je Jess.

"Aha, dobro", rekao je Martin. "Ne vidim kako to na bilo koji način opovrgava JJ-evu tezu."

"Začepi", rekla je Jess. "A što je s frajerom koji čita novine? Sam je. I vjerojatno najbolje što nam se trenutačno nudi."

JJ i Martin su se međusobno pogledali i nasmijali se.

"Najbolje što nam se trenutačno nudi?" rekao je Martin. "Želiš li ti to nama reći da nekog u ovoj prostoriji moramo uvjeriti da si ne oduzme život bez obzira razmišlja li taj netko o tome ili ne?"

"No da, što sad, oni nasmijani kreteni se sigurno neće penjati gore, zar ne? Ovaj mi djeluje mnogo, ono, produhovljenije."

"Ali frajer čita stranicu s utrkama u jeb— *Sunu*", rekao je. "Kompic samo što mu nije stigao, a onda će popiti petnaest piva i pojesti *curry*."

"Snobe."

"Oh, a tko je ono rekao da čovjek mora biti produhovljen da bi se poželio ubiti?"

"Svi to mislimo", rekao je JJ. "Zar ne?"

Svatko je popio po dva pića. Martin je pio dupli viski s vodom, JJ je pio male *Guinness*, Jess je pila votku s *Red Bullom*, a ja sam pila bijelo vino. Prije tri mjeseca ta bi me količina vjerojatno ošamutila, ali u posljednje vrijeme nekako češće pijem, tako da sam osjećala samo toplinu i razdraganost kad smo ustali i uputili se preko ceste. Prošlu nedjelju su se satovi pomicali naprijed pa sam gore na krovu imala dojam da je gdjegdje po gradu zaostao pokoji tračak svjetla, iako mi se, dok smo još bili dolje na ulici, činilo da je već pao mrak. Naslonili smo se na zid, odmah do mjesta na kojem je Martin prerezao žicu, i zagledali se u pravcu juga, prema rijeci.

"I", rekla je Jess. "Je li netko raspoložen za skakanje?"

Nitko joj nije ništa odgovorio jer njezino pitanje više nije bilo ozbiljno, pa smo se samo nasmijali.

"To je valjda dobro, je 1' da? Što smo još među živima?" rekao je JJ.

"Halo!" rekla je Jess.

"Ne, stvarno", rekao je JJ. "Ovo nije bilo retoričko pitanje."

Jess ga je opsovala i pitala ga što bi mu sad to trebalo značiti.

"Mislim, zbilja bih to volio znati", rekao je JJ. "Zbilja bih volio znati je li... ma nemam pojma."

"Bolje da smo još ovdje nego da nismo?" rekao je Martin.

"Aha. To. Valjda."

"Bolje je za tvoje klince", rekla je Jess.

"Vjerojatno si u pravu", rekao je Martin. "Nije, doduše, da ih ikad viđam."

"Bolje je za Mattyja", rekao je JJ, a ja na to nisam rekla ništa, što je podsjetilo ostale da to za Mattyja zapravo nije nimalo bolje.

"Kako god okrenete, svi mi imamo voljene osobe", rekao je Martin.

"A našim voljenima je sigurno draže da smo živi nego da smo mrtvi.

Dajem glavu."

"Misliš?" rekla je Jess.

"Ako me pitaš vjerujem li da je tvojim roditeljima drago što si živa, onda je moj odgovor da, Jess, tvojim je roditeljima drago što si živa."

Jess se nacerila, kao da mu nije povjerovala.

"Zašto se toga nismo prije sjetili?" rekao je JJ. "Na Silvestrovo? Tad mi roditelji nisu bili ni nakraj pameti."

"Valjda zato što nam je tad bilo mnogo gore", rekao je Martin.

"Obitelj je poput, ono, što ja znam. Gravitacije. Ponekad je jača, a ponekad slabija."

"Bome je. Gadna je ta gravitacija. Zato ujutro i možemo, ono, lebdjeti, a navečer jedva da možemo podići nogu."

"No dobro, onda poput morske struje. Čovjek nije ni svjestan da ga vuče dok... Ma, svejedno. Znate na što mislim."

"Da se neki frajer večeras popne ovamo, što biste mu rekli?" rekao je JJ.

"Ja bih mu rekla da pričeka devedeset dana", rekla je Jess. "Jer pali, istina?"

"Aha", rekao je JJ. "Istina je da se večeras nitko od nas ne želi ubiti.

Ali ono... Da nas pita zašto, da nam kaže: Onda mi recite što vam se to tako lijepoga dogodilo otkako ste odlučiti da se nećete baciti u bezdan... što biste mu rekli?"

"Ja bih mu rekla da sam dobila posao u kiosku", rekla sam. "I da sam sudjelovala u kvizu."

Ostali su oborili pogled i zurili u tlo. Jess je htjela nešto reći, ali ju je JJ pogledao pa se predomisli.

"Aha, OK, znači da tebi, ovaj, tebi ide prilično dobro", rekao je JJ nakon kratke stanke. "Ali ja sviram za lov na jeb— javnim mjestima, čovječe. Oprosti, Maureen."

"A ja nisam u stanju pomoći najglupljem djetetu na svijetu da nauči bolje čitati", rekao je Martin.

"Nema razloga da zbog toga budeš tako strog prema sebi", rekla je Jess. "Ima još toliko drugih stvari koje nisi u stanju. Nisi u stanju odgajati svoju djecu, nisi u stanju odražavati svoje veze..."

"Oh, da, za razliku od tebe, Jess... Zato tvom uspjehu nema jeb- kraja.

Cijeli svijet je tvoj."

"Oprosti, Maureen", rekao je JJ.

"Da, oprosti mi, Maureen."

"Prije devedeset dana nisam još poznavala Nepsa", rekla je Jess.

"Ah, da", rekao je Martin. "Nepas. Jedino neosporno postignuće kojim se netko od nas može pohvaliti. Ako izuzmemo Maureenin kviz, razumije se."

Nisam ga htjela podsjećati na posao u kiosku. Znam da nije bogzna što, ali nisam htjela da ispadne kao da mu to nabijam na nos.

"Najbolje da tom našem potencijalnom samoubojici kažemo za Nepsa. 'Oh, da. Naša Jess je upoznala muškarca koji ne vjeruje u imena i misli da bi svi ljudi sve vrijeme trebali razmišljati o samoubojstvu.' To će ga sigurno oraspoložiti."

"Potpuno si iskrivio njegove misli. Stalno samo ser—. Zašto ti je sve ovo uopće trebalo, JJ? Mislila sam da ćemo se večeras lijepo provesti, a sad ste svi pali u jeb— komu."

"Aha", rekao je JJ. "Žao mi je. Kad me zanimalo, znaš. Zašto smo još ovdje."

"Hvala", rekao je Martin. "Hvala ti na tome."

U daljini su blistala svjetla na onom golemom kotaču--vidikovcu dolje pokraj rijeke, na Oku Londona.

"Uostalom, ne moramo baš danas odgovoriti na to, zar ne?" rekao je JJ.

"Naravno da ne moramo", rekao je Martin.

"Onda bi možda bilo najbolje da si damo još kojih šest mjeseci, što kažete? Pa da vidimo kako će nam ići?"

"Ono čudo se zbilja okreće?" rekao je Martin. "Ne vidim dobro odavde."

Dugo smo zurili u nj ne bi li došli do odgovora na to pitanje. Martin je bio u pravu. Nama se možda činilo da se ne okreće, ali bez sumnje se okretalo, valjda.

Zahvale

Hvala: Tony Lacey, Wendy Carlton, Helen Fraser, Susan Petersen, Joanna Prior, Zelda Turner, Eli Horowitz, Mary Cranitch, Caroline Dawnay, Alex Elam, John Hamilton.

KRAJ

